

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
ZDRAVOTNĚ SOCIÁLNÍ FAKULTA

DISERTAČNÍ PRÁCE

Veronika Benešová

České Budějovice 2010

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH

ZDRAVOTNĚ SOCIÁLNÍ FAKULTA

**MOŽNOSTI SOUŽITÍ HOMOSEXUÁLNÍCH PÁRŮ V ZEMÍCH
EVROPSKÉ UNIE**

Disertační práce

V oboru: Prevence, náprava a terapie zdravotní a sociální problematiky dětí, dospělých a seniorů.

Autor: Veronika Benešová

Školitel: doc. Ing. Lucie Kozlová, Ph.D.

.

České Budějovice 2010

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem disertační práci na téma „*Možnosti soužití homosexuálních párů v zemích Evropské unie*“ vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s §47b zákona č.111/1998 Sb., v platném znění souhlasím se zveřejněním své disertační práce, a to v nezkrácené podobě ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách.

V Českých Budějovicích 19. 4. 2010

.....
Veronika Benešová

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala v první řadě mé školitelce a vedoucí katedry Sociální práce a sociální politiky doc. Ing. Lucii Kozlové, Ph.D. za vedení této práce, za její trpělivost a povzbuzování k další činnosti. Dále děkuji JUDr. Ing. Danielu Prouzovi, Ph.D. za odbornou pomoc v oblasti práva.

Následující poděkování patří i Ing. Jiřímu Marečkovi, který mi umožnil realizaci výzkumu v občanském sdružení Lambda a poskytl cenné kontakty, všem svým homosexuálním respondentům, kteří mě inspirovali svými názory o této problematice a bez jejichž účasti by výzkum nebyl realizovatelný.

Poděkování patří i mé rodině, hlavně manželovi, bez jehož pomoci by nevznikl dotazník přes webové rozhraní a všem heterosexuálním přátelům, kteří měli pro mé studium pochopení.

Abstrakt

Možnosti soužití homosexuálních párů v zemích Evropské unie

Disertační práce se zabývá problematikou registrovaného partnerství a postoji převážně homosexuální veřejnosti k tomuto ze společenského i právního hlediska novému institutu. Vymezení teoretických souvislostí si klade za úkol uvést základní pojmy spojené s tematikou. Dále je v této části pojednáno o registrovaném partnerství, jeho právních a sociálních aspektech ve vybraných zemích evropské unie.

Obsahem výzkumné části je zpracování a vyhodnocení dat získaných kvantitativní metodou dotazování, kdy pomocí anonymního dotazníkového šetření byly zjišťovány názory homosexuálních, heterosexuálních a bisexuálních respondentů na současnou zákonnou úpravu homosexuálních párů. Pro zpracování empirické části práce byla zvolena i metoda kvalitativního výzkumu, formou skupinové diskuse. Cílem práce bylo zjistit, zdali je legislativa z pohledu homosexuálních párů vyhovující a zdali nedochází vzhledem k sexuální orientaci k některým formám diskriminace. Ve výzkumné části práce řeší autorka okrajově i oblast rodičovství a zjišťuje, zda společného soužití využívají více páry ženského či mužského pohlaví. V neposlední řadě se pokouší nastínit problematiku diskriminace. Práce umožňuje náhled na postoj heterosexuálních, bisexuálních i homosexuálních respondentů k vybraným diskriminačním oblastem v této problematice.

Z výsledků výzkumu vyplynulo, že homosexuálové, bisexuálové a heterosexuálové jsou se zákonnou úpravou homosexuálních párů spokojeni a zákon považují za dostatečný. Znalost konkrétních aspektů, v zákoně o registrovaném partnerství, které jsou významné za sociálního či právního hlediska, je malá. V otázkách směřujících k výchově dětí homosexuálním párem shledávají respondenti velké absence v zákoně. Respondenti projeví velmi liberální postoje a ze získaných dat bylo možné vyvodit, že institucionalizaci gay a lesbického soužití považuje většina respondentů za pozitivní a prospěšný krok.

Okruh otázek týkajících se diskriminace dopadl v podstatě pozitivně, neboť ani na jednu z otázek, které sledovali diskriminaci v zaměstnání, při poskytování zdravotních služeb, diskriminaci v rodině či diskriminaci církevními představiteli,

neodpovědělo více než polovina respondentů negativně. Přínos práce spatřuji ve zjištění absence poraden pro klienty homosexuálně orientované, ale i heterosexuály např. rodiči homosexuálně orientovaného dítěte, kteří potřebují v této oblasti odborné poradenství. Respondenti by nejvíce uvítali poradnu typu rodinného poradenství a dále poradnu zaměřující se na sociální a pracovněprávní poradenství.

Při skupinové diskusi vyplynulo, že většina homosexuálů žije život dle svých představ. Za největší rozdíl a diskriminaci v životě homosexuálů považuje převážná většina dotazovaných především možnost nemít děti, ať už vlastní, adoptované nebo osvojené. Bohužel i v dnešní době stále existují lidé, kvůli kterým jsou někteří gayové a lesbičky nuceni svou orientaci tajit.

Přínos disertační práce spatřuji v možnosti využít získané údaje pro odborné informační kampaně a cílenou sociální péči této skupině. Z výzkumu je zřejmé, že úroveň informací o registrovaném partnerství je nízká.

Východiskem je shrnutí a vyvození závěrů a doporučení o zmíněné problematice.

Abstract

Possibilities of cohabitation of homosexual couples in European Union countries

The dissertation thesis deals with the issue of registered partnership and with the attitudes of predominantly homosexual public to that institute, new from both social and legal perspective. The task of the delimitation of theoretical context is to state basic concepts related to the topic. That part deals further with registered partnership, its legal and social aspects in selected European Union countries.

The research part includes processing and evaluation of data got by quantitative method of questioning, when opinions of homosexual, heterosexual and bisexual respondents on the current legal regulation of homosexual couples were ascertained with the help of anonymous questionnaire investigation. Also the method of qualitative research in form of group discussion was chosen for processing of the empirical part of the thesis. The goal of the thesis was to ascertain whether the legislation is convenient from the point of view of homosexual couples and whether there are not any forms of discrimination with regard to sexuality. The author deals marginally also the sphere of parenthood in the research part and ascertains whether more female or male couples live together. Last but not least she tries to outline the issue of discrimination. The thesis allows viewing the attitudes of heterosexual, bisexual and homosexual respondents to selected discrimination areas of this issue.

The research results show that homosexuals, bisexuals and heterosexuals are satisfied with the legal regulation of homosexual couples, considering the law sufficient. The knowledge of specific aspects of the law on registered partnership, significant from social or legal perspective, is low. The respondents find considerable gaps in the law in issues oriented to upbringing of children by homosexual couples. The respondents showed very liberal attitudes and the collected data lead to the conclusion that most respondents considered the institutionalization of gay and lesbian coexistence a positive and beneficial step.

The circle of questions concerning discrimination came out positively in essence because not more than a half of respondents gave negative answers to any of the questions monitoring discrimination at the workplace, in health service provision,

discrimination in family or discrimination by Church representatives. I see the contribution of the thesis in ascertaining the absence of advisory centres for homosexually oriented clients, but also for heterosexuals, e.g. parents of heterosexual children who need professional advice in this area. The respondents would welcome the most an advisory centre of family consulting type, as well as an advisory centres focused on social and labour-legal consulting.

The group discussion showed that most homosexuals live their life according to their conception. Most respondents consider particularly the impossibility to have children, both own or adopted, as the greatest difference and discrimination in the life of homosexuals. Unfortunately, there are still people because of whom some gays and lesbians have to hide their orientation.

I see the contribution of the dissertation thesis in the opportunity to use the collected data for professional informational campaigns and pointed social care to this group. The research shows that the level of information on registered partnership is low.

The conclusion consists in summary and inferences and suggestions related to the above stated issue.

Obsah

Obsah	9
Úvod.....	12
1. Současný stav.....	14
1.1 Konceptualizace základních pojmů	14
1.2 Homosexualita	17
1.2.1 Homofobie	18
1.2.2 Coming out	19
1.2.3 Příčiny vzniku homosexuality	21
1.2.4 Homosexuální chování	21
1.2.5 Sexuální identifikace.....	22
1.2.4 Sexuální prožívání	22
1.3 Možnosti soužití párů.....	22
1.3.1 Manželství.....	22
1.3.2 Nesezdané soužití	23
1.3.3 Registrované partnerství	24
1.4 Diskriminace a právní normy	24
1.4.1 Diskriminace na základě sexuální orientace	24
1.4.2 Diskriminace a právní řád České republiky.....	25
1.4.3 Účel právní normy	26
1.5 Legislativní vývoj registrovaného partnerství v České republice.....	27
1.5.1 Pojem registrované partnerství	31
1.5.2 Práva a povinnosti partnerů	40
1.5.3 Srovnání práv a povinností manželů a registrovaných partnerů.....	41
1.5.4 Statistiky vztahů.....	46
1.6 Modely uzákonění soužití osob s homosexuální orientací	50
1.6.1 Nizozemský model	50
1.6.2 Severský model.....	51
1.6.3 Francouzský model	52

1.7	Legislativní vývoj registrovaného partnerství ve vybraných státech Evropské unie.....	52
1.8	Rodina.....	58
1.8.1	Současné rodinné společenství	59
1.8.2	Homosexuální rodiny.....	60
1.8.2.1	Důvody, které hovoří proti výchově dětí homosexuálními páry	61
1.8.2.2	Důvody, které hovoří ve prospěch výchovy dětí homosexuálními páry	62
1.8.3	Modely a role v gay a lesbických partnerských vztazích	63
1.8.4	Homosexuální muž a homosexuální žena.....	63
1.8.5	Jak se stát rodičem	66
1.8.5.1	Asistovaná reprodukce.....	66
1.8.5.2	Adopce dětí homosexuálními páry	68
1.8.5.3	Pěstounská péče	71
1.8.5.4	Náhradní matka (Surogate Mother)	72
1.9	Práce s rodinou a role sociálního pracovníka	73
1.10	Reprezentace gayů a leseb	75
2.	Cíl práce a hypotézy	77
3.	Metodika	80
3.1	Použitá metoda.....	82
3.2	Charakteristika výzkumného souboru	89
3.2.1	Charakteristika výzkumného souboru u dotazníkového šetření v České republice.....	89
3.2.2	Charakteristika výzkumného souboru u dotazníkového šetření vybraných zemí Evropské unie.....	90
3.2.3	Charakteristika výzkumného souboru pro skupinovou diskusi	90
3.3	Časový harmonogram a realizace výzkumného šetření.....	91
4.	Výsledky	92
4.1	Výsledky skupinové diskuse.....	92
4.2	Výsledky online dotazníku pro Českou republiku.....	98
4.2.1	Odpovědi pouze homosexuálně orientovaných respondentů z anonymního dotazníku pro Českou republiku	107

4.3 Výsledky online dotazníku z vybraných zemí Evropské unie	140
4.3.1 Komplexní výsledky online dotazníku	141
4.3.2 Výsledky dotazníkového šetření u osob s deklarovanou homosexuální orientací	144
4.3.2.1 Výsledky dotazníkového šetření v Rakousku	150
4.3.2.2 Výsledky dotazníkového šetření v Německu.....	157
4.3.2.3 Výsledky dotazníkového šetření v Anglii.....	165
4.3.2.4 Výsledky dotazníkového na Slovensku	173
4.3.2.5 Výsledky dotazníkového šetření u mužů	181
4.3.2.6 Výsledky dotazníkového šetření u žen	186
5. Diskuse.....	190
5.1 Diskuse k dotazníkovému šetření v České republice.....	192
5.1.1 Diskuse k dotazníkovému šetření - odpovědi všech respondentů	195
5.1.2 Diskuse k dotazníku – odpovědi pouze homosexuálně orientované populace	202
5.2 Diskuse ke skupinové diskusi	228
5.3 Diskuse k dotazníku určenému pro respondenty z vybraných zemích Evropské unie.....	234
5.3.1 Diskuse k výsledkům výzkumu pouze za homosexuální respondenty z vybraných zemí EU	235
5.3.1.1 Genderový pohled.....	244
5.4 Několik slov k dotazníku	245
5.5 Závěr diskuse	248
6. Doporučení pro praxi	251
7. Závěr	256
8. Seznam použitých zdrojů.....	258
9. Klíčová slova	272
10. Seznam použitých zkratk	273
11. Přílohy.....	274

Úvod

Legislativní vývoj v zemích Evropské unie v oblasti soužití osob stejného pohlaví dospěl do fáze umožnění homosexuálním párům zformalizovat jejich svazky a poskytnout určitou míru práv a povinností jak vůči sobě navzájem, tak vůči třetím osobám.

Být homosexuálem v dnešním světě je jistě mnohem snadnější než v době před 20 lety. Homosexualita je popisována jako odlišná sexuální orientace, jde o minoritní orientaci. Nejen tato skutečnost, ale spousta dalších věcí homosexuálně orientovaným jedincům ztrpčuje jejich život, snižuje jeho kvalitu nebo ji výrazně omezuje. Málokdo si dokáže uvědomit, jak se cítí člověk, který neustále za něco bojuje, prosazuje a jeho boj mu připadá jako sisyfovská práce nebo zápas s větrnými mlýny. Zřídka si dokáže představit, jaký to musí být pocit, vyjít si se svým partnerem do společnosti a snášet neustálé nepřátelské pohledy lidí (a je třeba si přiznat, že častokrát nejde jen o pohledy).

Téma homosexuality si autorka zvolila z více důvodů, a to především proto, že se o fenoménu homosexuality vede v současné době poměrně živá diskuse nejen na poli odborném, ale také v médiích a laickou veřejností. Závěry jsou nejednoznačné a společenské postavení homosexuální menšiny v našem státě rovněž.

Názory na sexualitu a vše co s ní souvisí, prodělaly od počátku devadesátých let minulého století ve světě i v naší zemi velký posun. Česká republika patří k zemím, kde je situace v přístupu k sexuálním otázkám, potažmo k homosexuálně orientovaným lidem, poměrně liberální. Nicméně i přesto se vyskytují případy skryté i otevřené diskriminace gayů a lesbiček na základě jejich sexuální orientace, či chování vůči nim vycházející z předsudků. Cestou, která by toto mohla uvést na pravou míru, je zřejmě dostatek kvalitních informací a pozitivní motivace veřejnosti k jejich získávání.

Záměrem disertační práce bylo nastínění právního zakotvení svazků homosexuálně orientovaných osob ve vybraných evropských státech a v naší zemi.

Práci autorka okrajově zaměřila i na oblast rodičovství a monitorovala, zda společného soužití využívají více páry ženského, či mužského pohlaví.

Práce dokládá, že situace v jednotlivých evropských zemích je značně odlišná. Obecně lze říci, že k problematice uzákonění svazků osob téhož pohlaví se staví pozitivněji západoevropské státy. Evropské státy je možno také rozdělit dle stejné úpravy tohoto institutu, její podobnosti či případné absence.

Práce nejdříve stručně vysvětluje pojmy jako je homosexualita, homofobie, dále je věnována pozornost zákonu o registrovaném partnerství a jeho legislativnímu vývoji v České republice, ve vybraných zemích Evropské unie a v neposlední řadě i oblasti rodičovství.

Objektem zkoumání práce byly názory respondentů na registrované partnerství, zda je pro ně vyhovující a nedochází zde z jejich pohledu k různým formám diskriminace.

1. Současný stav

Sexuální orientace je trvalou a neměnnou charakteristikou každého člověka. Téma homosexuality a celkového postavení dané sexuální minority v kontextu naší společnosti je dodnes zahaleno předsudky a stereotypy.

Rozvolňování tradičních konceptů maskulinity a femininity ukazuje, že mužskost a ženskost jsou spíše než ontologicky dané identity - role, které ve společnosti hrajeme. Každý máme schopnost naučit se do jisté míry hrát obě role. Pouze výchovou a socializačními tlaky jsme povzbuzováni k tomu, abychom v sobě jednu roli posilovali a přítomnost druhé potlačovali.

Většina dětí, které jsou v České republice vychovávány rodiči stejného pohlaví, pochází z předchozích heterosexuálních manželství svých rodičů. Lesbičky i gayové mohou být tedy i biologickými rodiči svých dětí. Některé lesbické ženy volí možnost umělého oplodnění, které je však v našich podmínkách oficiálně dovoleno pouze heterosexuálním párům, a proto ženy za touto možností buď cestují do zahraničí, nebo se ve výjimečných případech podaří standardní postup určitým způsobem obejít¹.

1.1 Konceptualizace základních pojmů

Minorita

Minorita tvoří podskupinu vůči určité skupině. Dle Schaefera je minorita „podřízená skupina, jejíž příslušníci mají významně méně kontroly nebo moci nad vlastními životy, než mají příslušníci dominantní nebo většinové společnosti“². Minority bývají národnostní, rasové, náboženské, sexuální atd. Za teoretický nástroj identifikující hranice menšiny bývá považována kultura.

---

¹ KUBELOVÁ, V., VÁCHA, P. Jak uchopit problematiku homosexuality při výuce na ZŠ. *Pedagogická a psychologická diagnostika*, 2009. ISSN 1801-8416.

² SCHAEFER, R. T., LAMM, R.P. *Sociology*, 1995. ISBN 0-07-056959-2.

Subkultura

Subkulturu lze definovat např. jako „skupinu, která je částí širší kultury, ale má své odlišné normy, hodnoty a životní styl“³. Styl subkultury slouží k vyjádření vnitřní i vnější příslušnosti k ní. Vyjadřuje tedy rozdílnost od maistreamu (dominantní kultury) a zároveň umožňuje identifikaci se subkulturou. Styl se skládá z prvků, jako jsou: image, vystupování a argot⁴.

Míra rozdílnosti subkultury od kultury, jejíž je součástí, se může minimálně lišit nebo může být proti celé kultuře zcela v opozici – tzv. kontrakultura. Na subkulturu můžeme nahlížet v extrémním případě i jako na deviantní formu z hlediska hodnot, norem a vzorců chování ve vztahu k dominantní společnosti⁵.

Homosexuální subkultura (jako i mnoho jiných) vzniká v případě, že někteří lidé pocíťují v určitých situacích tlak sociálního systému a cítí se omezováni při naplňování svých tužeb. Pokud se nehodlají tomuto tlaku přizpůsobit, vytvářejí alternativní prostředí, alternativní systém, tedy subkulturu. Subkultura homosexuálů se konstruuje především na základě dvou faktorů, kterými jsou prostor (veřejný – bary, diskotéky a soukromý – vlastní domovy) a čas (nejčastěji ve volném čase)⁶.

Např. v knize *The subcultures leader* autor kapitoly Jeffrey Weeks nahlíží na subkulturu homosexuálů v souvislosti s homosexuální prostitucí. Popisuje zde hlavní cíl homosexuální subkultury, a to právě prostituci jako jednu z možností, jak se v aristokratické společnosti v devatenáctém a na začátku dvacátého století setkat se sexuálním partnerem⁷.

---

³ GEIST, B. *Sociologický slovník*. Praha: Victoria Publishing, 1992. s. 474

⁴ HOMANS, G. *Social Behaviour: Its Elementary Forms* (revised edition). New York: Harcourt Brace Jovanovich, 1974.

⁵ KUBELOVÁ, V., KAJANOVÁ A. Využití internetu pro získání výzkumných dat sociologického charakteru od specifických cílových skupin (minority, subkultury). *Kontakt*, 2009, číslo 2, str. 401-405. ISSN 1212-4117.

⁶ NEDBÁLKOVÁ, K. Subkultura homosexuálů v Brně= Gay Subculture in Brno. *Sociologický časopis*, XXXVI. s.317-333.

⁷ WEEKS, J. *The subcultures leader*. Routledge: London and New York, 1997. Chapter 29, Inverst, perverst, and mary-annes, .s. 268-280. ISBN 0-415-12727-9.

Pohlaví a identita

Pohlaví je překládáno z anglického slova *sex*, které má dva významy⁸: jednak jako biologická kategorie vymezující fyziologické a tělesné rozdíly mezi muži a ženami, odlišnosti týkající se pohlavních orgánů a reprodukčních dispozic (pohlaví)⁹ a dále jako způsob chování - „kopulační“ chování, které je východiskem rozmnožování (sexualita, pohlavní styk)¹⁰.

Pohlavní identifikace znamená představu o sobě samém. Vlastní sexuální roli si člověk vytváří na základě svých zkušeností a zážitků, zmatků a omylů¹¹. Je dynamická, zformovaná historickými a kulturními souvislostmi a vývojem jedince¹².

Genderová identita – zařazení sebe sama k jednomu nebo druhému sociálnímu pohlaví (tedy genderu). Volba této identity nezávisí pouze na jedinci samotném, mocnými faktory jsou také společenská očekávání a sankce za jejich nedodržení. Tato identita však nepodmiňuje naše chování zcela, jedinec se může rozhodnout v různých situacích chovat podle modelů chování obou genderů¹³.

Sexuální orientace – jedná se o citovou a sexuální náklonnost k jedincům jistého pohlaví (heterosexualita: přitažlivost k opačnému pohlaví; homosexualita - přitažlivost k stejnému pohlaví; bisexualita – přitažlivost k oběma pohlavím)¹⁴.

---

⁸ OAKLEY, A. *Sex, gender and society*. London: Temple Smith. Reprinted with new Introduction, London: Gower, 1985. p. 22.

⁹ KŘÍŽKOVÁ, A., PAVLICA, K. *Management genderových vztahů: Postavení žen a mužů v organizaci*. 2004. str.146

¹⁰ OAKLEY, A. *Sex, gender and society*. London: Temple Smith. p. 22.

¹¹ PONDĚLÍČKOVÁ-MAŠLOVÁ, J., RABOCH, J. *O sexualitě a partnerských vztazích*. Vyd.1. Praha: Galén, 2005. Str.150. ISBN 80-7262-323-0.

¹² LOOY, H. Gender and Sexual Identity: A Critical Exploration of Gender Inversion Theories of Sexual Orientation. *Journal of Psychology and Christianity*, .2005, Vol. 24, No. 4, 317-331. ISSN 0733-4273

¹³ HRDLIČKOVÁ, A. *Úvod do gender studies*. Str. 101.

¹⁴ JARKOSKÁ, L., MINAROVÍČOVÁ, K., MIŠKOVCI, J., VALDROVÁ, J. *Genderově citlivá výchova: kde začít?. Příručka pro vyučující základních a středních škol, vydaná v rámci projektu Rovné příležitosti v pedagogické praxi*. Praha: Žába na prameni, 2007. str. 151. ISBN 978-80-239-8798-0.

1.2 Homosexualita

Výraz homosexualita (z řečtiny homos = stejný, z latiny sexus = pohlaví) je vysvětlován jako sexuální náklonnost k osobám téhož pohlaví. Poprvé ho použil Benkert roku 1869, a to ve stejném významu, který je dodnes používán¹⁵.

Dubaj, 1994 (In Janošová, P.) uvádí v knize *Homosexualita v názorech současné společnosti* definici homosexuality: „Homosexualita je geneticky determinovaný celoživotný a nemenný stav libida, při ktorom jedinec za podmienok možnosti slobodnej voľby preferuje za účelom sexuálneho a citového kontaktu objekt rovnakého pohlavia, pričom takto vzniknutý vzťah sa svojou kvalitou v plnej miere vyrovná vzťahu heterosexuálnemu“¹⁶.

Homosexualitu nejčastěji dělíme na mužskou a ženskou. Ženská se nazývá lesbismus, pro mužskou homosexualitu existuje název uranismus, který se však užívá zřídka, naopak preferovaným označením je termín gay¹⁷.

Definování pojmu lesbická a gay menšina a komunita představuje nemalý problém, neboť už samotná definice sexuální orientace procházela historickým vývojem¹⁸.

Queer: slovo, které znamená divný, zvláštní, podivínský, zábavný, komický. Nyní je převzato do jazyka gay a lesbické komunity, kde se používá jako označení pro všechny nositele a nositelky menšinových sexuálních orientací nebo identit¹⁹.

---

¹⁵ PONDĚLÍČKOVÁ-MAŠLOVÁ, J., RABOCH, J. *O sexualitě a partnerských vztazích*. Str. 152-153.

¹⁶ JANOŠOVÁ, P. *Homosexualita v názorech současné společnosti*. 1. vydání. Praha: Karolinum, 2000. 216 s. ISBN 80-7184-954-5.

¹⁷ JANOŠOVÁ, P. *Homosexualita v názorech současné společnosti*. 1. vydání. Praha: Karolinum, 2000. 216 s.

¹⁸ RUPP, L. J., SOKOLOVÁ, V. *Vytoužená minulost: dějiny lásky a sexuality mezi osobami stejného pohlaví v Americe od příchodu Evropanů po současnost*.

¹⁹ NEDBÁLKOVÁ, K. A KOL. *Láska je láska...když choděj kluci s klukama a holky s holkama*. GaTe, STUD: Brno, 2007. 43 str. ISBN 978-80-239-9050-8.

1.2.1 Homofobie

Homofobii lze vysvětlit jako strach nebo odpor k homosexualitě a jejím nositelům, tedy lesbám a gayům, také jako nenávisť, předsudek nebo nespravedlivá diskriminace vůči homosexuálně orientovaným lidem²⁰. Chování jako takové se ovšem netýká jen netolerantního chování heterosexuálů, ale i samotných homosexuálů²¹.

Homofobie sehrává významnou úlohu v procesu sebepoznání, vytvoření vlastní identity a sebepřijetí homosexuálů a heterosexuálů. Je to významná role během coming-outu.

Diskriminace

S homofobií úzce souvisí pojem diskriminace. V definici diskriminace [lat. *discriminare* - dělat rozdíl] se jednotlivé prameny do velké míry v podstatě shodují. Při použití Velkého slovníku naučného lze konstatovat, že: diskriminace je nerovné a tím i nespravedlivé zacházení s částí obyvatelstva na základě rasové, kulturní a náboženské odlišnosti, popřípadě odlišnosti pohlaví apod. Spočívá v promyšleném znevýhodnění vytvářením nerovných podmínek. Je provázena předsudky, zvyky a někdy ustanovena zákony²².

Pojem diskriminace vyjadřuje postoje a způsoby chování, kterými jsou znevýhodňováni nebo ponižováni lidé na základě své příslušnosti k určité skupině. Dochází k odmítání práva na rovný přístup bez ohledu na osobní vlastnosti jedince pouze na základě připsaných charakteristik²³.

---

²⁰ NEDBÁLKOVÁ, K. A KOL. *Láska je láska...když choděj kluci s klukama a holky s holkama*. 43 str.

²¹ BLAHA, M. *Internalizovaná homofonie*. Havlíčkův Brod: Havlíčkovu gymnázium, 2006.

²² *Velký slovník naučný*. 1. vydání, Praha: Diderot, 1999

²³ JANDOUREK, J. *Sociologický slovník*. 1.vyd. Praha: Portál, 2001. 288 str. ISBN 80-7178-535-0.

1.2.2 Coming out

Proces rozpoznání atypické sexuální orientace a jejího osvojení bývá označován jako „coming out“²⁴.

Negativní vlivy diskriminačních postojů společnosti se zpravidla odrážejí na duševním zdraví homosexuálně orientovaného jedince již během dospívání. Odsouzení ze strany společnosti mu významnou měrou ztěžuje nalezení vlastní identity, zraní osobnosti a schopnost pozitivního sebehodnocení. Současně zatajování a sebepopírání opravdové erotické orientace často vede k nekontrolovatelným excesům vysoce rizikového sexuálního chování, k anonymním sexuálním kontaktům s nahodilými partnery.

Coming out zpravidla začíná probíhat v období puberty, kdy homosexuální jedinec začíná vnímat své odlišné zaměření na základě erotických fantazií a citových prožitků²⁵. Někdy však může dojít i k pozdějšímu rozpoznání²⁶.

Jak uvádí Hromada (1995), má proces několik základních fází, které se mohou i navzájem prolínat:

- I. Precoming out – gay si uvědomuje vlastní odlišnost, ale neumí ji přesně vyjádřit, často se projevuje již v dětství jako tzv. gender dysforia (narušený vztah k otci, izolace v kolektivu vrstevníků). Vznikají poruchy sebehodnocení²⁷.
- II. Vlastní coming out – gay si uvědomuje, že zdrojem odlišnosti je jiná sexuální orientace, než by očekávalo jeho okolí. Právě z tohoto důvodu se se svou orientací neztotožňuje a odmítá ji. Až později dochází k přiznání stávajícího stavu k sobě samému a později i k jinému člověku. Těsnější rodinné vztahy vedou k časnějšímu svěření a

---

²⁴ ZVĚŘINA, J. *Sexuologie (nejen) pro lékaře*. Brno: Akademické nakladatelství Cerm, 2003. 287s. ISBN 80-7204-264-5

²⁵ SCHEANSOVÁ, A. *Proces coming out u mužů eroticky orientovaných na stejné pohlaví*. Filozofická fakulta Katedra sociální práce, Univerzity Karlovy obor: sociální práce, v Praze rok 1996/97.

²⁶ PROCHÁZKA, I., WEISS, P., BRZEK, A.. *Coming out: průvodce obdobím nejistoty, kdy kluci a holky hledají sami sebe*. 1. vyd. Praha: Gay iniciativa v ČR, 2002. 34 s. ISBN 80-238-8850-1.

²⁷ HROMADA, J., PROCHÁZKA, I., STEHLÍKOVÁ, D. *Homosexualita, společnost a AIDS v ČR*. Orbis, Praha, 1995.

k příznivějšímu průběhu procesu coming outu. Naopak nedostatečná emoční podpora činí egodystonní gay muže a lesbické ženy ještě zranitelnější při negativních reakcích okolí.

- III. Fáze explorace – dochází k experimentům a navazování prvních erotických vztahů a kontaktů, zpravidla bez hlubší citové podstaty²⁸.
- IV. Fáze partnerství – dochází k navazování prvních partnerských vztahů, dochází k vyrovnání sexuální orientace a citových potřeb. Zpočátku ještě přetrvávají negativní postoje k perspektivě vztahu, k partnerovi, které jsou ještě ovlivněny obavami z reakcí okolí. Občas jedinec přeceňuje vliv partnerství na svůj další život.
- V. Fáze integrace – zde dochází k integraci osobnosti²⁹.
- VI. Homosexuální manželství - klíčovým problémem je skutečné uznání ze strany společnosti, nikoliv pouze tolerance. Např. historik John Boswell zastává názor, že k tomu nikdy nedošlo, a z toho důvodu používá ve svých pracích pojem „ svazky osob stejného pohlaví“, zatímco William Eskridge zaměňuje volné pojmy homosexuální a heterosexuální manželství a tvrdí, že oboje je v dějinách lidstva obvyklé.

Yuval Merin se ve své knize přiklání k prvnímu aspektu s tím, že převládající postoj vůči homosexuálním praktikám je napříč dějinami charakterizován spíše nepřátelstvím než uznáním a akceptací, o rovnosti s manželstvím nelze v žádném případě mluvit. Manželství bylo historicky omezeno na páry rozdílného pohlaví. V tomto bodě Merin navazuje argumentací do budoucna. Podle něj historie nikterak přítomnost a budoucnost ovlivnit nemůže, neboť v důsledku jiného pojetí manželství v dnešní době je homosexuální (u něhož to platilo i v minulosti), stejně jako je heterosexuální soužití založeno na citové vazbě spíše, než na spojování majetku. Navíc

---

²⁸ SCHEANSOVÁ, A. *Proces coming out u mužů eroticky orientovaných na stejné pohlaví*. Filozofická fakulta Katedra sociální práce, Univerzity Karlovy obor: sociální práce, v Praze rok 1996/97.

²⁹ JANOŠOVÁ, P. *Homosexualita v názorech současné společnosti*. 1. vydání. Praha: Karolinum, 2000. 216 s. ISBN 80-7184-954-5

v důsledku eroze manželství došlo k jeho oddělení od plození dětí, čili tato instituce by teoreticky mohla pojmout i páry stejného pohlaví³⁰.

1.2.3 Příčiny vzniku homosexuality

Homosexualita jako sexuální variace nebyla dosud prozkoumána natolik, aby společnost obdržela uspokojivou a spolehlivou odpověď na příčiny jejího vzniku. Teorie jsou velice různorodé. Některé hypotézy se navzájem doplňují a některé stojí proti sobě. Mezi nejznámější teorie patří: genetické dispozice, vliv prostředí a výchovy a teorie svedení. Vzhledem k těmto teoriím se většina vědců shoduje na tom, že na vzniku homosexuality se podílí větší množství činitelů. Nejvíce působí zřejmě faktory biologické. Sexuální orientaci za převážně vrozenou považoval např. Freud³¹.

Příčiny ženského homosexuálního chování nebyly prozatím podrobněji zkoumány³². Výzkumy jsou většinou věnovány mužské homosexualitě³³.

1.2.4 Homosexuální chování

Homosexualita bývá chápána jako pravý opak heterosexuality³⁴. Externím projevem lidské sexuality je sexuální chování. Existují okolnosti, za kterých se většina heterosexuálů může chovat homosexuálně a naopak. Nemalé procento homosexuálně orientovaných osob zahajovalo svůj pohlavní život v heterosexuálním partnerství. Janošová P. uvádí, že lidé, kteří v homosexuálních kontaktech najdou vyšší uspokojení než znali ze svého dosavadního života, se nestali znenadání homosexuálními, nýbrž v sobě odhalili skrytou homosexualitu³⁵.

---

³⁰ MERIN, YUVAL. *Equality for Same-Sex Couples*, Chicago, University of Chicago Press, 2002.

³¹ MITCHELL, Stephen A., BLACK, Margaret J. *Freud a po Freudovi: dějiny moderního psychoanalytického myšlení* Vyd. 1. Praha : Triton, 1999. 312 s. ISBN 80-7254-029-7.

³² JANOŠOVÁ, P. *Homosexualita v názorech současné společnosti*. 216 s.

³³ PONĎĚLÍČKOVÁ-MAŠLOVÁ, J., RABOCH, J. *O sexualitě a partnerských vztazích*. Str. 152-153

³⁴ FAFEJTA, M. *Úvod do sociologie pohlaví a sexuality*. Str. 83.

³⁵ JANOŠOVÁ, P. *Homosexualita v názorech současné společnosti*. s. 15.

1.2.5 Sexuální identifikace

Sexuální identifikace je jedním ze základních determinantů psychosexuálního vývoje³⁶. Jedná se o pocit příslušnosti k mužskému nebo ženskému pohlaví, který je základním stavebním kamenem lidské sexuální motivace. Tento pocit ve většině případů bezkonfliktně sleduje genetické a fetálně-gonadální determinanty, které jsou zprostředkovány organizačním vlivem sexuálních steroidů na centrální nervovou soustavu v kritických fázích nitroděložního vývoje. Výsledkem je zřejmá predispozice k mužské nebo ženské sexuální identifikaci. Definitivní formování následně probíhá po porodu součinností zmíněné predispozice s vlivy prostředí. Projevem sexuální identifikace je schopnost jedince zaujmout k ní odpovídající sexuální roli³⁷.

1.2.4 Sexuální prožívání

Sexuální prožívání je nepřesnějším ukazatelem pro určení pohlavní orientace jedince. S touto nejniternější záležitostí jedince je spojena veškerá sexuální aktivita. Jeho náplní jsou sexuální sny, fantazie a přání, v nichž si člověk „dovolí“ i to, co fakticky nemůže zrealizovat³⁸.

1.3 Možnosti soužití párů

1.3.1 Manželství

Dalším důležitým pojmem, se kterým je třeba v této souvislosti operovat, je pojem manželství. Manželství drží pohromadě především vzájemná péče, potřeba,

---

³⁶ WEISS, P. *Sexuální deviace: klasifikace, diagnostika a léčba*. 1. vydání. Praha: Portál, 2002. 360 s. ISBN 80-7178-634-9.

³⁷ ZVĚŘINA, J. *Sexuologie (nejen) pro lékaře*. 1. vydání. Brno: Akademické nakladatelství CERM, 2003. 287 s. ISBN 80-7204-264-5.

³⁸ JANOŠOVÁ, P. *Homosexualita v názorech současné společnosti*. 1. vydání. Praha: Karolinum, 2000. 220 s. ISBN 80-7184-954-5.

společný život a hodnoty dvou lidí, jež mohou překonat zranění, nezralost a sobectví a vytvořit něco lepšího, než co by dokázal člověk sám. Láska tvoří podstatu manželství³⁹.

Manželství je v právní úpravě chápáno jako trvalé životní společenství muže a ženy, pro něž se dobrovolně rozhodli a na jehož základě vznikají práva a povinnosti manželů⁴⁰. Jedná se o osobní i majetkové společenství charakterizované především těmito znaky:

- vzniká jen zákonem předepsaným způsobem;
- je založeno na principu monogamie;
- je rovnoprávným vztahem;
- je svobodným a dobrovolně uzavřeným životním společenstvím;
- zaniká jen zákonem předepsaným způsobem;
- může vzniknout jen mezi mužem a ženou⁴¹.

1.3.2 Nesezdané soužití

V mnoha evropských státech mají lidé možnost žít v tzv. nesezdaném soužití, čili soužití osob bez toho, aby uzavřely manželství (konkubinát).

Dle Oppenheimerové je nesezdané soužití jedním ze způsobů, jímž mladí lidé odpovídají na rostoucí nejistotu ohledně ekonomických rolí. Tato forma soužití má totiž výhody manželství i svobodného stavu, jelikož nenese dlouhodobé závazky, ale zároveň umožňuje mladým lidem společný život. Dává také dostatek prostoru pro zjištění informací o partnerovi a pomáhá tak uskutečnit rozhodnutí, zda vstoupit do manželství či nikoliv.

---

³⁹ CLOUD, H. – TOWNSEND, J. *Hranice v manželství*. 1.vyd. Praha: Návrat domů, 2007. 210s. ISBN 80-7255-031-4

⁴⁰ HRUŠÁKOVÁ, M. – KRÁLÍČKOVÁ, Z. *České rodinné právo*, 3.přepřacované vydání, Brno: Doplněk, 2006, 400.s. ISBN 80-7239-192-5

⁴¹ VACULÍKOVÁ, V. *Teoretickoprávní aspekty zakotvení institutu soužití osob stejného pohlaví v právním řádu České Republiky*. str. 45.

Historicky se konkubinát vždy vyskytoval v nižších a chudších vrstvách společnosti. Postupem času, především ve 20. století, se začaly šířit z dělnických vrstev i do středních vrstev a vyšších kruhů a v některých zemích dokonce tyto vrstvy nakonec předčily ty nižší⁴². Zákonné uznání nesezdaného soužití bylo nejdříve redukováno pouze pro páry heterosexuální, postupně však některé země začaly uznávat také nesezdané soužití osob s homosexuální orientací⁴³.

1.3.3 Registrované partnerství

Institut registrovaného partnerství začaly některé evropské státy realizovat od roku 1989. Registrované partnerství je v těchto státech v různé míře obdobné manželství. Na rozdíl od nesezdaného soužití dvou osob odlišného pohlaví je partnerství osob téhož pohlaví upraveno jako statusový právní vztah a blíží se tak v jistém pohledu manželství. V některých státech je otevřeno pouze pro páry osob stejného pohlaví, zatímco v jiných státech je umožněno uzavření registrovaného partnerství či obdobného svazku rovněž párům heterosexuálním.

1.4 Diskriminace a právní normy

1.4.1 Diskriminace na základě sexuální orientace

Diskriminace na základě sexuální orientace znamená znevýhodňování gayů nebo lesbiček v jejich právech a nárocích ve srovnání s tím, kdo gay nebo lesba není⁴⁴.

Důležité je neopomenout, že diskriminace sice vychází z předsudků, ale ty jsou jen určitým stavem mysli. Diskriminace je však oproti tomu konkrétní akcí. Co se týká osob homosexuálně orientovaných, pak se různý přístup k nim a osobám

---

⁴² HAMPLOVÁ, D. *České ženy: vzdělání, partnerství, reprodukce a rodina*. 1.vyd. Praha: Sociologický ústav AV ČR, 2003. 108s. ISBN 80-7330-040-0

⁴³ WAALDIJK K. *More or less together*. 2004 [citováno 2008-03-20] Paris, 2004. Dostupný z: <<http://www.diskriminace.info/do-sexualni/125.pdf>>

⁴⁴ NEDBÁLKOVÁ, K. a kol. *Láska je láska...když choděj kluci s klukama a holky s holkama*. GaTe, STUD: Brno, 2007. 43 str.

heterosexuálním v historii projevoval (a mnohde projevuje i v současnosti) bezpochyby ve více oblastech, než jen pouze v otázkách partnerského soužití. Rozdíl je však v tom, že se jedná, resp. jednalo o oblasti, kde je odlišný přístup ke gayům a lesbickým ženám za diskriminaci obecně uznáván a je proti němu, jako proti veškeré ostatní diskriminaci, bojováno.

Trestní postih homosexuálních pohlavních styků

Trestní postih projevů homosexuality se v právních řádech západních demokracií udržel poměrně dlouho. Přestože ve Francii byl tento postih zrušen již v roce 1791, ve větší míře dochází k dekriminálnímu tzv. „sodomie“ v Evropě teprve v průběhu posledních čtyř desetiletí 20. století. V České republice se tak stalo v roce 1961 zavedením nového trestního zákona. V Anglii a Walesu byly homosexuální styky dekriminální v roce 1967, ve Spolkové republice Německo v roce 1969, v Severním Irsku v roce 1982 a v Irsku v roce 1993^{45,46}.

1.4.2 Diskriminace a právní řád České republiky

Rovnost všech lidí jako jejich základní vlastnost je zakotvena v čl. 1 Listiny základních práv a svobod.

Znění čl. 3 odst. 1 Listiny základních práv a svobod do značné míry odpovídá vyjádřením principu nediskriminace i v mezinárodních dokumentech a jako ve většině z nich se sexuální orientace jako důvod zakazující diskriminaci výslovně neobjevuje, což však neznamená, že by jako takový nebyla obecně uznávána: Základní práva a svobody se zaručují všem bez rozdílu pohlaví, rasy, barvy pleti, jazyka, víry a náboženství,

---

⁴⁵ BOBEK, M., BOUČKOVÁ, P., KÜHN, Z. *Rovnost a diskriminace*. 1.vyd. C.H.Beck, 2007. 480s. ISBN 978-80-7179-584-1

⁴⁶ Pozn. Autorky: Odmkriminální byly sexuální styky osob stejného pohlaví takové, které jsou konsensuální a mezi dospělými osobami (nebo tedy osobami ve věku platného souhlasu se stykem).

politického či jiného smýšlení, národního nebo sociálního původu, příslušnosti k národnostní nebo etnické menšině, majetku, rodu nebo jiného postavení⁴⁷.

Ochrana rodičovství a rodiny je zařazena do hlavy IV. Listiny základních práv a svobod (konkrétně do čl. 32 odst. 1) mezi práva hospodářská, kulturní a sociální, ve které však není žádné ustanovení o ochraně manželství v mezinárodních smlouvách poměrně obvyklé. Tato ustanovení by teoreticky mohla být dále rozvinuta též judikaturou Ústavního soudu, ale hlava IV. Listiny základních práv a svobod je narozdíl od hlavy následující jeho judikaturou v podstatě nedotčena zřejmě i proto, že ve velké míře (včetně čl. 32 odst. 1) podléhá ustanovení čl. 41 odst. 1 Listiny, podle kterého se těchto práv lze domáhat pouze v mezích zákonů, které tato ustanovení provádějí⁴⁸.

Ochrana proti diskriminaci je poměrně dobře zajištěná prozatím alespoň v oblasti pracovních vztahů. Zákoník práce i zákon o zaměstnanosti zakazují diskriminaci při hledání práce, tak i v práci. Zaměstnavatel nesmí diskriminovat uchazeče o místo jen kvůli jejich sexuální orientaci⁴⁹. Tato antidiskriminační podmínka byla již v roce 2000 implementována do zákona číslo 65/1965 Sb., zákoník práce⁵⁰. (Nyní zákon číslo 262/2006 Sb., zákoník práce.)⁵¹.

1.4.3 Účel právní normy

Vaculíková, V. ve své práci popisuje: „V každé právní normě je implikován společenský účel, jímž je dosažení žádoucího stavu. Právo tak svým působením napomáhá realizaci společenských cílů. Cílem přitom rozumíme ideální představu

---

⁴⁷ PARLAMENT ČESKÉ REPUBLIKY: Poslanecká sněmovna. *Listina základních práv a svobod*. Ústavní zákon č. 2/1993 Sb. ve znění ústavního zákona č. 162/1998 Sb. Dostupné z: <<http://www.psp.cz/docs/laws/listina.html>>

⁴⁸ PARLAMENT ČESKÉ REPUBLIKY: Poslanecká sněmovna LISTINY ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD. Ústavní zákon č. 2/1993 Sb. ve znění ústavního zákona č. 162/1998 Sb. Dostupné z: <http://www.psp.cz/docs/laws/listina.html>

⁴⁹ NEDBÁLKOVÁ, K. A KOL. *Láska je láska...když choděj kluci s klukama a holky s holkama*. GaTe, STUD: Brno, 2007. 43 str.

⁵⁰ PROCHÁZKA, I., JANÍK, D., HROMADA, J. *Společenská diskriminace lesbických žen, gay mužů a bisexuálů v ČR*. Str. 10

⁵¹ Zákon číslo 262/2006 Sb., zákoník práce, v platném znění

žádoucího a očekávaného výsledku, nejedná se samozřejmě o nějaké izolované teze, ale vždy se staví do určité hierarchie, která odráží celkovou společenskou situaci“⁵².

Ne vždy je účel normy zřejmý přímo z konkrétního textu, a pokud ano, jedná se nejspíše jen o její cíl bezprostřední. Vzdálenější a obecnější cíle je třeba vyvodit nikoliv z jednotlivých norem, ale z právního řádu jako celku. Mezi nejobecnější cíle právní regulace patří ty, které jsou spojeny s hodnotami. Základní hodnoty je možno transformovat v soustavu velmi obecných cílů.

Zastánci normy by zde tvrdili, že účelem je zrovnoprávnění této menšiny s heterosexuální většinou. Gayům a lesbičkám se totiž umožňuje institucionalizovat soužití v páru, se kterým se pojí přesně vymezená práva, ale i povinnosti, stejně jako manželům. Takovým předpisem tedy došlo k odstranění jejich současné diskriminace.

Oproti tomu, budou odpůrci však prosazovat svůj názor, dle kterého tento předpis zvýhodňuje homosexuální, resp. registrované páry oproti manželům, zejména protože od registrovaných párů směrem ke společnosti chybí poskytovaná protihodnota, kterou je v případě manželství „obětování se“ k výchově dětí a následkem by tak byla jejich v podstatě pozitivní diskriminace⁵³.

1.5 Legislativní vývoj registrovaného partnerství v České republice

Situace pro gaye a lesbičky nebyla na našem území příliš příznivá až do roku 1989, kdy nastal politický zlom. Česká společnost se již v období socialismu zařadila mezi země s progresivním přístupem k otázkám homosexuality. Všeobecná trestnost homosexuality byla v Československu zrušena v roce 1961. Od roku 1990 se začaly vytvářet nové dispozice pro život homosexuálních lidí. Spolu s příklonem k liberálním hodnotám a s přístupem k mezinárodnímu a evropskému systému ochrany lidských práv došlo k částečnému "sebeuvědomění" a emancipaci části gayů a lesbiček, jehož

---

⁵² VACULÍKOVÁ, V. *Teoretickoprávní aspekty zakotvení institutu soužití osob stejného pohlaví v právním řádu České Republiky*. str. 14-15.

⁵³ VACULÍKOVÁ, V. *Kapitola II. Účel právní normy*. Dostupné z: http://registrovane.partnerstvi.cz/rp-vaculikova/2_0_uce_l_pravni_normy.phtml

projevem bylo konstituování a rozvoj organizovaného "duhového" hnutí. Vznikla společenská organizace pod názvem SOHO (Sdružení organizací homosexuálních občanů), která mohla gaye a lesbičky zaštitit v případě sociální nepřízně. Tato organizace sehrála velmi důležitou roli v tlumočení názorů všech homosexuálně orientovaných osob. SOHO se také od roku 1992 začala intenzivně zabývat návrhem úpravy na registrované partnerství. Prvním návrhem se Parlament začal zabývat až v roce 1998.

Tyto změny byly spíše vedlejším produktem procesu harmonizace českého právního řádu s právem EU. Evropský horizont se stal neoddelitelným a determinujícím faktorem dalšího vývoje. Jako element "harmonizačního balíčku" EU byl do českého právního řádu poprvé zaveden zjevný zákaz diskriminace na základě sexuální orientace, a to v novele zákona o zaměstnanosti přijaté v roce 1999. Tento zákaz se začal objevovat i v dalších schválených a připravovaných předpisech: v zákoníku práce, v zákoně o vojácích z povolání či v návrhu zákona o státní službě. Bez dialogů a takřka nepozorovaně se v českém právním řádu objevila i zvláštní ochrana před diskriminací na základě sexuální orientace - stalo se tak v souvislosti úpravy práv příslušníků národnostních menšin⁵⁴.

Přehled dokumentů přijatých v rámci Evropské unie

Evropská unie (dále EU) je jedinečné hospodářské a politické partnerství 27 demokratických evropských zemí. Jejím cílem je mír, prosperita a svoboda pro 498 milionů občanů ve spravedlivějším a bezpečnějším světě⁵⁵. K dosažení stanovených cílů zřídily země EU orgány, které unii řídí a které přijímají potřebné právní předpisy. K nejdůležitějším z nich patří Evropský parlament, Rada Evropské unie a Evropská komise⁵⁶.

---

⁵⁴ BARŠOVÁ, A. Partnerství gayů a lesbiček: Kdy dozraje čas pro změnu?. In *Sborník prací fakulty sociálních studií brněnské univerzity*. Sociální studia 7,2002, str 173-185.

⁵⁵ *Panorama Evropské unie* [on line]. [cit.2009-10-05]. Dostupné z: <http://europa.eu/abc/panorama/index_sl.htm>.

⁵⁶ HLAVATÁ, K. KRUMPHOLCOVÁ, E. *EU v kostce*. 1. vydání. Praha: Jan Vašut, 2008. 438 s. ISBN 978-80-7236-665-1.

- Smlouva o založení Evropského (hospodářského) společenství

V článku 13 je uvedeno: „Aniž jsou dotčena ostatní ustanovení této smlouvy a v rámci pravomocí svěřených Společenství touto smlouvou, může Rada na návrh Komise a po konzultaci s Evropským parlamentem jednomyslně přijmout vhodná opatření k boji proti diskriminaci na základě pohlaví, rasového nebo etnického původu, náboženského vyznání nebo světového názoru, zdravotního postižení, věku nebo sexuální orientace“⁵⁷.

- Charta základních práv Evropské unie

V českých překladech často bývá tento dokument nazýván Listinou základních práv Evropské unie. Tento dokument vychází ze smluv Společenství a mezinárodních úmluv (např. Evropská úmluva o lidských právech z roku 1950 nebo Evropská sociální charta z roku 1989)⁵⁸.

Listina základních práv Evropské unie byla vyhlášena v prosinci roku 2000 během konání Mezivládní konference v Nice. Původně byla vyhlášena ve formě společné politické Deklarace Evropského parlamentu, Rady a Komise, tedy jako dokument právně nezávazný, přičemž další modifikující akty na úrovni primárního práva již počítají s její závazností⁵⁹.

V současnosti se sice ještě nejedná o právně závazný text, avšak všechny členské státy EU se zavázaly její ustanovení dodržovat. Od roku 2001 předkládá Evropský parlament každoročně zprávu týkající se dodržování práv vyjmenovaných v Listině v jednotlivých členských zemích.

Znění Listiny bylo v roce 2007 v souvislosti s finalizací textu Lisabonské smlouvy novelizováno. Plný název uvedeného dokumentu je nyní Listina základních práv Evropské unie ze dne 7. prosince 2000, ve znění upraveném dne 12. prosince 2007⁶⁰.

---

⁵⁷Smlouva o založení evropského společenství.

Dostupné z: <http://www.senat.cz/evropa/legislu/XV_AMSTERDAM_TEU_CSc.doc>.

⁵⁸Charta základních práv EU [on line]. [cit.2009-10-14]. Dostupné z: <<http://www.euroskop.cz/627/sekce/charta-zakladnich-prav-eu/>>.

⁵⁹ ŠÍŠKOVÁ, N. *Dimenze ochrany lidských práv v Evropské unii*. 2. vyd. Praha: Linde, 2008. 255 s. ISBN 978-80-7201-710-2.

⁶⁰Charta základních práv EU [on line]. [cit.2009-10-14]. Dostupné z: <<http://www.euroskop.cz/627/sekce/charta-zakladnich-prav-eu/>>.

Článek 21 zakazuje jakoukoli diskriminaci založenou zejména na pohlaví, rase, barvě pleti, etnickém nebo sociálním původu, genetických rysech, jazyku, náboženském vyznání nebo přesvědčení, politických názorech či jakýchkoliv jiných názorech, příslušnosti k národnostní menšině, majetku, narození, zdravotním postižení, věku nebo sexuální orientaci⁶¹.

Článek 7 - Právo na respektování soukromého a rodinného života a právo uzavřít manželství a založit rodinu – článek 9 jsou v tomto dokumentu koncipovány obdobně jako v Evropské úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod⁶².

- Rezoluce Evropského parlamentu

Předcházející dokumenty se registrovaného partnerství týkají nepřímo. Již v roce 1994 však Evropský parlament přijal rezoluci „Resolution on equal rights for homosexuals and lesbians in the EC“ č. A3-0028/94, která doporučovala členským státům přijmout právní úpravu soužití homosexuálních párů, jež by těmto párům přiznávala stejná práva jako párům manželským a to včetně práva adopce. Tato rezoluce byla poté připomenuta v roce 1998 dvěma dalšími rezolucemi č. B4-0824/98 a B4-0852/98, které ovšem, stejně jako akt z roku 1994, nemají pro členské státy právní závaznost.

V prosinci roku 2002 byla přijata zatím poslední rezoluce Evropského parlamentu pod označením A5-0451/2002, jež se zabývá otázkou lidských práv. V tomto dokumentu jsou členské státy žádány, aby uznávaly nesezdaná soužití párů heterosexuálních i homosexuálních, a to se stejnými právy jako mají manželé a umožnily uzavření manželství mezi osobami stejného pohlaví. Dále rezoluce vyzývá členské státy, aby prosadily společný postup v oblasti boje proti diskriminaci homosexuálních mužů a žen⁶³.

---

⁶¹ Listina základních práv Evropské unie (2007/C 303/01).

⁶² VACULÍKOVÁ, V. *Teoretickoprávní aspekty zakotvení institutu soužití osob stejného pohlaví v právním řádu České republiky*. Plzeň: Západočeská univerzita. Právnická fakulta. Katedra teorie práva, 2003. 72 s.

⁶³ VACULÍKOVÁ, V. *Teoretickoprávní aspekty zakotvení institutu soužití osob stejného pohlaví v právním řádu České republiky*. Plzeň: Západočeská univerzita. Právnická fakulta. Katedra teorie práva, 2003. 72 s.

1.5.1 Pojem registrované partnerství

Partnerské soužití (partnerství) osob stejného pohlaví v naší zemi existovalo v minulosti, existuje dnes a existovat bude nepochybně i v budoucnosti. Cílený, vědomý a záměrně prováděný proces legitimizace, odtabuizování, respektování, neodmítání, neskandalizování partnerství osob stejného pohlaví, který v naší zemi probíhal od počátku šedesátých let minulého století, vytvořil pro tuto menšinu v podstatě bezproblémové prostředí jak pro vztahy mezi jejími příslušníky navzájem, tak pro vztahy jejich příslušníků vůči jiným lidem a zajistil víceméně neutrální přijímání této menšiny ve společnosti. Zákon o registrovaném partnerství nelze bez dalšího označit jako symbolický rehabilitační akt a uznání této menšiny jako součásti obecné normy. Dosavadní právní úprava (tedy Ústava, Listina základních práv a svobod, zákon o rodině a další zákony) sice nebyla strukturálním projevem homofobie (strachu z homosexuality a nenávisti k jejím nositelům), nestála v přímém rozporu se zásadami osobní svobody a rovnosti a nebyla ani projevem nenávisti k homosexuálům, avšak řada praktických problémů se v životě homosexuálních párů stala téměř neřešitelných pro absenci kvalifikovaného legislativního rámce⁶⁴.

Registrované partnerství je v českém právním řádu zcela nový institut. Samotný zákon číslo 115/2006 Sb., který byl schválen 15. března 2006, a to nejen díky demokratizaci naší společnosti a vesměs kladným postojem médií k uzákonění partnerství osob stejného pohlaví, ale také dlouhotrvající práci gay a lesbických organizací, pojem *registrovaného partnerství* vymezuje jako „trvalé spojení dvou osob stejného pohlaví vzniklé způsobem stanoveným tímto zákonem“. Registrované partnerství je tedy právním vztahem dvou žen nebo dvou mužů⁶⁵.

Z hlediska právní pevnosti tohoto svazku a z hlediska množství a intenzity vzájemných práv a povinností, které z registrovaného partnerství pro partnerky či partnery vyplývají, se registrované partnerství nachází prakticky „na půli cesty“ mezi nesezdaným soužitím a manželstvím. Při přijímání zákona o registrovaném partnerství

---

⁶⁴ KUBELOVÁ, V. *Educational and Didactic Communication*. 1st edition. Bratislava : Didaktis, 2009. ISBN 978-80-89160-. Questionnaire investigation made in a specific group of citizens, s. 116-120.

⁶⁵ Zákon č.115/2006 Sb., o registrovaném partnerství a o změně některých souvisejících zákonů, v platném znění.

bylo manželství považováno za měřítko či za výchozí bod a otázka zněla, do jaké míry má být registrované partnerství podobné manželství, respektive do jaké míry se má od manželství lišit. Registrované partnerství nakonec zůstalo institutem citelně slabším než manželství, nicméně i přesto jeho uzavření přinese párům celou řadu vzájemných práv a povinností, ať už více či méně diskutovaných napříč veřejností.

Snahy o prosazení institutu registrovaného partnerství se v České republice, přesněji řečeno Československu, datují už od roku 1992. Cesta k přijetí zákona byla velice složitá. Zákon o registrovaném partnerství dokázal vyvolat bezpočet názorově konfliktních situací nejen mezi jednotlivými politickými stranami zastoupenými v Parlamentu, ale i uvnitř jednotlivých stran. Přijímání této kontroverzní právní normy bylo vnímáno poslanci (v počátečních fázích nebyl ještě fakticky zřízen Senát) napříč politickým spektrem jako značně ožehavá záležitost. Jen velmi málo navrhaných právních norem zapříčinilo takovou vlnu diskuzí v jednotlivých parlamentních klubech včetně potřeby vystoupit s názorem před ostatními poslanci při rozpravě v Poslanecké sněmovně.

Legislativní proces také ukázal, že stále existují případy, v nichž se každý poslanec, bez ohledu na jeho stranickou příslušnost, řídí svým vnitřním přesvědčením na danou problematiku, což mu ostatně ukládají i články 23 odst. 3 a 26 Ústavy.

Stejně se k tomuto problému postavila zpočátku i široká veřejnost, která byla značně ovlivněna předchozím režimem a s tím související tabuizací tématu. Nejen postupný vývoj v Evropě, ale i vznik mnoha organizací na podporu této menšiny v České republice, začal názor veřejnosti obracet ve prospěch homosexuálně orientovaných osob. Ve stejném duchu se postupně měnilo „podhoubí“ v Parlamentu, kde byl nakonec předložený návrh zákona schválen s účinností od 1. 7. 2006⁶⁶. Předkladatelskou skupinu u přijatého zákona vytvořili opět zástupci napříč politickým spektrem mimo lidovce: Anna Čurdová (ČSSD), Jitka Kupčová (ČSSD), Taťána Fischerová (US-DEU), Kateřina Dostálová (ODS), Lucie Talmanová (ODS), Kateřina

---

⁶⁶ Zákon č.115/2006 Sb., o registrovaném partnerství a o změně některých souvisejících zákonů, v platném znění.

Konečná (KSČM), Zdeněk Jičínský (ČSSD), Vladimír Doležal (ODS), Pavel Svoboda (US-DEU), Vlastimil Ostrý (US-DEU) a Vladimír Koníček (KSČM).

Kancelář Sněmovny rozeslala 2. května 2005 návrh zákona jako sněmovní tisk číslo 969/0 poslancům a předložila vládě k vyjádření stanoviska. Vláda (ČSSD) ve svém stanovisku vyjádřila podporu tomuto zákonu, ale zároveň vyslovila několik výhrad. Požadovala vypustit problematickou vyživovací povinnost partnerů a navrhovala doplnit zákaz svěřením dítěte, jehož není rodičem, do výchovy některému z partnerů a zákaz svěřením dítěte do pěstounské péče některému z partnerů. Dále již navrhovala pouze určitá legislativně technická opatření.

Poslanecká sněmovna dne 24. června 2005 na své 45. schůzi propustila do druhého čtení tento poslanecký návrh a zároveň jej přikázala k projednání Petičnímu výboru Sněmovny.

Petiční výbor na své 44. schůzi dne 6. září 2005 návrh zákona projednal a vydal usnesení číslo 229, doručené poslancům jako sněmovní tisk číslo 969/2, v němž Poslanecké sněmovně doporučil návrh zákona schválit ve znění pozměňovacích návrhů schválených petičním výborem. Petiční výbor pouze formulačně upřesnil některá ustanovení a doplnil výčet zákonů, jež tento předpis novelizuje. Na této schůzi předali zástupkyně a zástupci Gay a lesbické ligy Petičnímu výboru petici na podporu zákona o registrovaném partnerství.

V obecné rozpravě, která ve Sněmovně navazovala, dominovala názorově především ČSSD, která vytrvale podporovala návrh zákona, a to především proti poslancům KDU-ČSL, kteří se snažili Sněmovnu přesvědčit o jediné možné koncepci partnerství a to té, jež nám dal Bůh. Tedy muže a ženy. V podrobné rozpravě vznesl nejzajímavější a zároveň pro Sněmovnu nejzávažnější pozměňovací návrh poslanec za ODS Tomáš Dub, který zdůraznil, že by se zákon měl vztahovat i na osoby bisexuálně orientované, čili orientované na obě pohlaví. Poslanec vyjádřil názor, že by se zákon měl rozšířit na mnohočetná partnerství, tedy na život minimálně tří registrovaných lidí, kteří spolu žijí. Bisexuál je prý šťasten pouze v případě, pokud je najednou se ženou a mužem. Navrhoval tedy doplnit do všech ustanovení namísto formulace „dvou osob stejného pohlaví“ vymezení „nebo více osob“. Tento návrh se však setkal s rozpačitými

reakcemi. Poslanec Marek Benda z ODS vznesl dva pozměňovací návrhy. Prvním požadoval zařazení partnera nikoli do první, ale do druhé dědické skupiny, aby nebylo ohroženo dědické právo dětí. Druhou poznámkou hodlal prosadit, aby existence partnerství nebyla překážkou výkonu rodičovské zodpovědnosti partnera vůči jeho dítěti, avšak byla překážkou svěření dítěte do jeho výchovy.

Pozměňovací návrh Petičního výboru byl ve třetím čtení schválen velice hladce. Naopak návrh poslance Tomáše Duby byl drtivě odmítnut, stejně tak byl zamítnut i návrh poslance Marka Bendy. Zákon byl schválen a postoupen Senátu, který zákon poměrně hladce též schválil a předložil prezidentu republiky k podpisu. Prezident Václav Klaus využil svého ústavního práva veta a nepodepsaný zákon vrátil Sněmovně.

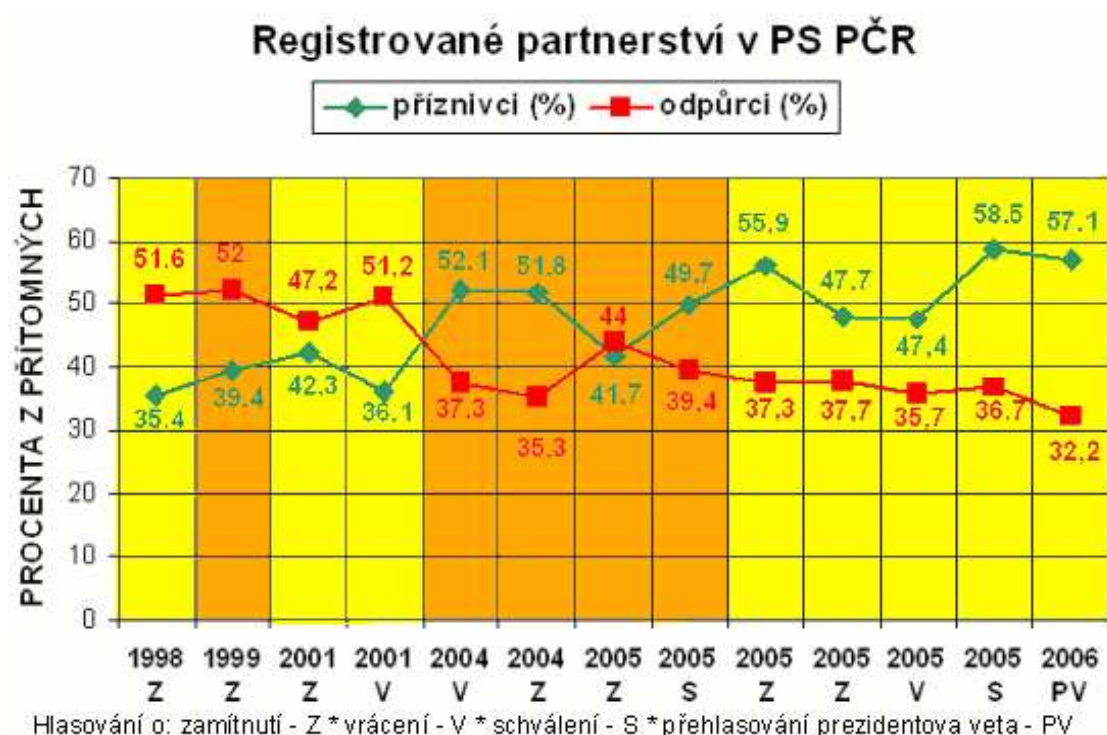
Návrh na přehlasování veta nakonec nepodpořila jedna z předkladatelek návrhu zákona Kateřina Dostálová z ODS, která se zdržela hlasování. Poslanec Robert Kopecký (ČSSD) zase dokázal pro zvednutí ruky pro registrované partnerství opustit na svoji odpovědnost nemocniční lůžko a dostavit se jen na toto hlasování do poslanecké lavice. Strana zelených k prezidentovu vetu a nadcházejícímu hlasování vydala tiskovou zprávu, podle níž považovali veto prezidenta republiky za vážnou překážku k odstranění diskriminace na základě sexuální orientace. Rozhodnutí prezidenta republiky, podle jejich názoru odporovalo mínění většiny občanů České republiky i vůli obou komor Parlamentu. Zelení tímto vyzývali poslance, aby veto přehlasovali. ČSSD pojala přijetí zákona jako možnost soupeření s prezidentem Václavem Klausem, kterého tradičně prohlásila za příznivce ODS a nepřímo apelovala prostřednictvím užšího vedení na své poslance, aby prezidentovo veto přehlasovali. Ačkoli usnesení pro hlasování přijato nebylo, hlasovala ČSSD téměř jednotně pro schválení zákona. Konzervativní KDU-ČSL naproti tomu tradičně jednomyslně hlasovala proti schválení.

Poslanecká sněmovna tak na své 54. schůzi dne 15. března 2006 před půl sedmou večer přehlasovala prezidentské veto zákona o registrovaném partnerství. Zákon byl přijat napotřetí, poté co bylo hlasování dvakrát zpochybněno. Při prvním pokusu získal zákon 97 hlasů a hlasování zpochybnil Karel Vymětal (KSČM), druhý pokus znamenal 102 hlasy pro zákon, ale tentokrát jej zpochybnila Michaela Šojdrová (KDU-ČSL), zatímco při závěrečném třetím hlasování zákon získal přesně potřebných

101 hlasů. Pro přijetí hlasovala většina poslanců ČSSD kromě tří, velká část poslanců KSČM, část poslanců US-DEU a dva poslanci ODS.

Následující graf číslo 1. zachycuje vývoj postojů k registrovanému partnerství v Poslanecké sněmovně. Za příznivce zákona jsou zde považováni ti, kteří hlasovali proti zamítnutí či vrácení zákona nebo pro jeho schválení. Hodnoty vyjadřují procento odpůrců a příznivců z počtu poslankyň a poslanců přítomných při hlasování.

Graf 1.: Registrované partnerství

Zdroj: parlament České republiky⁶⁷

Zákon o registrovaném partnerství umožňuje párům stejného pohlaví založit registrované partnerství zákonem uznanou formou, s rozsahem práv a povinností přesně stanoveným samostatnou právní úpravou. Dlouhodobé partnerské svazky osob téhož pohlaví nebyly dosud v právním řádu České republiky nijak upraveny. Ačkoliv tyto svazky vykazují tytéž znaky a plní tytéž funkce jako dlouhodobé partnerské soužití osob pohlaví rozdílného, neměli do této doby partneři stejného pohlaví možnost svůj život v dlouhodobém partnerském svazku jakkoliv právně zakotvit.

⁶⁷ Více viz. <http://temata.gl.cz/rp-2004/>

Zákon při své cestě ke schválení procházel samozřejmě určitým vývojem, ale přesto se v předkládaných pozměňovacích návrzích jednalo vždy spíše o legislativně-technické úpravy, nežli o zásadní změny klíčových otázek, které zákon upravuje. Do návrhu zákona se například nikdy nedostalo ustanovení, které by partnerům přiznávalo právo na osvojení dítěte. Mnoho diskutovaná byla také vzájemná vyživovací povinnost partnerů, která se přes četné snahy vlády ČSSD do konečné schválené verze zákona přeci jen dostala a je dosud jednou z nejdiskutovanější věcí, kterou tento zákon obsahuje. Vyživovací povinnost partnerů je vzhledem k připodobňování k manželství v podstatě logickou věcí, kterou by měl zákon partnerům přiznávat. Ustanovení se opírají především o zákon o rodině, jehož úpravu tohoto prakticky přebírá, což sami navrhovatelé přiznávají.

Nová právní úprava poskytuje párům stejného pohlaví obdobný objem práv a povinností jako konkubinát (neinstitucionalizovaný vztah druh – družka). Vzhledem k tomu, že páry různého pohlaví již díky konkubinátu přístup k těmto právům a povinnostem mají (a daleko větší rozsah práv a povinností si mohou zajistit vstupem do manželství), jejich začlenění do rámce této právní úpravy je redundantní. Právní stabilizace partnerských vztahů osob téhož pohlaví posílila lidská a občanská práva partnerů, ale také jejich motivaci setrvat v dlouhodobém svazku. To pozitivně ovlivňuje jejich sociální i ekonomické postavení. Uzavření registrovaného partnerství je projevem úcty k hodnotám obvykle spojovaným s rodinným společenstvím (vzájemná láska, úcta, péče a podpora) a touhy po jejich naplnění v životě jednotlivce, nikoliv ohrožením těchto hodnot.

Zákon neobsahuje právní úpravu, která by umožňovala společné osvojení dítěte registrovanými partnery, protože v oblasti náhradní rodinné péče zůstává zachována preference párů muž - žena. Vzhledem k tomu, že zrušení registrovaného partnerství je upraveno obdobně jako rozvod manželství v zákoně o rodině (zákon č. 94/1963 Sb., o rodině⁶⁸) a neexistuje společné jmění partnerů a zároveň není nijak usnadněno získávání občanství cizím státním příslušníkům, zneužitelnost tohoto institutu není příliš vysoká.

---

⁶⁸ Zákon č. 94/1963 Sb., o rodině, v platném znění

Registrované partnerství je trvalé společenství dvou osob stejného pohlaví vzniklé způsobem zakotveným v zákoně o registrovaném partnerství. Partnerem se podle tohoto zákona rozumí osoba, která uzavřela partnerství.

Partnerství vzniká projevem vůle dvou osob stejného pohlaví činěným formou souhlasného, svobodného a úplného prohlášení těchto osob o tom, že spolu vstupují do partnerství. Osoby vstupující do partnerství činí prohlášení osobně před matričním úřadem v kraji, který je podle místa trvalého pobytu alespoň jedné z osob vstupujících do partnerství příslušný k přijetí prohlášení. Příslušné matriční úřady stanovilo vyhláškou Ministerstvo vnitra (podrobněji v následující části). Není-li žádná z osob přihlášená k trvalému pobytu na území České republiky, je příslušným matričním úřadem úřad pověřený vedením zvláštní matriky. Jsou-li pro to závažné důvody, příslušný matriční úřad může na žádost osob vstupujících do partnerství povolit, aby prohlášení přijal jiný příslušný matriční úřad. Příslušný matriční úřad přijímá prohlášení na místě, které k tomu určí.

Prohlášení se činí před matrikářem na základě otázky, položené osobám vstupujícím do partnerství, zda chtějí spolu do partnerství vstoupit. Dříve, než učiní prohlášení, osoby vstupující do partnerství výslovně uvedou, že jim nejsou známy okolnosti vylučující vstup do partnerství. Na rozdíl od manželství ale nemusí prohlašovat, že znají své majetkové poměry a zdravotní stav. O prohlášení se sepíše protokol, který podepisují osoby vstupující do partnerství, matrikář a tlumočník, je-li jeho přítomnost k prohlášení nutná. Příslušný matriční úřad zapíše partnerství do knihy registrovaného partnerství.

Do partnerství může vstoupit každý, komu to zákon nezakazuje. Podmínkou vstupu do partnerství je, aby alespoň jedna z osob vstupujících do partnerství byla státním občanem České republiky. Do partnerství nemohou vstoupit osoby navzájem příbuzné v linii přímé a sourozenci. Tato podmínka je převzata ze zákona o rodině a pro mnohé na první pohled nedává žádný smysl. Stát tím ovšem vylučuje pro vstup do tohoto svazku, například spolu dlouhodobě žijící sourozence. Touto formulací dává stát najevo, že je zákon konstruován výlučně pro dvojice na základě sexuálního vztahu, který u přímých příbuzných odporuje společenským normám, byť samozřejmě

genetický účel zde chybí. Do partnerství také nemůže vstoupit osoba, která nedosáhla věku 18 let, nemá způsobilost k právním úkonům nebo již dříve uzavřela manželství, vstoupila do partnerství nebo do obdobného svazku osob stejného pohlaví v zahraničí a její manželství, partnerství nebo obdobný svazek trvá.

Partnerství nevznikne, jestliže prohlášení trpělo podstatnou vadou, spočívající zejména v nedostatku svobodného a úplného projevu vůle nebo pokud bylo prohlášení učiněno v omylu týkajícím se právního úkonu vzniku partnerství. Partnerství nevznikne ani tehdy, jestliže ani jedna z osob, které prohlášení učinily, nebyla v té době občanem České republiky nebo pokud bylo partnerství uzavřeno na základě nepravdivých údajů, které některá z osob vstupujících do partnerství úmyslně uvedla v dokladech požadovaných k prohlášení. Vzniklo-li partnerství přes to, že vstupu do partnerství bránil zákonný zákaz, soud prohlásí partnerství za neplatné. O partnerství, které bylo prohlášeno za neplatné, se má za to, že nevzniklo.

Partnerství zaniká smrtí jednoho z partnerů nebo prohlášením jednoho partnera za mrtvého nebo zrušením rozhodnutím soudu. V prvním případě partnerství zaniká dnem smrti partnera. Byl-li partner prohlášen za mrtvého, zaniká partnerství dnem, kdy rozhodnutí o prohlášení za mrtvého nabylo právní moci. Jestliže bylo prohlášení za mrtvého zrušeno, protože se zjistilo, že ten, kdo byl prohlášen za mrtvého, žije, má se za to, že jeho partnerství nepřetržitě trvalo; pokud ale jeho partner mezitím uzavřel nové partnerství nebo manželství, dřívější partnerství se neobnoví. Třetí způsob zániku partnerství se váže na rozhodnutí soudu. Soud rozhodne o zrušení partnerství na návrh jednoho z partnerů, prokáže-li žalobce, že partnerský vztah již fakticky netrvá. Teprve praxe bude muset vyřešit, jak bude soud rozhodovat v případě, kdy návrh na zrušení registrace podá jen jeden z registrovaných partnerů, protože podle § 16 zákona o registrovaném partnerství má v takovém případě zkoumat, jestli partnerský vztah trvá či netrvá. Nikde v zákoně ale není stanoveno, podle jakých znaků lze určit, jestli vztah trvá či netrvá, když partneři spolu nemusí žít, vzájemně o sebe pečovat a podobně.

Jestliže se k návrhu na zrušení partnerství druhý partner připojí, soud nezkoumá, zda partnerský vztah již fakticky netrvá a rozhodne o zrušení partnerství. Pokud bychom porovnali podmínky rozvodu manželství, zjistíme, že tento postup není u manželství

možný, protože soud vždy zkoumá, zda i přes dohodu manželů není možné manželství zachránit, zejména v zájmu dětí. Stát tak dává najevo, že má mnohem intenzivnější zájem na zachování manželství, neboť je institucí, která plní veřejný zájem a nejen soukromé zájmy partnerů. Pokud pro zrušení registrace postačí souhlas registrovaných partnerů, lze dovodit, že stát na zachování tohoto svazku nemá příliš výrazný zájem, protože je to v podstatě jen zájem registrovaných partnerů.

Ustanovení § 17 tohoto zákona, které naznačuje, že rozhodnutí o ukončení svazku je soukromou věcí registrovaných partnerů, je v příkrém rozporu s obsahem § 13 odstavec 3 stejné právní normy. Posledně konstatované ustanovení totiž ukládá registrovaným partnerům, žijícím ve společné domácnosti, podílet se na výchově dítěte druhého z partnerů a ukládá mu povinnosti týkající se ochrany vývoje a výchovy dítěte. Zákonodárce tak vlastně „přiděluje“ dítěti dalšího rodiče, registrovaného partnera jednoho z jeho rodičů, jinými slovy má zájem, aby o dítě pečovali oba partneři. V tom případě je slabinou tohoto ustanovení fakt, že této povinnosti se registrovaný partner rodiče může jednoduše zbavit tím, že formálně nebude žít s registrovaným partnerem ve společné domácnosti, což mu tento zákon nijak neukládá. Pokud však legislativci svým rozhodnutím o registrování partnerství, kde jeden z partnerů má děti, vlastně „přidělí“ dítětem dalšího rodiče, navíc stejného pohlaví (!), pak je poněkud zvláštní, aby dítě o takto státem „přiděleného“ rodiče přišlo pouhým společným rozhodnutím registrovaných partnerů, které podle znění § 17 nelze žádnými státem vynutitelnými prostředky blokovat, na rozdíl od manželství a stavu, kdy dítěti hrozí odloučení od jednoho z rodičů.

Nyní několik poznámek k registraci partnerství. Registrace partnerství je evidencí fyzických osob vedenou v knize registrovaného partnerství, které na území České republiky vstoupily do partnerství. Působnost při registraci vykonávají příslušné matriční úřady, krajské úřady a ministerstvo.

Příslušný matriční úřad vede knihu registrovaného partnerství a sbírku listin ke knize registrovaného partnerství. Do jeho kompetencí patří nejen vydávání výpisů z knihy registrovaného partnerství na stanovených tiskopisech, ale i umožnění nahlížení

do knihy registrovaného partnerství a sbírky listin a pořizování výpisů a opisů z nich. Matriční úřad také na žádost vydává potvrzení o údajích uváděných ve sbírce listin.

Krajský úřad provádí nejméně jednou ročně kontrolu vedení knihy registrovaného partnerství a sbírky listin u příslušného matričního úřadu ve svém správním obvodu a zároveň vede a aktualizuje sbírku listin. Shodně jako matriční úřad umožňuje nahlížení do sbírky listin a pořizování výpisů a opisů z ní a k žádosti vydává potvrzení o údajích uváděných ve sbírce listin.

Ministerstvo je typickým dohledovým orgánem, protože vykonává dozor nad výkonem působnosti orgánů územních samosprávných celků podle zákona o registrovaném partnerství⁶⁹.

1.5.2 Práva a povinnosti partnerů

Partneři mají v partnerství stejné povinnosti a stejná práva. Jejich výčet však na rozdíl od zákona o rodině chybí. Tím se otevírá možnost partnerů vysoudit si různé, v tomto zákoně nepopsané nároky, aniž by bylo zřejmé, jaký zájem na vymahatelnosti takových nároků stát má. O záležitostech partnerského soužití rozhodují oba partneři společně, nedohodnou-li se v podstatných věcech, rozhodne na návrh některého z nich soud. Partner je oprávněn zastupovat druhého partnera v jeho běžných záležitostech, zejména přijímat za něho běžná plnění, pokud zvláštní právní předpis nestanoví jinak. Toto oprávnění má být jedním z hlavních cílů zákona. Přitom k jeho naplnění není třeba žádná úprava, toto může učinit i dnes každý prostřednictvím plné moci. Není proto příliš zřejmé, jaký má stát zájem, aby toto pravidlo platilo jen pro registrované partnery stejného pohlaví a ne pro jakékoli partnerství společně žijících osob. Jednání jednoho z partnerů při obstarávání běžných záležitostí partnerství ovšem zavazuje oba partnery společně a nerozdílně; to platí pro závazky vzniklé v době trvání partnerství i v případě, že partnerství následně bylo prohlášeno za neplatné nebo zaniklo. Citovaná práva

---

⁶⁹ Zákon č.115/2006 Sb., o registrovaném partnerství a o změně některých souvisejících zákonů, v platném znění.

neplatí, jestliže jiné osobě bylo známo, že druhý partner účinky vyplývající z těchto vztahů proti ní výslovně vyloučil.

Partneři mají vzájemnou vyživovací povinnost. Tato povinnost je přenesena z § 91 odst. 1 zákona č. 94/1963 Sb., o rodině⁷⁰. V této právní normě má nepochybně větší smysl, protože manželé jsou povinni žít spolu a vzájemně si pomáhat, což u tohoto zákona chybí. Především se tímto ustanovením zákona o rodině garantuje jistá podpora tomu z manželů, který se stará o děti a domácnost. Do registrovaného partnerství ale vstupují lidé se srovnatelnými dispozicemi, kterým stát neukládá žádné povinnosti, které by jim bránily zabezpečit si své životní a sociální podmínky. Neplní-li jeden z partnerů tuto povinnost, určí soud na návrh některého z nich její rozsah, přičemž přihlédne k péči o společnou domácnost. Rozsah vyživovací povinnosti se stanoví tak, aby hmotná a kulturní úroveň obou partnerů byla zásadně stejná. Dlužno podotknout, že vyživovací povinnost mezi partnery předchází vyživovací povinnosti dětí⁷¹.

1.5.3 Srovnání práv a povinností manželů a registrovaných partnerů

Na tomto místě je vhodné uvést i srovnání práv a povinností, které zákon registrovaným partnerům ukládá. Registrovaní partneři mají 37 práv a povinností.

Pokud bylo partnerské soužití zrušeno, může bývalý partner, který není schopen se sám živit, žádat od bývalého partnera, aby mu přispíval na přiměřenou výživu podle svých schopností, možností a majetkových poměrů. Nedohodnou-li se, rozhodne soud o výživném na návrh některého z nich. Tento institut v zákoně o rodině má zaručit ochranu tomu z manželů, který kvůli rodinným povinnostem přijde o vlastní profesi, praxi či je kvůli plnění těchto povinností jiným způsobem omezena jeho schopnost živit se. Registrovaným partnerům však zákon žádné takové povinnosti neukládá. Bývalému partnerovi, který se na trvalém rozvratu společného vztahu nepodílel a jemuž byla zrušením partnerského vztahu způsobena závažná újma, může soud přiznat proti druhému bývalému partnerovi až na dobu tří let od zrušení partnerského soužití výživné

---

⁷⁰ Zákon č. 94/1963 Sb., o rodině, v platném znění

⁷¹ PROUZA, D. Prosba [online]. 27.5.2009. 21:47; kubelis; [cit. 2009- 05-28]. Osobní komunikace. Pozn. autorky: tato část byla tvořena v roce 2009

ve stejném rozsahu, v jakém by vznikla vyživovací povinnost v případě, že partnerské soužití by nebylo zrušeno. Toto ustanovení, rovněž převzaté ze zákona o rodině, však nemá žádný smysl v zákoně, který neukládá účastníkům svazku vůči sobě navzájem žádné povinnosti, jako je žít spolu či být si věrni a podobně. Jak lze za těchto okolností zkoumat, kdo se na rozvratu nepodílel, není zakotveno, stejně jako není upřesněno, jak se může zkoumat případná újma. I v tomto případě však vyživovací povinnost mezi bývalými partnery předchází vyživovací povinnosti dětí vůči rodičům.

Právo na výživné mezi bývalými partnery zaniká dnem smrti povinného partnera nebo jeho prohlášením za mrtvého, anebo když oprávněný bývalý partner uzavře manželství nebo nové partnerské soužití. Právo na výživné zanikne též dnem vyplacení jednorázové částky na základě písemné smlouvy mezi bývalými partnery.

Při určení výživného přihlídnou soud k odůvodněným potřebám oprávněného, jakož i k schopnostem, možnostem a majetkovým poměrům povinného. Při hodnocení schopností, možností a majetkových poměrů povinného soud zkoumá, zda se povinný nevzdal bez důležitého důvodu výhodnějšího zaměstnání či výdělečné činnosti nebo majetkového prospěchu, popřípadě zda nepodstupuje nepřiměřená majetková rizika. Výživné nelze přiznat, jestliže by bylo v rozporu s dobrými mravy a v případě jeho poskytnutí se vyplácí v pravidelných opětujičích se částkách. Proti pohledávkám na výživné je započtení vzájemných pohledávek přípustné jen dohodou. Právo na výživné se nepromlčuje, lze je však přiznat výhradně ode dne zahájení soudního řízení. Práva na jednotlivá opětujičící se plnění se však promlčují. O změně nebo zrušení rozhodnutí o výživném soud rozhodne pouze na návrh.

Osoby v registrovaném partnerství v oblasti pracovněprávní ochrany a případného nároku na přiznání sociální dávky (státní sociální podpory, nemocenského pojištění) nejsou považovány za osoby osamělé⁷².

---

⁷² KUBELOVÁ, V. Rozbor právní úpravy homosexuálních párů v ČR. *Závěrečná zpráva o řešení grantového projektu*. České Budějovice: ZSF, Interní grant JU, Registrační číslo: 18/2006/H-ZSF, 2007. Konzultant Daniel Prouza.

Rodičovská zodpovědnost

Existence partnerství není překážkou výkonu rodičovské zodpovědnosti partnera vůči jeho dítěti, ani překážkou svěřením jeho dítěte do jeho výchovy. Partner, který je rodičem, je povinen zajistit vývoj dítěte a důsledně chránit jeho zájmy při použití přiměřených výchovných prostředků tak, aby nebyla dotčena důstojnost dítěte a ohroženo jeho zdraví a tělesný, citový, rozumový a mravní vývoj. Trvajícím partnerství brání tomu, aby se některý z partnerů stal osvojitelem dítěte. Pokud jeden z partnerů pečuje o dítě a oba partneři žijí ve společné domácnosti, podílí se na výchově dítěte i druhý partner. Povinnosti týkající se ochrany vývoje a výchovy dítěte se vztahují i na tohoto partnera⁷³.

Přijetí zákona číslo 115/2006 Sb., o registrovaném partnerství s sebou přineslo i změny v některých zákonech, respektive novelizace jednotlivých právních norem. Změnami ostatních zákonů nedošlo k žádným změnám v postavení registrovaných partnerů, protože nové právní normy již reflektovaly zákon číslo 115/2006 Sb., o registrovaném partnerství.

---

⁷³ Zákon č.115/2006 Sb., o registrovaném partnerství a o změně některých souvisejících zákonů, v platném znění.

Tabulka 1: Změny ostatních zákonů

Druh změny	Číslo	Název právní normy
Novelizace	140/1961	trestní zákon zrušen zákonem č. 40/2009 Sb. Ze dne 8. ledna 2009, trestní zákon
Novelizace	141/1961	zákon o trestním řízení soudním (trestní řád)
Novelizace	94/1963	zákon o rodině
Novelizace	99/1963	občanský soudní řád
Novelizace	40/1964	občanský zákoník
novelizace	65/1965	zákoník práce zrušeno zákonem č. 262/2006 Sb. dnem 1. ledna 2007, zákoník práce
Novelizace	20/1966	zákon o péči o zdraví lidu
novelizace	88/1968	zákon o prodloužení mateřské dovolené, o dávkách v mateřství a o přídavcích na děti z nemocenského pojištění zrušen zákonem č. 187/2006 Sb. dnem 1. ledna 2009, o nemocenském pojištění
Novelizace	200/1990	zákon o přestupcích
Novelizace	455/1991	zákon o živnostenském podnikání (živnostenský zákon)
novelizace	463/1991	zákon o životním minimu zrušen zákonem č. 110/2006 Sb. dnem 1. ledna 2007, o životním a existenčním minimu
Novelizace	549/1991	zákon o soudních poplatcích
Novelizace	337/1992	zákon o správě daní a poplatků
Novelizace	117/1995	zákon o státní sociální podpoře
Novelizace	328/1999	zákon o občanských průkazech
Novelizace	133/2000	zákon o evidenci obyvatel a rodných číslech a o změně některých zákonů (zákon o evidenci obyvatel)
Novelizace	301/2000	zákon o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů
Novelizace	435/2004	zákon o zaměstnanosti

Zdroj: Sbírka zákonů

Z výše uvedených novelizací jednotlivých právních norem je vhodné stručně zmínit ty nejdůležitější⁷⁴.

V části druhé zákona se do trestního zákona mezi osoby blízké doplňuje slovo partner, což má význam například u trestného činu neoznámení trestného činu podle § 162 trestního zákona. Možnost účelových registrací pro tyto případy ovšem absolutně vyloučit nelze.

⁷⁴ Novelizace právních norem v souvislosti s přijetím zákona č. 115/2006 Sb., o registrovaném partnerství a o změně některých souvisejících zákonů.

V části třetí, která mění ustanovení trestního řádu, se zavádí ustanovení, podle kterého má pro účely trestního řízení registrovaný partner stejné postavení jako manžel. Partner může například zvolit obhájce obviněnému, má právo odepřít výpověď jako svědek, může podat odvolání ve prospěch obžalovaného jako příbuzní a podobně.

V části šesté, která zavádí změny občanského zákoníku se nově stanoví, že po smrti fyzické osoby přísluší uplatňovat právo na ochranu její osobnosti i registrovanému partnerovi. Partner se doplňuje mezi osoby blízké vedle příbuzných v řadě přímé, sourozenců a manžela. U jiných blízkých osob v poměru rodinném se vyžaduje, aby byla splněna podmínka možné újmy u těchto osob. V téže části se mezi osoby, které dědí v první skupině, doplňuje partner. Uzavřením partnerství nevzniká společný nájem bytu, jehož nájemcem je jeden z partnerů, ale po dobu trvání partnerství má právo byt užívat i druhý partner. Řeší se však přechod nájmu bytu v případě smrti nájemce – stává se jím druhý registrovaný partner.

V části osmé se zavádí změna zákona o prodloužení mateřské dovolené v tom, že pro účely poskytování peněžité pomoci v mateřství se za osamělého nepovažuje žena (zaměstnanec) žijící s partnerem.

Část devátá zavádí změnu zákona o přestupcích v tom, že registrovaný partner je řazen mezi osoby blízké pro účely tohoto zákona s právy podobnými jako v trestním řízení.

Část desátá zavádí změnu zákona o životním minimu. Podle této novely se za společně posuzované osoby pro účely sociálních dávek považují i registrovaní partneři.

Část jedenáctá přináší změnu zákona o soudních poplatcích. Upravuje soudní poplatky týkající se řízení o zrušení, neplatnosti nebo neexistenci registrovaného partnerství.

Část dvanáctá zavádí změnu zákona o správě daní a poplatků, podle které registrovaný partner může o důležitých okolnostech v daňovém řízení odepřít výpověď, pokud by způsobil nebezpečí trestního stíhání sobě nebo osobě blízké.

Část třináctá zavádí změnu zákona o státní sociální podpoře. Nově se za osamělého partnera pro účely státní sociální podpory nepovažuje osoba žijící s

registrovaným partnerem (jde například o přídavky na dítě, příspěvek na bydlení, sociální příplatek).

Závažnou změnu přináší část čtrnáctá, podle které se registrované partnerství zapisuje mezi povinné údaje do občanského průkazu. Protože registrované partnerství osob stejného pohlaví nese mnoho znaků svazku homosexuálního, bude mít možnost každý orgán, způsobilý nahlížet do občanského průkazu, zjistit sexuální orientaci držitele průkazu.

Část patnáctá zavádí změnu zákona o evidenci obyvatel v tom, že v evidenci obyvatel jsou od účinnosti tohoto zákona vedeny údaje o uzavřeném partnerství a rodné číslo registrovaného partnera, což je nepochybně výrazný průlom do soukromí.

Často diskutovaná je část sedmnáctá, která znamená změnu zákona o péči o zdraví lidu, podle které do okruhu osob, které je lékař povinen poučit, se doplňuje partner. Současná praxe však ukazuje, že lékaři, v zájmu rodinných příslušníků, některé informace nedávají ani jim a naopak. Mnohá zdravotnická zařízení dávají možnost pacientům vyplnit jména osob, kterým má být poskytnuta informace. Jde o typickou věc řešitelnou plnou mocí.

Část osmnáctá přináší změnu živnostenského zákona, když řeší pokračování v živnosti při úmrtí partnera.

Část devatenáctá se vztahuje k zákonu o zaměstnanosti. Podle ní se vážnými důvody pro odmítnutí zaměstnání nabídnutého úřadem práce rozumí i důvody spočívající v místě výkonu nebo povaze zaměstnání partnera⁷⁵.

1.5.4 Statistiky vztahů⁷⁶

Homosexuální „manželství“ jsou sice nejtrvalejšími homosexuálními vztahy. Většina homosexuálů se však nechce na sebe vázat ať oficiálně, či neoficiálně. Přesto však nelze srovnávat homosexuální vztah s heterosexuálním manželstvím. Podstatným

---

⁷⁵ PROUZA, D. Prosba [online]. 27.5.2009. 21:47; kubelis; [cit. 2009- 05-28]. Osobní komunikace.

Pozn. autorky: tato část byla tvořena v roce 2009

⁷⁶ DR. GERARD J.M. VAN DEN AARDWEG. *Homosexuální "manželství" a adopce homosexuály*. Exodus . Blíže k tomu srovnej na <http://www.homosexualita.cz/content.html?c=101>.

znakem homosexuálního vztahu je právě jeho nestálost a nedostatek „věrnosti“. Z jednoho obsáhlého amerického průzkumu 574 gayů vyplynulo, že 9% nemělo ještě žádný „delší poměr“, 17% mělo delší poměr jedenkrát, 16% dvakrát, 20% třikrát, 13% čtyřikrát, 16% šedesát až 87 krát. Z nich 24% bylo mladších 25 let a polovina měla méně než 35 let.⁷⁷ Promiskuita této skupiny se ukázala na počtu sexuálních partnerů: jen tři měli jednoho partnera, 1% 3-4 partnery, 2% 5-9, 3% 10-14, 8% 25-49, 9% 50-99, 15% 100-249, 28% 1 000 a více. Z 229 lesbiček mělo 10% jen jednu sexuální partnerku, 21% 2, 23% 3 a tak dále. Také zde byla promiskuita: 3% měla jednu sexuální partnerku, 9% 2, 15% 3-4, 33% 5-9, 16% 10-14, 10% 15-24. Tato čísla dávají na srozuměnou, že homosexualita a stabilní vytvoření páru spolu příliš nesouvisí. Jedna studie z roku 1968 ukázala, že jen 17% homosexuálně žijících žen v USA mělo vztah trvající deset nebo více let, u 66% trval 1-9 let; ve srovnání se vztahy heterosexuálních žen to bylo mnohem kratší.⁷⁸ Tyto údaje jsou důležité nejen pro úsudek o (ne)pravděpodobnosti trvalého gay/lesbického „manželství“, ale ještě více pro posouzení situace, do které přijdou adoptivní děti u takových „rodičů“. Dlužno zde uvést, že páry gayů a lesbiček se v diskutovaném směru od sebe velmi podstatně liší (viz. dále).

Ve srovnání s heterosexuálními vztahy se rozpadají homosexuální vztahy již během prvních osmnácti měsíců mnohem častěji. Rovněž nevěra gayů i lesbiček je mnohem vyšší⁷⁹. Jen třetina homosexuálů žijících spolu jako pár považovala monogamii za důležitou (mimořádně „nevěra“ znamenala pro polovinu mít během kratší doby více než dvacet partnerů). Jeden exkluzivní sexuální vztah není to, co obzvláště gayové zamýšlejí. Monogamní homosexuál, poznamenávají autoři, je něco tak podivného, že ostatní homosexuálové takovému nevěří. Někdy byli sice partneři spolu dlouhou dobu, ale s přestávkami, kdy každý udržoval své vlastní styky. Někdy byl vztah spíše obchodního nebo finančního charakteru. McWhirter a Mattison, vědci v oblasti

---

⁷⁷ BELL, A.P., WEINBERG, M.S. *Homosexualities. A Study of diversity among men and women*. New York. Simon & Schuster, 1978

⁷⁸ GUNDLACH, R.H., RIESS, B.F. *Self and sexual identity in the female. A study of female homosexuals*. In: B.F. Riess (Ed.), *New directions in mental health*. New York. Grune & Stratton, 1968

⁷⁹ BLUMSTEIN, P., SCHWARTZ, P. *American couples. Money, work and sex*. New York. Morrow, 1983

homosexuality, našli mezi 156 mužskými homosexuálními páry jen sedm - 4%, které označili jako „monogamní“, to znamená, že tito muži tvrdili, že během posledních pěti let neměli žádného jiného partnera. Lze předpokládat, že z těchto sedmi párů o pět let později, a určitě o deset let později, si žádný už nebyl věrný ani spolu nežil. Bývalý homosexuál Mosen říká: „Osobně jsem znal homosexuální páry, které byly představovány mezinárodně jako vzor trvalého vztahu, ale já vím, že ve skutečnosti se vyznačovaly nedostatkem lásky, nevěrou a zneužíváním jednoho druhým⁸⁰.“

Tabulka 2: REGISTRované PARTNERSTVÍ V ČR 1. 7. 2006 - 31. 12. 2008 - kompletní údaje

Kraj	partnerství	gay páry	lesbické páry	zaniklá RP	cizinci	z jaké země
Praha	234	180	54	2 G	31	4x Slovensko, 4x USA, 2x Itálie, 3x Ukrajina, 1x Mexiko, 2x Německo, 2x Rusko, 1x Izrael, 1x Kuba, 1x Tchaj-wan, 1x Rakousko, 1x Arménie, 1x Trinidad a Tobago, 1x Moldavsko, 1x Brazílie, 1x Francie, 1x Kanada, 1x Turecko, 1x Austrálie, 1x Kolumbie
Jihočeský	26	16	10		8	3x Slovensko, 2x Velká Británie, 1x Irsko, 1x Kolumbie, 1x Rakousko
Jihomoravský	74	56	18		8	2x Rakousko (G), 3x Kanada (G), 1x Rusko, 1x Gruzie, 1x USA
Karlovarský	23	16	7		1	1x USA
Královéhradecký	24	13	11	1 L		
Liberecký	32	23	9	1 G		
Moravskoslezský	63	38	25	3 L	3	1x Kanada, 1x Polsko, 1x Francie
Olomoucký	29	22	7		4	2x Ázerbájdžán, 2x Kanada
Pardubický	23	15	8	1 L	2	2x Slovensko
Plzeňský	23	16	7		2	1x Slovensko, 1x Argentina
Středočeský	74	51	23	1 G, 1 L	9	2x Slovensko, 1x USA, 1x Ukrajina, 1x Nizozemsko, 1x Polsko, 2x Brazílie, 1x Čína
Ústecký	65	46	19	2 G	4	1x Slovensko, 1x Kazachstán, 1x USA, 1x Makedonie
Vysočina	11	9	2		1	1x Slovensko
Zlínský	11	9	2	1 G	2	2x Slovensko
CELKEM	712	510	202	13	75	

Zdroj: Colour planet

⁸⁰ MCWHIRTER, D.P., MATTISON, A.M. *The male couple: How relationships develop*. Englewood Cliffs, N.J.: Prentice-Hall, 1984

Procentuální odhad počtu homosexuálních obyvatel je zcela čistě spekulativní. Zpravidla se v této souvislosti mluví asi o čtyřech procentech. S ohledem na údaje Českého statistického úřadu z března 2009, podle nichž ČR čítá 10 476 543 obyvatel, by v Česku žilo asi 419 tisíc homosexuálů, tzn., že celkový počet zaregistrovaných z tohoto hlediska tvoří jen zlomek homosexuální populace. K září roku 2009 je celkem 841 homosexuálních párů, z toho 596 mužských a 245 ženských. Pro homosexuální soužití s požehnáním státu se tedy rozhodlo 1 682 lidí, počet zaniklých partnerství je současně minimální⁸¹.

K datu 6. 1. 2010 již využilo registrované partnerství 917 homosexuálních párů, z toho 643 mužských a 274 ženských. Oficiálně ukončených vztahů je 34⁸².

Tabulka 3: Počet zaregistrovaných partnerství

Kraj	2006	2007	2008	2009	Celkem
Praha	81 (16)	79 (24)	74 (14)	48 (12)	282 (66) ⁸³
Středočeský	26 (6)	26 (11)	20 (4)	15 (5)	87 (26)
Jihočeský	3 (-)	12 (5)	11 (5)	3 (-)	29 (10)
Plzeňský	9 (2)	6 (2)	8 (3)	8 (4)	31 (11)
Karlovarský	2 (1)	8 (1)	13 (5)	5 (-)	28 (7)
Ústecký	23 (7)	24 (6)	18 (6)	9 (3)	74 (22)
Liberecký	8 (2)	17 (4)	7 (3)	11 (6)	43 (15)
Královéhradecký	11 (3)	6 (4)	7 (4)	1	25 (11)
Pardubický	5 (2)	11 (3)	7 (3)	-	23 (8)
Vysočina	5 (-)	2 (1)	4 (1)	-	11 (2)
Jihomoravský	23 (4)	27 (6)	26 (9)	12 (8)	88 (27)
Olomoucký	7 (3)	12 (2)	10 (2)	6(4)	35 (11)
Moravskoslezský	25 (11)	20 (7)	18 (6)	10 (3)	73 (27)
Zlínský	7 (1)	2 (-)	2 (1)	1	12 (3)

Zdroj: novinky.cz

⁸¹ MACH, J. Novinky.Cz: *Registrované partnerství v Česku uzavřelo už přes 1 600 homosexuálů* [online]. [cit.2009-11-14]. Dostupné z: <http://www.novinky.cz/domaci/178697-registrovane-partnerstvi-v-cesku-uzavrelo-uz-pres-1-600-homosexualu.html>

⁸² COLOUR PLANET. Dostupné z: <www.colourplanet.cz>

⁸³ Pozn.autorky: čísla v závorce udávají podíl lesbických párů

1.6 Modely uzákonění soužití osob s homosexuální orientací

S postupným odtabuizováním problematiky homosexuality se v posledních letech čím dál více evropských států přiklání k přijímání zákonů, upravujících svazky osob stejného pohlaví. V roce 2006 se k některým evropským státům přidala i Česká republika. Tyto změny v evropských státech nepřišly náhle a mezi zeměmi jsou značné rozdíly v zákonné úpravě svazků osob s homosexuální orientací. V procesu legalizace nebo uznání vztahů homosexuálních párů se objevily různé možné přístupy k řešení této problematiky – od úplného zrovnoprávnění homosexuálních dvojic s heterosexuálními, včetně umožnění adopce dětí po absolutní ignorování svazků osob stejného pohlaví či přímo diskriminaci těchto lidí.

Choulostivým tématem je postavení dětí narozených mimo manželství, které se rodí osobám žijícím v homosexuálním svazku (formálně uzavřeném či neformalizovaném), možnosti, jaké se naskýtají homosexuálním dvojicím v jednotlivých evropských zemích a také možnosti adopce dětí homosexuálními páry.

V souvislosti se způsobem uznání a faktickým legislativním stavem v evropských zemích lze podle Waaldijka⁸⁴ rozlišit 3 různé modely řešení právního postavení vztahů homosexuálních párů⁸⁵.

1.6.1 Nizozemský model

Tento model je nejradikálnější oproti jiným evropským zemím. Ruší do té doby výlučné postavení manželství. Nizozemí je první zemí na světě, kde byl přijat zákon zpřístupňující manželství párům stejného pohlaví. V roce 2000 byl přijat zákon o

---

⁸⁴WAALDIJK, K. Small Change: How the Road to Marriage got Paved in the Netherlands. In: „*Legal Recognition of Same-sex Partnership*“ – Study of National, European and International Law, Hart Publishing, 2001 Waldijk, K. Cestou malých změn. *Sociální studia*, 2002,7. Sborník prací Fakulty sociálních studií Brněnské univerzity. s.156 – překlad byl pořízen výlučně pro Sociální studia.

⁸⁵WILK, A. *Právní postavení dětí narozených mimo manželství v Evropských právních rádech*. Právnická fakulta Masarykovy univerzity, Katedra občanského práva, 2007/2008. Disertační práce.

zpřístupnění manželství párům stejného pohlaví, který vstoupil v účinnost 1. dubna 2001⁸⁶.

1.6.2 Severský model

Jedná se o nejstarší model, kde první zemí, která vytvořila zvláštní právní rámec pro uznání a regulaci soužití partnerů stejného pohlaví, bylo Dánsko. Stalo se tak v roce 1989⁸⁷. Poté následovaly Norsko (1993), Švédsko (1995), a Island (1996). Byl zde převzat model oddělené speciální normy, která upravuje otázky obdobně jako manželství, ale taxativně určuje výjimky. Jedná se o formu odpovídající prvním dvěma návrhům předkládaným i v našem parlamentu, která odkazuje na normy týkající se manželství s vyjmenovanými výjimkami. Tyto výjimky se týkají nejvýrazněji oblasti rodičovství a cizinecké problematiky⁸⁸.

Podstatný posun pro homosexuální páry v Evropě však přinesl vývoj v Německu, kde byl v roce 2001 přijat *Zákon k ukončení diskriminace společenství osob stejného pohlaví*⁸⁹. Tento zákon neodkazuje úpravu registrovaného partnerství obecně na normy upravující manželství, ale postupně a výslovně asimiluje jednotlivé zákony a jiné právní předpisy⁹⁰. Zákon je velkým přínosem k řešení problematiky, zejména k velikosti a evropskému významu Německa, a vyvrací jeden z dosavadních argumentů proti uzákonění registrovaného partnerství v České republice, který se opíral o neexistenci podobné úpravy v zemích z velkých civilistických kodifikací 19. a 20. století, kterou je i náš stát⁹¹.

---

⁸⁶WAALDIJK, K. Small Change: How the Road to Marriage got Paved in the Netherlands. In: „*Legal Recognition of Same-sex Partnership*“ – Study of National, European and International Law, Hart Publishing, 2001

⁸⁷WAALDIJK K. Registered partnership fairly popular in the Netherlands. *Euro-letter*, [online]. [cit. 2008-12-12] No.64, October, 1998. str.2. Dostupný z: <http://www.steffenjensen.dk/eurolet/eur_64.pdf>

⁸⁸ WILK, A. *Právní postavení dětí narozených mimo manželství v Evropských právních řádech*. Právnická fakulta Masarykovy univerzity, Katedra občanského práva, 2007/2008. Disertační práce.

⁸⁹ Více viz. *Euro-letter*. No.84.2000.Dostupné z: http://www.steffenjensen.dk/eurolet/eur_84.pdf

⁹⁰VACULÍKOVÁ, V. *Teoretickoprávní aspekty zakotvení institutu soužití osob stejného pohlaví v právním řádu České Republiky*. str.45.

⁹¹FORD. *Denmark: The Registered partnership Act* [online]. 1997. [cit. 2008-02-03] Act. No. 372/1989. Dostupný z: <<http://www.france.qrd.org/texts/partnership/dk/denmark-act.html>>

1.6.3 Francouzský model

Jiným směrem se ubíral vývoj ve Francii, kde byl po dlouhých a neklidných společenských diskusích a parlamentním maratónu přijat zákon o občanském paktu solidarity na podzim roku 1999. Francouzský zákon se od severského modelu liší v tom, že umožňuje uzavřít *pakt solidarity (PACS)* rovněž heterosexuálním dvojicím⁹². Jedná se spíše o zákon, který podporuje více pluralitu životních stylů než rovnoprávnost gayů a lesbiček. Vychází z principu uzavření partnerské smlouvy, která však nemůže nijak regulovat vztahy k dětem a práva a povinnosti z ní vyplývající. V mnohém se liší od obsahu právního vztahu mezi manželi. Francouzský model se uplatňuje např. v Belgii, Portugalsku nebo v zemích přiznávající určité právní účinky nesezdanému soužití osob, jako je např. Maďarsko⁹³.

1.7 Legislativní vývoj registrovaného partnerství ve vybraných státech Evropské unie

Legislativní vývoj registrovaného partnerství v zemích Evropské unie lze rozdělit dle zemí, jež mají stejnou úpravu tohoto institutu nebo podobnou, případně nemají úpravu žádnou. Autorka zvolila do tohoto souhrnu především státy, jejichž úprava otázky soužití osob stejného pohlaví je pro tuto práci zásadní, a to s již zmíněným omezením výběru na státy evropské. Autorka považuje za nezbytné se zde věnovat tomu, jak je partnerství osob stejného pohlaví v jednotlivých státech upraveno a jaký má tato úprava dopad na vztahy k dětem.

Dánsko bylo první zemí, která přijala zákon o registrovaném partnerství *Lov om registreret partnerskab (no. 372 af 7. 6. 1989)* v roce 1989⁹⁴.

---

⁹²Euro-letter.No.74.Oktober 1999 [online]. [cit. 2008-12-12]. Dostupný z: http://www.steffenjensen.dk/eurolet/eur_74.pdf

⁹³ KURTOVÁ, H. *Právní úprava vztahu mezi osobami téhož pohlaví v Evropě*. Právnická fakulta Masarykovy univerzity, Katedra občanského práva, 2008. str. 12-13.

⁹⁴ ILGA: EUROPE. "Equality for lesbian, gay, bisexual, trans and intersex people in Europe" [online]. [cit. 2008-12-12] Dostupné z: <http://www.ilga-europe.org/europe/issues/lgbt_families/marriage_and_partnership_rights_for_same_sex_partners_country_by_country>

Norsko přijalo registrované partnerství v roce 1993 a 11. června 2008, norský parlament přijal pohlavně neutrální sňatek. Jedná se o legislativu, která dovoluje stejnopohlavním párům sňatek a adopci dětí, včetně umělého oplodnění pro lesby. Tato nová legislativa nahrazuje zákon z roku 1993. Nový zákon nabude účinnosti k prvnímu lednu 2009⁹⁵.

Ve **Švédsku** se nejprve právní úprava věnovala pouze nesezdanému soužití párů osob stejného pohlaví, a to v zákoně z roku 1998. Od roku 2003 mají ve Švédsku všechny heterosexuální či homosexuální páry stejná práva a povinnosti. Od roku 1994 mohou homosexuální páry uzavírat registrované partnerství. Mají tak podobné výhody jako manželské páry, včetně možnosti společně adoptovat děti. Registrované partnerství mohou uzavřít pouze osoby stejného pohlaví⁹⁶. V září 2005 vrcholný orgán švédské luteránské církve Kyrkomotet ustanovil, že gay a lesbické páry mohou absolvovat i církevní „akt požehnání“⁹⁷.

Finsko přijalo zákon o registrovaném partnerství po dlouhých celospolečenských i parlamentních diskuzích teprve v září 2001 (s účinností od 1. března 2002). Norma neumožňuje adopce homosexuálním partnerům a sdílení stejného příjmení⁹⁸. Registrované partnerství mohou dle tohoto předpisu uzavřít dvě osoby stejného pohlaví, které jsou starší 18 let, pokud alespoň jedna z nich má finské občanství a zároveň žije ve Finsku nebo se obě zdržují na území země nejméně dva roky předcházející uzavření partnerství⁹⁹.

---

⁹⁵BARNE-OG: *Likestilingsdepartementet*. [online]. [cit. 2008-12-12]. Dostupné z: <http://www.regjeringen.no/nb/dep/bld/dok/regpubl/otprp/2007-2008/otprp-nr-33-2007-2008-/16.html?id=502804>

⁹⁶ WILK, A. *Právní postavení dětí narozených mimo manželství v Evropských právních řádech*. Právnická fakulta Masarykovy univerzity, Katedra občanského práva.

⁹⁷ KURTOVÁ, H. *Právní úprava vztahu mezi osobami téhož pohlaví v Evropě*. Právnická fakulta Masarykovy univerzity, Katedra občanského práva, 2008. str. 15.

⁹⁸ ILGA: EUROPE. *"Equality for lesbian, gay, bisexual, trans and intersex people in Europe"* [online]. [cit. 2008-12-12]. Dostupné z: http://www.ilga-europe.org/europe/issues/lgbt_families/marriage_and_partnership_rights_for_same_sex_partners_country_by_country

⁹⁹ EURO-LETTER, 2001, č. 93, str. 2. Dostupné z: www.steff.suite.dk

Slovensko nemá žádnou právní úpravu pro stejnopohlavní páry¹⁰⁰.

Německo

V Německu od 1. srpna 2001¹⁰¹ upravuje svazky stejnopohlavních párů zákon k ukončení diskriminace společenství osob stejného pohlaví (Gesetzes zur Beendigung der Diskriminierung gleichgeschlechtlicher Sexualität: Lebenspartnerschaften), který zavedlo nový institut registrovaného životního partnerství (Life Partnership Act) osob stejného pohlaví. Partneri jsou jím uznáváni jako příbuzní¹⁰². Od 12. října 2004 (s platností od ledna 2005), na základě rozšíření původního dokumentu (Gesetz zur Überarbeitung des Lebenspartnerschaftsrechts), mají homosexuální páry možnost adopce dítěte druhého partnera¹⁰³.

Ze zákona plynou následující ustanovení:

- registrace jsou prováděny státními orgány;
- páry mohou po registraci užívat všech forem příjmení tak jako manželé (může nastat i situace, kdy partneři budou mít shodná jména i příjmení);
- pro oblast dědictví se uplatňují normy platné pro manžele¹⁰⁴;
- partneři jsou oprávněni odmítnout svědčit proti sobě v řízení před trestním soudem;
- registrovaní partneři mají právo v nemocnicích a podobných institucích na informace o druhém partnerovi;
- v případě úmrtí jednoho z partnerů přechází nájemní právo k bytu na pozůstalého;

---

¹⁰⁰ ILGA: EUROPE. "Equality for lesbian, gay, bisexual, trans and intersex people in Europe" [online]. [cit. 2008-12-12] Dostupné z: <http://www.ilga-europe.org/europe/issues/lgbt_families/marriage_and_partnership_rights_for_same_sex_partners_country_by_country>

¹⁰¹ Vorbemerkungen zu §§ 1 ff. LPartG [online]. [cit.2008-12-02]. *Gesetz _ber die Eingetragene Lebenspartnerschaft (Lebenspartnerschaftsgesetz – LPartG)*, 2001. p.1889. Dostupné z:<http://www.bgb-kommentar.info/CenterPane/leseprobe/Leseprobe_LPartVerbem.pdf>

¹⁰²ILGA:EUROPE. [online]. [cit. 2008-12-12]. Dostupné z:<http://www.ilga-europe.org/europe/issues/lgbt_families/marriage_and_partnership_rights_for_same_sex_partners_country_by_country>

¹⁰³ LAMBDA. *Gleichtgeschlechtliche psrtnerschaften* [online]. 2007 [cit.2008-12-02] Dostupné z: <<http://www.rklambda.at/dokumente/publikationen/RKL-StN-070820twAnh.pdf>>

¹⁰⁴ WILK, A. *Právní postavení dětí narozených mimo manželství v Evropských právních rádech*. Právnická fakulta Masarykovy univerzity, Katedra občanského práva, 2007/2008.

- i v oblasti zdravotního a sociálního pojištění se uplatňují normy platné pro manžele, stejně jako v otázkách přistěhovalectví a udělování pracovního povolení;
- je-li jeden z partnerů nezaměstnaný, má nárok na vyšší podporu v nezaměstnanosti, pokud vychovávají společně s partnerem děti (stejně jako v případech manželství se uplatňují též předpisy o příplatcích na děti)¹⁰⁵.

Jak uvádí Wilk, A.¹⁰⁶: právě toto ustanovení je důležité pro posouzení postavení dětí narozených mimo manželství (v tomto případě vyrůstajících v péči dvou osob stejného pohlaví). Je zde patrná snaha německých zákonodárců, aby se všem dětem dostávalo stejné podpory, ať už jsou jejich rodiče manželé, či registrovaní partneři.

Rakousko

Rakousko nemělo do roku 2010 ve svém právním řádu zakotvenou normu, která by se zabývala právním postavením homosexuálních párů¹⁰⁷. V roce 2002 bylo teprve zrušeno ustanovení trestního zákona, které stanovovalo rozdílné věkové hranice pro legální konsenzuální sexuální styk v případě heterosexuálních a homosexuálních párů. Homosexuální styk osob mladších 18 let byl dle něj trestán od 6 měsíců do 5 let odnětí svobody. V roce 2003 vzniklo neregistrované soužití, a to v konsekvenci rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva¹⁰⁸. Spolužijící stejnopohlavní partneři musí požívat stejných práv jako spolužijící partneři různých pohlaví¹⁰⁹.

V prosinci roku 2009 byl v Rakousku po vášnivých diskuzích schválen zákon, který umožnil homosexuálním párům uzavřít registrované partnerství. Tato právní

¹⁰⁵ VACULÍKOVÁ, V. *Teoretickoprávní aspekty zakotvení institutu soužití osob stejného pohlaví v právním řádu České Republiky*, 2003.

¹⁰⁶ WILK, A. *Právní postavení dětí narozených mimo manželství v Evropských právních řádech*. Právnická fakulta Masarykovy univerzity, Katedra občanského práva, 2007/2008 .str.120.

¹⁰⁷ ILGA: EUROPE. "Equality for lesbian, gay, bisexual, trans and intersex people in Europe" [online]. [cit. 2008-12-12] Dostupné z: http://www.ilga-europe.org/europe/issues/lgbt_families/marriage_and_partnership_rights_for_same_sex_partners_country_by_country

¹⁰⁸ VACULÍKOVÁ, V. *Teoretickoprávní aspekty zakotvení institutu soužití osob stejného pohlaví v právním řádu České Republiky*, 2003.str.45

¹⁰⁹ Více viz. KARNER V AUSTRIA [2003] [online]. [cit. 2008-12-12] (Application no. 40016/98). Dostupné z: http://www.ilga-europe.org/europe/issues/lgbt_families/marriage_and_partnership_rights_for_same_sex_partners_country_by_country

úprava vstoupila v platnost 1. 1. 2010. Minimální věk pro uzavření registrovaného partnerství byl stanoven na 18 let (oproti 16 letům u tradičního manželství). Homosexuální partneři nemohou adoptovat děti ani využít umělého oplodnění. Svazek může být uzavřen na příslušném Bezirksamtu (obdoba českého úřadu městské části) nebo magistrátu¹¹⁰.

Velká Británie

Politická situace v této zemi je velmi pozitivní, co se otázky registrovaného partnerství týká. Koncem roku 2002 byl přijat zákon, který umožňuje adopce jednotlivcům (heterosexuálům i homosexuálům) i nesezdaným párům bez ohledu na sexuální orientaci partnerů, a to i přes silný odpor tradičně konzervativní Sněmovny lordů (podle dosavadní normy bylo možné osvojení pouze jednotlivci nebo manželi, nikoli nesezdaným homosexuálním nebo heterosexuálním párem). Od roku 2004 mohou homosexuální páry také ve Velké Británii uzavřít registrované partnerství. Tato norma „*Občanský akt společenství*“ 2004 vešla v platnost 5. 12. 2005. Uzavřením registrovaného partnerství dává stejnopohlavním párům stejná práva a povinnosti jako manželství. Vztahuje se to především na oblast majetku, penze, rodičovské zodpovědnosti¹¹¹.

Česká republika

Zákon ze dne 26. ledna 2006 o registrovaném partnerství a o změně některých souvisejících zákonů uvedl registrované společenství výlučně otevřené pro stejnopohlavní partnery od 1. července 2006¹¹². Páry nemohou adoptovat děti¹¹³.

---

¹¹⁰ KUDRNÁČOVÁ, N. *Rakouský parlament schválil svazky homosexuálů* [on line]. 11.12.2009 [cit.2009-12-27]. Dostupné z:

<http://vseorakousku.cz/titulni_strana/novinky/rakousky_parlament_schvalil_svazky_homosexualu/>.

¹¹¹ ILGA:EUROPE. [online]. [cit. 2008-12-12]. Dostupné z: <http://www.ilga-europe.org/europe/issues/lgbt_families/marriage_and_partnership_rights_for_same_sex_partners_country_by_country>

¹¹² ILGA: EUROPE. "Equality for lesbian, gay, bisexual, trans and intersex people in Europe" [online]. [cit. 2008-12-12]. Dostupné z:<http://www.ilga-europe.org/europe/issues/lgbt_families/marriage_and_partnership_rights_for_same_sex_partners_country_by_country>.>

¹¹³ Zákon 115/2006Sb., o registrovaném partnerství a o změně některých souvisejících zákonů, v platném znění

Tabulka 4: Přehled národních legislativ států světa, které nějakou formou upravují svazky osob stejného pohlaví.

Stát	Status	Adopce dětí	Rok přijetí
Argentina	Partnerství	-	2003
Austrálie	Partnerství	ano (v některých oblastech)	2002
Belgie	Manželství	-	2003
Británie	Partnerství	Ano	2005
Connecticut (USA)	Partnerství	-	2004
Dánsko	Partnerství	ano (biologický příbuzný jednoho z partnerů)	1989
Finsko	Partnerství	-	2001
Francie	partnerství i pro HT	-	1999
Grónsko	Partnerství	-	1996
Chorvatsko	partnerství i pro HT	-	2003
Island	Partnerství	Ano	1996
Jihoafrická republika	Manželství	Ano	2005
Kanada	Manželství	Ano	2005
Lucembursko	partnerství i pro HT	-	2004
Maďarsko	partnerství i pro HT	-	1996
Massachusetts (USA)	Manželství	Ano	2004
Německo	Partnerství	ano (biologický potomek partnera - 2004)	2001
Nizozemí	Manželství	Ano	2001
Norsko	Partnerství	Ano	2009
Nový Zéland	Partnerství	-	2004
Portugalsko	partnerství druh-družka po 2 letech soužití	-	2001
Slovinsko	Partnerství	-	2005
Španělsko	Manželství	Ano	2005
Švédsko	manželství, církevní požehnání (2005)	ano (2003), umělé oplodnění (2005)	1994
Švýcarsko	Partnerství	-	2005 (referendum)
Vermont (USA)	Partnerství	-	2004

Zdroj: Zpracovala Gay a lesbická liga (www.gll.cz) z různých zdrojů¹¹⁴.

¹¹⁴ Partnerstvi.cz. [online]. [cit. 2009-12-12]Dostupné z: <www.partnerstvi.cz/gll-dokumenty/hms-svazky-svet.doc>

1.8 Rodina

„Rodina je malá primární společenská skupina, založená na svazku muže a ženy, pokrevním vztahu rodičů a dětí či vztahu jej substituujícím (osvojení), na společné domácnosti, jejíž členové plní společensky určené a uznané role vyplývající ze soužití a na souhrnu funkcí, jež podmiňují existenci tohoto společenství a dávají mu vlastní význam ve vztahu k jedincům i celé společnosti“.

Dle Dunovského, J. lze rodinu chápat v několika různých souvislostech a také její vymezení není zcela jednoduché, jelikož existuje mnoho jejích podob i způsobů soužití. Je tedy lépe hledat jen ty nejdůležitější znaky, které by rodinu charakterizovaly ve vší její variabilitě¹¹⁵.

Rodina se z hlediska lidského páru zakládá až narozením prvního dítěte. To je podstatný rozdíl oproti domácnosti, kterou mohou tvořit i lidé žijící v páru opačného i stejného pohlaví a která se zakládá také soužitím větší skupiny osob, ať už pokrevně spjatých, či nikoli. Pro rodinu je ovšem tento pokrevní svazek charakteristickou vlastností¹¹⁶.

Názor Wolframa Müllera Freienfelse, který ve svém díle *Familienrecht im In- und Ausland* (Rodinné právo v tuzemsku i v zahraničí, In Vaculíková, V., 2003) rozlišuje rodinu jako sociální společenství na právu nezávislé a právo předcházející a manželství jako společenství právem vytvořené. Rodina dle autora tedy existuje a jako existující společenství je upravena právem. Dále tento autor vytyká současným přístupům, že faktické soužití muže a ženy vymezuje jen negativním znakem „nebýt spolu oddáni“, ačkoli skutečná *sociologická hodnota* je nikoli v nedostatku manželství, ale v soužití samém.

S touto tezí totiž úzce souvisí fakt, že pojem rodina, jako instituce na právu nezávislá, není obvykle v právních řádech nijak definována a taková legální definice

---

¹¹⁵ DUNOVSKÝ, J. *Sociální pediatrie*. 1.vyd. Praha: Grada Publishing, 1999.284s. ISBN 80-7169-254-9.

¹¹⁶ MOŽNÝ, I. *Sociologie rodiny*. Vyd.2. Praha: Sociologické nakladatelství Slon, 2002. 250s. ISBN 80-86429-05-9

chybí v současnosti také v českém právním řádu. To je způsobeno i tím, že rodina není samostatným subjektem právních vztahů - těmi jsou pouze její členové¹¹⁷.

Jedno z hlavních poslání rodiny je poskytovat svým členům péči a ochranu, především v obdobích, kdy se o sebe nemohou postarat sami. Je podmínkou pro dobrý tělesný, duchovní a duševní rozvoj, dává pocit jistoty a bezpečí, vytváří domov. Dle potřeby se svému okolí otvírá či uzavírá, vytvářejíc v sobě svůj vlastní svět¹¹⁸.

Neúplná rodina je termínem, který zahrnuje svobodné matky, vdovy i rozvedené ženy s dětmi, biologické rodiny nezahrnující manželský pár i rodiny v čele s ženou bez partnera¹¹⁹.

1.8.1 Současné rodinné společenství

Současná situace ve vyspělých zemích je někdy nazývána také krizí rodiny ve spojitosti s vysokou rozvodovostí, vysokým počtem nemanželských dětí a neúplných rodin či rodin doplněných, družských. Dále také zvyšujícími se počty týraných, zneužívaných a zanedbávaných dětí, dětskou kriminalitou, narůstající agresivitou a následující společensky nežádoucími jevy. Rovněž je ve hře nepříznivá ekonomická situace mladých rodin, konstantní nedostatek bytů a nyní i nezaměstnanost. Zdůrazňuje se také narušení tradičních forem rodinného soužití, upuštění od klasické dominantní role muže, nárůst mimomanželských sexuálních vztahů a tolerance k nim¹²⁰. Zakládají se rodiny programově bezdětné, nárok na rodinu uplatňují i homosexuální páry, těhotenství jsou přerušována, uplatňuje se antikoncepce. Kromě bezdětných rodin mají stoupající tendence i neúplné rodiny bez otců a život tzv. singles. Za těmito trendy stojí liberální ideologie, zdůrazňování práv a svobody jedince. Prognóza následujícího vývoje rodiny je z tohoto pohledu nejistá¹²¹.

---

¹¹⁷VACULÍKOVÁ, V. *Teoretickoprávní aspekty zakotvení institutu soužití osob stejného pohlaví v právním řádu České Republiky*. str.18.

¹¹⁸DUNOVSKÝ, J. *Sociální pediatrie*. 1.vyd. Praha: Grada Publishing, 1999.284s. ISBN 80-7169-254-9.

¹¹⁹DE SINGLY, F. *Sociologie současné rodiny*. Praha: Portál, 1999. 128s. ISBN 80-7178-249-1

¹²⁰DUNOVSKÝ, J. *Sociální pediatrie*. 1.vyd. Praha: Grada Publishing, 1999.284s. ISBN 80-7169-254-9.

¹²¹HINTNAUS, L. *Člověk a rodina: Smysl a funkce rodiny*. 1.vyd.České Budějovice: Jihočeská univerzita, 1998. 95s. ISBN 80-7040-315-2

Vize budoucnosti rodiny dle Dunovského je značně optimistická i tehdy, pokud budou existovat různé formy rodinného soužití¹²².

Pojem vztahující se k rodině je osoba blízká: osobami blízkými jsou v souladu s § 116 zákona č. 40/1964 Sb., občanského zákoníku (dále jen OZ) příbuzní v řadě přímé, sourozenci, manžel a partner. Jiné osoby v poměru rodinném nebo obdobném se pokládají za osoby blízké, jestliže by újmu, kterou utrpěla jedna z nich, druhá důvodně pociťovala jako újmu vlastní. Jiným pojmem úzce se vztahujícím k pojmem rodina a osoby blízké je domácnost. Domácnost tvoří fyzické osoby, které spolu trvale žijí a společně uhrazují náklady na své potřeby¹²³. Lze sem bez větších problémů zahrnout i homosexuální pár.

1.8.2 Homosexuální rodiny

V České republice existují stovky homosexuálních rodin vychovávajících děti, přestože Zákon o registrovaném partnerství explicitně nedává právo jednotlivcům adoptovat dítě a asistovaná reprodukce je v ČR přípustná pouze heterosexuálním párům. Homosexuální rodiny existují naprosto v souladu se zákonem, protože v Zákoně o registrovaném partnerství se výslovně uvádí, že existence partnerství není překážkou výkonu rodičovské zodpovědnosti partnera vůči jeho dítěti ani překážkou svěřením jeho dítěte do jeho výchovy. Právní řád České republiky umožňuje a schvaluje zakládání homosexuálních rodin s dětmi, nejčastěji se ale zatím jedná o homosexuální rodiny, z nichž jedna z partnerek či partnerů má dítě z předchozího vztahu, začínají však vznikat i ty, do nichž se děti teprve plánovaně rodí (jedná se skoro výhradně o rodiny lesbických párů)¹²⁴.

---

¹²² DUNOVSKÝ, J. *Sociální pediatrie*. 1.vyd. Praha: Grada Publishing, 1999.284s. ISBN 80-7169-254-9.

¹²³ Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, v platném znění

¹²⁴ STEJNÁ RODINA. [online]. [cit. 2009-12-12]. *Homosexuální rodiny s dětmi opravdu existují*. Dostupné z: <http://www.stejnarodina.cz/index.php?item=ochrana_ditete>

1.8.2.1 Důvody, které hovoří proti výchově dětí homosexuálními páry

Dr. Gerard J. M. van den Aardweg ve svém článku Homosexuální „manželství“ a adopce homosexuálními páry řadí důvody proti výchově dětí homosexuálními páry:

- stud a pocit méněcennosti při srovnání s ostatními dětmi, výsměch, trápení, zdrženlivost;
- pochybnost o vlastní sexuální normálnosti, obzvlášť před pubertou a v období puberty jsou takové pochybnosti a strach o identitu časté. Vlastní otec/matka není postrádán jen subjektivně, tzn., že je tím dítě buď vědomě nešťastné, nebo svůj smutek potlačuje. Také objektivně postrádá jak svůj vzor, tak podporu a vedení otce (matky). Není pravda, že např. v případě dvou lesbických „matek“ by jedna mohla nahradit otce, jelikož vnitřní postoj obou se zásadně liší od postoje muže;
- vlastní nebo adoptivní děti homosexuálních párů jsou vystaveny všem napětím, zápletkám ve vztazích a rozchodům, které jsou nerozlučně spjaty s homosexuálními poměry;
- homosexuální pár může k (adoptivnímu) dítěti chovat opičí lásku, může si hrát dlouhou dobu na „šťastnou rodinu“, to vše ještě není pravá láska, která je spojena s ochotou k oběti, jak je tomu u zralých manželských párů;
- děti homosexuálních párů postrádají vzor normálních vztahů muž-žena a to pravděpodobně negativně ovlivní jejich schopnost vytvořit pevné vztahy k druhému pohlaví a stabilní manželství;
- případné sexuální vztahy mezi homosexuálními rodiči a dětmi jsou právě tak škodlivé jako incest;
- homosexuální pár nemůže dítě naučit žádnému psychologicky a morálně zdravému pojetí manželství a rodiny, sexuality a věrnosti.

Následky uvedených škodlivých faktorů u dětí a mladistvých mohou způsobit vnitřní konflikty, samotu, komplexy méněcennosti, deprese, psychosomatické potíže, postoj

hněvu (zášti) a protestu, poruchy kontaktů a vztahů, psychickou nevyzrálou a zábrany v lásce, sexuální problémy, nedostačující vytváření morálky a svědomí a potíže při učení¹²⁵.

1.8.2.2 Důvody, které hovoří ve prospěch výchovy dětí homosexuálními páry

Na základě výsledků výzkumů vlivu sexuální preference rodičů nebo pěstounů na výchovu dětí bylo zjištěno, že lesbická matka či gay otec plní svou roli stejně dobře jako heterosexuální rodiče. Rozdíl spočívá v tom, že se děti homosexuálních rodičů navíc učí toleranci a jsou vyrovnanější než jejich vrstevníci.

Americká pediatriká asociace zkoumala vzorek 300 dětí z homosexuálních rodin a došla k závěru, že žádné z těchto dětí nevykazovalo zmatky v genderové identitě. Tato studie také uvádí, že lesbické matky měly sklon být starostlivější při poskytování mužské role pro své děti, oproti rozvedeným heterosexuálním matkám. Výzkum dále uvádí, že děti gay a lesbických rodičů byly stejně společensky a psychologicky vyrovnané jako děti z heterosexuálních rodin. Co je důležité, je tedy dát rodičům a dětem v těchto rodinách stejná práva a stabilitu, jakou mají ostatní členové společnosti. Když se dva dospělí lidé podílejí na rodičovství dítěte, oni i dítě si zaslouží klid, který přichází s právním uznáním¹²⁶.

Děti, které se do svazků gayů a lesbických žen rodí nebo do nich přicházejí, by tedy měly vědět, že jejich vztahy s oběma rodiči, se kterými žijí, jsou stabilní a právně uznávané. Tedy veřejné právo by mělo doprovázet společenskou realitu¹²⁷.

---

¹²⁵ Dr. VAN DEN AARDWEG, G., J.M. [online]. [cit. 2008-12-12]. *Homosexuální manželství a adopce homosexuály*. Dostupné z: <www.homosexualita.cz>.

¹²⁶ MARTÍN ANA -ANCEL. *Adoption by Same-Sex Patente*. PEDIATRICS Vol. 110 No. 2 August 2002, pp. 419-420.

¹²⁷ SOKOLOVÁ, V. *Lepší homosexuální rodina než žádná?*. [online]. [cit. 2009-12-12] Dostupné z: <www.diskriminace.cz/do-sexualni/vera-sokolova_rodina-07.phtml>

1.8.3 Modely a role v gay a lesbických partnerských vztazích

Ve chvíli, kdy se dítě narodí, je vrhnuté do proudu učení svých rolí, rolí ženy a rolí muže. Každá z těchto rolí má své typické charakteristiky a na obě role jsou kladeny jisté požadavky a očekávání. V tradičních heterosexuálních modelech vztahů oba partneři vědí, co se od nich očekává - status ženy a status muže.

Gayové a lesby jsou obklopeni heterosexuálním prostředím a často neumí ve svých vztazích kopírovat model heterosexuálního prostředí.

Sarantakos¹²⁸ ve své práci o australských gay a lesbických párech tvrdí, že model, ve kterém jeden partner nebo partnerka hraje roli ženy a druhý/á roli muže, není úplnou minulostí, i když jeho výskyt je řídký, existence je nepopíratelná.

V knize popisuje dva prototypy gay a lesbických vztahů:

- Butch - femme model – tento model je charakteristický tím, že partneři nebo partnerky mají jakoby rozdělené úlohy – „manželka a manžel. Tento typ se nachází jen zřídka.
- Nediferencovaný model - zde není diferencování rolí, role nejsou fixní.

1.8.4 Homosexuální muž a homosexuální žena

Revoluce feminismu za posledních čtyřicet let minulého století vyzývala v USA k úvahám o tom, co je pro muže a ženy přirozeně vhodné dělat. Novým fenoménem této doby v USA, o kterém se začalo hovořit, byla i homosexualita mužů a homosexuální muži v roli otce. Začalo se přemýšlet o nároku homosexuálních mužů stát se otci a tím rozšířit i jejich životní volbu, která zahrnovala i děti a rodičovství i za předpokladu, že normální lidi jsou heterosexuálové¹²⁹.

---

¹²⁸ SARANTAKOS, S. *Same sex couples*. Sydney: Harvard Press, 2000. 216p. ISBN 0646388444

¹²⁹ MALLON, GERALD, P. *Gay Men Choosing Parenthood*. New York: Columbia University Press, 2004. p.131-158. ISBN 0-231-11797-3

Homosexuální muži

Zatím nebylo prokázáno, že by bylo možné se homosexualitě naučit¹³⁰. Oproti ženám mají homosexuální muži velkou tendenci k sexuální promiskuitě, která je dána jednak tím, že se jedná o dva muže, tedy o dva jedince, kteří jsou biologicky disponováni k větší sexuální aktivitě a jednak sociálními faktory. Homosexuální dvojice nejsou přijímány jako dvojice heterosexuální, bohužel někdy ani v rodině homosexuála a vztah se tak nestává stabilním¹³¹.

Vyzývavá patriarchální role - Homosexuální muž - tatínek

V kapitole Gender Politics and Gay Male Parenthood¹³² autor popisuje situaci v U. S. společnosti: S mužem je tradičně definována a spojovaná dělba práce. Homosexuální tatínci jako skupina odmítli tento model. Být živitel nebyla dle jejich slov definice sebe samotného jako otce. Ačkoli je důležitá finanční stabilita a kariéra, většina homosexuálních tatínků ve studiích uvádí jako své privilegium - rodičovství - starost o dítě. Autor také uvádí, že největší neakceptace v přijímání a podporování homosexuálního otcovství je náš vlastní postoj a zaujatost. Autor nabádá: Pojďme tomuto čelit. Počet homosexuálních mužů vstupují a mohli by tvořit rodiny ať již skrze adopci, péči o opuštěné dítě a péči o příbuzné. Autor by dále navrhoval, aby se zvážily nejprve potřeby dítěte bez ohledu na naše osobní smýšlení o homosexualitě nebo mužích jako primárních pečovateli o dítě. Pravděpodobné situace, kdy řada dětí není umístěna v rodině (dětí HIV pozitivních rodičů), jsou příkladem. Zde by se mohl homosexuál uplatnit jako adoptivní otec, vytvořit rodinu a dokázat, že může být báječný, starající se a milující rodič pro dítě, které potřebuje rodinu. Samozřejmě, že i oni mohou dělat chyby, být frustrováni a cítit se izolovaní. Agentury péče o děti musí vždy prozkoumat veškeré potencionální zdroje pro každé jednotlivé dítě, čekající na umístění ve vhodné rodině. Autor dodává: Přišel čas otevřeně podporovat

---

¹³⁰ PONDĚLÍČKOVÁ – MAŠLOVÁ, J., RAPOUCH, J. *O sexualitě a partnerských vztazích*. Str. 153

¹³¹ PONDĚLÍČKOVÁ – MAŠLOVÁ, J., RAPOUCH, J. *O sexualitě a partnerských vztazích*. Str. 152-154

¹³² MALLON, GERALD, P. *Gay Men Choosing Parenthood*. New York: Columbia University Press, 2004. p.131-158. ISBN 0-231-11797-3

homosexuální muže, kteří mají touhu sdílet jejich životy s dětmi, které potřebují rodinu. Kdo by popíral tuto lásku k dítěti?

Homosexuální ženy

V odborných knihách je obvykle popisována pouze mužská homosexualita, popsané homosexuality ženské je neporovnatelně méně. Je to dáno tím, že homosexuálních žen je méně než mužů a nejsou rovněž tak nápadné. Důvodem může být i fakt, že vědeckému výzkumu se věnovali především muži, které ženská homosexualita zajímala méně než ženská.

Ženská homosexualita byla také označována jako „lesbická láska“, dle velké básnířky Sappó, která žila na ostrově Lesbos v letech asi 612 až 557. Sappó již tehdy ve svých verších uváděla názor na tu dobu zcela výjimečný, že jenom úplná rovnoprávnost mezi mužem a ženou a jen vzájemný respekt umožní skutečnou lásku¹³³.

Homosexuální dívky musí projít obtížným obdobím, kdy si svou homosexualitu uvědomí a poté jí více či méně přijmou. Nelehké období potká především ty dívky, které se zamilují do heterosexuální dívky. Vzhledem k tomu, že jsou mladé a nezkušené, jsou přesvědčeny, že žádnou jinou již nebudou tak milovat a život bez této dívky nemá pro ně cenu.

Ženy jsou obvykle dosti přizpůsobivé, tak se zpočátku homosexuální dívky snaží žít stejně jako dívky heterosexuální i za cenu, že jim to nepřináší plné uspokojení. Při zahajování heterosexuálního života to mají snazší než homosexuálně orientovaní muži. Neočekává se od nich aktivita a nedostaví-li se potřebná vstřícná reakce, tedy výrazné provlhlčení pochvy, nebrání to pohlavnímu styku, ale pokud se u muže nedostaví ztotožnění pohlavního údu, nemůže se sexuální styk uskutečnit.

Touha po dítěti bývá u ženy silnější než u muže. Právě tato touha pomůže ženě snáze přetrpět neúplné sexuální ukojení, a pokud není homosexuálně vyhraněná plně (intimní dotyk muže téměř nesnese), radosti mateřství jí pomohou homosexuální potřeby zatlačit do pozadí.

---

¹³³ PONDĚLÍČKOVÁ – MAŠLOVÁ, J., RAPOUCH, J. *O sexualitě a partnerských vztazích*. Str. 158-168.

Co však homosexuální ženy odlišuje především od stejně zaměřených mužů, je potřeba většiny z nich mít trvalou partnerku, s níž by ji vázal vzájemný trvalý citový vztah¹³⁴.

1.8.5 Jak se stát rodičem

Gay a lesbické páry využívají ve státech Evropské unie (včetně České republiky) nejrozumnějších způsobů, jak se stát rodiči.

1.8.5.1 Asistovaná reprodukce

Některé země zpřístupňují umělé oplodnění přímo lesbickým párům. Některé státy ho zpřístupňují alespoň ženám bez partnera, a tím tedy následně i lesbickému páru. Umělé oplodnění tak mohou využívat lesbické či bisexuální ženy v rámci států Evropské unie např. v Belgii, Dánsku, Finsku, Nizozemí, Španělsku, Švédsku či Velké Británii. Mimo rámec EU je toto umělé oplodnění povoleno v některých státech USA.

Při umělém oplodnění jedné z partnerek lesbického páru vzniká zásadní otázka, jaký bude právní vztah druhé partnerky k narozenému dítěti. V zásadě existují dvě možnosti: buď partnerka dítě adoptuje, nebo se může uplatnit domněnka rodičovství, stejně jako se uplatňuje domněnka otcovství v manželství. Ve většině uvedených států lze využít první přístup. Domněnka rodičovství se uplatňuje v Nizozemí, narodí-li se dítě lesbickému páru za trvání jejich manželství¹³⁵.

Zákonem č.227/2006 Sb., o výzkumu na lidských embryonálních kmenových buňkách a souvisejících činnostech a o změně některých souvisejících zákonů¹³⁶ byla s účinností od 1. 6. 2006 kromě jiného provedena novelizace zákona č. 20/1966 Sb. o

---

¹³⁴ PONDĚLÍČKOVÁ – MAŠLOVÁ, J., RAPOUCH, J. *O sexualitě a partnerských vztazích*. Str. 158-168

¹³⁵ ŠTĚPÁNKOVÁ, M. *Gay a lesbické rodičovství* [online]. [cit.2009-11-3]. Dostupné z: <<http://lgbt.poradna-prava.cz/clanky-zpravy-a-diplomove-prace/gay-a-lesbicke-rodicovstvi-287.html>>.

¹³⁶ Zákon č.227/2006 Sb., o výzkumu na lidských embryonálních kmenových buňkách a souvisejících činnostech a o změně některých souvisejících zákonů, v platném znění

péči o zdraví lidu. Tato novela zákona č. 20/1966 Sb. přináší potřebnou a zdravotnickými zařízeními i pacienty dlouho očekávanou právní úpravu asistované reprodukce. Asistovanou reprodukci mohou realizovat zdravotnická zařízení na základě souhlasu uděleného Ministerstvem zdravotnictví. Zákon vymezuje asistovanou reprodukci jako postupy a metody, při kterých dochází k manipulaci se zárodečnými buňkami nebo s embryi, včetně jejich uchovávání, a to za účelem léčby neplodnosti ženy nebo muže¹³⁷.

Lesbické páry v ČR

Lesbickým párům v ČR (ať už registrovaným či ne) zákon nezakazuje možnost mít děti ani možnost společné výchovy. Zákon to sice dovoluje, ale nepodporuje to (na rozdíl u heterosexuálních párů) oficiálně, institucionálně – tzn. umožněním umělého oplodnění. Lesbické páry však po dětech touží, a tak si je nějakým způsobem pořídí. Děje se to, dítě bude, je to legální, ale je to rizikové, hlavně pro děti samotné.

Důsledky pak mohou být následující:

- Dohoda lesbického páru s jiným gay párem (hrozí v budoucnu spory o dítě, otec bude s největší pravděpodobností známý a může nastat situace, kdy se páry nebudou schopné v klidu dohodnout o tom, kdo o dítě bude pečovat atd. a hrozí vleklý spor, který se na dítěti může nevratně podepsat.
- Úmluva lesbického páru s heterosexuálním kamarádem (slib, že ho jako otce neuvedou, v budoucnu pak může nastat situace, kdy budou v nouzi a budou ho nutit, aby se k dítěti přihlásil).
- U obou případů pak hrozí riziko zdravotní, neboť pár nemusí být plně informován o zdravotním stavu otce.
- V případě, že si lesbický pár najde nějakého anonymního dárce za úplatu, hrozí velká zdravotní rizika¹³⁸.

---

¹³⁷ NEPLODNOST.CZ. *Legislativa* [online]. ©2005 [cit. 2009-04-05] Dostupné z: <<http://www.neplodnost.cz/web/verejnost/uhrada/legislativa/>>

¹³⁸ GARČICOVÁ, A. *Lesbický koutek. Lesbické rodičovství. Právní rámec umělého oplodnění v ČR* [online]. [cit.2009-04-05]

Vybrané země zpřístupňují umělé oplodnění buď přímo lesbickým párům, nebo ženám bez partnera a tím následně i lesbickému páru. Umělé oplodnění tak mohou využívat lesbické či bisexuální ženy např. v Belgii, Dánsku, Finsku, Nizozemí, Španělsku, Švédsku, Velké Británii¹³⁹.

1.8.5.2 Adopce dětí homosexuálními páry

Z vývoje vybraných evropských zemí je zřejmé, že možnost uzavřít nějakým způsobem legalizovaný svazek je možné již ve značně velkém počtu zemí a je velice pravděpodobné, že okruh těchto zemí se bude i nadále rozšiřovat. Právě při tvorbě zákonů týkajících se svazků osob stejného pohlaví musí zákonodárci v potaz a nějakým způsobem upravit vztahy osob stejného pohlaví k dětem jednoho z partnerů a možnost i adopce dětí partnery stejného pohlaví. Zvláště společná výchova dětí homosexuálními páry ovšem způsobuje nejbouřlivější diskuse zcela odlišných názorů. Zřejmě z obavy narušení tradiční rodiny, která je narušena již pravděpodobně nezvratně¹⁴⁰.

V dnešní době se rodí mnoho dětí do rodin žijících v nesezdaném soužití, existuje mnoho rodin, které tvoří pouze jeden rodič a v neposlední řadě je i stoupající trend rozvodovosti (od počátku šedesátých let 20. století)¹⁴¹.

Většina dětí, které jsou v ČR vychovávány rodiči stejného pohlaví, pochází z předchozích heterosexuálních manželství svých rodičů. Některé lesbické ženy volí možnost umělého oplodnění, které je však v našich podmínkách oficiálně dovoleno pouze heterosexuálním párům, a proto ženy za touto možností buď cestují do zahraničí, nebo se ve výjimečných případech podaří standardní postup určitým způsobem obejít¹⁴². Dle výzkumů se děti vychovávané dvěma maminkami či dvěma tatínky nijak významně nelišily od dětí vychovávaných v rodinách heterosexuálních. Chybí však longitudinální

---

¹³⁹ ŠTĚPÁNKOVÁ, M. *Diskriminace. Gay a lesbické rodičovství* [online]. Dostupné z: <http://prace.diskriminace.cz/do-sexualni/glb_rodicovstvi.phtml>

¹⁴⁰ WILK, A. *Právní postavení dětí narozených mimo manželství v Evropských právních rádech*. Právnická fakulta Masarykovy univerzity, Katedra občanského práva, 2007/2008.s.125.

¹⁴¹ SOBOTKOVÁ, I. *Psychologie rodiny*. 2.vyd. Praha: Portál, 2007. s 170.

¹⁴² NEDBÁLKOVÁ, K. *Alternativní rodinné modely aneb Rodiny lesbických matek a rodiny gay otců*.

výzkumy, obzvláště výzkumy zaměřené na prožívání dětí vychovávaných v otevřeně homosexuálním svazku¹⁴³.

Individuální adopce (Individual adoption)

Individuální adopce je stav, kdy jednotlivec adoptuje dítě, kterého není biologickým rodičem. Adoptuje jej jako individuální, svobodná osoba, nikoli společně s partnerem nebo partnerkou¹⁴⁴.

Otázkou, zda je odepření individuální adopce homosexuálnímu muži z důvodu sexuální orientace porušením Úmluvy o lidských právech a svobodách, se zabýval Evropský soud pro lidská práva v roce 2002 v případě Fretté ve Francii. Soud bohužel nedokázal být v dané věci příliš pokrokový a porušení Úmluvy neshledal, i když velmi těsně - čtyřmi hlasy proti třem. Soudci z Velké Británie, Belgie a Rakouska, kteří hlasovali pro porušení Úmluvy, ve svém stanovisku uvedli, že pro rozdílné zacházení neshledávají žádné ospravedlnění¹⁴⁵.

Společná adopce (Joint Adoption)

U společné adopce se stávají rodiči oba partneři, kteří adoptovali dítě dané k adopci rodičem/rodiči nebo státem¹⁴⁶. V České republice je podle zákona o rodině společná adopce umožněna pouze manželům, společně adoptovat dítě tedy nemůže ani nesezdaný heterosexuální pár.

Ze států Evropské unie umožňuje společnou adopci např. Belgie, Nizozemí, Španělsko, Švédsko nebo Velká Británie¹⁴⁷.

---

¹⁴³ SOBOTKOVÁ, I. *Psychologie rodiny*. 2.vyd. Praha: Portál, 2007. s 170.

¹⁴⁴ NATIONAL CENTER FOR LESBIAN RIGHTS. *Adoption by Lesbian, Gay, and Bisexual Parents: An Overview of Current Law* [online]. Červen 2009 [cit.2009-11-01]. Dostupné z: <<http://www.nclrights.org/site/DocServer/adptn0204.pdf?docID=1221>>.

¹⁴⁵ ŠTĚPÁNKOVÁ, M. *Gay a lesbické rodičovství* [online]. [cit.2009-11-1]. Dostupné z: <<http://lgbt.poradna-prava.cz/clanky-zpravy-a-diplomove-prace/gay-a-lesbicke-rodicovstvi-287.html>>.

¹⁴⁶ JOHNSON, R. *Where is Gay Adoption Legal?: Gay and Lesbian Adoption* [online]. 5.11.2008.[cit.2009-10-31].Dostupnéz:<<http://gaylife.about.com/od/gayparentingadoption/a/gaycoupleadopt.htm>>.

¹⁴⁷ GENDER STUDIES, O.P.S. *Tisková zpráva Gender Studies – Analýza* [online]. Praha: Gender Studies, o.p.s., 27.4.2009 [cit.2009-10-31]. Dostupné z: <<http://zpravodajstvi.ecn.cz/index.stm?x=2179694>>.

Argumenty podporující možnost individuální nebo společné adopce dětí homosexuálními rodiči se často opírají o velké počty dětí umístěných v dětských domovech. Tento argument je jistě pravdivý a situaci mnoha dětí by adopce určitě pomohla vylepšit. Na druhou stranu, jakoby se tím už dopředu poukazovalo na fakt, že gay či lesbická rodina není dostatečně dobrá. To zpětně jistě nelze považovat za příliš dobrý a povzbudivý signál pro děti, které v takovýchto rodinách vyrůstají nebo by měly vyrůstat¹⁴⁸.

Právo adoptovat dítě své partnerky nebo partnera (Second-parent adoption)

Stejně tak jako v případě manželství, může manžel nebo manželka adoptovat dítě své manželky či manžela, tak některé státy světa přiznávají toto právo i partnerům či partnerkám ve stejnopohlavních svazcích. V rámci Evropské unie je tato adopce povolena v Belgii, Dánsku, Německu, Nizozemí, Španělsku, Švédsku a ve Velké Británii¹⁴⁹.

Právo adoptovat dítě homosexuální partnerky či partnera umožňuje, aby se faktický vztah mezi dítětem a partnerkou nebo partnerem biologického rodiče upravil i právně. To významně přispívá ke stabilitě vztahů a posiluje jistotu dítěte, že jeho vztah k velmi blízké osobě neskončí s koncem partnerství, a že osoba, která ho jako rodič vychovává, se stane i jeho rodičem ve smyslu právním se všemi důsledky, které to přináší. Takto lze adoptovat např. biologické dítě partnera nebo partnerky, dítě z předcházejícího heterosexuálního svazku partnera, dítě narozené partnerce po umělém oplodnění, adoptované dítě partnera či partnerky nebo dítě narozené náhradní matce¹⁵⁰.

V České republice partneři a partnerky ve stejnopohlavních svazcích právo adoptovat dítě své partnerky nebo partnera nemají. Partner či partnerka se fakticky podílí na výchově dětí někdy i řadu let, po dobu trvání registrovaného partnerství mají

---

¹⁴⁸ ŠTĚPÁNKOVÁ, M. *Gay a lesbické rodičovství* [online]. [cit.2009-11-1]. Dostupné z:

<<http://lgbt.poradna-prava.cz/clanky-zpravy-a-diplomove-prace/gay-a-lesbicke-rodicovstvi-287.html>>.

¹⁴⁹ ŠTĚPÁNKOVÁ, M. *Gay a lesbické rodičovství* [on line]. [cit.2009-11-1]. Dostupné z:

<<http://lgbt.poradna-prava.cz/clanky-zpravy-a-diplomove-prace/gay-a-lesbicke-rodicovstvi-287.html>>.

¹⁵⁰ ŠTĚPÁNKOVÁ, M. *Gay a lesbické rodičovství* [on line]. [cit.2009-11-1]. Dostupné z:

<<http://lgbt.poradna-prava.cz/clanky-zpravy-a-diplomove-prace/gay-a-lesbicke-rodicovstvi-287.html>>.

tuto povinnost dokonce stanovenu zákonem. Zásadní problém však může nastat v okamžiku, kdy partnerství skončí, ať již smrtí biologického rodiče, nebo rozpadem partnerství. V případě úmrtí biologického rodiče hrozí nebezpečí, že dítě bude vytrženo ze svého prostředí a odděleno od blízké osoby, aby bylo svěřeno do výchovy některé osobě z biologické rodiny zemřelého rodiče. V případě rozpadu partnerství hrozí nebezpečí, že biologický rodič bude dítěti bránit ve styku s bývalým partnerem či partnerkou, přestože má k němu dítě velmi silné citové pouto. Navíc není nebiologický rodič povinen přispívat na výživu dítěte. V případě úmrtí nebiologického rodiče budou rovněž dítěti odepřena dědická práva, pokud v jeho prospěch nebyla sepsána závěť¹⁵¹.

V **České republice** není povolena adopce homosexuálním párem (společná adopce), ani adopce dítěte druhého partnera (právo adopce dítěte partnera/partnerky).

V **Německu** má možnost jeden z registrovaných partnerů adoptovat dítě svého partnera. Společná adopce dítěte není možná.

Na **Slovensku** a v **Rakousku** není povolena adopce homosexuálními páry. Na Slovensku není ani registrované partnerství.

Ve **Velké Británii** mohou registrované páry zažádat o společnou adopci dítěte i pěstounskou péči¹⁵².

1.8.5.3 Pěstounská péče

V České republice uzavření registrovaného partnerství nebrání tomu, aby se gayové a lesby stali pěstouny, nicméně pouze individuálně nikoli společně jako pár. Společnými pěstouny mají možno se stát pouze manželé. Do společné pěstounské péče může být partnerům svěřeno dítě např. v Belgii, Dánsku, Francii, Nizozemí, Norsku,

---

¹⁵¹ GENDER STUDIES, O.P.S. *Tisková zpráva Gender Studies – Analýza* [on line]. Praha: Gender Studies, o.p.s., 27.4.2009 [cit.2009-10-31]. Dostupné z: <<http://zpravodajstvi.ecn.cz/index.stm?x=2179694>>.

¹⁵²ILGA:EUROPE. [online]. [cit. 2009-12-12].Dostupné z: http://www.ilga-europe.org/europe/issues/lgbt_families/marriage_and_partnership_rights_for_same_sex_partners_country_by_country

Švédsku, na Islandu, gayům a lesbám jsou děti do pěstounské péče svěřovány i v Anglii a Walesu¹⁵³.

1.8.5.4 Náhradní matka (*Surogate Mother*)

V poslední době se objevuje ještě další způsob, jak mohou stejnopohlavní páry přivést do svého života dítě, a to tzv. institut náhradní matky. Lesbické páry jej mohou využít v případě, že chtějí, aby obě ženy měly úzký vztah k dítěti. Jedna žena je dárce vajíčka, které je oplodněno známým či neznámým dárce, následně pak dítě donosí a porodí druhá žena z páru. Náhradní matku mohou využít i gay páry, přičemž alespoň jeden z páru je následně biologickým otcem jejich dítěte. V ČR není institut náhradní matky vůbec povolen.

Umělé oplodnění i možnost využití institutu náhradní matky lze z hlediska Úmluvy o právech dítěte považovat za poměrně diskutabilní, neboť tato Úmluva zakotvuje právo dítěte znát své biologické rodiče, pokud je to možné. Tato skutečnost by však neměla sloužit jako argument proti umožnění umělého oplodnění lesbických párů, protože uvedené právo dítěte není respektováno ani v případech, kdy je povoleno umělé oplodnění párů heterosexuálních za využití anonymního dárce¹⁵⁴.

Jsou děti homosexuálů normální?

Dle autora knihy *Gay Baby Boom: The psychology of gay parenthood*, je zájem o děti vyrůstajících v homosexuálních rodinách nebo v lesbických párech více než akademický. Autor se zamýšlí nad inteligencí dětí vyrůstajících v těchto rodinách. Výzkumy od roku 1981, 1986 ani z roku 1995 neshledaly žádné rozdíly mezi inteligencí dětí lesbických matek a dětí heterosexuálních matek ve věku od 5 do 12 let. Z dalších výzkumů nevyplývalo, že děti z rodin lesbických se nějak lišily od jiných dětí v jejich

---

¹⁵³ŠTĚPÁNKOVÁ, M. *Diskriminace.Gay a lesbické rodičovství* [online]. Dostupné z: <http://prace.diskriminace.cz/do-sexualni/glb_rodicovstvi.phtml>

¹⁵⁴ŠTĚPÁNKOVÁ, M. *Gay a lesbické rodičovství* [online]. [cit.2009-11-1]. Dostupné z: <<http://lgbt.poradna-prava.cz/clanky-zpravy-a-diplomove-prace/gay-a-lesbicke-rodicovstvi-287.html>>.

vývojových – pohlavních rolí. Žádná studia neprokázala, že by se děti v dospělosti identifikovali jako homosexuálové (z příčiny výchovy v původní rodině).¹⁵⁵

1.9 Práce s rodinou a role sociálního pracovníka

Kniha *Rodina jako instituce a vztahová síť* popisuje a nazývá profesionálem pracovníka, který pracuje profesionálně s rodinou. Nemusí se jednat vždy o středoškoláky nebo vysokoškoláky vzdělané v oboru, tzv. pomáhajících profesí, působících v instituci poskytující psychologickou nebo jinou pomoc rodině, ale i příslušně vyškoleného pracovníka státní správy či soudu, který při provádění své práce intervenuje do rodiny (probační pracovník, sociální pracovnice zastupující občanské sdružení, v poradně pro rodinu, manželství a mezilidské vztahy, a další). I vzdělaný profesionální pracovník se někdy může dostat do konfliktu s jeho osobními názory a sklony. Nemá-li pracovník v konfliktu jasno, nemůže vůči rodině zaujmout přiměřeně jednoznačnou roli¹⁵⁶.

Jak uvádí Matoušek, O., a kol. v knize *Sociální práce v praxi: sociální pracovník* by měl umět vytvářet služby pro jakékoli klienty, poskytovat je a také by měl umět odkazovat klienty na další služby. Rámcově lze říci, že sociálního pracovníka lze využít tam, kdy mají být klientovi, eventuálně jinému zadavateli zakázky:

- poskytnuta sdělení o klientových právech a nárocích i o existujících formách pomoci;
- poskytnuto kvalifikované posouzení stavu uspokojování klientových základních potřeb a kvalifikované zhodnocení zdrojů, které mohou být k naplnění potřeb využívány;
- věnována přímá pomoc při klientově vyjednávání s jinými subjekty;
- navrženy postupy prevence takových typů chování, které jednotlivce, případně širší společenství lidí ohrožují;

---

¹⁵⁵ JOHNSON, S.,M., O'CONNOR, E. *The Gay Baby Boom: The psychology of gay parenthood*. New York: University press, 2002. p.36-58.

¹⁵⁶ MATOUŠEK, O. *Rodina jako instituce a vztahová síť*. 2. rozšířené vyd.Brno: Slon, 1997. ISBN 80-85850-24-9.

- nabídnuty způsoby reakce na překročení zákona;
- doporučeny formy sociálních služeb adekvátně reagující na doložené potřeby;
- poskytnuty tyto služby a zároveň zhodnocena efektivita těchto služeb¹⁵⁷.

Profesionál by měl vždy vědět, na čí objednávce pracuje, jak tato objednávka předem definuje jeho kompetence, jakým prizmatem má na základě této objednávky hledět a jaký je soulad mezi touto objednávkou a jeho představou o vlastním odborném vývoji. Podmínkou pro kvalitní profesionální práci s rodinou je přiměřené vzdělání pracovníka a měl by mít i přiměřený výcvik v této formě práce s rodinou, jež bude vykonávat. Vyhne se tím např. tvrdým administrativním postupům, nesymetrickému, nadřazenému a dominantnímu vztahu ke klientům, neboť poradenství a rodinná terapie jsou určeny k tomu, aby rodinám pomáhaly¹⁵⁸. Bohužel mohou v některých případech i jejich problémy zhoršit. Vztahy mezi některými členy rodiny a terapeutem může zkomplikovat vztah mezi těmito a jiným členem rodiny.

Právě znalost etických teorií a hodnotové báze sociální péče, včetně etického kodexu pomáhá sociálnímu pracovníkovi v situaci, kdy má řešit etický problém nebo dilema¹⁵⁹.

Již studenti mají nárok na jasnou expozici etických očekávání z profese, kterou studují. I profesionálové potřebují autoritativní formulaci etiky právě k tomu, aby se v praxi drželi dohodnutých zásad. Naproti tomu uživatelé služeb, které tyto pracovníky potřebují, mají nárok vědět, jaký druh ošetření mohou od profesionála očekávat a mít instrukce, aby věděli, kdy metoda zvolena profesionálem byla porušená¹⁶⁰.

Rodiny, v nichž se vyskytnou homosexuální členové, mohou mít své specifické problémy a rodinní poradci a terapeuti budou muset poskytovat těmto rodinám specializované služby. Může se jednat o pomoc původním rodinám vyrovnat se s často ambivalentní reakcí na zjištění faktu homosexuality, dále o práci s rodinami tvořenými

---

¹⁵⁷ MATOUŠEK O. A KOL. *Sociální práce v praxi: specifika různých cílových skupin a práce s nimi*. Vydání 1. Praha: Portál, 2005. 352 s. ISBN 80-7367-002-X.

¹⁵⁸ MATOUŠEK, O. *Rodina jako instituce a vztahová síť*. 2. rozšířené vyd. Brno: Slon, 1997. ISBN 80-85850-24-9.

¹⁵⁹ MATOUŠEK, O. A KOL. *Metody a řízení sociální práce*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2003. Str. 43 ISBN 80-7178-548-2.

¹⁶⁰ CLARK, CHRIS, L. *Social Work Ethics: Politics, Principles and Practice*. New York: PALGRAVE, 2000. ISBN 0-333-71934-4.

homosexuálním párem, které mohou mít děti ve své péči. Tolerance okolí k homosexuálnímu páru často opadne, když se ho týká rodičovství¹⁶¹.

Absentují poradny? Nejvíce poraden lze najít na internetu. Weby, zabývající se touto problematikou uvádí specializované linky důvěry, které se věnují problematice gay a lesbické komunity a zohledňují otázky sexuálních menšin. Jedná se o občanská sdružení, svépomocné skupiny, diskusní fóra i poradny zaměřené na problematiku homosexuálů (např. pracoviště v každém kraji České republiky, na které se mohou lidé obrátit, budou-li potřebovat adekvátní informace - linky důvěry, sexuologické ambulance, poradny AIDS pomoci, místa testování HIV protilátek)¹⁶².

1.10 Reprezentace gayů a leseb

Reprezentace gayů a leseb se za posledních několik let značně změnila. Až do roku 1989 byli gayové a lesbické ženy v mainstreamových médiích neviditelní, pokud pomineme převážně negativní reprezentace v různých filmech, jež sloužily pouze jako motivační spouštěče patologických jednání či problematické charakterové vymezení filmových hrdinů a hrdinek. Nyní je možno na českých plátnech a televizní obrazovce vidět gaye a lesby a to v kontextu nejen s lékařskými ordinacemi a osobními zpověďmi, ale i v kontextu se vztahy a příběhy. Samozřejmě, že tyto trendy ve vizualitě nepřišly náhodně nebo samovolně, ale jdou ruku v ruce s postupnou změnou celospolečenského povědomí o homosexualitě a homofobii, s úspěšnou dlouhodobou kampaní za uzákonění registrovaného partnerství, dále se zviditelňováním gay a lesbických sdružení, webových portálů a otevřeností, s níž gayové a lesby žijí své životy.

Vizuálními médii jsme obklopeni na každém kroku a jejich velkou, i když často skrytou moc při formování celospolečenského vědomí a hodnot i našeho vlastního

---

¹⁶¹ SOBOTKOVÁ, I. *Psychologie rodiny*. 2.přepřacované vyd. Praha: Portál, 2007. s.190-191.ISBN 978-80-7367-250-8.

¹⁶² Více viz. <http://www.004.cz/>

názoru a podvědomí nelze podceňovat. Tato vizuální reprezentace hraje klíčovou úlohu pro rovnocenné postavení gayů a leseb ve společnosti¹⁶³.

Např. ve Francii v roce 2004 byla spuštěna televizní stanice orientující se na cílovou skupinu, kterou tvoří ona pověstná čtyři procenta společnosti. Ve Francii totiž začal vysílat speciální program pro homosexuály Pink TV¹⁶⁴.

U nás např. Filmová a televizní společnost Febio připravuje dokumentární pořad O lásce lidí stejného pohlaví z cyklu České milování vysílaného každou neděli od 20.15 na obrazovce nové digitální celoplošné televize Barrandov TV¹⁶⁵.

---

¹⁶³ SOKOLOVÁ, V. *Mediální obraz leseb a gayů = Media image of lesbians and gays*. Reprezentace gayů a leseb v mainstreamových vizuálních médiích. Sborník příspěvků k tématu středoevropské konference 7.-8. 11. 2006. STUD Brno, listopad 2006. Str.3-7., v Aj . str.37-42. ISBN 80-239-8120-X.

¹⁶⁴KARLÍK, M. *RadioTV představuje: Pink TV pro homosexuály*. Dostupné z: <http://www.radiotv.cz/televize-clanky/2911/radiotv-predstavuje--pink-tv-pro-homosexuality.html>

¹⁶⁵COLOUR PLANET. *Hledáme Váš příběh*. Dostupné z: <http://www.colourplanet.cz/Homepage/Akce/1762-Hledame-vas-pribeh.aspx>

2. Cíl práce a hypotézy

Sexuální orientace je trvalou a neměnnou charakteristikou každého člověka. Vyjadřuje, že při volbě erotického partnera a své citové náklonnosti dáváme někomu přednost, muži nebo ženě. Většina lidí je orientována heterosexuálně. Homosexuální lidé upřednostňují pohlaví stejné. Téma homosexuality a celkového postavení dané sexuální minority v kontextu naší společnosti je dodnes zahaleno určitými předsudky a stereotypy.

Rozvolňování tradičních konceptů maskulinity a femininity ukazuje, že mužskost a ženskost jsou - spíše než ontologicky dané identity - role, které ve společnosti hrajeme. Každý máme do jisté míry schopnost naučit se „hrát“ obě role, pouze výchovou a socializačními tlaky jsme povzbuzováni k tomu, abychom v sobě jednu roli posilovali a přítomnost druhé potlačovali.

Hlavním cílem výzkumu, který autorka prováděla, byl průzkum názorů homosexuálních, heterosexuálních a bisexuálních respondentů na současnou zákonnou úpravu homosexuálních párů.

Dílčím cílem bylo zjistit, zdali je legislativa z pohledu homosexuálních párů vyhovující a zdali nedochází vzhledem k sexuální orientaci k některým formám diskriminace.

Práci autorka okrajově zaměřila i na oblast rodičovství a monitorovala, zda společného soužití využívají více páry ženského či mužského pohlaví. Vzhledem k tomu, že výzkumník má při formulování hypotéz vycházet z teoretického poznání¹⁶⁶, byly autorkou stanoveny následující hypotézy na základě syntézy teoretických poznatků v kapitole 1.:

H1: Zákon o registrovaném partnerství z pohledu homosexuálů nedostatečně řeší úpravu soužití homosexuálních párů.

Operacionalizace pojmů:

Pro potvrzení, či vyvrácení hypotézy bylo pod pojmem „nedostatečně myšleno“, že v zákonné úpravě jsou z pohledu respondentů nedostatky, které ne zcela řeší některé

---

¹⁶⁶ HUBÍK, S. *Hypotéza: Metodologický nástroj výzkumu ve společenských vědách*. 1.vyd. Č.Budějovice: Zdravotně sociální fakulta, 2006. str. 16. ISBN80-7040-842-1.

oblasti společného soužití homosexuálních párů. Jedná se o skutečnost, že trvajícím partnerství brání tomu, aby se některý z partnerů stal osvojitelem dítěte. Pokud jeden z partnerů pečuje o dítě a oba partneři žijí ve společné domácnosti, podílí se na výchově dítěte i druhý partner; povinnosti týkající se ochrany vývoje a výchovy dítěte se vztahují i na tohoto partnera. Posledně konstatované ustanovení ukládá registrovaným partnerům, žijícím ve společné domácnosti, podílet se na výchově dítěte druhého z partnerů a ukládá mu povinnosti týkající se ochrany vývoje a výchovy dítěte. Zákodárce tak vlastně „přiděluje“ dítěti dalšího rodiče, registrovaného partnera jednoho z jeho rodičů, jinými slovy, má zájem, aby o dítě pečovali oba partneři. V tom případě je slabinou tohoto ustanovení fakt, že této povinnosti se registrovaný partner rodiče může jednoduše zbavit tím, že formálně nebude žít s registrovaným partnerem ve společné domácnosti, což mu tento zákon nijak neukládá. Dále neexistuje společné jmění partnerů a zároveň není nijak usnadněno získávání občanství cizím státním příslušníkům. Registrované partnerství se nachází prakticky „na půli cesty“ mezi nesezdaným soužitím a manželstvím. Zákon o registrovaném partnerství garantuje v České republice registrovaným párům ve srovnání s manželi jen velmi omezená práva. Soužití dvou lidí stejného pohlaví: předpokladem je koexistence dvou homosexuálně orientovaných osob.

H2: Homosexuální pár žijící ve společné domácnosti je společností diskriminován.

Operacionalizace pojmu:

Diskriminace: nerovné a tím i nespravedlivé zacházení s částí obyvatelstva na základě odlišnosti pohlaví. Spočívá v záměrném znevýhodnění vytvářením nerovných podmínek. Je provázena předsudky, zvyky a někdy ustanovena zákony. Diskriminace se může odehrávat na úrovni ponížení, nadávek, slovních i fyzických útoků. Diskriminace může být přímá i nepřímá.

Společná domácnost: domácností je spolužití minimálně dvou fyzických osob vyznačující se trvalostí, tj. tím, že jde o soužití předem časově neomezené.

H3: Homosexuálně orientované ženy sdílejí společnou domácnost více než homosexuální muži.

Operacionalizace pojmu:

Homosexuálně orientované ženy: *dvě ženy s homosexuální orientací, které nemusí být v registrovaném partnerství.*

V souladu se stanovenými cíli a výzkumným problémem byly formulovány následující **výzkumné otázky**:

- Je přiznání homosexuální orientace diskriminující?
- Spatřují homosexuálně orientovaní lidé nějaké nejasnosti v zákonné úpravě homosexuálního soužití?
- Mají možnost obrátit se na odborníky v jejich problematice?

3. Metodika

Pro řešení disertační práce byla vybrána kombinace kvantitativního a kvalitativního výzkumu¹⁶⁷. Tato kombinace umožňuje zaměření na jeden z aspektů zkoumání a zmapování problematiky v její šíři¹⁶⁸.

V kvalitativním výzkumu byly využity metody skupinové diskuse, v kvantitativním výzkumu metoda dotazníku přes webové rozhraní. Jak uvádí Stanislav Hubík: „Kvantitativní výzkum zpravidla začíná jako sběr dalších dat podle již dobře známých parametrů, pomocí již ověřených metod a technik, potvrzování hypotézy zformulované na základě řady logicky koherentních poznatků o homogenních souborech jevů. Kvalitativní výzkum zpravidla začíná jako sběr prvotních dat sloužících k identifikaci a deskripci zkoumaného jevu.“¹⁶⁹

V sociálních vědách kvalitativní výzkum označuje výzkum, který se zaměřuje na skutečnost, jak jednotlivci a skupiny nahlízejí, chápou a interpretují svět. Podle jiných kritérií termínem kvalitativní výzkum rozumíme jakýkoliv výzkum, jehož výsledků se nedosahuje pomocí statistických procedur nebo jiných způsobů kvantifikace¹⁷⁰. Zjednodušeně řečeno, nástrojem kvantitativního výzkumu je dotazník, zatímco kvalitativní výzkumníci používají rozhovor. Kvalitativní výzkum neporovnává jedince a události prostřednictvím termínů míry a množství¹⁷¹. Někteří metodologové chápou kvalitativní výzkum jako pouhý doplněk tradičních kvantitativních výzkumných strategií, jiní zase jako protipól k jednotné vědě¹⁷².

---

¹⁶⁷ STRAUSS, A., CORBIN, J. *Basics of Qualitative Research Techniques and Procedures for Developing Grounded Theory*. 2nd edition. London: Sage publication., 1998. p. 172-180.

¹⁶⁸ PUNCH, K. *Úspěšný návrh výzkumu*. 1. vyd. Praha: Portál, 2008. str. 9.

¹⁶⁹ HUBÍK, S. *Hypotéza: Metodologický nástroj výzkumu ve společenských vědách*. 1.vyd. Č.Budějovice: Zdravotně sociální fakulta, 2006. str. 59. ISBN80-7040-842-1.

¹⁷⁰ STRAUSS, A., CORBIN, J. *Základy kvalitativního výzkumu : postupy a techniky metody zakotvené teorie*. 1. vyd. Boskovice : Albert, 1999. 196 s. ISBN 80-85834-60-X.

¹⁷¹ ŠVAŘÍČEK, R., ŠEĐOVÁ, K. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. 1. vyd. Praha: Portál, 2007. 377 s. ISBN 978-80-7367-313-0

¹⁷² HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum:základní metody a aplikace*. 1. vyd. Praha : Portál, 2005. 407 s. ISBN 80-7367-040-2.

Preempirická fáze: Informace potřebné pro zpracování výzkumu byly získány prostřednictvím studia příslušných legislativních opatření a dokumentů vztahujících se k dané problematice¹⁷³. Po nastudování tematiky autorka využila možnost zapojit se do diskusí na diskusních fórech. Informace o dané problematice zjišťovala formou rozhovorů se členy Jihočeské LAMBDY¹⁷⁴.

Empirická fáze: Tvorbě dotazníku předcházela kvalitativní výzkum s použitím rozhovoru s homosexuálně orientovanými osobami, který byl zaměřen na vlastní prohloubení této problematiky a zjištění problémů a nedostatků rozhovory ze strany homosexuálně orientovaných osob, sdružujících se v klubech, sdruženích.

Jednu z oblastí disertační práce, společenskou diskriminaci homosexuálních a bisexuálních lidí v České republice (dále jen ČR), monitoroval zatím jediný výzkum, který byl součástí studie provedené ve všech nových členských zemích EU. Tento výzkum využil metody dotazníkového šetření mezi osobami považujícími se za homosexuálně nebo bisexuálně orientované. Šetření se zúčastnilo celkem 267 respondentů (181 mužů a 86 žen v ČR), kteří byli kontaktováni pomocí časopisů, internetových serverů a společenských akcí určených pro gay, lesbickou a bisexuální menšinu¹⁷⁵. Dále podobný výzkum zabývající se homosexuálně orientovanými osobami byl zaměřen na diskriminaci – jednalo se o Analýzu situace gay, lesbické, bisexuální a transgender menšiny v ČR¹⁷⁶. Oblast registrovaného partnerství zatím zmapována nebyla (od doby vstupu zákona o RP v platnost a účinnost).

---

¹⁷³ KUBELOVÁ, V. *Educational and Didactic Communication*. 1st edition. Bratislava : Didaktis, 2009. ISBN 978-80-89160-. Questionnaire investigation made in a specific group of citizens, s. 116-120.

¹⁷⁴ Sdružení Lambda: Jedná se o dobrovolnickou organizaci, která se regionálně soustředí na jižní Čechy. Klade si za cíl pomáhat homosexuálně orientovaným osobám. Provádí osvětovou a preventivní činnost v LGBT komunitě, aby nedocházelo k sociálnímu vyloučení těchto osob. Zabývá se také prevencí HIV/AIDS a diskriminací takto nemocných. Organizuje kulturní a společenské akce, které se zaměřují na umění, zábavu a seznamování se. Cílem této organizace je vytvářet společenský prostor a podmínky pro osoby orientované na stejné pohlaví. Členem jihočeské Lambdy se může stát každý starší patnácti let.

¹⁷⁵ PROCHÁZKA, I., JANÍK, D., & HROMADA, J. *Společenská diskriminace lesbických žen, gay mužů a bisexuálů v ČR*. Praha: Gay iniciativa v ČR, 2003.

¹⁷⁶ Pracovní skupina pro otázky sexuálních menšin ministryně pro lidská práva a národnostní menšiny. *Analýza situace gay, lesbické, bisexuální a transgender menšiny v ČR*, 2007.

3.1 Použitá metoda

Analýza sekundárních dat (Desk research) je přístup, který je založen na zpracování již existujících dat¹⁷⁷. Data měla podobu odborných publikací, zpráv z médií, výstupů z výzkumných projektů, formálních i neformálních dokumentů a databází státních a nestátních organizací, osobních dokumentů základního souboru. Pro autorku byla významná i virtuální data, zahrnující internetové stránky, obsahy internetové pošty a obsahy internetových diskusí¹⁷⁸. Jak dále Hendl uvádí, tato data nejsou stále dostatečně výzkumně využívána, ačkoli obsahují veliký potenciál. Ten prakticky spatřujeme především v analýze stránek těch skupin, kde neexistuje dostatek vhodných a dostupných literatury – opět především subkulturní a menšinové skupiny a dále data webových stránek vytvořených a užívaných cílovou skupinou¹⁷⁹.

Diskusní fórum je otevřená komunikační platforma v prostředí Internetu (dříve též na FidoNetu, BBS atd.), kde může skupina posílat zprávy stylem „od jednoho ke všem“ a obdobně jsou zasílány i odpovědi. Je takto vytvořena „virtuální“ diskusní skupina, kdy je příspěvek každého zaslán všem ostatním, každý na něj může reagovat. Tematicky zaměřená fóra lze nalézt na mnoha webových stránkách. Výzkumník tak může do fóra vstoupit a (prakticky anonymně) se účastnit diskuse, či např. monitorovat diskutovaná témata¹⁸⁰.

Skupinová diskuse

Doplňující kvalitativní metodou byla skupinová diskuse s homosexuálně orientovanými respondenty.

---

¹⁷⁷ GORMANN, G.E., CLAYTON, Peter. *Qualitative research for the information professional*. 2. vyd. London: Facet Publishing, 2005. 282 s. ISBN 1-85604-472-6.

¹⁷⁸ HENDL, J. *Kvalitativní výzkum. Základní metody a aplikace*. Praha: Portál, 2005.

¹⁷⁹ KUBELOVÁ, V., KAJANOVÁ, A. Využití internetu pro získání výzkumných dat sociologického charakteru od specifických cílových skupin (minority, subkultury). *Kontakt*, 2009, číslo 2, str. 401-405. ISSN 1212-4117.

¹⁸⁰ HLAVENKA, J. (a kol.) *Výkladový slovník výpočetní techniky a komunikací*. Praha: Computer Press, 1997. 3. vydání. ISBN 80-7226-023-5 (In KUBELOVÁ, V., KAJANOVÁ, A. Využití internetu pro získání výzkumných dat sociologického charakteru od specifických cílových skupin (minority, subkultury). *Kontakt*, 2009, číslo 2, str. 401-405. ISSN 1212-4117.)

Jak uvádí Hendel, J.¹⁸¹ při přípravě skupinové diskuse je první problém sestavení skupiny. Skupina může vzniknout přirozeně, nebo se vytváří uměle. Pro výzkum v této práci vznikla skupina uměle, kdy účastníci byli vybráni podle kritéria. Kritériem pro skupinový rozhovor byla jejich homosexuální orientace. Jednalo se tedy o homogenní skupinu.

Při skupinové diskuse se autorka držela doporučených fází: příprava, organizace, uvítání, začátek, základní pravidla, základní témata, osobní data a závěr¹⁸².

Dotazník

Využití internetu pro získání dat je dnes poměrně rozšířené v rámci marketingových firem. V rámci sociologických výzkumů je preferována spíše klasická metoda získávání (kvantitativních) dat prostřednictvím rozdaných/rozeslaných dotazníků, případně interview¹⁸³.

Základním a prakticky nedostižným problémem je získání reprezentativního vzorku právě homosexuální populace. Odhady počtu homosexuálně orientovaných osob se významně liší. Jak uvádí McWhirter, Sanders, & Reinisch (In Pechová, O. udává zhruba od 1 % do 10 %)¹⁸⁴.

Internet stále představuje ne příliš věrohodný zdroj dat. Anonymní prostředí neumožňuje kontrolu respondentů, kteří jsou pro výzkum vybráni, tudíž není zaručeno, že zapojení respondenti budou skutečně odpovídat požadavkům výzkumníka¹⁸⁵. Internetu bývá dále obecně vyčítána nemožnost vysoké reprezentativnosti, neboť ačkoli je jeho využívání v populaci rozšířené, nezasahuje ji v celé její šíři.

Po výčtu nevýhod sběru dat by se autorka však ráda zaměřila naopak na možnosti jeho využití tam, kde jsou tyto nevýhody minimalizovány a internet představuje

---

¹⁸¹ HENDL, J. *Kvalitativní výzkum. Základní metody a aplikace*. Praha: Portál, 2005. str.182-186

¹⁸² HENDL, J. *Kvalitativní výzkum. Základní metody a aplikace*. Praha: Portál, 2005.

¹⁸³ KUBELOVÁ, V. *Educational and Didactic Communication*. 1st edition. Bratislava : Didaktis, 2009. ISBN 978-80-89160-. Questionnaire investigation made in a specific group of citizens, s. 116-120.

¹⁸⁴ PECHOVÁ, O. Diskriminace na základě sexuální orientace. *E-psychologie* [online]. 3(3), 1-16, 2009 [2009-12-12]. Dostupný z WWW: <<http://e-psycholog.eu/pdf/pechova.pdf>>. ISSN 1802-8853.

¹⁸⁵ To lze do určité míry eliminovat možností nastavení tzv. *cookies*, které identifikují počítač, z něhož respondent odpovídal (pozn. autorky).

rozšíření pole možností výzkumu, jeho zlepšení, zjednodušení vyhodnocování získaných dat a zároveň minimalizaci nákladů.

Autorka se domnívá, že využití internetu pro sociologické šetření je vhodnou variantou především u specifických cílových skupin, jako jsou některé minority (například sexuální).

U těchto skupin totiž:

- a) internet představuje běžně využívaný komunikační prvek,
- b) existuje poměrně velká uzavřenost vůči většinové společnosti / mainstreamu¹⁸⁶, což může představovat zásadní snížení možnosti dostupnosti výzkumného vzorku,
- c) anonymita představuje zásadní faktor ovlivňující ochotu poskytnout data.

Webové rozhraní

Rozhraní (interface) je definované funkční propojení mezi dvěma prvky počítačového systému. Přijímá a odesílá data za průběhu generování stránek, které jsou přeměrovány přes internet a prohlíženy uživatelem, používajícím webový prohlížeč¹⁸⁷.

Webové rozhraní představuje vlastní internetová stránka (s vlastní webovou adresou) s umístěným dotazníkem. Dotazník je pak sestaven podle obecně platných zákonitostí¹⁸⁸. Odkaz na tuto stránku je následně rozšířen prostřednictvím webových stránek dalších osob (organizací), případně elektronickou poštou, obecně na místech k tomu nejvíce relevantních. Dotazník v internetové podobě z pohledu respondenta působí zcela anonymně. To lze případně omezit použitím hesel, případně kontrolou IP adres.

Vzhledem k reprezentativnosti respondentů se v rámci webového rozhraní jedná o samosběr (neboli pouze dobrovolníky vyplněná data), který předpokládá zkreslení

---

¹⁸⁶ MUGGLETON, D. *Inside Subculture: The Postmodern Meaning of Style*. Oxford, New York: Berg, 2000.

¹⁸⁷ HLAVENKA, J. (a kol.) *Výkladový slovník výpočetní techniky a komunikací*. Praha: Computer Press, 1997. 3. vydání. ISBN 80-7226-023-5 (In KUBELOVÁ, V., KAJANOVÁ, A. Využití internetu pro získání výzkumných dat sociologického charakteru od specifických cílových skupin (minority, subkultury). *Kontakt*, 2009, číslo 2, str. 401-405. ISSN 1212-4117.)

¹⁸⁸ HENDL, J. *Kvalitativní výzkum. Základní metody a aplikace*. Praha: Portál, 2005. In KUBELOVÁ, V., KAJANOVÁ, A. Využití internetu pro získání výzkumných dat sociologického charakteru od specifických cílových skupin (minority, subkultury). *Kontakt*, 2009, číslo 2, str. 401-405. ISSN 1212-4117.)

reprezentativních dat, neboť dává možnost odpovědět jen těm respondentům, kteří chtějí či mají o danou problematiku zájem¹⁸⁹. V některých případech ale tato nevýhoda může být naopak výhodou. Motivace k dobrovolnému vyplnění dat může zvýšit jejich validitu, selektovat osoby s velkou mírou sounáležitosti s dotazovanou skupinou atp.

Internetový dotazník zabezpečující anonymitu snižuje značně riziko odmítnutí vyplnění respondentem či zkreslení odpovědí respondenta.

U dotazníku přes webové rozhraní je velice důležité zmínit také FOI (fill-out index). Jde o číslo udávající poměr mezi počtem reálných respondentů a počtem všech potencionálních respondentů. Obvykle se v průběhu času mění – na počátku výzkumu je nárůst respondentů velký, postupem času klesá¹⁹⁰.

Výhody, které v této metodě autorka spatřuje, čítají jednak nižší náklady (na poštovné, tisk), lepší a rychlejší možnost zpracování získaných dat (které není potřeba zpětně převádět do elektronické podoby) a dále lepší kontrolovatelnost respondenta (lze ověřit doručení dotazníku, případně lze snáze urgovat).

Internet poskytl výzkumníkům napříč mnoha různým disciplínám nové formy jak zjišťovat společenský život, a to v jeho rozmanitosti, přístupnosti a trvalosti. Za zamyšlení zde stojí i etika online výzkumu. Jak nejlépe online výzkum zařadit do etického rámce?¹⁹¹.

Vlastní kvantitativní výzkum byl proveden metodou dotazníkového šetření přes webové rozhraní.

Předlohou k dotazníku byl dotazník již (viz. výše zmíněné) vytvořený týmem organizace ILGA (International Lesbian, Gay, Bisexual, Trans and Intersex Association) pro účely výzkumu, který proběhl v deseti evropských zemích. Některé

---

¹⁸⁹ VEISOVÁ, E., JEŘÁBEK, H. *Mezinárodní internetový komunikační výzkum*. 2001:11 11th September (In KUBELOVÁ, V., KAJANOVÁ, A. Využití internetu pro získání výzkumných dat sociologického charakteru od specifických cílových skupin (minority, subkultury). *Kontakt*, 2009, číslo 2, str. 401-405. ISSN 1212-4117.)

¹⁹⁰ KUBELOVÁ, V., KAJANOVÁ, A. Využití internetu pro získání výzkumných dat sociologického charakteru od specifických cílových skupin (minority, subkultury). *Kontakt*, 2009, číslo 2, str. 401-405. ISSN 1212-4117

¹⁹¹ BERRY, D., M. Internet research:privacy, ethics and alienation: an open source approach. *Internet Research*. Volume 14 · Number 4 · 2004 · pp. 323-332. Emerald Group Publishing Limited. ISSN 1066-2243. Dostupné z: < <http://opensource.mit.edu/papers/berry2.pdf>>

otázky byly použity beze změn, některé byly doplněny či zcela nahrazeny za jiné tak, aby korespondovaly se stanoveným cílem.

Vlastní distribuci dotazníkového šetření předcházel předvýzkum na 20 respondentech.

Dotazníkové šetření přes webové rozhraní bylo zprostředkováno sdruženími, která se o homosexuálně orientované osoby zajímají. Sdružení muselo vždy souhlasit s přidáním linku, kde byl dotazník „pověšen“ na jejich webové stránky včetně krátkého oslovení pro respondenty. Takto specifická technika dotazování byla zvolena na základě předchozí zkušenosti s totožnou cílovou skupinou¹⁹², kdy se autorce neověřila metoda dotazování technikou dotazníku v papírové podobě a to jednak z důvodu malé dostupnosti respondentů, jednak z jejich obavy o zachování anonymity.

Odkaz na tento elektronický dotazník byl po telefonické nebo osobní konzultaci rozeslán elektronickou poštou členům klubů. Na webových stránkách, kde byl dotazník umístěn se každý respondent mohl přihlásit bez hesel a záleželo pouze na respondentovi, zda dotazník vyplnit chtěl či ne. Autorce se ověřila i zpětná vazba, kdy např. Color planet naopak kontaktovalo autorku, se zájmem zavěsit její link na jejich stránkách¹⁹³. Některé webové stránky byly zaměřeny spíše na ženy jako např.: bengales.cz, drbna.cz, elnadruhou.cz, lesba.cz, rozdílnerytmy.cz, ostatní byly zaměřeny převážně pro mužské uživatele jako např. colourplanet.cz, kluci.info, stud.cz. Ve výzkumu se ověřila kombinace metod sněhové koule a samovýběr.

Dotazník byl ve čtyřech jazycích – český, slovenský, anglický a německý a byl rozeslán do pěti zemí. Každý respondent, který dotazník vyplnil automaticky získal jedinečný IP kód (tzn., že nemohl z jednoho počítače vyplnit dotazník více jak jedenkrát). Při dokončení vyplněného dotazníku se respondentům ukázal email, na který měl respondent možnost kdykoli autorku kontaktovat a vznášet své připomínky, dotazy, ale i nové podněty. Autorka se domnívá, že osloveným dala najevo, že se jedná o validní výzkum, což autorce několik respondentů i potvrdilo. Anonymita jednotlivých

---

¹⁹² KUBELOVÁ, V. *Rozbor právní úpravy soužití homosexuálních párů v ČR*. Interní grant JU. Registrační číslo: 18/2006/H-ZSF. Dostupné z: www.kluci.info/vysledky.html.

¹⁹³ KUBELOVÁ, V. *Educational and Didactic Communication*. 1st edition. Bratislava : Didaktis, 2009. ISBN 978-80-89160-. Questionnaire investigation made in a specific group of citizens, s. 116-120.

respondentů byla zajištěna tím, že byl dotazník bez přístupových hesel a byl volně dostupný pro širokou veřejnost. Tazatelka byla naopak neanonymní a web obsahoval její kontaktní informace, jež někteří účastníci výzkumu využili ke svým dotazům, námětům a připomínkám.

Design webové stránky s dotazníkem byl volen tak, aby působil věrohodně a byl snadno dosažitelný. Respondent věděl, kolik otázek v dotazníku má vyplnit. V průběhu vyplňování dotazníku měl možnost kdykoliv z webové stránky „odejít“. Respondentovi byla nabídnuta i reklama ostatních webů. Dotazník obsahoval uzavřené otázky. Autorka by také chtěla vyzdvihnout výhodu tohoto typu dotazování, kdy má respondent možnost vyplnit dotazník v kterékoli hodině a ve chvíli, kdy on má čas a chuť dotazník vyplnit, což zajišťuje pozitivní a kooperativní přístup respondenta - opět zvyšující validitu dat¹⁹⁴.

Při porovnání s jinými typy sběru dat je tento způsob výrazně levnější variantou a navíc šetří čas při zapisování dat do databázových souborů, které tímto odpadá, neboť webové rozhraní automaticky zapisuje všechny odpovědi z vyplněných dotazníků do souboru předem zvoleného formátu.

Data byla zpracována za pomoci profesionálního statistického software SPSS verze 15. Výsledky dotazníků byly statisticky zpracovány za pomoci testu shody chí kvadrát, kterým autorka ověřovala vztah mezi pohlavím respondentů a jejich sexuální orientací a relativní četností jednotlivých forem diskriminace a názorů na registrované partnerství. Homogenita ve výzkumu byla prokázána na hladině spolehlivosti 95%. Dotazník byl umístěn na internetové adrese autorky: www.gender.host.end.eu. Celé znění otázek z dotazníku uvádí autorka v Příloze 1.

Vlastní realizace kvalitativního výzkumu

Vzhledem k tématu práce autorka zkontaktovala „odborníka“ na problematiku homosexuality pana Ing. Jiřího Marečka ze sdružení Lambda, který byl velkým

---

¹⁹⁴ KUBELOVÁ, V. *Educational and Didactic Communication*. 1st edition. Bratislava : Didaktis, 2009. ISBN 978-80-89160-. Questionnaire investigation made in a specific group of citizens, s. 116-120.

přínosem pro podněty v práci. Stěžejní se pro autorku staly nezávazné rozhovory s homosexuálními jedinci před realizací výzkumu.

Otázky týkající se diskriminace, názorů na registrované partnerství a na adopce u respondentů jsou obtížně uchopitelné především proto, že je tato oblast značně subjektivní. Jako život bez diskriminace si autorka – dle obecných norem a možností každého jedince v současném světě – stanovila život, v němž je člověku umožněno získat odpovídající vzdělání dle jeho možností a schopností, kde má právo na odpovídající zdravotní péči, může politicky angažovat, kde není diskriminován na základě pohlaví, rasy, vyznání apod. Dále možnost trávit volný čas dle svého přání, stýkat se s lidmi, se kterými se chci stýkat, aniž by mi v tom chtěl někdo bránit atd.

Autorka si sestavila okruhy otázek k diskusi. Ty dala ke konzultaci jak panu Ing. Jiřímu Marečkovi, školitelce práce, tak i vybraným homosexuálně orientovaným osobám.

Posléze Ing. Jiří Mareček autorku pozval na „Čtyřdenní LGBT soustředění Svatý Kámen“ a tím i autorce zprostředkoval setkání s několika gayi a lesbičkami, kteří byli ochotni zúčastnit se skupinové diskuse.

Do výzkumu autorka chtěla zařadit stejný počet žen a mužů, aby mohla provést hodnotnější komparaci. Nakonec se ale skupinové diskuse zúčastnilo více mužů než žen. Autorka měla předem připravený scénář, okruhy otázek pro diskusi, aby od maximálního počtu tázaných respondentů získala odpovědi na jednotlivé okruhy.

Pokud se respondent v průběhu interview rozpovídal o dalších aspektech spojených s daným tématem, autorka to vítala a přineslo to s sebou kladení sekundárních (následných), podněcujících otázek. Ze strany autorky šlo v podstatě o sondáž (probing).

Na počátku diskuse se autorka představila, krátce účastníky seznámila se svým výzkumem, upozornila je na to, že rozhovor bude zaznamenán na diktafon a že vše, co respondenti sdělí, bude anonymní. Každému účastníkovi autorka dala podepsat informovaný souhlas (kde autorku mile překvapila nechtěná anonymita a ve většině případů se podepsali účastníci celým jménem i příjmením) a vysvětlila základní

pravidla (nejde o špatné či dobré odpovědi, je potřeba, aby mluvil jen jeden z Vás, je vhodné i nesouhlasit...¹⁹⁵).

Poté bylo přistoupeno k vlastní skupinové diskusi. Na úvod byly voleny všeobecné otázky, týkající se obecně homosexuality jako takové. Po jejich zodpovězení autorka přešla již ke konkrétnímu dotazování. Autorka se zaměřila na zkušenost s diskriminací na základě sexuální orientace, diskutovalo se o registrovaném partnerství, možnosti mít a nemít děti, autorka se tázala na názor na poradny, vyhledávání odborné pomoci, přičemž autorku samozřejmě zajímalo nejvíce jejich subjektivní hodnocení.

Na konci diskuse autorka rozdala a požádala o vyplnění dotazníku pro osobní data. Shrnula hlavní body diskuse a učinila zpětnou vazbu zaměřenou jak na obsah přednášky, tak i na svou osobu. Po skončení měla autorka pro zúčastněné připravenou brožuru se základními znalostmi probíranými během diskuse.

Při diskusi byli opravdu muži všichni bez výjimky velice mluvní, otevření, diskutovali otevřeně oproti ženám. Autorka měla i pocit, že ji znají již delší dobu, navíc jejich životní příběhy a osudy byly velmi zajímavé. Otevřenost a příjemná atmosféra byla určitě nemalou měrou zapříčiněna tím, že některé osoby autorka předem několikrát viděla a vše bylo domluveno již delší dobu dopředu (viz Příloha 2: LGBT soustředění, skupinová diskuse).

Pro účely disertační práce byly zvoleny zápisy skupinové diskuse ve formě nejčastějších a nejzajímavějších diskusních příspěvků podněcující další otázky.

3.2 Charakteristika výzkumného souboru

3.2.1 Charakteristika výzkumného souboru u dotazníkového šetření v České republice

Výzkumný vzorek zahrnoval celkem 1019 respondentů z toho 243 mužů a 776 žen. Nejčastější, tj. modální věkovou kategorií byla ve sledovaném vzorku kategorie

---

¹⁹⁵ HENDEL, J. *Kvalitativní výzkum. Základní metody a aplikace*. Praha: Portál, 2005.

respondentů ve věku 21-30 let. Z celého počtu respondentů tvořilo 107 osob, které se deklarovaly jako heterosexuálně orientované, 229 osob bisexuálně orientované a 683 homosexuálně orientované osoby¹⁹⁶.

Výzkum zmapoval oblast diskriminace, nesezdaného soužití a registrovaného partnerství na základě dotazníkového šetření. Na základě využití údajů poskytnutých pověřenými matrikami a matričními úřady v ČR byla zmapována i oblast registrovaného partnerství u homosexuálních partnerů v České republice.

3.2.2 Charakteristika výzkumného souboru u dotazníkového šetření vybraných zemí Evropské unie

Výzkumný vzorek z vybraných zemí Evropské unie zahrnoval celkem 738 respondentů z toho 290 mužů a 448 žen. Nejčastější, tj. modální věkovou kategorií byla ve sledovaném vzorku kategorie respondentů ve věku 21-30 let. Z celého počtu respondentů tvořilo 80 osob heterosexuálně orientovaných, 124 osob bisexuálně orientovaných a 534 homosexuálně orientovaných osob.

3.2.3 Charakteristika výzkumného souboru pro skupinovou diskusi

Výzkumný vzorek zahrnovalo 12 účastníků skupinové diskuse. Skupinová diskuse probíhala 26. 9. 2008 od 13.30 hodin v rámci „Čtyřdenního LGBT soustředění ve Svatém Kámení“, kam byla autorka práce pozvána panem Ing. Jiřím Marečkem ze sdružení Lambda. Kritérium, které muselo být pro výzkum formou skupinové diskuse splněno bylo, aby účastníci byli homosexuálně orientováni. Z celkového počtu 12 účastníků, byly tři ženy a 9 mužů. Skupinová diskuse probíhala 2 hodiny.

---

¹⁹⁶ KUBELOVÁ, V. *Educational and Didactic Communication*. 1st edition. Bratislava : Didaktis, 2009. ISBN 978-80-89160-. Questionnaire investigation made in a specific group of citizens, s. 116-120.

3.3 Časový harmonogram a realizace výzkumného šetření

1. fáze výzkumu: probíhala v období prosinec 2006 – prosinec 2007

prosinec – únor 2006/2007 (zmapování situace a studium legislativy nesezdaného soužití a registrovaného partnerství rešerše dostupné literatury pro sestavení dotazníku)

březen – duben 2007 (studium obsahové analýzy příslušné legislativy)

duben 2007 - rozhovory se členy sdružení Lambda

květen – září 2007 (tvorba dotazníku, terénní sběr dat - průzkum názorů široké veřejnosti a dotazníkové šetření s homosexuálními lidmi)

červen 2007 – zpracování výsledků

říjen – prosinec 2007 (závěrečná zpráva, celkové zhodnocení a výsledky práce, statistické zpracování dat z dotazníkového šetření)

- tato fáze byla předvýzkumem pro disertační práci za podpory GAJU¹⁹⁷.

2. fáze výzkumu: probíhala v období leden 2008 – leden 2010

leden - únor 2008 (tvorba online dotazníku – do 5 zemí – na základě rozhovorů)

únor – březen 2008 (tvorba webových stránek pro vlastní výzkum, navázání kontaktů se zahraničními organizacemi – osobně, přes e-mail, telefonicky)

duben – srpen 2008 (rozesílání linků na webové stránky)

září 2008 kvalitativní výzkum (skupinová diskuse Svatý Kámen)

říjen 2008 (zpracování výsledků skupinové diskuse)

září - červenec 2008/2009 (vlastní výzkum)

srpen - září 2009 (zpracování dat ve statistickém programu SPSS)

říjen-leden 2010 (tvorba výsledků a závěrů práce)

V období leden 2007- až dosud (interpretace získaných dat z výzkumů, publikace odborných článků).

---

¹⁹⁷ KUBELOVÁ, V. *Rozbor právní úpravy soužití homosexuálních párů v ČR*. Interní grant JU. Registrační číslo: 18/2006/H-ZSF. Dostupné z: www.kluci.info/vysledky.html

4. Výsledky

4.1 Výsledky skupinové diskuse

Do skupinové diskuse bylo zařazeno devět mužů a tři ženy. Po diskusi byl rozdán dotazník pro osobní data (pro skupinovou diskusi) obsahoval 7 uzavřených otázek.

Autorka se ptala na věk, pohlaví, nejvyšší dosažené vzdělání, sexuální orientaci, v jaké oblasti dotyčná osoba žije, zda někdo z okolí zná její orientaci a stav.

Nejvíce zúčastněných bylo ve věku 31-40 let. Z celkového souboru měl jeden respondent základní vzdělání, nejvíce bylo respondentů se středoškolským vzděláním. Tři účastníci měli vzdělání vysokoškolské. Většina zúčastněných skupinové diskuse bydlí v oblasti do 100 000 obyvatel a přiznala se, že jejich orientaci ví více než 5 osob v jejich okolí. Pouze jeden respondent odpověděl, že orientaci ví méně než 5 osob v okolí. Ostatní (4 respondenti) uvedli, že orientaci neskrývají a říkají jí veřejně.

Na otázku „Váš stav?“ zvolila polovina (6) respondentů odpověď A) svobodný/svobodná, žiji sám/sama (jeden respondent připsal: „jsem rozvedený“). Tři respondenti uvedli, že jsou svobodní, ale žijí s partnerem. Dva zúčastnění označili odpověď žiji jinak (jeden připsal: „s matkou“). Objevil se zde i jeden respondent žijící v registrovaném partnerství.

Okruhy otázek pro skupinovou diskusi:

1. Informovanost o tématu homosexualita
2. Pocit omezování ze strany společnosti
3. Názor na registrované partnerství
4. Výchova dětí a adopce
5. Zákon o registrovaném partnerství a jeho důležitost
6. Práva a povinnosti vyplývající ze zákona o registrovaném partnerství
7. Ovlivňující prvek v názoru na homosexualitu
8. Zdroj informací o problematice homosexuality
9. Představy o vývoji zákona o registrovaném partnerství

10. Poradny
  11. Svépomocné skupiny
  12. Potreba odborníka pro tuto problematiku
- Zpětná vazba

Autorka zaznamenala pouze nejdůležitější a nejzajímavější odpovědi na otázky v diskusi.

Nejzajímavější odpovědi na okruh otázek 1 a 8:

Informovanost o tématu homosexualita a zdroj jejich informací o problematice:

Mezi nejčastější odpovědi patřil: „život sám“, dále „kamarádi“. Škola – neodpověděl ani jeden, naopak, že informace od vyučujících chybí.

Zajímavé poznámky:

Rudolf: „Dříve nic nebylo. Jediný kdo měl seriózní výzkum byl Freud“.

Jindra: „Ono si to začínáš uvědomovat až kolem 13-14 let, ale v komplexnosti až tak kolem 20“.

Věra: „Já jsem četla Michelangela“.

M.: „Poznal jsem exmistra v divadle. Oni baletáři a režiséři to měli snazší, věděli o sobě. Dodnes mám režiséra. Díky němu jsem se dostal k buznám“.

Zdeněk: „Dříve o sobě všichni věděli a drželi i při sobě. Ututlali to. Kdyby se to někdo v minulém režimu dověděl, propustili by ho.“

Roman: „Začal jsem brzo. Informace jsem obdržel od rodinného přítele v 11 letech. Byl starší a dodnes vyhledávám starší pány. Opravdu záleží i s kým začínáte, toho pak vyhledáváte celý život.“

Jiří: „Mám kamaráda pracujícího na střední škole a za ním studenti chodí, protože jinde nemají dostatek informací.“

Josef: „Ono záleží na tom, zda mají k vyučujícímu důvěru. Učitelé se ho bojí, ono vždy toto téma vyvolá diskusi.“

Robert: „*Téma homosexuality je moderní. Ale tady vyvstává spíše diskuse, do jaké míry se o tom mluví na školách, šikana... Ministerstvo školství to nemá propracované*“.

M: „*Já jsem se s tím také setkával. Byl jsem kantorem na střední škole, ředitelem gymnázia i pedagogem na Pedagogické fakultě Jihočeské Univerzity, a tak jednoduché to nebylo. Učili jsme se a rychle jen pohlavní ústrojí v rámci biologie. Až po roce 1989 jsem se stal kantorem a přišla změna. Nastolila se výuka o sexuálním životě, o rodině, o minoritách ..a tak...*“.

Jiří: „*Ano, více se o tom mluví*“.

Miloš: „*Ano, prolomení tabu*“.

Vašek: „*Docent Uzel se tomu hodně věnoval. Nevím, jak to máte na Slovensku, ale ucelený systém zde není*“.

Jiří: „*Moc informací není. Přitom je to důležitý, pak člověk soudí*“.

Nejzajímavější odpovědi na okruh otázky 2:

Pocit omezování ze strany společnosti

Nejčastější odpovědí: „*Né, pocit omezení nemám*“. Respondenti se shodli na tom, že záleží při toleranci okolí na tom, kde žijí. Ale že by v dnešní době cítili nějaké omezení, to nevedl ani jeden respondent.

Roman: „*Žil jsem v Praze. Je důležité, kde žijete, zda na vesnici nebo ve městě. Homosexualita byla dříve i ve špičkách. STB Vás mohli vydírat*“.

Diskriminace homosexuálů heterosexuální populací

Většina účastníků se shodla na tom, že nejsou heterosexuální populací diskriminováni!

Jiří: „*Ne v žádném případě!*“

Vašek: „*Já si myslím, že skrytá diskriminace tam ještě dlouho bude, je to otázka vývoje a postupu*“.

Věra: „*Nálepkovanie*“.

Miloš: „*Společnost a judistce není natolik vyzrálá, aby toto mohla strávit*“.

Nejzajímavější odpovědi na okruh otázek 3, 4, 5:

Názory na registrované partnerství a na zákon o registrovaném partnerství

Myslíte si, že je pro Vás zákon o registrovaném partnerství důležitý a v čem?

Výchova dětí a adopce

Respondenti se shodli na tom, že nemají dostatek informací týkající se zákona o registrovaném partnerství a zároveň se shodli na tom, že potřeba alespoň nějakého ukotvení homosexuálních párů zde byla. Jsou rádi, že se Česká republika řadí mezi ty státy, které mají nějaké uzákonění. Pozice dítěte by se dle respondentů měla řešit.

Roman: *„Měli by jsme mít informace o zákonu“.*

Václav: Zákon: *„Byla to potřebná věc, našel se jeden člověk i další, kteří to probojovali“.*

Jiří: *„Když je tu ten pár, seznámili se v době, kdy to společnost nepřijímala a vytvořili si tak manželství a žijou sami pro sebe.“*

Vašek: *„Zákon je přínosný“.*

Rudolf: *„Pro mě je důležité, že se řadíme mezi těch 10 nebo 111 států světa - Myslel jsem si o Čechách, že je to špička ledovce, že se řadíme mezi civilizované státy světa. Pro mě je to společenská norma. Díky registrovanému partnerství se i mění náhled společenského vědomí.“*

Václav: *„Dále by bylo vhodné diskutovat o tom: tady dám semínko, budu mít děti a budu ho vychovávat s partnerem. Otázka partnera.“*

M: *„Přestože žiji s partnerem, toužím po dítěti“.*

Shrnutí odpovědí na okruh otázky 6:

Práva a povinnosti vyplývající ze zákona o registrovaném partnerství

Na základě diskuse lze konstatovat, že respondenti nemají znalosti z práva. Zákon o registrovaném partnerství neznají. Většina respondentů zákon ani nečetla.

Nejzajímavější odpovědi na okruh 7:

Ovlivňující prvek v názoru na homosexualitu

Václav: „*Je důležité o těchto věcech mluvit. Nejen bulvár – Vítek a Jánis. Je okurková sezona*“.

Věra: „*Vlna médií. Lidé to budou brát jako normu*“.

Nejzajímavější odpovědi na okruh 9:

Představy o vývoji zákona o registrovaném partnerství

Věra: „*Dejme zákonu čas. Musí uzrát, aby se chyby vychytaly*“.

Shrnutí odpovědí na okruh otázek 10 a 11:

Potřeba poraden? Svépomocné skupiny?

Většina účastníků se shodla na tom, že specializovaná poradna chybí a že by centra stačily alespoň 4. Poradny zaměřené na děti, pedagogy, rodiče atd... Respondenti se také přiklonili k navrhovanému názoru propojit jednotlivé systémy – školství apod. – ne aby šly odděleně.

Zdeněk: „*Měla by existovat specializovaná poradna na tuto problematiku. Protože to co je dnes jako manželská poradna nejsou specialisti i když jsou vystudovaní*“.

Jirka: „*Jsou mimo mísu*“.

Roman: „*Tápou mezi těma teoriemi, a jak k tomu došlo, místo aby řešili, co s těma lidma dělat*“.

Nejzajímavější odpovědi na okruh otázky 12:

Je potřeba odborníka pro Vaši menšinu?

Odborníka by potřebovali (ale ne tak účastníci nyní, kdy homosexualitu již přiznali, ale dříve...). Někoho kdo tomu rozumí, kdo se tímto přímo zabývá.

Zpětná vazba

Vaše pocity při diskusi?

Jiří: „*Super. Děkujeme, je to pro nás přínos*“.

Irena: „*Páčí se mi, že někdo z heterosexuální společnosti se o nás zajímá*“.

Václav: „*Pokrok je i v tom, že jsme o tom jen hovořili*“.

Vašek: „*Na fakultu jsme se dostali poprvé přes paní docentku Šemberovou*“.

Zdeněk: *„Je to dobře, studenti o nás čtou, píše se o tom“.*

Roman: *„Je to pokrok a obrovský krok.“.*

Jindra: *„Lidé se o tom bojí mluvit“.*

Rudolf: *„V květnu jsem byl na dvoudenní konferenci. Závěry šly pro paní ministryni Stehlíkovou. Napomáhá to pro vytvoření zákona“.*

Věra: *„Například i ministr ..... má partnera. Nechci stigmatizovat, ale i tak je to znát“.*

M: *„Jsem rád, že to děláte a že se to dostává na akademickou půdu“.*

4.2 Výsledky online dotazníku pro Českou republiku

Celkový datový soubor obsahoval odpovědi 1019 respondentů. Při vlastní analýze dat se uplatnily především metody pro analýzu kategoriálních dat. Zejména šlo o testy nezávislosti v kontingenčních tabulkách (Chí-kvadrát test případně test na homogenitu multinomického rozdělení) spolu s testem relativních četností. Samotné numerické vyhodnocení získaných dat bylo provedeno za pomoci profesionálního statistického software SPSS verze 15. Do výzkumu byli zařazeni i respondenti s heterosexuální orientací či s homosexuální zkušeností, neboť některé otázky byly zaměřeny celkově na širokou veřejnost.

Výsledky jsou zpracovány do tabulek v absolutních číslech i procentuálně.

Tabulka 5: Pohlaví respondentů

	Absolutní četnost	Relativní četnost	Kumulativní četnost
muž	243	23,8	23,8
žena	776	76,2	100,0
Celkem	1019	100,0	

Zdroj: vlastní výzkum

Soubor obsahoval 243 (23,8 %) mužů a 776 (76,2 %) žen.

Tabulka 6: Věk respondentů

Věkové kategorie	Absolutní četnost	Relativní četnost	Kumulativní četnost
15-20	287	28,2	28,2
21-30	634	62,2	90,4
31-40	62	6,1	96,5
41-50	23	2,3	98,7
51-60	6	,6	99,3
61-65	7	,7	100,0
Celkem	1019	100,0	

Zdroj: vlastní výzkum

Modální věkovou kategorií byla ve sledovaném vzorku kategorie respondentů ve věku 21 – 30 let.

Tabulka 7: Vzdělání respondentů

Vzdělání	Absolutní četnost	Relativní četnost	Kumulativní četnost
Základní	160	15,7	15,7
Vyučen (a) v oboru	101	9,9	25,6
Střední s maturitou	436	42,8	68,4
Vyšší	58	5,7	74,1
Vysokoškolské	264	25,9	100,0
Celkem	1019	100,0	

Zdroj: vlastní výzkum

Nejčetnější, tj. modální kategorií tvoří respondenti s úplným středoškolským vzděláním, tj. s maturitou. Druhou nejméně četnou kategorií jsou pak respondenti s vysokoškolským vzděláním.

Tabulka 8: Vztah mezi dosaženým vzděláním a pohlavím

	Vaše nejvyšší dosažené vzdělání					Celkem
	Základní	Vyučen (a) v oboru	Střední s maturitou	Vyšší	Vysokoškolské	Základní
Pohlaví Muž	31	19	106	15	72	243
Žena	129	82	330	43	192	776
Celkem	160	101	436	58	264	1019

Zdroj: vlastní výzkum

Vyhodnocení Chí-kvadrát testem

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	5,060(a)	4	,281
Likelihood Ratio	5,167	4	,271
N of Valid Cases	1019		

a 0 cells (,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 13,83.

Zdroj: vlastní výzkum

Na základě výsledných hodnot lze po provedení Chí-kvadrát testu tvrdit, že se na hladině významnosti 0,05 tj. s 95 % spolehlivostí nepodařilo prokázat vztah mezi pohlavím a dosaženým vzděláním sledovaných respondentů. Tyto znaky lze tedy považovat za statisticky nezávislé.

Tabulka 9: Deklarovaná sexuální orientace

Sexuální orientace	Absolutní četnost	Relativní četnost	Kumulativní četnost
Homosexuál	683	67,0	67,0
Heterosexuál/ i s homosexuální zkušeností	107	10,5	77,5
Bisexuál	229	22,5	100,0
Celkem	1019	100,0	

Zdroj: vlastní výzkum

V analyzovaném souboru bylo 67 % osob sebedeklarovaných jako homosexuál, dále 22,5 % osob deklarovaných jako bisexuál. Zbýlých 10,5 % pak tvořili heterosexuálové.

Tabulka 10: Oblast, ve které respondent žije

Velikost bydlíšťe dle počtu obyvatel	Absolutní četnost	Relativní četnost	Kumulativní četnost
do 5000	181	17,8	17,8
do 10000	93	9,1	26,9
do 50000	176	17,3	44,2
100000	156	15,3	59,5
nad 100000	413	40,5	100,0
Celkem	1019	100,0	

Zdroj: vlastní výzkum

Nejčetnější, tj. modální kategorii tvoří respondenti žijící ve městě s počtem obyvatel nad 100000. Druhou nejčetnější kategorii pak tvoří obyvatelé žijící v obcích s počtem obyvatel do 5000.

Tabulka 11: Znalost orientace v okolí

	Absolutní četnost	Relativní četnost	Kumulativní četnost
Ne	83	8,1	8,1
Říkám to veřejně	282	27,7	35,8
Méně než 5 lidí	185	18,2	54,0
Více než 5 lidí	469	46,0	100,0
Celkem	1019	100,0	

Zdroj: vlastní výzkum

46 % respondentů tvrdí, že jejich sexuální orientaci zná více jak pět lidí z jejich okolí. Tito respondenti tvoří modální kategorii. Naopak pouze 8,1 % tvrdí, že jejich sexuální orientaci jejich okolí nezná.

Tabulka 12: Stav respondenta

Rodinný stav	Absolutní četnost	Relativní četnost	Kumulativní četnost
Svobodný (a) žijící sám(sama)	444	43,6	43,6
Vdaná/ženatý s osobou odlišné sexuální orientace	36	3,5	47,1
Vdaná/ženatý s osobou stejného pohlaví	1	,1	47,2
V registrovaném partnerství	33	3,2	50,4
Svobodný a žiji s partnerem	76	7,5	57,9
Svobodná a žiji s partnerkou	270	26,5	84,4
Žiji jinak	159	15,6	100,0
Celkem	1019	100,0	

Zdroj: vlastní výzkum

Nejčetnější kategorií je kategorie svobodných, kteří žijí sami. Druhou nejméně četnou kategorií je kategorie svobodných žen žijících s partnerkou.

Tabulka 13: Diskriminující dopad při přiznání homosexuality

	Absolutní četnost	Relativní četnost	Kumulativní četnost
Ano	586	57,5	57,5
Ne	433	42,5	100,0
Celkem	1019	100,0	

Zdroj: vlastní výzkum

Z tabulky vyplývá, že přiznání homosexuality má diskriminující dopad 57,5% respondentů.

Tabulka 14: Dostatečnost zákonné úpravy

	Absolutní četnost	Relativní četnost	Kumulativní četnost
Ano	869	85,3	85,3
Ne	150	14,7	100,0
Celkem	1019	100,0	

Zdroj: vlastní výzkum

85,3% respondentů se domnívá, že zákonná úprava je dostatečná.

Tabulka 15: Výchova dětí

	Absolutní četnost	Relativní četnost	Kumulativní četnost
Ano	179	17,6	17,6
Ne	840	82,4	100,0
Celkem	1019	100,0	

Zdroj: vlastní výzkum

82,4% respondentů nevnímá jako správné, že osoby žijící v registrovaném partnerství v České republice mohou vychovávat děti v případě, že jednomu z partnerů bude jeho dítě z předchozího heterosexuálního vztahu svěřeno do výchovy – povinnosti k dítěti mají, ale práva již k dítěti nemají.

Tabulka 16: Osvojení dětí

	Absolutní četnost	Relativní četnost	Kumulativní četnost
Ano	126	12,4	12,4
Ne	893	87,6	100,0
Celkem	1019	100,0	

Zdroj: vlastní výzkum

893 respondentů vnímá jako nesprávné, že osoby žijící v registrovaném partnerství v České republice nemohou osvojovat děti?

Tabulka 17: Soužití s partnerem stejného pohlaví a vystavení se větší míře riziku společenské diskriminace

	Absolutní četnost	Relativní četnost	Kumulativní četnost
Ano	771	75,7	75,7
Ne	248	24,3	100,0
Celkem	1019	100,0	

Zdroj: vlastní výzkum

75,7% respondentů se domnívá, že soužití s partnerem stejného pohlaví s sebou nese i vystavení se ve vyšší míře riziku společenské diskriminace.

Tabulka 18: Zákon 115/2006 Sb. o registrovaném partnerství

	Absolutní četnost	Relativní četnost	Kumulativní četnost
Ano	382	37,5	37,5
Ne	86	8,4	45,9
Nevím, zákon vůbec neznám	551	54,1	100,0
Celkem	1019	100,0	

Zdroj: vlastní výzkum

37,5% respondentů se domnívá, že zákon 115/2006 Sb. o registrovaném partnerství nedisponuje s některými právními úkony v ČR, 54,1% respondentů zákon vůbec nezná.

Tabulka 19: Poradna

	Absolutní četnost	Relativní četnost	Kumulativní četnost
Ano chybí tu nějaké zařízení	677	66,4	66,4
Ne, není to potřeba	342	33,6	100,0
Celkem	1019	100,0	

Zdroj: vlastní výzkum

Na otázku, zda by respondenti uvítali v okresním městě poradnu, která by pomáhala řešit problémy spojené s jejich sexuální orientací (diskriminace v práci, riziko vzniku HIV, násilí a obtěžování, nárok na dávky, emigraci, apod.) odpovědělo 66,4% respondentů ano. 33,6% respondentů se domnívá, že poradny nejsou potřeba.

Tabulka 20: Typ poradny

	Absolutní četnost	Relativní četnost	Kumulativní četnost
Poradenská, rodinná	400	39,3	39,3
Zdravotní	38	3,7	43,0
Sociální, pracovně-právní	293	28,8	71,7
Nevyužil bych žádnou	288	28,3	100,0
Celkem	1019	100,0	

Zdroj: vlastní výzkum

39,3% respondentů by uvítalo poradny typu rodinného poradenství nebo jen poradenství o této problematice. 28,8% respondentů zase poradnu typu sociální, pracovně právní oblasti.

Tabulka 21: Oběť násilného chování

	Absolutní četnost	Relativní četnost
Ano, setkal/a jsem se s fyzickým i slovním napadením	80	7,9
Ne	503	49,4
Ano, setkal/a jsem se pouze se slovním napadením	393	38,6
Ano, setkal/a jsem se pouze s fyzickým napadením	11	1,1
Ne, jsem heterosexuál	32	3,1
Celkem	1019	100,0

Zdroj: vlastní výzkum

49,4% respondentů se nestalo obětí násilného chování (fyzické napadení) či obtěžování (slovní napadení) na základě toho, že útočník znal jejich sexuální orientaci.

Tabulka 22: Diskriminace v zaměstnání

	Absolutní četnost	Relativní četnost
Ano, svou sexuální orientaci neskrývám	50	4,9
Ano	57	5,6
Ne, svou sexuální orientaci tajím	238	23,4
Ne	641	62,9
Ne, jsem heterosexuál	33	3,2
Celkem	1019	100,0

Zdroj: vlastní výzkum

Na otázku, zda se respondent/ka setkal/a někdy s diskriminací (odmítnutím zaměstnání, propuštěním, obtěžováním) v zaměstnání na základě její sexuální orientace (popřípadě u někoho z jejich okolí) odpovědělo 62,9% respondentů, že ne.

Tabulka 23: Diskriminace při poskytování sexuálních služeb

	Absolutní četnost	Relativní četnost	Kumulativní četnost
Ano, svou sexuální orientaci neskrývám	21	2,1	2,1
Ano	36	3,5	5,6
Ne, svou sexuální orientaci tajím	192	18,8	24,4
Ne	727	71,3	95,8
Ne, jsem heterosexuál	43	4,2	100,0
Celkem	1019	100,0	

Zdroj: vlastní výzkum

71,3% respondentů se nesetkalo s diskriminací z důvodu jejich sexuální orientace při poskytování zdravotních služeb (popřípadě u někoho z Vašeho okolí).

Tabulka 24: Emigrace

	Absolutní četnost	Relativní četnost	Kumulativní četnost
Ano	326	32,0	32,0
Ne	648	63,6	95,6
Ne, jsem heterosexuál	45	4,4	100,0
Celkem	1019	100,0	

Zdroj: vlastní výzkum

63,6% respondentů nevažovalo o emigraci z důvodu jejich sexuální orientace. 32% respondentů uvažovalo o emigraci.

Tabulka 25: Diskriminace v rodině

	Absolutní četnost	Relativní četnost	Kumulativní četnost
Ano	250	24,5	24,5
Ne	435	42,7	67,2
Rodina o tom neví	277	27,2	94,4
Ne, jsem heterosexuál	57	5,6	100,0
Celkem	1019	100,0	

Zdroj: vlastní výzkum

42,7% respondentů se nikdy nesetkalo s diskriminací ve své rodině po přiznání sexuální orientace a 27,2% respondentů uvedlo, že rodina o jejich sexuální orientaci neví.

Tabulka 26: Diskriminace církevními nebo jinými členy církve

	Absolutní četnost	Relativní četnost	Kumulativní četnost
Ano	251	24,6	24,6
Ne	719	70,6	95,2
Ne, jsem heterosexuál	49	4,8	100,0
Celkem	1019	100,0	

Zdroj: vlastní výzkum

70,6% respondentů se nesetkalo s diskriminací církevními nebo jinými členy církve.

4.2.1 Odpovědi pouze homosexuálně orientovaných respondentů z anonymního dotazníku pro Českou republiku

Tabulka 27: Vztah mezi rodinným stavem a věkem u homosexuálních respondentů

	Váš věk						Celkem
	15-20	21-30	31-40	41-50	51-60	61-65	
Svobodný (a) žijící sám (sama)	82	187	11	8	0	0	288
Vdaná/ženatý s osobou odlišné sexuální orientace	0	9	1	1	1	0	12
Vdaná/ženatý s osobou stejného pohlaví	0	1	0	0	0	0	1
V registrovaném partnerství	0	23	6	0	0	0	29
Svobodný a žiji s partnerem	4	44	7	2	0	0	57
Svobodná a žiji s partnerkou	26	159	18	3	0	1	207
Žiji jinak	33	51	4	1	0	0	89
Celkem	145	474	47	15	1	1	683

Zdroj: vlastní výzkum

Z celkového počtu 683 homosexuálně orientovaných respondentů je 288 respondentů svobodných a žije samo. Jeden respondent je vdaný/ženatý s osobou stejného pohlaví a 29 respondentů žije již v registrovaném partnerství. 12 respondentů má heterosexuální manželství.

Vyhodnocení prostřednictvím Chí-kvadrát testu

	Value	Df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	123,778(a)	30	,000
Likelihood Ratio	82,966	30	,000
N of Valid Cases	683		

a 27 cells (64,3%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,00.

Na základě výsledků plynoucích z provedeného Chí-kvadrát testu ($p\text{-value} < 0,001$) lze říci, že se podařilo prokázat vztah mezi dosaženým způsobem rodinného života (otázka váš stav) a věkem. Vzhledem k porušeným předpokladům pro použití Chí-kvadrát testu lze brát tyto výsledky pouze informativně.

Tabulka 28: Vztah mezi rodinným stavem a pohlavím u homosexuálních respondentů

Váš stav?	Pohlaví		Celkem
	Muž	žena	
Svobodný(a) žijící sám(sama)	91	197	288
Vdaná/ženatý s osobou odlišné sexuální orientace	2	10	12
Vdaná/ženatý s osobou stejného pohlaví	0	1	1
V registrovaném partnerství	6	23	29
Svobodný/á a žiji s partnerem	49	8	57
Svobodná/ý a žiji s partnerkou	7	200	207
Žiji jinak	24	65	89
Celkem	179	504	683

Zdroj: vlastní výzkum

Vyhodnocení prostřednictvím Chí-kvadrát testu

	Value	Df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	166,745(a)	6	,000
Likelihood Ratio	174,887	6	,000
N of Valid Cases	683		

a 3 cells (21,4%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,26.

Na základě výsledků plynoucích z provedeného Chí-kvadrát testu ($p\text{-value} < 0,001$) lze říci, že se podařil prokázat vztah mezi dosaženým způsobem rodinného života (otázka váš stav) a pohlavím. Z tabulky vyplývá, že ženy častěji využívají společného soužití s partnerkami než muži s partnery. Vzhledem k porušeným předpokladům pro použití Chí-kvadrát testu lze brát tyto výsledky pouze informativně.

Tabulka 29: Vztah mezi velikostí bydliště a způsobem rodinného života u homosexuálních respondentů

Váš stav?	Počet obyvatel v místě bydliště					Celkem
	do 5000	do 10000	do 50000	100000	nad 100000	
Svobodný (a) žijící sám (sama)	54	24	52	39	119	288
Vdaná/ženatý s osobou odlišné sexuální orientace	1	3	0	0	8	12
Vdaná/ženatý s osobou stejného pohlaví	1	0	0	0	0	1
V registrovaném partnerství	4	1	1	3	20	29
Svobodný a žiji s partnerem	7	3	4	10	33	57
Svobodná a žiji s partnerkou	19	22	39	28	99	207
Žiji jinak	17	7	20	17	28	89
Celkem	103	60	116	97	307	683

Zdroj: vlastní výzkum

Vyhodnocení prostřednictvím Chí-kvadrát testu.

	Value	Df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	47,659(a)	24	,003
Likelihood Ratio	51,087	24	,001
N of Valid Cases	683		

a 13 cells (37,1%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,09.

Na základě výsledků plynoucích z provedeného Chí-kvadrát testu (p-value 0,003) lze říci, že se podařil prokázat vztah mezi dosaženým způsobem rodinného života (otázka váš stav) a velikostí bydliště. Lze usuzovat, že velikost bydliště ovlivňuje způsob rodinného života, tzn. lidé z menších měst více využívají soužití bez partnera/partnerky. Dále lze usuzovat, že osoby žijící v registrovaném partnerství více žijí ve větších městech. Vzhledem k porušeným předpokladům pro použití Chí-kvadrát testu lze brát tyto výsledky pouze informativně.

Tabulka 30: Vztah mezi očekáváním diskriminujícího dopadu v případě přiznání homosexuality a věkem u homosexuálních respondentů

		Domníváte se, že přiznání homosexuality má diskriminující dopad pro tuto osobu v životě?		
		Ano	ne	Celkem
Váš věk	15-20	80	65	145
	21-30	250	224	474
	31-40	21	26	47
	41-50	6	9	15
	51-60	1	0	1
	61-65	0	1	1
Celkem		358	325	683

Zdroj: vlastní výzkum

Tabulka 31: Přiznání homosexuality a diskriminace

	Absolutní četnost	Relativní četnost	Kumulativní četnost
Ano	358	52,4	52,4
Ne	325	47,6	100,0
Celkem	683	100,0	

Zdroj: vlastní výzkum

52,4% homosexuálně orientovaných osob se domnívá, že přiznání homosexuality má diskriminující dopad pro tuto osobu v jejím životě.

Tabulka 32: Přiznání homosexuality a diskriminace v závislosti na pohlaví

Kontingenční tabulka:

	Domníváte se, že přiznání homosexuality má diskriminující dopad pro tuto osobu v životě?		
	Ano	Ne	Celkem
Pohlaví muž	93	86	179
žena	265	239	504
Celkem	358	325	683

Zdroj: vlastní výzkum

358 respondentů odpovědělo, že se domnívá, že přiznání homosexuality má diskriminující dopad.

Vyhodnocení prostřednictvím Fischerova exaktního testu.

Chi-Square Tests

	Value	Df	Asymp. Sig. (2-sided)	Exact Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	,021(b)	1	,886	,931
Continuity Correction(a)	,003	1	,955	
Likelihood Ratio	,021	1	,886	
Fisher's Exact Test				
N of Valid Cases	683			

a Computed only for a 2x2 table

b 0 cells (.0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 85,18.

Vzhledem k dimenzi tabulky (typ 2x2) byl použit Fischerův exaktní test. V tomto případě se nepodařilo prokázat existenci závislosti mezi pohlavím a vnímáním diskriminace v případě přiznání homosexuality (p-value 0,931). Rovněž klasický Chí-kvadrát test nevede k signifikantním výsledkům (0,886).

Tabulka 33: Vztah mezi očekáváním diskriminujícího dopadu v případě přiznání homosexuality a velikostí bydliště homosexuálních respondentů

Velikost bydliště	Domníváte se, že přiznání homosexuality má diskriminující dopad pro tuto osobu v životě?		Celkem
	Ano	ne	
V současné době žije v oblasti?			
do 5000	67	36	103
do 10000	37	23	60
do 50000	60	56	116
100000	43	54	97
nad 100000	151	156	307
Celkem	358	325	683

Zdroj: vlastní výzkum

Vyhodnocení prostřednictvím Chí-kvadrát testu

	Value	Df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	12,498(a)	4	,014
Likelihood Ratio	12,648	4	,013
N of Valid Cases	683		

a 0 cells (,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 28,55.

Na základě výsledků provedeného Chí-kvadrát testu lze říci, že se podařilo prokázat závislost na velikosti obce-bydliště homosexuálního respondenta a jeho vnímáním diskriminace v případě přiznání homosexuality (p-value 0,014). Závislost lze však chápat spíše jako středně silnou nicméně průkaznou viz míry asociace v následující tabulce (Cramerův kontingenční koeficient). Lze tedy usuzovat, že respondenti z menších obcí vnímají diskriminaci častěji.

Míry asociace pro posouzení těsnosti vztahu

	Value	Approx. Sig.
Nominal by Phi	,135	,014
Nominal Cramer's V	,135	,014
Contingency Coefficient	,134	,014
N of Valid Cases	683	

a Not assuming the null hypothesis.

b Using the asymptotic standard error assuming the null hypothesis.

Tabulka 34: Vnímání dostatečnosti zákonné úpravy

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid ano	591	86,5	86,5	86,5
Ne	92	13,5	13,5	100,0
Total	683	100,0	100,0	

Zdroj: vlastní výzkum

86,5% respondentů vnímá zákonnou úpravu jako dostatečnou.

Tabulka 35: Vztah mezi vnímáním dostatečnosti zákonné úpravy homosexuálních párů a pohlavím, tak jak jej vnímají homosexuální respondenti

		Domníváte se, že současná zákonná úprava homosexuálních párů je správná (dostatečná)?		
		Ano	Ne	Celkem
Pohlaví	Muž	156	23	179
	Žena	435	69	504
Celkem		591	92	683

Zdroj: vlastní výzkum

Vyhodnocení prostřednictvím Fischerova exaktního testu

	Value	Df	Asymp. Sig. (2-sided)	Exact Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	,080(b)	1	,777	
Continuity Correction(a)	,024	1	,876	
Likelihood Ratio	,081	1	,776	
Fisher's Exact Test				,899
N of Valid Cases	683			

a Computed only for a 2x2 table

b 0 cells (,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 24,11.

Vzhledem k dimenzi tabulky (typ 2x2) byl použit Fischerův exaktní test. V tomto případě se nepodařilo prokázat existenci závislosti mezi odlišným vnímáním současné právní úpravy homosexuálních párů a pohlaví. Tj. pohlaví neovlivňuje vnímání současné právní úpravy (p-value 0,899).

Tabulka 36: Vztah mezi vnímáním dostatečnosti zákonné úpravy homosexuálních párů a věkem, tak jak jej vnímají homosexuální respondenti.

		Domníváte se, že současná zákonná úprava homosexuálních párů je správná (dostatečná)?		
		Ano	Ne	Celkem
Váš věk	15-20	123	22	145
	21-30	411	63	474
	31-40	41	6	47
	41-50	15	0	15
	51-60	1	0	1
	61-65	0	1	1
Celkem		591	92	683

Zdroj: vlastní výzkum

Vyhodnocení prostřednictvím Chí-kvadrát testu

	Value	Df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	9,308(a)	5	,097
Likelihood Ratio	9,021	5	,108
N of Valid Cases	683		

a 5 cells (41,7%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,13.

Na základě výsledků provedeného Chí-kvadrát testu lze říci, že se nepodařilo prokázat závislost mezi vnímáním dostatečnosti současné právní úpravy homosexuálních párů a věkem. Tj. různý věk neovlivňuje vnímání současné právní úpravy (p-value 0,097).

Tabulka 37: Vztah mezi vnímáním dostatečnosti zákonné úpravy homosexuálních párů a vzděláním homosexuálních respondentů

		Domníváte se, že současná zákonná úprava homosexuálních párů je správná (dostatečná)?		
		Ano	Ne	Celkem
Vaše nejvyšší dosažené vzdělání	Základní	71	14	85
	Vyučen (a) v oboru	58	17	75
	Střední s maturitou	254	40	294
	Vyšší	30	8	38
	Vysokoškolské	178	13	191
Celkem		591	92	683

Zdroj: vlastní výzkum

Vyhodnocení prostřednictvím Chí-kvadrát testu

	Value	Df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	15,255(a)	4	,004
Likelihood Ratio	15,590	4	,004
N of Valid Cases	683		

a 0 cells (,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 5,12.

Na základě výsledků provedeného Chí-kvadrát testu lze říci, že se podařila prokázat závislost mezi vnímáním dostatečnosti současné právní úpravy homosexuálních párů a vzděláním homosexuálních respondentů. Jinými slovy lze říci, že vzdělání ovlivňuje náhled respondenta na současnou právní úpravu homosexuálních dvojic. Dosažená hladina (p-value) významnosti činí v tomto případě 0,004.

Tabulka 38: Vztah mezi vnímáním dostatečnosti zákonné úpravy homosexuálních párů a velikostí bydliště homosexuálních respondentů

	Domníváte se, že současná zákonná úprava homosexuálních párů je správná (dostatečná)?		Celkem	
	Ano	Ne		
V současné době žije v oblasti?	do 5000	83	20	103
	do 10000	54	6	60
	do 50000	100	16	116
	100000	83	14	97
	nad 100000	271	36	307
Celkem		591	92	683

Zdroj: vlastní výzkum

Vyhodnocení prostřednictvím Chí-kvadrát testu

	Value	Df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	4,634(a)	4	,327
Likelihood Ratio	4,397	4	,355
N of Valid Cases	683		

a 0 cells (,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 8,08.

Na základě výsledků provedeného Chí-kvadrát testu lze říci, že se nepodařila prokázat závislost mezi vnímáním dostatečnosti současné právní úpravy homosexuálních párů a velikostí bydliště homosexuálních respondentů. Tj. velikost obce v níž homosexuální respondent žije, neovlivňuje vnímání současné právní úpravy (p-value 0,327).

Tabulka 39: Vztah mezi vnímáním správnosti toho, že osoby žijící v registrovaném partnerství v České republice mohou vychovávat děti v případě, že jednomu z partnerů bude jeho dítě z předchozího heterosexuálního vztahu svěřeno do výchovy, ale nemohou adoptovat děti a pohlavím.

		Vnímáte toto jako správné?		Total
		Ano	Ne	celkem
Pohlaví	muž	47	132	179
	žena	56	448	504
Total		103	580	683

Zdroj: vlastní výzkum

Vyhodnocení prostřednictvím Chí-kvadrát testu

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)	Exact Sig. (2-sided)	Exact Sig. (1-sided)
Pearson Chi-Square	23,661(b)	1	,000		
Continuity Correction(a)	22,493	1	,000		
Likelihood Ratio	21,592	1	,000		
Fisher's Exact Test				,000	,000
N of Valid Cases	683				

a Computed only for a 2x2 table

b 0 cells (,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 26,99.

Vzhledem k dimenzi tabulky (typ 2x2) byl použit Fischerův exaktní test. V tomto případě se podařilo prokázat existenci závislosti mezi vnímáním správnosti toho, že osoby žijící v registrovaném partnerství v České Republice mohou vychovávat děti v případě, že jednomu z partnerů bude jeho dítě z předchozího heterosexuálního vztahu svěřeno do výchovy a pohlaví. Tj. pohlaví ovlivňuje vnímání správnosti (p-value < 0,001). Lze usuzovat, že ženy jsou častěji nespokojené.

Tabulka 40: Vztah mezi vnímáním správnosti toho, že osoby žijící v registrovaném partnerství v České republice mohou vychovávat děti v případě, že jednomu z partnerů bude jeho dítě z předchozího heterosexuálního vztahu svěřeno do výchovy a věkem.

		Vnímáte toto jako správné?		Celkem
		Ano	Ne	
Váš věk	15-20	20	125	145
	21-30	74	400	474
	31-40	8	39	47
	41-50	1	14	15
	51-60	0	1	1
	61-65	0	1	1
Celkem		103	580	683

Zdroj: vlastní výzkum

Vyhodnocení prostřednictvím Chí-kvadrát testu

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	1,615(a)	5	,899
Likelihood Ratio	2,096	5	,836
N of Valid Cases	683		

a 5 cells (41,7%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,15.

Na základě výsledků provedeného Chí-kvadrát testu lze říci, že se nepodařila prokázat závislost mezi vnímáním správnosti toho, že osoby žijící v registrovaném partnerství v České Republice mohou vychovávat děti v případě, že jednomu z partnerů bude jeho dítě z předchozího heterosexuálního vztahu svěřeno do výchovy a věkem. Tj. věk neovlivňuje vnímání správnosti (p-value = 0,899).

Tabulka 41: Vztah mezi vnímáním správnosti toho, že osoby žijící v registrovaném partnerství v České republice mohou vychovávat děti v případě, že jednomu z partnerů bude jeho dítě z předchozího heterosexuálního vztahu svěřeno do výchovy a vzděláním.

		Vnímáte toto jako správné?		Celkem
		Ano	Ne	
Vaše nejvyšší dosažené vzdělání	Základní	10	75	85
	Vyučen (a) v oboru	11	64	75
	Střední s maturitou	37	257	294
	Vyšší	6	32	38
	Vysokoškolské	39	152	191
Celkem		103	580	683

Zdroj: vlastní výzkum

Vyhodnocení prostřednictvím Chí-kvadrát testu

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	6,435(a)	4	,169
Likelihood Ratio	6,206	4	,184
N of Valid Cases	683		

a 0 cells (,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 5,73.

Na základě výsledků provedeného Chí-kvadrát testu lze říci, že se nepodařilo prokázat závislost mezi vnímáním správnosti toho, že osoby žijící v registrovaném partnerství v České Republice mohou vychovávat děti v případě, že jednomu z partnerů bude jeho dítě z předchozího heterosexuálního vztahu svěřeno do výchovy a nejvyšším dosaženým vzděláním homosexuálních respondentů. Tj. dosažené vzdělání neovlivňuje vnímání správnosti (p-value = 0,169).

Tabulka 42: Vztah mezi vnímáním správnosti toho, že osoby žijící v registrovaném partnerství v České republice mohou vychovávat děti v případě, že jednomu z partnerů bude jeho dítě z předchozího heterosexuálního vztahu svěřeno do výchovy a velikostí obce-bydliště homosexuálního respondenta.

		Vnímáte toto jako správné?		Celkem
		Ano	ne	
V současné době žije v oblasti?	do 5000	18	85	103
	do 10000	8	52	60
	do 50000	17	99	116
	100000	9	88	97
	nad 100000	51	256	307
Celkem		103	580	683

Zdroj: vlastní výzkum

Vyhodnocení prostřednictvím Chí-kvadrát testu

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	3,733(a)	4	,443
Likelihood Ratio	4,044	4	,400
N of Valid Cases	683		

a 0 cells (,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 9,05.

Na základě výsledků provedeného Chí-kvadrát testu lze říci, že se nepodařilo prokázat závislost mezi vnímáním správnosti toho, že osoby žijící v registrovaném partnerství v České republice mohou vychovávat děti v případě, že jednomu z partnerů bude jeho dítě z předchozího heterosexuálního vztahu svěřeno do výchovy a velikostí obce-bydliště, ve které žijí homosexuální respondenti. Tj. velikost místa bydliště neovlivňuje vnímání správnosti (p-value = 0,169).

Tabulka 43: Vztah mezi vnímáním správnosti že osoby žijící v registrovaném partnerství v České republice nemohou společně osvojovat děti a pohlaví z hlediska homosexuálních respondentů.

		Vnímáte toto jako správné?		Total
		Ano	ne	Ano
Pohlaví	muž	36	143	179
	žena	37	467	504
Total		73	610	683

Zdroj: vlastní výzkum

Vyhodnocení prostřednictvím Fischerova exaktního testu

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)	Exact Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	22,567(b)	1	,000	,000
Continuity Correction(a)	21,249	1	,000	
Likelihood Ratio	20,190	1	,000	
Fisher's Exact Test				
N of Valid Cases	683			

a Computed only for a 2x2 table

b 0 cells (.0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 19,13.

Vzhledem k dimenzi tabulky (typ 2x2) byl použit Fischerův exaktní test. V tomto případě se podařilo prokázat existenci závislosti odlišného vnímání správnosti toho, že osoby žijící v registrovaném partnerství v České republice nemohou osvojovat děti na pohlaví z hlediska homosexuálních respondentů. Jinými slovy pohlaví ovlivňuje odlišné vnímání na otázku spojenou s osvojováním dětí v případě homosexuálních párů. Lze usuzovat, že ženy vnímají méně správně, že osoby žijící v registrovaném partnerství v České republice nemohou osvojovat děti (p-value <0.001). Klasický Chí-kvadrát test vede rovněž k signifikantnímu výsledku.

Tabulka 44: Vztah mezi vnímáním správnosti, že osoby žijící v registrovaném partnerství v České republice nemohou osvojovat děti a věku.

		Vnímáte toto jako správné?		Celkem
		Ano	Ne	
Váš věk	15-20	11	134	145
	21-30	52	422	474
	31-40	7	40	47
	41-50	2	13	15
	51-60	1	0	1
	61-65	0	1	1
Celkem		73	610	683

Zdroj: vlastní výzkum

Vyhodnocení prostřednictvím Chí-kvadrát testu

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	10,958(a)	5	,052
Likelihood Ratio	7,235	5	,204
N of Valid Cases	683		

a 5 cells (41,7%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,11.

Zde se nepodařila prokázat existence závislosti odlišného vnímání správnosti toho, že osoby žijící v registrovaném partnerství v České republice nemohou osvojovat děti na věku homosexuálních respondentů. Jinak řečeno věk homosexuálního respondenta neovlivňuje odlišné vnímání na otázku spojenou s osvojováním dětí v případě homosexuálních párů (p-value <0.052). Výsledky provedeného testu je však nutno brát jako informativní, neboť došlo k porušení předpokladů pro korektní provedení testu (malé počty pozorování v kontingenční tabulce).

Tabulka 45: Vztah mezi vnímáním správnosti, že osoby žijící v registrovaném partnerství v České republice nemohou osvojovat děti a dosaženým vzděláním z hlediska homosexuálních respondentů.

	Vnímáte toto jako správné?		Celkem
	Ano	Ne	
Vaše nejvyšší dosažené vzdělání			
Základní	6	79	85
Vyučen (a) v oboru	8	67	75
Střední s maturitou	35	259	294
Vyšší	6	32	38
Vysokoškolské	18	173	191
Celkem	73	610	683

Zdroj: vlastní výzkum

Vyhodnocení prostřednictvím Chí-kvadrát testu

Chí-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	2,984(a)	4	,560
Likelihood Ratio	3,007	4	,557
N of Valid Cases	683		

a 1 cells (10,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 4,06.

Zde se nepodařilo prokázat existenci závislosti odlišného vnímání správnosti toho, že osoby žijící v registrovaném partnerství v České republice nemohou osvojovat děti na dosaženém vzdělání homosexuálních respondentů. Jinak řečeno dosažené vzdělání homosexuálního respondenta neovlivňuje odlišné vnímání na otázku spojenou s osvojováním dětí v případě homosexuálních párů (p-value <0.560).

Tabulka 48: Vztah mezi vnímáním správnosti, že osoby žijící v registrovaném partnerství v České republice nemohou osvojovat děti a velikostí obce-bydliště z hlediska homosexuálních respondentů.

		Vnímáte toto jako správné?		Celkem
		Ano	Ne	
V současné době žije v oblasti?	do 5000	12	91	103
	do 10000	7	53	60
	do 50000	8	108	116
	100000	13	84	97
	nad 100000	33	274	307
Celkem		73	610	683

Zdroj: vlastní výzkum

Vyhodnocení prostřednictvím Chí-kvadrát testu

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	2,657(a)	4	,617
Likelihood Ratio	2,827	4	,587
N of Valid Cases	683		

a 0 cells (,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 6,41.

Zde se nepodařila prokázat existence závislosti odlišného vnímání správnosti toho, že osoby žijící v registrovaném partnerství v České republice nemohou osvojovat děti a velikosti obce-bydliště v případě homosexuálních respondentů. Jinak řečeno velikost obce, v níž žije homosexuální respondent, neovlivňuje odlišné vnímání na otázku spojenou s osvojováním dětí v případě homosexuálních párů (p-value <0.617).

Tabulka 49: Vztah názoru na vystavení se ve větší míře riziku společenské diskriminace v případě soužití s partnerem stejného pohlaví a pohlaví respondentů.

		Myslíte si, že soužití s partnerem stejného pohlaví s sebou nese i vystavení se ve vyšší míře riziku společenské diskriminace?		
		Ano	Ne	Celkem
Pohlaví	Muž	122	57	179
	Žena	375	129	504
Celkem		497	186	683

Zdroj: vlastní výzkum

Vyhodnocení prostřednictvím Fischerova exaktního testu

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)	Exact Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	2,602(b)	1	,107	
Continuity Correction(a)	2,297	1	,130	
Likelihood Ratio	2,550	1	,110	
Fisher's Exact Test				,118
N of Valid Cases	683			

a Computed only for a 2x2 table

b 0 cells (,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 48,75.

Vzhledem k dimenzi tabulky (typ 2x2) byl použit Fischerův exaktní test. V tomto případě se nepodařilo prokázat existenci závislosti mezi pohlavím homosexuálních respondentů a názorem na vystavení se ve větší míře riziku společenské diskriminace v případě soužití s partnerem stejného pohlaví (p-value 0,118).

Tabulka 50: Vztah názoru na vystavení se ve větší míře riziku společenské diskriminace v případě soužití s partnerem stejného pohlaví a věkem u homosexuálních respondentů.

		Myslíte si, že soužití s partnerem stejného pohlaví s sebou nese i vystavení se ve vyšší míře riziku společenské diskriminace?		
		Ano	Ne	Celkem
Váš věk	15-20	111	34	145
	21-30	340	134	474
	31-40	34	13	47
	41-50	11	4	15
	51-60	1	0	1
	61-65	0	1	1
Celkem		497	186	683

Zdroj: vlastní výzkum

Vyhodnocení prostřednictvím Chí-kvadrát testu

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	4,358(a)	5	,499
Likelihood Ratio	4,581	5	,469
N of Valid Cases	683		

a 5 cells (41,7%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,27.

V tomto případě se nepodařila prokázat existence závislosti mezi věkem homosexuálních respondentů a názorem na vystavení se ve větší míře riziku společenské diskriminace, v případě soužití s partnerem stejného pohlaví (p-value 0,499). Vzhledem k porušení předpokladů pro použití Chí-kvadrát testu je nutno chápat výsledky pouze jako informativní.

Tabulka 51: Vztah názoru na vystavení se ve větší míře riziku společenské diskriminace v případě soužití s partnerem stejného pohlaví a dosaženým vzděláním homosexuálních respondentů.

		Myslíte si, že soužití s partnerem stejného pohlaví s sebou nese i vystavení se ve vyšší míře riziku společenské diskriminace?		Celkem
		Ano	Ne	
Vaše nejvyšší dosažené vzdělání	Základní	69	16	85
	Vyučen (a) v oboru	58	17	75
	Střední s maturitou	210	84	294
	Vyšší	26	12	38
	Vysokoškolské	134	57	191
Celkem		497	186	683

Zdroj: vlastní výzkum

Vyhodnocení prostřednictvím Chí-kvadrát testu

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	5,107(a)	4	,276
Likelihood Ratio	5,352	4	,253
N of Valid Cases	683		

a 0 cells (,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 10,35.

V tomto případě se nepodařilo prokázat existenci závislosti mezi dosaženým vzděláním homosexuálních respondentů a názorem na vystavení se ve větší míře riziku společenské diskriminace v případě soužití s partnerem stejného pohlaví (p-value 0,276).

Tabulka 52: Vztah názoru na vystavení se ve větší míře riziku společenské diskriminace v případě soužití s partnerem stejného pohlaví a velikostí obce-bydliště, ve které žije homosexuální respondent.

		Myslíte si, že soužití s partnerem stejného pohlaví s sebou nese i vystavení se ve vyšší míře riziku společenské diskriminace?		
		Ano	Ne	Celkem
V současné době žije v oblasti?	do 5000	79	24	103
	do 10000	44	16	60
	do 50000	92	24	116
	100000	64	33	97
	nad 100000	218	89	307
Celkem		497	186	683

Zdroj: vlastní výzkum

Vyhodnocení prostřednictvím Chí-kvadrát testu

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	6,053(a)	4	,195
Likelihood Ratio	6,119	4	,190
N of Valid Cases	683		

a 0 cells (,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 16,34.

V tomto případě se nepodařilo prokázat existenci závislosti mezi velikostí obce-bydliště, ve které žijí homosexuální respondenti a názorem na vystavení se ve větší míře riziku společenské diskriminace v případě soužití s partnerem stejného pohlaví (p-value 0,195).

Tabulka 53: Orientace a znalost okolí

	Absolutní četnost	Relativní četnost
Ne	28	4,1
říkám to veřejně	190	27,8
méně než 5 lidí	111	16,3
více než 5 lidí	354	51,8
Celkem	683	100,0

Zdroj: vlastní výzkum

U 51,8% respondentů zná jejich orientaci více než pět lidí v jejich okolí. 28 respondentů (4,1%) svou orientaci skrývá a nikdo z okolí orientaci nezná.

Tabulka 54: Zákon 115/2006 Sb.

	Absolutní četnost	Relativní četnost
ano	278	40,7
Ne	63	9,2
nevím, zákon vůbec neznám	342	50,1
Total	683	100,0

Zdroj: vlastní výzkum

278 respondentů se domnívá, že zákon 115/2006 Sb., nedisponuje s některými právními úpravami. 50,1% respondentů zákon vůbec nezná.

Tabulka 55: Posouzení vztahu mezi počtem lidí, kteří znají sexuální orientaci homosexuálního respondenta a velikostí bydliště homosexuálního respondenta.

	V současné době žije v oblasti?					Total do 5000
	do 5000	do 10000	do 50000	do 100000	nad 100000	
Zná vaši ne	2	3	10	1	12	28
orientaci říkám to veřejně	19	10	28	36	97	190
někdo méně než 5 lidí	29	17	23	9	33	111
z okolí více než 5 lidí	53	30	55	51	165	354
Total	103	60	116	97	307	683

Zdroj: vlastní výzkum

Vyhodnocení prostřednictvím Chí-kvadrát testu

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	45,024(a)	12	,000
Likelihood Ratio	44,082	12	,000
N of Valid Cases	683		

a 4 cells (20,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 2,46.

Symmetric Measures

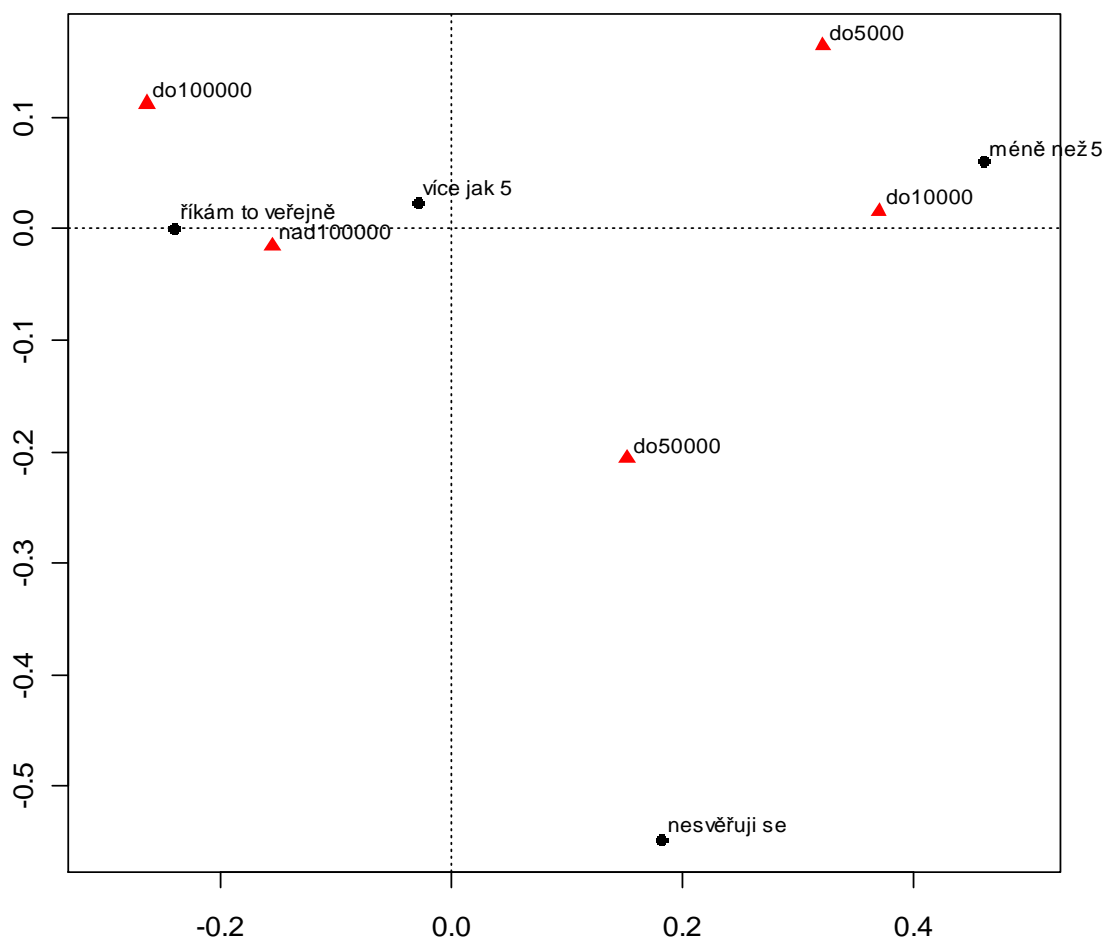
	Value	Approx. Sig.
Nominal by Phi	,257	,000
Nominal <i>Cramer's V</i>	,148	,000
<i>Contingency Coefficient</i>	,249	,000
N of Valid Cases	683	

a Not assuming the null hypothesis.

b Using the asymptotic standard error assuming the null hypothesis.

Na základě výsledků provedeného Chí-kvadrát testu lze říci, že se podařila prokázat závislost mezi počtem lidí, kteří jsou obeznámeni s homosexuální orientací respondenta a velikostí bydliště homosexuálního respondenta. Jinými slovy lze říci, že velikost bydliště určitým způsobem ovlivňuje respondenta při ochotě sdělit svoji sexuální orientaci svému okolí. Dosažená hladina (*p*-value) významnosti je v tomto případě nižší než 0,001. Závislost lze chápat jako středně silnou a průkaznou, viz míry asociace v následující tabulce (Cramerův kontingenční koeficient či kontingenční koeficient).

Graf 2: Posouzení vztahu mezi počtem lidí, kteří znají sexuální orientaci homosexuálního respondenta a velikostí bydliště homosexuálního respondenta.

Zdroj: vlastní výzkum

Z výše uvedeného grafického výsledku je patrné, že respondenti pocházející z menších měst se méně svěřují se svou orientací, než lidé žijící ve velkých městech.

Test hypotézy:

Více jak polovina homosexuálních občanů se kloní k názoru, že soužití s partnerem stejného pohlaví s sebou nese větší míru rizika společenské diskriminace.

Test proveden prostřednictvím testu na shodu relativních četností, tj. $H_0 : \pi = 0,5$ vs. $H_A : \pi > 0,5$

1-sample proportions test with continuity correction

data: 497 out of 683, null probability 0.5

X-squared = 140.7028, df = 1, p-value < 2.2e-16

alternative hypothesis: true p is greater than 0.5

95 percent confidence interval:

0.6980445 1.0000000

sample estimates:

p

0.727672

S 95 procentní spolehlivostí se podařilo na základě pozorovaných dat prokázat, že více jak polovina homosexuálních občanů se kloní k názoru, že soužití s partnerem stejného pohlaví s sebou nese větší míru rizika společenské diskriminace.

Pozn. Tento test je významný i při testování hypotézy $H_0 : \pi = 0,69$ vs. $H_A : \pi > 0,69$ (p-value = 0.01843).

Tabulka 56: Poradny

	Absolutní četnost	Relativní četnost	Kumulativní četnost
Valid ano chybí tu nějaké zařízení	447	65,4	65,4
ne, není to potřeba	236	34,6	100,0
Total	683	100,0	

Zdroj: vlastní výzkum

65,4% respondentů se domnívá, že jim chybí poradna, která by byla přímo zaměřena na jejich problémy.

Tabulka 57: Typ poradny

	Absolutní četnost	Relativní četnost	Kumulativní četnost
Valid poradenská, rodinná	271	39,7	39,7
Zdravotní	29	4,2	43,9
sociální, pracovně-právní	195	28,6	72,5
nevyužil bych žádnou	188	27,5	100,0
Total	683	100,0	

Zdroj: vlastní výzkum

Rodinnou poradnu by uvítalo nejvíce respondentů a to 39,7%. Nejméně zdravotní a to 4,2% respondentů.

Tabulka 58: Homosexuál, jako oběť násilného chování (fyzického napadení či obtěžování)

	Absolutní četnost	Relativní četnost	Kumulativní četnost
Valid ano, setkal/a jsem se s fyzickým i slovním napadením	61	8,9	8,9
Ne ano, setkal/a jsem se pouze se slovním napadením	326	47,7	56,6
ano, setkal/a jsem se pouze s fyzickým napadením	292	42,8	99,4
	4	,6	98,8
Total	683	100,0	100,0

Zdroj: vlastní výzkum

47,7 % respondentů se na základě své orientace nesetkali ani s fyzickým ani se slovním napadením.

Tabulka 59: Diskriminace v zaměstnání

	Absolutní četnost	Relativní četnost	Kumulativní četnost
Valid ano, svou sexuální orientaci neskrývám	39	5,7	5,7
Ano	40	5,9	11,6
ne, svou sexuální orientaci tajím	170	24,9	36,5
Ne	434	63,5	100,0
Total	683	100,0	

Zdroj: vlastní výzkum

63,5% respondentů se neseťkalo s diskriminací na základě sexuální orientace. 79 respondentů se domnívá, že se s diskriminací v zaměstnání setkalo.

Tabulka 60: Diskriminace při poskytování zdravotních služeb

	Absolutní četnost	Relativní četnost	Kumulativní četnost
Valid ano, svou sexuální orientaci neskrývám	16	2,3	2,3
Ano	28	4,1	6,4
ne, svou sexuální orientaci tajím	131	19,2	25,6
Ne	508	74,4	100,0
Total	683	100,0	

Zdroj: vlastní výzkum

508 respondentů se domnívá, že se s diskriminací na základě své sexuální orientace neseťkalo. 16 respondentů se domnívá, že se s diskriminací při poskytování zdravotních služeb na základě sexuální orientace setkalo.

Tabulka 61: Úvahy o emigraci

	Absolutní četnost	Relativní četnost	Kumulativní četnost
Valid Ano	220	32,2	32,2
Ne	463	67,8	100,0
Total	683	100,0	

Zdroj: vlastní výzkum

67,8% respondentů neuvažovalo o emigraci z důvodu své sexuální orientace.

Tabulka 62: Diskriminace v rodině

	Absolutní četnost	Relativní četnost	Relativní četnost
Valid Ano	180	26,4	26,4
Ne	343	50,2	76,6
rodina o tom neví	160	23,4	100,0
Total	683	100,0	

Zdroj: vlastní výzkum

343 (50,2%) respondentů se nesetkalo s diskriminací v rodině po přiznání sexuální orientace.

Tabulka 63: Diskriminace církevními představiteli

	Absolutní četnost	Relativní četnost	Relativní četnost
Valid Ano	184	26,9	26,9
Ne	499	73,1	100,0
Total	683	100,0	

Zdroj: vlastní výzkum

Na otázku zda se respondent setkal s diskriminací církevními představiteli nebo jinými členy církve z důvodů své orientace odpovědělo 73,1% respondentů, že ne.

Tabulka 64: Dostatečnost zákonné úpravy

		Domníváte se, že současná zákonná úprava homosexuálních párů je správná (dostatečná)?		Total
		ano	Ne	
Sexuální orientace		ano	Ne	ano
Vaše orientace	homosexuál	591	92	683
	heterosexuál	85	22	107
	bisexuál	193	36	229
Total		869	150	1019

Zdroj: vlastní výzkum

Na otázku, zda se respondent domnívá, jestli je zákonná úprava dostatečná odpovědělo 591 homosexuálně orientovaných respondentů že se domnívá, že je. Pouze 92 homosexuálně orientovaných si myslí, že není. Z celkového souboru se domnívá 869 respondentů, že zákonná úprava je dostatečná.

Tabulka 65: Zákon o registrovaném partnerství v České republice nedisponuje s některými právními úkony a z pohledu homosexuálů je nedostačující.

				Domníváte se, že současná zákonná úprava homosexuálních párů je správná (dostatečná)?		
				ano	Ne	Celkem
Vaše orientace	Homosexuál	Celkem homosexuálně orientovaných		591	92	683
		Procento v rámci homosexuálně orientovaných		86,5%	13,5%	100,0%
		Procento z celku		58,0%	9,0%	67,0%
	Heterosexuál	Celkem heterosexuálně orientovaných		85	22	107
		Procento z heterosexuálně orientovaných		79,4%	20,6%	100,0%
		Procento z celku		8,3%	2,2%	10,5%
	Bisexuál	Celkem bisexuálně orientovaných		193	36	229
		Procento v rámci bisexuálně orientovaných		84,3%	15,7%	100,0%
		Procento z celku		18,9%	3,5%	22,5%
Celkem		Počty celkem		869	150	1019
		Procento celkem		85,3%	14,7%	100,0%

Zdroj: vlastní výzkum

Posouzení prostřednictvím klasického Chí-kvadrát testu

	Value	Df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	3,941(a)	2	,139
Likelihood Ratio	3,693	2	,158
N of Valid Cases	1019		

a 0 cells (,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 15,75.

Na základě analyzovaných dat lze říci, že se nepodařilo prokázat s 95 % spolehlivostí rozdílné vnímání současné zákonné úpravy homosexuálních párů vzhledem k sexuální orientaci respondentů. Jinými slovy vnímání právní úpravy je shodné u všech skupin respondentů.

Lze říci, že 85,3 procent respondentů vnímá současnou právní úpravu jako dostatečnou a pouze 14,7 procent jako nedostatečnou. Tento poměr je podobný v rámci homosexuálně, heterosexuálně či bisexuálně založených respondentů.

Tabulka 66: Možnosti soužití příslušníků homosexuální menšiny s sebou nese i vystavení se ve větší míře riziku společenské diskriminace.

			Myslíte si, že soužití s partnerem stejného pohlaví s sebou nese i vystavení se ve vyšší míře riziku společenské diskriminace?		
			Ano	ne	Celkem
Váš stav?	Svobodný (a) žijící sám(sama)	Absolutní četnost	339	105	444
		Procento v rámci dané kategorie	76,4%	23,6%	100,0%
		Procento z celku	33,3%	10,3%	43,6%
	Vdaná/ženatý s osobou odlišné sexuální orientace	Absolutní četnost	33	3	36
		Procento v rámci dané kategorie	91,7%	8,3%	100,0%
		Procento z celku	3,2%	,3%	3,5%
	Vdaná/ženatý s osobou stejného pohlaví	Absolutní četnost	1	0	1
		Procento v rámci dané kategorie	100,0%	,0%	100,0%
		Procento z celku	,1%	,0%	,1%
V registrovaném partnerství	Absolutní četnost	21	12	33	
	Procento v rámci dané kategorie	63,6%	36,4%	100,0%	

Svobodný a žiji s partnerem	Procento z celku	2,1%	1,2%	3,2%
	Absolutní četnost	50	26	76
	Procento v rámci dané kategorie	65,8%	34,2%	100,0%
Svobodná a žiji s partnerkou	Procento z celku	4,9%	2,6%	7,5%
	Count	205	65	270
	Procento v rámci dané kategorie	75,9%	24,1%	100,0%
Žiji jinak	Procento z celku	20,1%	6,4%	26,5%
	Absolutní četnost	122	37	159
	Procento v rámci dané kategorie	76,7%	23,3%	100,0%
Celkem	Procento z celku celkem	12,0%	3,6%	15,6%
		771	248	1019
	% of Total	75,7%	24,3%	100,0%

Zdroj: vlastní výzkum

Z výše uvedené tabulky plyne, že se celkem 771 respondentů z 1019 domnívá, že soužití s partnerem stejného pohlaví s sebou nese i vystavení se ve vyšší míře riziku společenské diskriminace.

Posouzení prostřednictvím klasického Chí-kvadrát testu

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	12,167(a)	6	,058
Likelihood Ratio	13,107	6	,041
N of Valid Cases	1019		

a 2 cells (14,3%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,24.

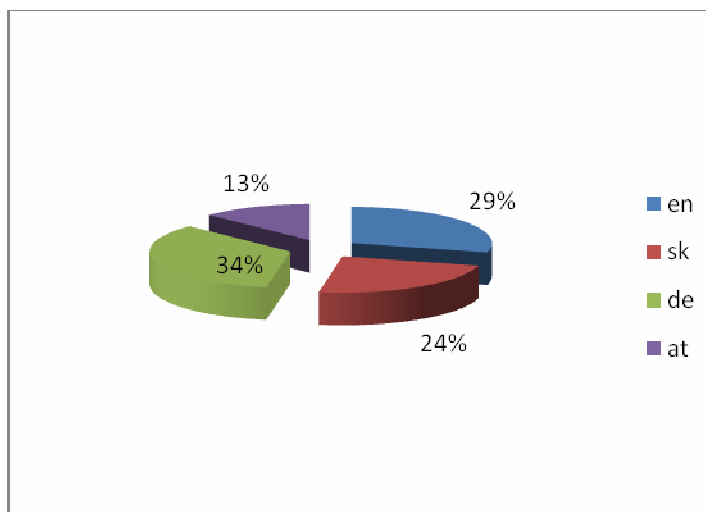
Na základě provedeného Chí-kvadrát testu lze říci, že se na hladině významnosti $\alpha = 0,05$ nepodařilo prokázat, že se názor na společenskou diskriminaci při soužití s partnerem stejného pohlaví liší v závislosti na stavu respondenta.

4.3 Výsledky online dotazníku z vybraných zemí Evropské unie

Celkový datový soubor obsahoval odpovědi 738 respondentů. Samotné numerické vyhodnocení získaných dat bylo provedeno za pomoci profesionálního statistického software Statistica 8. Do výzkumu byli zařazeni i respondenti s heterosexuální orientací či s homosexuální zkušeností, neboť některé otázky byly zaměřeny celkově na širokou veřejnost.

Výsledky jsou zpracovány do tabulek četností nebo do grafů v MS Excel. Vzhledem k rozsáhlosti výzkumu autorka uvádí pouze výčet nejzajímavějších výsledků. Výsledky jsou přehledně děleny na výsledky od celého souboru respondentů a na výsledky od homosexuálně orientovaných respondentů z jednotlivě zastoupených zemí. Poslední skupinu tvoří rozdělení respondentů z hlediska genderu.

Graf 3: Složení z hlediska národnosti (v %)

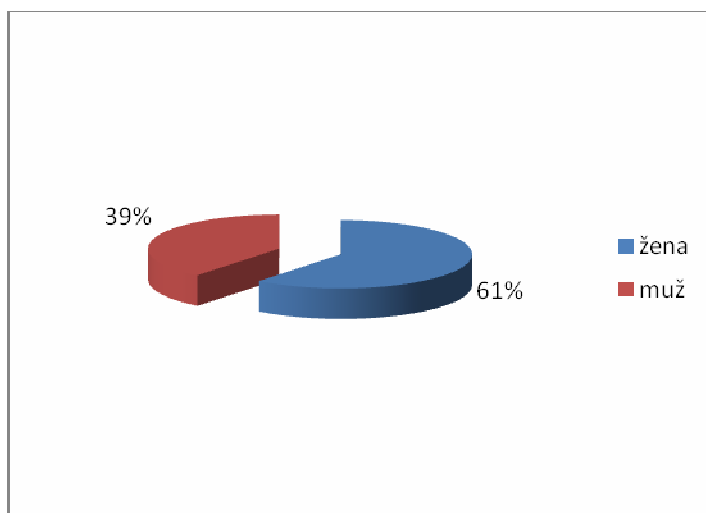

Zdroj: vlastní výzkum

Z celkového souboru 738 respondentů bylo 94 respondentů z Rakouska, 255 respondentů z Německa, 215 z Anglie a 174 ze Slovenska.

4.3.1 Komplexní výsledky online dotazníku

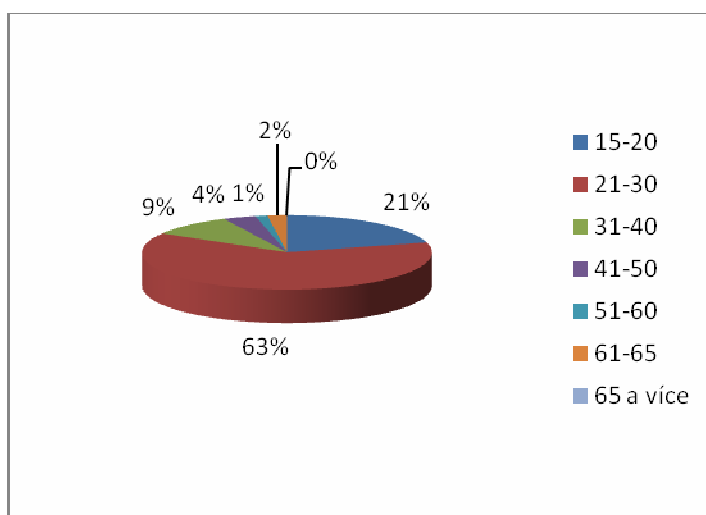
Graf 4: Pohlaví respondentů (v %)

Zdroj: vlastní výzkum

Z celkového počtu respondentů bylo 448 (61%) žen a 290 (39%) mužů.

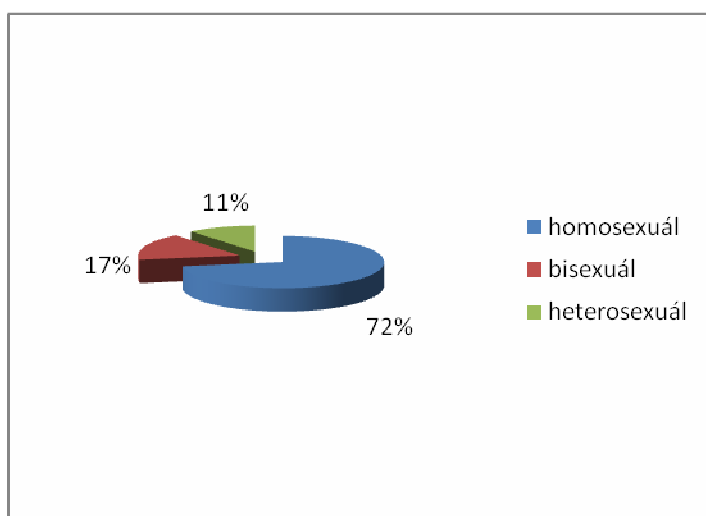
Graf 5: Věk respondentů (v %)

Zdroj: vlastní výzkum

Modální kategorií byl věk respondentů mezi 21-30 let. Nejméně byla zastoupena kategorie 51- 60let a to pouze 10 respondenty.

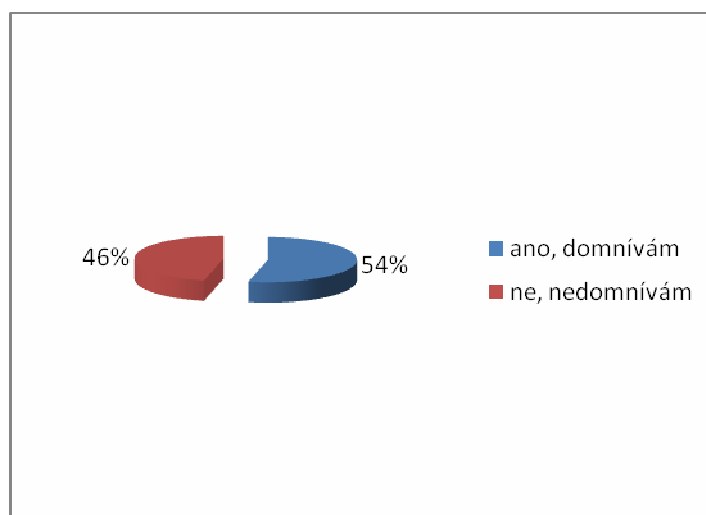
Graf 6: Deklarovaná sexuální orientace (v %)

Zdroj: vlastní výzkum

Z celkového počtu 738 respondentů deklarovalo svou sexuální orientaci 534 (72%) respondentů jako homosexuální orientaci.

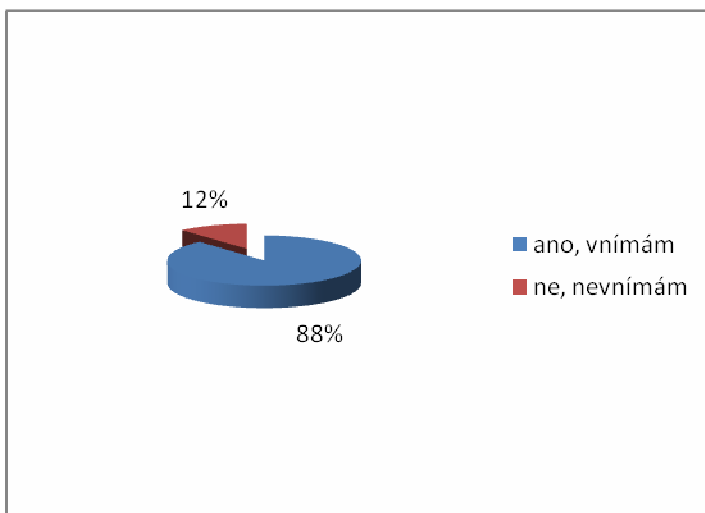
Graf 7: Homosexualita a diskriminující dopad (v %)

Zdroj: vlastní výzkum

Na otázku, zda se respondent domnívá, že přiznání homosexuality má diskriminující dopad odpovědělo 395 (54%) respondentů, že si myslí, že má a 343 respondentů se domnívá, že přiznání k homosexualitě diskriminující dopad nemá.

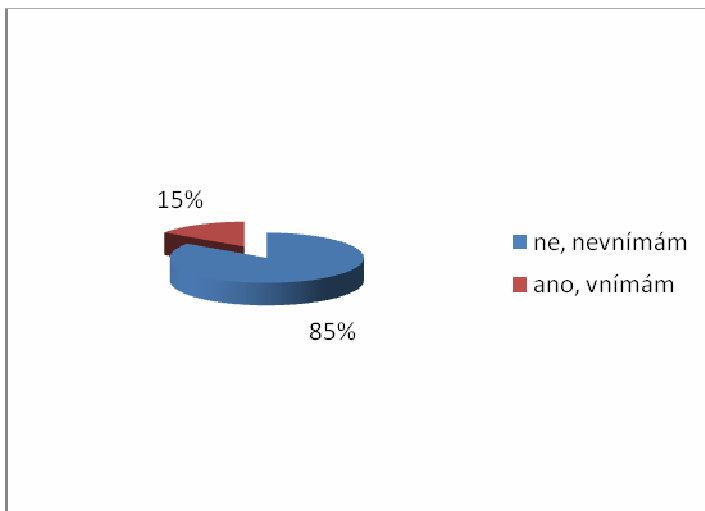
Graf 8: Výchova dítěte homosexuálním párem (v %)

Zdroj: vlastní výzkum

Z celkového počtu 738 respondentů 88% (652) dotazovaných vnímá jako správné, že osoby žijící v registrovaném partnerství v České republice mohou vychovávat děti v případě, že jednomu z partnerů bude jeho dítě z předchozího heterosexuálního vztahu svěřeno do výchovy. Pouze 12% (86) respondentů není o správnosti přesvědčeno.

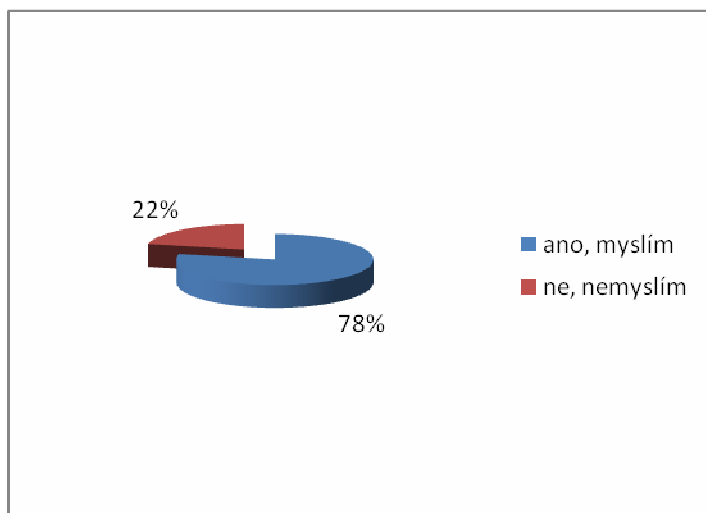
Graf 9: Osvojení dětí (v %)

Zdroj: vlastní výzkum

624 respondentů nevnímá jako správné, že osoby v registrovaném partnerství nemohou osvojovat děti. 114 respondentů tuto skutečnost vnímá jako správnou.

Graf 10: Soužití s partnerem (v %)

Zdroj: vlastní výzkum

579 (78%) respondentů se domnívá, že soužití s partnerem stejného pohlaví s sebou nese i vystavení se ve vyšší míře riziku společenské diskriminace. 159 respondentů je opačného názoru.

4.3.2 Výsledky dotazníkového šetření u osob s deklarovanou homosexuální orientací

Tabulka 67: Pohlaví respondentů

Pohlaví respondentů				
	absolutní četnost	kumulativní četnost	relativní četnost	kumulativní relativní četnost
muž	245	245	45,88015	45,8801
žena	289	534	54,11985	100,0000

Zdroj: vlastní výzkum

Z celkového počtu 534 respondentů s deklarovanou homosexuální orientací, bylo 289 respondentů pohlaví ženského a 245 mužů.

Tabulka 68: Věk respondentů

Věk respondentů				
	absolutní četnost	kumulativní četnost	relativní četnost	kumulativní relativní četnost
15-20 let	90	90	16,85393	16,8539
21-30 let	351	441	65,73034	82,5843
31-40 let	58	499	10,86142	93,4457
41-50 let	24	523	4,49438	97,9401
51-60 let	5	528	0,93633	98,8764
61-65 let	6	534	1,12360	100,0000

Zdroj: vlastní výzkum

Nejpočetnější kategorií byla kategorie 21-30 let a to v zastoupení 351 respondentů. Nejméně zastoupena byla kategorie 51-60 let a to pouze 5 respondenty.

Tabulka 69: Znalost orientace v okolí

Znalost orientace v okolí				
	absolutní četnost	kumulativní četnost	relativní četnost	kumulativní relativní četnost
více než 5 osob	229	229	42,88390	42,8839
říkám to veřejně	201	430	37,64045	80,5243
méně než 5 osob	75	505	14,04494	94,5693
ne, nezná	29	534	5,43071	100,0000

Zdroj: vlastní výzkum

Pouze 29 respondentů z celkového počtu 534 homosexuálně orientovaných dotazovaných svou orientaci skrývá. 201 respondentů říká svou orientaci veřejně.

Tabulka 70: Přiznání homosexuality a její dopad

Přiznání homosexuality a její dopad				
	absolutní četnost	kumulativní četnost	relativní četnost	kumulativní relativní četnost
ne, nedomnívám	254	254	47,56554	47,5655
ano, domnívám	280	534	52,43446	100,0000

Zdroj: vlastní výzkum

Na otázku, zda se respondent domnívá, že přiznání homosexuality má diskriminující dopad odpovědělo 280 (52,4%) respondentů, že si myslí, že má a 254 respondentů se domnívá, že přiznání k homosexualitě diskriminující dopad nemá.

Tabulka 71: Výchova dítěte homosexuálním párem

Výchova dítěte homosexuálním párem				
	absolutní četnost	kumulativní četnost	relativní četnost	kumulativní relativní četnost
ano, vnímám	484	484	90,63670	90,6367
ne, nevnímám	50	534	9,36330	100,0000

Zdroj: vlastní výzkum

Z celkového počtu 534 respondentů 91% (484) dotazovaných vnímá jako správné, že osoby žijící v registrovaném partnerství v České republice mohou vychovávat děti v případech, že jednomu z partnerů bude jeho dítě z předchozího heterosexuálního vztahu svěřeno do výchovy. Pouze 9% (50) respondentů není o správnosti přesvědčeno.

Tabulka 72: Osvojení dětí

Osvojení dětí				
	absolutní četnost	kumulativní četnost	relativní četnost	kumulativní relativní četnost
ne, nevnímám	452	452	84,64419	84,6442
ano, vnímám	82	534	15,35581	100,0000

Zdroj: vlastní výzkum

452 respondentů nevnímá jako správné, že osoby v registrovaném partnerství nemohou osvojovat děti. 82 respondentů tuto skutečnost vnímá jako správnou.

Tabulka 73: Soužití s partnerem

Soužití s partnerem				
	absolutní četnost	kumulativní četnost	relativní četnost	kumulativní relativní četnost
ne, nemyslím	110	110	20,59925	20,5993
ano, myslím	424	534	79,40075	100,0000

Zdroj: vlastní výzkum

424 (79%) respondentů se domnívá, že soužití s partnerem stejného pohlaví s sebou nese i vystavení se ve vyšší míře riziku společenské diskriminace. 110 (21%) respondentů je opačného názoru.

Tabulka 74: Oběť násilného chování

Oběť násilného chování (fyzické napadení) či obtěžování (slovní napadení)				
	absolutní četnost	kumulativní četnost	relativní četnost	kumulativní relativní četnost
ano, fyzické i slovní	47	47	8,80150	8,8015
ano, pouze fyzické	13	60	2,43446	11,2360
ano, pouze slovní	227	287	42,50936	53,7453
ne, žádné	247	534	46,25468	100,0000

Zdroj: vlastní výzkum

Z celkového počtu 534 respondentů se 247 (46%) dotazovaných nestalo obětí násilného chování. 227 respondentů se stalo obětí slovního napadení, 13 respondentů fyzického a 47 respondentů slovního i fyzického násilného chování.

Tabulka 75: Diskriminace v zaměstnání

Diskriminace v zaměstnání				
	absolutní četnost	kumulativní četnost	relativní četnost	kumulativní relativní četnost
ano, orientaci neskrývám	41	41	7,67790	7,6779
ano, setkal	45	86	8,42697	16,1049
ne, nesetkal	315	401	58,98876	75,0936
ne, orientaci tajím	133	534	24,90637	100,0000

Zdroj: vlastní výzkum

41 respondentů se setkalo na základě své sexuální orientace s diskriminací v zaměstnání. 45 respondentů se s diskriminací setkalo, ale ne na základě sexuální orientace a 448 respondentů se s diskriminací v zaměstnání nesetkalo.

Tabulka 76: Diskriminace při poskytování zdravotních služeb

Diskriminace při poskytování zdravotních služeb				
	absolutní četnost	kumulativní četnost	relativní četnost	kumulativní relativní četnost
ano, orientaci neskrývám	16	16	2,99625	2,9963
ne, orientaci tajím	108	124	20,22472	23,2210
ano, setkal/a	18	142	3,37079	26,5918
ne, nesetkal/a	392	534	73,40824	100,0000

Zdroj: vlastní výzkum

Z celkového počtu 534 respondentů se 16 dotázaných setkalo s diskriminací na základě své sexuální orientace.

Tabulka 77: Emigrace na základě sexuální orientace

Emigrace na základě sexuální orientace				
	absolutní četnost	kumulativní četnost	relativní četnost	kumulativní relativní četnost
ano, zvažoval/a	210	210	39,32584	39,3258
ne, nezvažoval/a	324	534	60,67416	100,0000

Zdroj: vlastní výzkum

210 respondentů zvažovalo na základě své sexuální orientace o emigraci, 324 respondentů tuto variantu nezvažovalo.

Tabulka 78: Diskriminace v rodině po přiznání sexuální orientace

Diskriminace v rodině po přiznání sexuální orientace				
	absolutní četnost	kumulativní četnost	relativní četnost	kumulativní relativní četnost
ano, setkal/a	122	122	22,84644	22,8464
ne, nesetkal/a	312	434	58,42697	81,2734
rodina o tom neví	100	534	18,72659	100,0000

Zdroj: vlastní výzkum

100 dotázaných před rodinou svou orientaci skrývá. 122 respondentů se s diskriminací v rodině setkalo.

Tabulka 79: Diskriminace s církevními představiteli nebo jinými členy církve

Diskriminace s církevními představiteli nebo jinými členy církve				
	absolutní četnost	kumulativní četnost	relativní četnost	kumulativní relativní četnost
ano, setkal	192	192	35,95506	35,9551
ne, nesetkal	342	534	64,04494	100,0000

Zdroj: vlastní výzkum

36% respondentů se setkalo s diskriminací s církevními představiteli, 64% respondentů se s tímto typem diskriminace nesetkalo.

4.3.2.1 Výsledky dotazníkového šetření v Rakousku

Tabulka 80: Pohlaví respondentů

Pohlaví respondentů				
	absolutní četnost	kumulativní četnost	relativní četnost	kumulativní relativní četnost
Muž	16	16	27,58621	27,5862
Žena	42	58	72,41379	100,0000

Zdroj: vlastní výzkum

Z celkového počtu 58 homosexuálně orientovaných respondentů, bylo 42 respondentů pohlaví ženského a 16 mužů.

Tabulka 81: Věk respondentů

Věk respondentů				
	absolutní četnost	kumulativní četnost	relativní četnost	kumulativní relativní četnost
15-20 let	5	5	8,62069	82,7586
21-30 let	48	53	82,75862	91,3793
31-40 let	5	58	8,62069	100,0000

Zdroj: vlastní výzkum

Nejpočetnější kategorií byla kategorie 21-30 let a to zastoupena 48 respondenty. Nejméně zastoupena byla kategorie 41- a více, kde se neobjevil ani jeden respondent.

Tabulka 82: Znalost orientace v okolí

Znalost orientace v okolí				
	absolutní četnost	kumulativní četnost	relativní četnost	kumulativní relativní četnost
více než 5 osob	23	23	39,65517	39,6552
říkám to veřejně	22	45	37,93103	77,5862
ne, nezná	6	51	10,34483	87,9310
méně než 5 osob	7	58	12,06897	100,0000

Zdroj: vlastní výzkum

Pouze 6 respondentů z celkového počtu 58 homosexuálně orientovaných dotazovaných svou orientaci skrývá. 22 respondentů říká svou orientaci veřejně.

Tabulka 83: Stav respondenta

Stav respondenta				
	absolutní četnost	kumulativní četnost	relativní četnost	kumulativní relativní četnost
svobodný a žiji s partnerem	7	7	12,06897	12,0690
svobodný/á , žiji sám/sama	12	19	20,68966	32,7586
vdaná / ženatý s osobou odlišné sexuální orientace	1	20	1,72414	34,4828
svobodná a žiji s partnerkou	22	42	37,93103	72,4138
v registrovaném partnerství	8	50	13,79310	86,2069
žiji jinak	8	58	13,79310	100,0000

Zdroj: vlastní výzkum

Pouze jeden respondent z celkového souboru 58 respondentů je vdaný/ženatý s osobou opačného pohlaví. 8 respondentů žije v registrovaném partnerství.

Tabulka 84: Přiznání homosexuality a její dopad

Přiznání homosexuality a její dopad				
	absolutní četnost	kumulativní četnost	relativní četnost	kumulativní relativní četnost
ne, nedomnívám	30	30	51,72414	51,7241
ano, domnívám	28	58	48,27586	100,0000

Zdroj: vlastní výzkum

Na otázku, zda se respondent domnívá, že přiznání homosexuality má diskriminující dopad odpovědělo 28 (48%) respondentů, že si myslí, že má a 30 respondentů se domnívá, že přiznání k homosexualitě diskriminující dopad nemá.

Tabulka 85: Výchova dítěte homosexuálním párem

Výchova dítěte homosexuálním párem				
	absolutní četnost	kumulativní četnost	relativní četnost	kumulativní relativní četnost
ano, vnímám	53	53	91,37931	91,3793
ne, nevnímám	5	58	8,62069	100,0000

Zdroj: vlastní výzkum

Z celkového počtu 58 respondentů 91% (53) dotazovaných vnímá jako správné, že osoby žijící v registrovaném partnerství v České republice mohou vychovávat děti v případě, že jednomu z partnerů bude jeho dítě z předchozího heterosexuálního vztahu svěřeno do výchovy. Pouze 9% (5) respondentů není o správnosti přesvědčeno.

Tabulka 86: Osvojení dětí

Osvojení dětí				
	absolutní četnost	kumulativní četnost	relativní četnost	kumulativní relativní četnost
ne, nevnímám	51	51	87,93103	87,9310
ano, vnímám	7	58	12,06897	100,0000

Zdroj: vlastní výzkum

51 respondentů z celkového počtu 58 respondentů nevnímá jako správné, že osoby v registrovaném partnerství nemohou osvojovat děti. 7 respondentů tuto skutečnost vnímá jako správnou.

Tabulka 87: Soužití s partnerem

Soužití s partnerem				
	absolutní četnost	kumulativní četnost	relativní četnost	kumulativní relativní četnost
ne, nemyslím	22	22	37,93103	37,9310
ano, myslím	36	58	62,06897	100,0000

Zdroj: vlastní výzkum

36 (62%) respondentů se domnívá, že soužití s partnerem stejného pohlaví s sebou nese i vystavení se ve vyšší míře riziku společenské diskriminace. 22 respondentů je opačného názoru.

Tabulka 88: Poradna

Poradna				
	absolutní četnost	kumulativní četnost	relativní četnost	kumulativní relativní četnost
ano, chybí	28	28	48,27586	48,2759
ne, není potřeba	30	58	51,72414	100,0000

Zdroj: vlastní výzkum

Z celkového počtu 58 (100%) respondentů se 28 (48%) dotázaných domnívá, že v jejich blízkosti chybí nějaká poradna. 30 respondentů se domnívá, že není potřeba poradny.

Tabulka 89: Typ poradny

Typ poradny				
	absolutní četnost	kumulativní četnost	relativní četnost	kumulativní relativní četnost
Sociální	15	15	25,86207	25,8621
Nevyužil/a žádnou	25	40	43,10345	68,9655
Zdravotní	1	41	1,72414	70,6897
poradenská	17	58	29,31034	100,0000

Zdroj: vlastní výzkum

Nejvíce respondentů odpovědělo, že by nevyužili žádnou z poraden, 17 respondentů by využilo poradnu se zaměřením poskytnutí informací o problematice a dále 15 respondentů by mělo zájem o typ poradny rodinné, sociální.

Tabulka 90: Oběť násilného chování

Oběť násilného chování (fyzické napadení) či obtěžování (slovní napadení)				
	absolutní četnost	kumulativní četnost	relativní četnost	kumulativní relativní četnost
ano, pouze slovní	18	18	31,03448	31,0345
ano, fyzické i slovní	1	19	1,72414	32,7586
ne, žádné	39	58	67,24138	100,0000

Zdroj: vlastní výzkum

Z celkového počtu 58 respondentů se 39 (67%) dotazovaných nestalo obětí násilného chování. 18 respondentů se stalo obětí slovního napadení a 1 respondent se stal obětí slovního i fyzického násilného chování.

Tabulka 91: Diskriminace v zaměstnání

Diskriminace				
	absolutní četnost	kumulativní četnost	relativní četnost	kumulativní relativní četnost
ano, orientaci neskrývám	1	1	1,72414	1,7241
ano, setkal/a	2	3	3,44828	5,1724
ne, orientaci tajím	11	14	18,96552	24,1379
ne, nesetkal/a	44	58	75,86207	100,0000

Zdroj: vlastní výzkum

1 respondent se stal obětí diskriminace v zaměstnání na základě sexuální orientace.

Tabulka 92: Diskriminace při poskytování zdravotních služeb

Diskriminace při poskytování zdravotních služeb				
	absolutní četnost	kumulativní četnost	relativní četnost	kumulativní relativní četnost
Ne, nesetkal/a	48	82,75862	82,7586	82,7586
Ne, orientaci tajím	58	17,24138	100,0000	100,0000

Zdroj: vlastní výzkum

100% respondentů se nesetkalo s diskriminací při poskytování zdravotních služeb.

Tabulka 93: Úvaha o emigraci

Úvaha o emigraci				
	absolutní četnost	kumulativní četnost	relativní četnost	kumulativní relativní četnost
ano, zvažoval/a	18	18	31,03448	31,0345
ne, nezvažoval/a	40	58	68,96552	100,0000

Zdroj: vlastní výzkum

18 respondentů zvažovalo emigraci na základě své homosexuální orientace. 40 respondentů tuto možnost nezvažovalo.

Tabulka 94. Diskriminace v rodině po přiznání sexuální orientace

Diskriminace v rodině po přiznání sexuální orientace				
	absolutní četnost	kumulativní četnost	relativní četnost	kumulativní relativní četnost
ano, setkal/a	11	11	18,96552	18,9655
ne, nesetkal/a	36	47	62,06897	81,0345
rodina o tom neví	11	58	18,96552	100,0000

Zdroj: vlastní výzkum

11 respondentů svou orientaci v rodině tají a u 11 respondentů se vyskytla v rodině diskriminace na základě sexuální orientace. 62% respondentů se s diskriminací neseťkalo.

Tabulka 95: Diskriminace církevními představiteli nebo jinými členy církve z důvodu své sexuální orientace

Diskriminace církevními představiteli nebo jinými členy církve z důvodu své sexuální orientace				
	absolutní četnost	kumulativní četnost	relativní četnost	kumulativní relativní četnost
ano, setkal/a	15	15	25,86207	25,8621
ne, neseťkal/a	43	58	74,13793	100,0000

Zdroj: vlastní výzkum

15 respondentů z celkového souboru 58 dotazovaných se setkalo s diskriminací na základě své sexuální orientace u církevních představitelů.

4.3.2.2 Výsledky dotazníkového šetření v Německu

Tabulka 96: Pohlaví respondentů

Pohlaví respondentů				
	absolutní četnost	kumulativní četnost	relativní četnost	kumulativní relativní četnost
Žena	89	89	42,78846	42,7885
Muž	119	208	57,21154	100,0000

Zdroj: vlastní výzkum

Z celkového počtu 208 respondentů s deklarovanou homosexuální orientací, bylo 89 respondentů pohlaví ženského a 119 mužů.

Tabulka 97: Věk respondentů

Věk respondentů				
	absolutní četnost	kumulativní četnost	relativní četnost	kumulativní relativní četnost
15-20 let	24	24	11,53846	11,5385
21-30 let	134	158	64,42308	75,9615
31-40 let	35	193	16,82692	92,7885
41-50 let	14	207	6,73077	99,5192
51-60 let	1	208	0,48077	100,0000

Zdroj: vlastní výzkum

Nejpočetnější kategorii tvořila kategorie 21-30 let a to zastoupením 134 respondenty. Nejméně zastoupena byla kategorie 51-60 let a to pouze 1 respondentem.

Tabulka 98: Znalost orientace v okolí

Znalost orientace v okolí				
	absolutní četnost	kumulativní četnost	relativní četnost	kumulativní relativní četnost
více než 5 osob	76	76	36,53846	36,5385
říkám to veřejně	119	195	57,21154	93,7500
méně než 5 osob	5	200	2,40385	96,1538
ne, nezná	8	208	3,84615	100,0000

Zdroj: vlastní výzkum

Pouze 8 respondentů z celkového počtu 208 homosexuálně orientovaných dotazovaných svou orientaci skrývá. 119 respondentů říká svou orientaci veřejně.

Tabulka 99: Stav respondenta

Stav respondentů				
	absolutní četnost	kumulativní četnost	relativní četnost	kumulativní relativní četnost
v registrovaném partnerství	43	43	20,67308	20,6731
svobodný a žije s partnerem	64	107	30,76923	51,4423
svobodná a žije s partnerkou	52	159	25,00000	76,4423
vdaná / ženatý s osobou stejného pohlaví	8	167	3,84615	80,2885
svobodný/á , žije sám/sama	41	208	19,71154	100,0000

Zdroj: vlastní výzkum

Z celkového souboru 208 respondentů žije 43 respondentů v registrovaném partnerství.

Tabulka 100: Přiznání homosexuality a její dopad

Přiznání homosexuality a její dopad				
	absolutní četnost	kumulativní četnost	relativní četnost	kumulativní relativní četnost
ano, domnívám	91	91	43,75000	43,7500
ne, nedomnívám	117	208	56,25000	100,0000

Zdroj: vlastní výzkum

Na otázku, zda se respondent domnívá, že přiznání homosexuality má diskriminující dopad odpovědělo 91 (44%) respondentů, že si myslí, že má a 117 respondentů se domnívá, že přiznání k homosexualitě diskriminující dopad nemá.

Tabulka 101: Výchova dítěte homosexuálním párem

Výchova dítěte homosexuálním párem				
	absolutní četnost	kumulativní četnost	relativní četnost	kumulativní relativní četnost
ano, vnímám	208	208	100,0000	100,0000

Zdroj: vlastní výzkum

Z celkového počtu 208 respondentů 100% dotazovaných vnímá jako správné, že osoby žijící v registrovaném partnerství v České republice mohou vychovávat děti v případě, že jednomu z partnerů bude jeho dítě z předchozího heterosexuálního vztahu svěřeno do výchovy.

Tabulka 102: Osvojení dětí

Osvojení dětí				
	absolutní četnost	kumulativní četnost	relativní četnost	kumulativní relativní četnost
ne, nevnímám	198	198	95,19231	95,1923
ano, vnímám	10	208	4,80769	100,0000

Zdroj: vlastní výzkum

198 respondentů nevnímá jako správné, že osoby v registrovaném partnerství nemohou osvojovat děti. 10 respondentů tuto skutečnost vnímá jako správnou.

Tabulka 103: Soužití s partnerem

Soužití s partnerem				
	absolutní četnost	kumulativní četnost	relativní četnost	kumulativní relativní četnost
ano, myslím	177	177	85,09615	85,0962
ne, nemyslím	31	208	14,90385	100,0000

Zdroj: vlastní výzkum

177 (85%) respondentů se domnívá, že soužití s partnerem stejného pohlaví s sebou nese i vystavení se ve vyšší míře riziku společenské diskriminace. 31 respondentů je opačného názoru.

Tabulka 104: Poradna

Poradna				
	absolutní četnost	kumulativní četnost	relativní četnost	kumulativní relativní četnost
ne, není potřeba	91	91	43,75000	43,7500
ano, chybí	117	208	56,25000	100,0000

Zdroj: vlastní výzkum

44% respondentů necítí potřebu nějakého typu poradny ve svém okolí. 56% respondentů je opačného názoru.

Tabulka 105: Typ poradny

Typ poradny				
	absolutní četnost	kumulativní četnost	relativní četnost	kumulativní relativní četnost
poradenská	91	91	43,75000	43,7500
Sociální	69	160	33,17308	76,9231
nevyužil/a žádnou	39	199	18,75000	95,6731
Zdravotní	9	208	4,32692	100,0000

Zdroj: vlastní výzkum

19% respondentů by nevyužilo žádný typ poradny. 44% respondentů by využilo poradnu typu poradenské a 33% respondentů by mělo zájem o poradnu typu sociálního nebo rodinného poradenství.

Tabulka 106: Oběť násilného chování

Oběť násilného chování (fyzické napadení) či obtěžování (slovní napadení)				
	absolutní četnost	kumulativní četnost	relativní četnost	kumulativní relativní četnost
ne, žádné	89	89	42,78846	42,7885
ano, pouze slovní	92	181	44,23077	87,0192
ano, fyzické i slovní	16	197	7,69231	94,7115
ano, pouze fyzické	11	208	5,28846	100,0000

Zdroj: vlastní výzkum

Z celkového počtu 208 respondentů se 89 (43%) dotazovaných nestalo obětí násilného chování. 92 respondentů se stalo obětí slovního napadení a 16 respondentů se stalo obětí slovního i fyzického násilného chování. 11 respondentů se stalo obětí fyzického napadení z důvodu jejich sexuální orientace.

Tabulka 107: Diskriminace v zaměstnání

Diskriminace				
	absolutní četnost	kumulativní četnost	relativní četnost	kumulativní relativní četnost
ano, orientaci neskrývám	32	32	15,38462	15,3846
ano, setkal/a	26	58	12,50000	27,8846
ne, orientaci tajím	44	102	21,15385	49,0385
ne, nesetkal/la	106	208	50,96154	100,0000

Zdroj: vlastní výzkum

32 respondentů se setkalo s diskriminací v zaměstnání, ale ne na základě jejich orientace, 26 respondentů se setkalo na základě jejich sexuální orientace s diskriminací v zaměstnání. 150 respondentů se s diskriminací nesetkalo.

Tabulka 108: Diskriminace při poskytování zdravotních služeb

Diskriminace při poskytování zdravotních služeb				
	absolutní četnost	kumulativní četnost	relativní četnost	kumulativní relativní četnost
ne, nesetkal/a	153	153	73,55769	73,5577
ne, orientaci tajím	31	184	14,90385	88,4615
ano, orientaci neskrývám	13	197	6,25000	94,7115
ano, setkal/a	11	208	5,28846	100,0000

Zdroj: vlastní výzkum

74% respondentů se nesetkalo s diskriminací při poskytování zdravotnických služeb. 6% se setkalo s diskriminací po přiznání homosexuality. 5% respondentů se setkalo s diskriminací bez ohledu na jejich sexuální orientaci.

Tabulka 109: Úvaha o emigraci

Úvaha o emigraci				
	absolutní četnost	kumulativní četnost	relativní četnost	kumulativní relativní četnost
ano, zvažoval/a	70	70	33,65385	33,6538
ne, nezvažoval/a	138	208	66,34615	100,0000

Zdroj: vlastní výzkum

66% respondentů neuvažovalo o emigraci na základě jejich sexuální orientace. 34% zvažovalo možnost emigrace.

Tabulka 110: Diskriminace v rodině po přiznání sexuální orientace

Diskriminace v rodině po přiznání sexuální orientace				
	absolutní četnost	kumulativní četnost	relativní četnost	kumulativní relativní četnost
ano, setkal/a	41	41	19,71154	19,7115
ne, nesetkal/a	148	189	71,15385	90,8654
rodina o tom neví	19	208	9,13462	100,0000

Zdroj: vlastní výzkum

20% respondentů se setkala s diskriminací v rodině na základě jejich sexuální orientace.

Tabulka 111: Diskriminace církevními představiteli nebo jinými členy církve z důvodu sexuální orientace

Diskriminace církevními představiteli nebo jinými členy církve z důvodu své sexuální orientace				
	absolutní četnost	kumulativní četnost	relativní četnost	kumulativní relativní četnost
ano, setkal/a	64	64	30,76923	30,7692
ne, nesetkal/a	144	208	69,23077	100,0000

Zdroj: vlastní výzkum

31% dotázaných uvedlo, že se s diskriminací církevními představiteli setkala. 69% respondentů nikoliv.

4.3.2.3 Výsledky dotazníkového šetření v Anglii

Tabulka 112: Pohlaví respondentů

pohlaví respondentů				
	absolutní četnost	kumulativní četnost	relativní četnost	kumulativní relativní četnost
Žena	108	108	69,23077	69,2308
Muž	48	156	30,76923	100,0000

Zdroj: vlastní výzkum

Z celkového počtu 156 homosexuálně orientovaných respondentů bylo 108 respondentů pohlaví ženského a 48 mužů.

Tabulka 113: Věk respondentů

Věk respondentů				
	absolutní četnost	kumulativní četnost	relativní četnost	kumulativní relativní četnost
15-20 let	25	25	16,02564	16,0256
21-30 let	105	130	67,30769	83,3333
31-40 let	12	142	7,69231	91,0256
41-50 let	8	150	5,12821	96,1538
51-60 let	4	154	2,56410	98,7179
61-65 let	2	156	1,28205	100,0000

Zdroj: vlastní výzkum

Nejpočetnější kategorií byla kategorie 21-30 let a to zastoupena 105 respondenty.

Nejméně zastoupena byla kategorie 61-65 let a to pouze 2 respondenty.

Tabulka 114: Znalost orientace v okolí

Znalost orientace v okolí				
	absolutní četnost	kumulativní četnost	relativní četnost	kumulativní relativní četnost
více než 5 osob	84	84	53,84615	53,8462
říkám to veřejně	50	134	32,05128	85,8974
méně než 5 osob	17	151	10,89744	96,7949
ne, nezná	5	156	3,20513	100,0000

Zdroj: vlastní výzkum

Pouze 5 respondentů z celkového počtu 156 homosexuálně orientovaných dotazovaných svou orientaci skrývá. 50 respondentů říká svou orientaci veřejně.

Tabulka 115: Stav respondenta

Stav respondenta				
	absolutní četnost	kumulativní četnost	relativní četnost	kumulativní relativní četnost
v registrovaném partnerství	7	7	4,48718	4,4872
svobodný a žije s partnerem	16	23	10,25641	14,7436
svobodná a žije s partnerkou	58	81	37,17949	51,9231
vdaná / ženatý s osobou stejného pohlaví	2	83	1,28205	53,2051
svobodný/á , žije sám/sama	52	135	33,33333	86,5385
žije jinak	20	155	12,82051	99,3590
vdaná / ženatý s osobou odlišné sexuální orientace	1	156	0,64103	100,0000

Zdroj: vlastní výzkum

Z celkového souboru 156 respondentů žije 7 respondentů v registrovaném partnerství.

Tabulka 116: Přiznání homosexuality a její dopad

Přiznání homosexuality a její dopad				
	absolutní četnost	kumulativní četnost	relativní četnost	kumulativní relativní četnost
ano, domnívám	73	73	46,79487	46,7949
ne, nedomnívám	83	156	53,20513	100,0000

Zdroj: vlastní výzkum

Na otázku, zda se respondent domnívá, že přiznání homosexuality má diskriminující dopad odpovědělo 73 (47%) respondentů, že si myslí, že má a 83 respondentů se domnívá, že přiznání k homosexualitě diskriminující dopad nemá.

Tabulka 117: Výchova dítěte homosexuálním párem

Výchova dítěte homosexuálním párem				
	absolutní četnost	kumulativní četnost	relativní četnost	kumulativní relativní četnost
ano, vnímám	139	139	89,10256	89,1026
ne, nevnímám	17	156	10,89744	100,0000

Zdroj: vlastní výzkum

Z celkového počtu 156 respondentů se 89% (139) dotazovaných vnímá jako správné, že osoby žijící v registrovaném partnerství v České republice mohou vychovávat děti v případě, že jednomu z partnerů bude jeho dítě z předchozího heterosexuálního vztahu svěřeno do výchovy. Pouze 11% (17) respondentů není o správnosti přesvědčeno.

Tabulka 118: Osvojení dětí

Osvojení dětí				
	absolutní četnost	kumulativní četnost	relativní četnost	kumulativní relativní četnost
ne, nevnímám	131	131	83,97436	83,9744
ano, vnímám	25	156	16,02564	100,0000

Zdroj: vlastní výzkum

131 respondentů nevnímá jako správné, že osoby v registrovaném partnerství nemohou osvojovat děti. 25 respondentů tuto skutečnost vnímá jako správnou.

Tabulka 119: Soužití s partnerem

Soužití s partnerem				
	absolutní četnost	kumulativní četnost	relativní četnost	kumulativní relativní četnost
ano, myslím	117	117	75,00000	75,0000
ne, nemyslím	39	156	25,00000	100,0000

Zdroj: vlastní výzkum

117 (75%) respondentů se domnívá, že soužití s partnerem stejného pohlaví s sebou nese i vystavení se ve vyšší míře riziku společenské diskriminace. 39 respondentů je opačného názoru.

Tabulka 120: Poradna

Poradna				
	absolutní četnost	kumulativní četnost	relativní četnost	kumulativní relativní četnost
ne, není potřeba	48	48	30,76923	30,7692
ano, chybí	108	156	69,23077	100,0000

Zdroj: vlastní výzkum

108 respondentů se domnívá, že v jejich blízkosti chybí poradna. 48 respondentů si myslí, že to není potřeba.

Tabulka 121: Typ poradny

Typ poradny				
	absolutní četnost	kumulativní četnost	relativní četnost	kumulativní relativní četnost
Poradenská	60	60	38,46154	38,4615
Sociální	50	110	32,05128	70,5128
Nevyužil/a žádnou bych	41	151	26,28205	96,7949
Zdravotní	5	156	3,20513	100,0000

Zdroj: vlastní výzkum

Z celkového počtu 156 respondentů by 41 nevyužilo poradnu žádnou. 50 respondentů by využilo poradnu typu sociálního, rodinného poradenství a 60 respondentů by využilo poradnu poradenskou.

Tabulka 122: Oběť násilného chování

Oběť násilného chování (fyzické napadání) či obtěžování (slovní napadení)				
	absolutní četnost	kumulativní četnost	relativní četnost	kumulativní relativní četnost
ne, žádné	65	65	41,66667	41,6667
ano, pouze slovní	71	136	45,51282	87,1795
ano, fyzické i slovní	18	154	11,53846	98,7179
ano, pouze fyzické	2	156	1,28205	100,0000

Zdroj: vlastní výzkum

42% respondentů se nestalo obětí násilného chování. 46% dotázaných se setkala pouze se slovním napadením, 12% respondentů se setkala se slovním i fyzickým napadením a 2 respondenti se setkali s fyzickým napadením.

Tabulka 123: Diskriminace v zaměstnání

Diskriminace				
	absolutní četnost	kumulativní četnost	relativní četnost	kumulativní relativní četnost
ano, orientaci neskrývám	6	6	3,84615	3,8462
ano, setkal/a	7	13	4,48718	8,3333
ne, orientaci tajím	28	41	17,94872	26,2821
ne, nesetkal/a	115	156	73,71795	100,0000

Zdroj: vlastní výzkum

4% respondentů se setkalo s diskriminací v zaměstnání po přiznání homosexuality. 143 respondentů se s diskriminací nesetkalo.

Tabulka 124: Diskriminace při poskytování zdravotních služeb

Diskriminace při poskytování zdravotních služeb				
	absolutní četnost	kumulativní četnost	relativní četnost	kumulativní relativní četnost
ne, nesetkal/a	125	125	80,12821	80,1282
ne, orientaci tajím	25	150	16,02564	96,1538
ano, orientaci neskrývám	1	151	0,64103	96,7949
ano, setkal/a	5	156	3,20513	100,0000

Zdroj: vlastní výzkum

1 respondent, který orientaci veřejně přiznal se setkal s diskriminací při poskytování zdravotních služeb. 150 respondentů se s diskriminací nesetkalo.

Tabulka 125: Úvaha o emigraci

Úvaha o emigraci				
	absolutní četnost	kumulativní četnost	relativní četnost	kumulativní relativní četnost
ano, zvažoval/a	38	38	24,35897	24,3590
ne, nezvažoval/a	118	156	75,64103	100,0000

Zdroj: vlastní výzkum

24% respondentů uvažovalo o emigraci na základě jejich sexuální orientace. 76% respondentů o emigraci neuvažovalo.

Tabulka 126: Diskriminace v rodině po přiznání sexuální orientace

Diskriminace v rodině po přiznání sexuální orientace				
	absolutní četnost	kumulativní četnost	relativní četnost	kumulativní relativní četnost
ano, setkal/a	32	32	20,51282	20,5128
ne, nesetkal/a	98	130	62,82051	83,3333
rodina o tom neví	26	156	16,66667	100,0000

Zdroj: vlastní výzkum

21% respondentů se v rodině setkalo s diskriminací po přiznání homosexuality. 17% respondentů svou orientaci před rodinou tají. 63% respondentů se s diskriminací na základě homosexuální orientace nesetkalo.

Tabulka 127: Diskriminace církevními představiteli nebo jinými členy církve z důvodu své sexuální orientace

Diskriminace církevními představiteli nebo jinými členy církve z důvodu své sexuální orientace				
	absolutní četnost	kumulativní četnost	relativní četnost	kumulativní relativní četnost
ano, setkal/a	51	51	32,69231	32,6923
ne, nesetkal/a	105	156	67,30769	100,0000

Zdroj: vlastní výzkum

33% respondentů se setkalo s diskriminací církevními představiteli. 67% dotázaných se s diskriminací nesetkalo.

4.3.2.4 Výsledky dotazníkového na Slovensku

Tabulka 128: Pohlaví respondentů

pohlaví respondentů				
	absolutní četnost	kumulativní četnost	relativní četnost	kumulativní relativní četnost
Žena	50	50	44,64286	44,6429
Muž	62	112	55,35714	100,0000

Zdroj: vlastní výzkum

Z celkového počtu 112 homosexuálně orientovaných respondentů, bylo 50 respondentů pohlaví ženského a 62 mužů.

Tabulka 129: Věk respondentů

Věk respondentů				
	absolutní četnost	kumulativní četnost	relativní četnost	kumulativní relativní četnost
15-20 let	36	36	32,14286	32,1429
21-30 let	64	100	57,14286	89,2857
31-40 let	6	106	5,35714	94,6429
41-50 let	2	108	1,78571	96,4286
61-65 let	4	112	3,57143	100,0000

Zdroj: vlastní výzkum

Nejpočetnější kategorií byla kategorie 21-30 let a to zastoupena 64 respondenty. Nejméně zastoupena byla kategorie 41-50 let a to pouze 2 respondenty.

Tabulka 130: Znalost orientace v okolí

Znalost orientace v okolí				
	absolutní četnost	kumulativní četnost	relativní četnost	kumulativní relativní četnost
více než 5 osob	46	46	41,07143	41,0714
říkám to veřejně	10	56	8,92857	50,0000
ne, nezná	10	66	8,92857	58,9286
méně než 5 osob	46	112	41,07143	100,0000

Zdroj: vlastní výzkum

Pouze 10 respondentů z celkového počtu 112 homosexuálně orientovaných dotazovaných svou orientaci skrývá. 10 respondentů říká svou orientaci veřejně.

Tabulka 131: Stav respondenta

Stav respondenta				
	absolutní četnost	kumulativní četnost	relativní četnost	kumulativní relativní četnost
svobodná a žije s partnerkou	20	20	17,85714	17,8571
svobodný/á , žije sám/sama	72	92	64,28571	82,1429
svobodný a žije s partnerem	18	110	16,07143	98,2143
vdaná / ženatý s osobou odlišné sexuální orientace	2	112	1,78571	100,0000

Zdroj: vlastní výzkum

V registrovaném partnerství nežije ani jeden respondent. 2 respondenti jsou sezdáni v heterosexuálním svazku, 38 respondentů žije s partnerem/partnerkou stejného pohlaví.

Tabulka 132: Přiznání homosexuality a její dopad

Přiznání homosexuality a její dopad				
	absolutní četnost	kumulativní četnost	relativní četnost	kumulativní relativní četnost
ano, domnívám	88	88	78,57143	78,5714
ne, nedomnívám	24	112	21,42857	100,0000

Zdroj: vlastní výzkum

Na otázku, zda se respondent domnívá, že přiznání homosexuality má diskriminující dopad odpovědělo 88 (79%) respondentů, že si myslí, že má a 24 respondentů se domnívá, že přiznání k homosexualitě diskriminující dopad nemá.

Tabulka 133: Výchova dítěte homosexuálním párem

Výchova dítěte homosexuálním párem				
	absolutní četnost	kumulativní četnost	relativní četnost	kumulativní relativní četnost
ano, vnímám	84	84	75,00000	75,0000
ne, nevnímám	28	112	25,00000	100,0000

Zdroj: vlastní výzkum

Z celkového počtu 112 respondentů vnímá 75% (84) dotazovaných jako správné, že osoby žijící v registrovaném partnerství v České republice mohou vychovávat děti v případě, že jednomu z partnerů bude jeho dítě z předchozího heterosexuálního vztahu svěřeno do výchovy. 25% (28) respondentů není o správnosti přesvědčeno.

Tabulka 134: Osvojení dětí

Osvojení dětí				
	absolutní četnost	kumulativní četnost	relativní četnost	kumulativní relativní četnost
ne, nevnímám	72	72	64,28571	64,2857
ano, vnímám	40	112	35,71429	100,0000

Zdroj: vlastní výzkum

72 respondentů nevnímá jako správné, že osoby v registrovaném partnerství nemohou osvojit děti. 40 respondentů tuto skutečnost vnímá jako správnou.

Tabulka 135: Soužití s partnerem

Soužití s partnerem				
	absolutní četnost	kumulativní četnost	relativní četnost	kumulativní relativní četnost
ano, myslím	94	94	83,92857	83,9286
ne, nemyslím	18	112	16,07143	100,0000

Zdroj: vlastní výzkum

94 (84%) respondentů se domnívá, že soužití s partnerem stejného pohlaví s sebou nese i vystavení se ve vyšší míře riziku společenské diskriminace. 18 respondentů je opačného názoru.

Tabulka 136: Poradna

Poradna				
	absolutní četnost	kumulativní četnost	relativní četnost	kumulativní relativní četnost
ano, chybí	80	80	71,42857	71,4286
ne, není potřeba	32	112	28,57143	100,0000

Zdroj: vlastní výzkum

71% respondentů je přesvědčeno, že v jejich blízkosti chybí nějaký typ poradny, kam by se mohli obrátit.

Tabulka 137: Typ poradny

Typ poradny				
	absolutní četnost	kumulativní četnost	relativní četnost	kumulativní relativní četnost
Sociální	32	32	28,57143	28,5714
Nevyužil/a žádnou	30	62	26,78571	55,3571
Zdravotní	8	70	7,14286	62,5000
Poradenská	42	112	37,50000	100,0000

Zdroj: vlastní výzkum

30 respondentů z celkového vzorku 112 respondentů se domnívá, že by nevyužilo žádný typ poradny. 42 respondentů by využilo poradenskou poradnu a 32 respondentů poradnu typu sociální, rodinou.

Tabulka 138: Oběť násilného chování

Oběť násilného chování (fyzické napadání) či obtěžování (slovní napadení)				
	absolutní četnost	kumulativní četnost	relativní četnost	kumulativní relativní četnost
ano, pouze slovní	46	46	41,07143	41,0714
ano, fyzické i slovní	12	58	10,71429	51,7857
ne, žádné	54	112	48,21429	100,0000

Zdroj: vlastní výzkum

48% respondentů se nestalo obětí násilného chování. 41% respondentů se setkala se slovním napadením a 11% dotázaných uvedlo, že se setkala jak s fyzickým, tak slovním napadením na základě jejich sexuální orientace.

Tabulka 139: Diskriminace v zaměstnání

Diskriminace				
	absolutní četnost	kumulativní četnost	relativní četnost	kumulativní relativní četnost
ne, orientaci tajím	50	50	44,64286	44,6429
ano, orientaci neskrývám	2	52	1,78571	46,4286
ano, setkal/a	10	62	8,92857	55,3571
ne, nesetkal/a	50	112	44,64286	100,0000

Zdroj: vlastní výzkum

2 respondenti se setkali na základě jejich sexuální orientace s diskriminací v zaměstnání.

Tabulka 140: Diskriminace při poskytování zdravotních služeb

Diskriminace při poskytování zdravotních služeb				
	absolutní četnost	kumulativní četnost	relativní četnost	kumulativní relativní četnost
ano, setkal/a	2	2	1,78571	1,7857
ne, nesetkal/a	66	68	58,92857	60,7143
ne, orientaci tajím	42	110	37,50000	98,2143
ano, orientaci neskrývám	2	112	1,78571	100,0000

Zdroj: vlastní výzkum

2 respondenti se setkali na základě jejich sexuální orientace s diskriminací při poskytování zdravotních služeb. 2 respondenti se s diskriminací setkali, ale ne na základě jejich orientace. 108 respondentů se s diskriminací nesetkalo.

Tabulka 141: Úvaha o emigraci

Úvaha o emigraci				
	absolutní četnost	kumulativní četnost	relativní četnost	kumulativní relativní četnost
ano, zvažoval/a	84	84	75,00000	75,0000
ne, nezvažoval/a	28	112	25,00000	100,0000

Zdroj: vlastní výzkum

75% respondentů uvažovalo o emigraci na základě jejich sexuální orientace.

Tabulka 142: Diskriminace v rodině po přiznání sexuální orientace

Diskriminace v rodině po přiznání sexuální orientace				
	absolutní četnost	kumulativní četnost	relativní četnost	kumulativní relativní četnost
ano, setkal/a	38	38	33,92857	33,9286
ne, neseťkal/a	30	68	26,78571	60,7143
rodina o tom neví	44	112	39,28571	100,0000

Zdroj: vlastní výzkum

34% respondentů se v rodině setkalo s diskriminací na základě jejich orientace, 27% respondentů se neseťkalo s diskriminací v rodině a u 39% respondentů rodina o jejich orientaci neví.

Tabulka 143: Diskriminace církevními představiteli nebo jinými členy církve z důvodu sexuální orientace

Diskriminace církevními představiteli nebo jinými členy církve z důvodu své sexuální orientace				
	absolutní četnost	kumulativní četnost	relativní četnost	kumulativní relativní četnost
ano, setkal/a	62	62	55,35714	55,3571
ne, nesetkal/a	50	112	44,64286	100,0000

Zdroj: vlastní výzkum

55% respondentů se setkalo s diskriminací církevními představiteli nebo jinými členy církve z důvodu sexuální orientace. 45% respondentů nikoli.

4.3.2.5 Výsledky dotazníkového šetření u mužů

Tabulka 144: Národnostní složení

Národnostní složení				
	absolutní četnost	kumulativní četnost	relativní četnost	kumulativní relativní četnost
Sk	62	62	25,30612	25,3061
At	16	78	6,53061	31,8367
De	119	197	48,57143	80,4082
En	48	245	19,59184	100,0000

Zdroj: vlastní výzkum

V celém souboru 245 homosexuálně orientovaných mužů bylo nejvíce mužů z Německa a to zastoupeno 119 respondenty. Nejméně mužů bylo z Rakouska.

Tabulka 145: Věk respondentů

Věk respondentů				
	absolutní četnost	kumulativní četnost	relativní četnost	kumulativní relativní četnost
15-20 let	44	44	17,95918	17,9592
21-30 let	142	186	57,95918	75,9184
31-40 let	35	221	14,28571	90,2041
41-50 let	17	238	6,93878	97,1429
51-60 let	1	239	0,40816	97,5510
61-65 let	6	245	2,44898	100,0000

Zdroj: vlastní výzkum

Nejpočetnější kategorií byla kategorie 21-30 let a to zastoupena 142 respondenty. Nejméně zastoupena byla kategorie 51-60 let a to pouze 1 respondentem.

Tabulka 146: Znalost orientace v okolí

Znalost orientace v okolí				
	absolutní četnost	kumulativní četnost	relativní četnost	kumulativní relativní četnost
více než 5 osob	105	105	42,85714	42,8571
říkám to veřejně	79	184	32,24490	75,1020
ne, nezná	20	204	8,16327	83,2653
méně než 5 osob	41	245	16,73469	100,0000

Zdroj: vlastní výzkum

Pouze 20 respondentů z celkového počtu 245 homosexuálně orientovaných dotazovaných mužů svou orientaci skrývá. 79 respondentů říká svou orientaci veřejně.

Tabulka 147: Stav respondenta

Stav respondenta				
	absolutní četnost	kumulativní četnost	relativní četnost	kumulativní relativní četnost
svobodný, žiji sám	96	105	39,18367	39,1837
svobodný a žiji s partnerem	109	207	45,30612	84,4898
v registrovaném partnerství	26	233	10,61224	95,1020
žiji jinak	9	242	3,67347	98,7755
vdaná / ženatý s osobou stejného pohlaví	3	245	1,22449	100,0000

Zdroj: vlastní výzkum

26 mužů respondentů žije v registrovaném partnerství. 109 respondentů žije s partnerem stejného pohlaví.

Tabulka 148: Přiznání homosexuality a její dopad

Přiznání homosexuality a její dopad				
	absolutní četnost	kumulativní četnost	relativní četnost	kumulativní relativní četnost
ano, domnívám	135	135	55,10204	55,1020
ne, nedomnívám	110	245	44,89796	100,0000

Zdroj: vlastní výzkum

Na otázku, zda se respondent domnívá, že přiznání homosexuality má diskriminující dopad odpovědělo 135 (55%) respondentů, že si myslí že má a 110 respondentů se domnívá, že přiznání k homosexualitě diskriminující dopad nemá.

Tabulka 149: Výchova dítěte homosexuálním párem

Výchova dítěte homosexuálním párem				
	absolutní četnost	kumulativní četnost	relativní četnost	kumulativní relativní četnost
ano, vnímám	217	217	88,57143	88,5714
ne, nevnímám	28	245	11,42857	100,0000

Zdroj: vlastní výzkum

Z celkového počtu 245 respondentů 89% (217) dotazovaných vnímá jako správné, že osoby žijící v registrovaném partnerství v České republice mohou vychovávat děti v případě, že jednomu z partnerů bude jeho dítě z předchozího heterosexuálního vztahu svěřeno do výchovy. Pouze 11% (28) respondentů není o správnosti přesvědčeno.

Tabulka 150: Osvojení dětí

Osvojení dětí				
	absolutní četnost	kumulativní četnost	relativní četnost	kumulativní relativní četnost
ne, nevnímám	188	188	76,73469	76,7347
ano, vnímám	57	245	23,26531	100,0000

Zdroj: vlastní výzkum

188 respondentů nevnímá jako správné, že osoby v registrovaném partnerství nemohou osvojovat děti. 57 respondentů tuto skutečnost vnímá jako správnou.

Tabulka 151: Soužití s partnerem

Soužití s partnerem				
	absolutní četnost	kumulativní četnost	relativní četnost	kumulativní relativní četnost
ano, myslím	189	189	77,14286	77,1429
ne, nemyslím	56	245	22,85714	100,0000

Zdroj: vlastní výzkum

189 respondentů se domnívá, že soužití s partnerem stejného pohlaví s sebou nese i vystavení se ve vyšší míře riziku společenské diskriminace. 56 respondentů je opačného názoru.

Tabulka 152: Typ poradny

Typ poradny				
	absolutní četnost	kumulativní četnost	relativní četnost	kumulativní relativní četnost
Sociální	74	74	30,20408	30,2041
nevyužil bych žádnou	68	142	27,75510	57,9592
Zdravotní	20	162	8,16327	66,1224
poradenská	83	245	33,87755	100,0000

Zdroj: vlastní výzkum

68 respondentů z celkového vzorku 245 respondentů se domnívá, že by nevyužilo žádný typ poradny. 83 respondentů by využilo poradenskou poradnu a 74 respondentů poradnu typu sociální, rodinou.

4.3.2.6 Výsledky dotazníkového šetření u žen

Tabulka 153: Národnostní složení

Národnostní složení				
	absolutní četnost	kumulativní četnost	relativní četnost	kumulativní relativní četnost
At	42	42	14,53287	14,5329
De	89	131	30,79585	45,3287
En	108	239	37,37024	82,6990
Sk	50	289	17,30104	100,0000

Zdroj: vlastní výzkum

V celém souboru 289 homosexuálně orientovaných žen bylo nejvíce žen z Anglie a to zastoupeno 108 respondentkami. Nejméně žen bylo z Rakouska.

Tabulka 154: Věk respondentek

Věk respondentů				
	absolutní četnost	kumulativní četnost	relativní četnost	kumulativní relativní četnost
15-20 let	46	46	15,91696	15,9170
21-30 let	209	255	72,31834	88,2353
31-40 let	23	278	7,95848	96,1938
41-50 let	7	285	2,42215	98,6159
51-60 let	4	289	1,38408	100,0000

Zdroj: vlastní výzkum

Nejpočetnější kategorií byla kategorie 21-30 let a to zastoupena 209 respondentkami. Nejméně zastoupena byla kategorie 51-60 let a to pouze 4 respondentkami.

Tabulka 155: Znalost orientace v okolí

Znalost orientace v okolí				
	absolutní četnost	kumulativní četnost	relativní četnost	kumulativní relativní četnost
více než 5 osob	124	124	42,90657	42,9066
říkám to veřejně	122	246	42,21453	85,1211
méně než 5 osob	34	280	11,76471	96,8858
ne, nezná	9	289	3,11419	100,0000

Zdroj: vlastní výzkum

Pouze 9 respondentek z celkového počtu 289 homosexuálně orientovaných dotazovaných žen svou orientaci skrývá. 122 respondentek říká svou orientaci veřejně.

Tabulka 156: Přiznání homosexuality a její dopad

Přiznání homosexuality a její dopad				
	absolutní četnost	kumulativní četnost	relativní četnost	kumulativní relativní četnost
ne, nedomnívám	144	144	49,82699	49,8270
ano, domnívám	145	289	50,17301	100,0000

Zdroj: vlastní výzkum

Na otázku, zda se respondent domnívá, že přiznání homosexuality má diskriminující dopad odpovědělo 145 (50%) respondentek, že si myslí, že má a 144 respondentek se domnívá, že přiznání k homosexualitě diskriminující dopad nemá.

Tabulka 157: Výchova dítěte homosexuálním párem

Výchova dítěte homosexuálním párem				
	absolutní četnost	kumulativní četnost	relativní četnost	kumulativní relativní četnost
ano, vnímám	267	267	92,38754	92,3875
ne, nevnímám	22	289	7,61246	100,0000

Zdroj: vlastní výzkum

Z celkového počtu 289 respondentek vnímá 92% (267) dotazovaných jako správné, že osoby žijící v registrovaném partnerství v České republice mohou vychovávat děti v případě, že jednomu z partnerů bude jeho dítě z předchozího heterosexuálního vztahu svěřeno do výchovy. Pouze 8% (22) respondentek není o správnosti přesvědčeno.

Tabulka 158: Osvojení dětí

Osvojení dětí				
	absolutní četnost	kumulativní četnost	relativní četnost	kumulativní relativní četnost
ne, nevnímám	264	264	91,34948	91,3495
ano, vnímám	25	289	8,65052	100,0000

Zdroj: vlastní výzkum

264 respondentek nevnímá jako správné, že osoby v registrovaném partnerství nemohou osvojovat děti. 25 respondentek tuto skutečnost vnímá jako správnou.

Tabulka 159: Soužití s partnerem

Soužití s partnerem				
	absolutní četnost	kumulativní četnost	relativní četnost	kumulativní relativní četnost
ano, myslím	235	235	81,31488	81,3149
ne, nemyslím	54	289	18,68512	100,0000

Zdroj: vlastní výzkum

235 (81%) respondentek se domnívá, že soužití s partnerem stejného pohlaví s sebou nese i vystavení se ve vyšší míře riziku společenské diskriminace. 54 respondentek je opačného názoru.

Tabulka 160: Typ poradny

Typ poradny				
	absolutní četnost	kumulativní četnost	relativní četnost	kumulativní relativní četnost
Sociální	92	92	31,83391	31,8339
nevyužil bych žádnou	67	159	23,18339	55,0173
poradenská	127	286	43,94464	98,9619
zdravotní	3	289	1,03806	100,0000

Zdroj: vlastní výzkum

67 respondentek z celkového vzorku 289 dotázaných se domnívá, že by nevyužilo žádný typ poradny. 127 respondentek by využilo poradenskou poradnu a 92 respondentek poradnu typu sociální, rodinou.

5. Diskuse

Dnem vstupu v platnost Zákona o registrovaném partnerství od 1. června 2006 došlo k převratným změnám umožňující soužití homosexuálních párů v ČR v registrovaném partnerství. Registrované partnerství je trvalé společenství dvou osob stejného pohlaví starších 18 let, způsobilých k právním úkonům. Alespoň jedna z osob vstupujících do partnerství musí být státním občanem České republiky. Oba nesmí předtím uzavřít manželství nebo vstoupit do partnerství anebo do obdobného svazku osob stejného pohlaví v zahraničí. Matriky na celém území zaregistrovaly od července roku 2006, kdy vstoupil v platnost zákon o registrovaném partnerství, celkem 841 homosexuálních párů, z toho 596 mužských a 245 ženských párů. Pro homosexuální soužití s požehnáním státu se tedy rozhodlo 1 682 lidí. Počet zaniklých partnerství je minimální¹⁹⁸.

Registrované partnerství nabízí práva, ale i povinnosti osobám, které dobrovolně vstupují do registrovaného partnerství. Partneři mají v partnerství stejné povinnosti a stejná práva.

Partner je oprávněn zastupovat druhého partnera v jeho běžných záležitostech, zejména přijímat za něho běžná plnění, pokud zvláštní právní předpis nestanoví jinak. Jednání jednoho z partnerů při obstarávání běžných záležitostí partnerství zavazuje oba partnery společně a nerozdílně; to platí pro závazky vzniklé v době trvání partnerství i v případě, že partnerství následně bylo prohlášeno za neplatné nebo zaniklo.

V této práci se autorka snažila zmapovat to, jaký mají názor homosexuálové na registrované partnerství. Předmětem práce byl i pohled široké veřejnosti na diskriminaci, dále na reakce okolí, partnerský život, rovné příležitosti v běžném životě oproti době minulé, tedy době před rokem 2006. Zájmem práce kromě toho bylo zjistit i názory široké veřejnosti na problematiku soužití homosexuálních párů. Autorka si kladla i otázku, zda existuje rozdíl v množství soužití lesbických a gay párů.

---

¹⁹⁸ MACH, J. Novinky.Cz: *Registrované partnerství v Česku uzavřelo už přes 1 600 homosexuálů* [online]. [cit.2009-11-14]. Dostupné z: <http://www.novinky.cz/domaci/178697-registrovane-partnerstvi-v-cesku-uzavrelo-uz-pres-1-600-homosexualu.html>

V západní Evropě a v USA existuje množství výzkumných studií, které toto téma detailně analyzují. V České republice byl zatím proveden pouze jeden rozsáhlejší výzkum nazvaný „Společenská diskriminace lesbických žen, gay mužů a bisexuálů v ČR“¹⁹⁹. Tento výzkum byl proveden v rámci rozsáhlého projektu zaměřeného na deset východoevropských zemí přistupujících k Evropské unii.

Pilotní výzkum- rozhovory

Když se autorka práce před samotným započatím pilotního výzkumu²⁰⁰ spojila s Ing. Marečkem za účelem konzultování vhodnosti rozhovorů s homosexuálně orientovanými respondenty a jejich organizace, mimo jiné ji také sdělil, že si zatím přesně nedokáže představit, jak výzkum dopadne. Prý se setkal zatím jen s dotazníkovým šetřením, ale neskrýval svůj zájem. Vyjádřil potěšení nad tím, že se autorka zajímá o gay a lesbickou minoritu v naší společnosti a že se tato problematika dostane i na „akademickou půdu“. Na druhou stranu byl skeptický, neboť si myslel, že se jen „opět něco napíše“ a bude to ležet pouze někde v šuplíku“. Informoval autorku o akcích a pořádaných konferencích. Poskytl ji některé písemné materiály, literaturu, ale hlavně ochotné respondenty.

S respondenty byl proveden rozhovor, který sloužil jako pilotáž pro disertační práci. Pilotní studie byla zvolena z důvodu zjištění a ověření, zda je výzkum v dané populaci vůbec možný a zda informace, kterou požaduje zjistit je dosažitelná. Jak uvádí Kozlová, L.²⁰¹: „Je prováděna na malé skupině vybrané z populace, kterou hodláme studovat a používáme nejčastěji kvalitativní postupy (např. nestandardizovaný rozhovor).“

---

¹⁹⁹ PROCHÁZKA, I., JANÍK, D., HROMADA, J. *Diskriminace lesbických žen, gay mužů a bisexuálů v ČR*. 2003

²⁰⁰ KUBELOVÁ, V. Rozbor právní úpravy homosexuálních párů v ČR . *Závěrečná zpráva o řešení grantového projektu*. České Budějovice: ZSF, Interní grant JU, Registrační číslo: 18/2006/H-ZSF, 2007. Konzultant Prouza, D.

²⁰¹ KOZLOVÁ, L. *Eamos - Výzkum v sociální oblasti*. [online]. [cit.2009-11-14] Dostupné z:<
http://www.eamos.cz/amos/ksb/externi/ksb_305/index.htm>

Předvýzkum k dotazníkovému šetření

Na základě předvýzkumu, který autorka uskutečnila v roce 2006²⁰², byla autorkou zvolena jako nejvhodnější metoda pro specifickou skupinu obyvatel právě metoda dotazování technikou anonymního dotazníku. Jak uvádí Disman, M. předvýzkum testuje nástroje, které ve výzkumu hodláme použít (např. dotazník – srozumitelnost a jednoznačnost otázek). Je prováděn na malém vzorku vybraném z populace. Tento vzorek je však obvykle větší, než vzorek pro pilotní studii²⁰³.

5.1 Diskuse k dotazníkovému šetření v České republice

Přestože byl dotazník určen především homosexuální populaci a distribuován jen na místa, kde se tito respondenti nacházejí, tak nakonec tato část populace v České republice tvořila pouze 67% výzkumného vzorku (celkový počet kompletně vyplněných dotazníků byl 1019).

K výzkumu byla použita modifikovaná verze dotazníku, který již v ČR použili Procházka, Janík a Hromada²⁰⁴ v roce 2003. Vybrané otázky zůstaly beze změn, aby bylo možné výzkum s odstupem let porovnat, polovinu otázek autorka zvolila své vlastní. Stěžejní otázky zabývající se diskriminací sexuální minority a otevřenosti minority ke svému okolí autorka ponechala téměř beze změn, naopak přidala otázky týkající se rodinného soužití a zákona o registrovaném partnerství. Dotazník v konečné podobě po předvýzkumu obsahoval 21 uzavřených otázek.

Co se týče reprezentativnosti vzorku, lze pouze spekulovat. Na základě procentuálního odhadu počtu homosexuálních obyvatel se v této souvislosti mluví asi o čtyřech procentech. S ohledem na údaje Českého statistického úřadu z března 2009, podle nichž ČR čítá 10 476 543 obyvatel, by v Česku žilo asi 419 tisíc homosexuálů.

---

²⁰² KUBELOVÁ, V. Rozbor právní úpravy homosexuálních párů v ČR . *Závěrečná zpráva o řešení grantového projektu*. České Budějovice: ZSF, Interní grant JU, Registrační číslo: 18/2006/H-ZSF, 2007. Konzultant Prouza, D.

²⁰³ DISMAN, M. *Jak se vyrábí sociologická znalost*. 3. vyd. Praha: Karolinum, 2002. ISBN 80-246-0139-7.

²⁰⁴ PROCHÁZKA, I., JANÍK, D., HROMADA, J. *Diskriminace lesbických žen, gay mužů a bisexuálů v ČR*. 2003

Celkový počet zaregistrovaných z tohoto hlediska tvoří jen zlomek homosexuální populace.

Zkoumaný soubor nelze statisticky považovat za plně reprezentativní ani pro homosexuální ani pro bisexuální menšinu, neboť se vyznačuje některými zjevnými abnormalitami jako např.: věkové rozložení souboru, které není reprezentativní. Věk respondentů je sice mezi 15 lety až více jak 65 lety, ale valná většina respondentů se nachází v rozmezí 21-30let (n=634), zatímco lidé starší padesát let jsou v souboru zastoupeni pouze minimálně (n=13). Zde by se dalo polemizovat nad tím, zda příčinou malého vzorku u respondentů nad 50let je zvolená forma online dotazníku, ale ani při výzkumu voleném v předvýzkumu papírovou podobou dotazníku se věk respondentů vícekrát neobjevil. Na druhou stranu je ale internet nejčastěji využíván převážně dospívajícími a dospělými lidmi a počet uživatelů staršího středního věku klesá. Což se potvrdilo i v tomto výzkumu, kdy nejvíce zastoupené věkové kategorie byli 15-20 let a 21-30 let. U věkové kategorie 31 a více již nastal rapidní sestup uživatelů. Ve sledovaném souboru je velký nepoměr mezi pohlavími. Výzkumu se zúčastnilo celkem 776 žen a pouze 243 mužů (n=1019). Další abnormalita zkoumaného souboru se týká dosaženého vzdělání. V souboru jsou nadprůměrně reprezentováni lidé se vzděláním středním s maturitou.

V kvantitativní části výzkumu byla statisticky zpracována data od 1019 respondentů, z toho 776 žen, 243 mužů. Z celkového souboru bylo pouze 107 heterosexuálně orientovaných osob. 229 respondentů se deklarovalo jako bisexuálně orientované osoby a zbylých 683 se označilo jako osoby s homosexuální orientací. I přesto je to velice spekulativní, neboť dotazník byl určen převážně homosexuálně orientovaným osobám s tím, že i jeho distribuce a umístění bylo předem určené právě na webové stránky zabývající se převážně touto problematikou²⁰⁵.

FOI (fill-out index) v průběhu výzkumu opravdu měnil svůj profil respondentů. Na počátku výzkumu byl nárůst respondentů veliký, postupem času klesal.

---

²⁰⁵ KUBELOVÁ, V. *Educational and Didactic Communication*. 1st edition. Bratislava : Didaktis, 2009. ISBN 978-80-89160-. Questionnaire investigation made in a specific group of citizens, s. 116-120.

Během výzkumu přes webové rozhraní se podařilo získat přes tisíc odpovědí od široké veřejnosti. Poměr homosexuálně orientovaných osob byl ve výzkumu nadpoloviční. Jako velice pozitivní lze hodnotit zpětnou vazbu od organizací sdružujících homosexuály, které v průběhu výzkumu samy žádaly o umístění odkazu na dotazník na své webové stránky²⁰⁶. K získání respondentů autorka postupovala takto: oslovila emailem či telefonicky manažery příslušných webových stránek, předsedy organizací zabývající se touto problematikou. Někteří souhlasili s vložením linku na jejich stránky, někteří požadovali banner pro vložení na jejich stránky. Některé stránky byly specificky zaměřené pro lesby, některé pouze na muže gaye. Na tyto weby byl vložen odkaz s průvodním dopisem a odkazem na autorky vlastní stránky (www.genderhost.end.eu). Stránky si autorka samostatně (za podpory webmastera Tomáše Beneše) vytvořila pouze pro tento výzkum a na stránkách nebyla ani reklama. Stránky působily velice věrohodně, což byl jeden z cílů tohoto dotazníku. Mezi internetové servery, kam byl uložen banner či link patřily např. kluci.info, colourplanet.cz, bengales.cz, drbna.cz, elnadruhou.cz, lesba.cz. (metodou samosběru).

Přestože je v rámci sociologických výzkumů preferována spíše klasická metoda získávání (kvantitativních) dat prostřednictvím rozdaných/rozeslaných dotazníků²⁰⁷, případně interview, ověřila se autorce tato metoda jako nejvhodnější. Autorka eliminovala tzv. cookies, které identifikovaly počítač, z něhož respondent odpovídal. I když je pravda, že anonymní prostředí neumožňuje kontrolu respondentů, kteří jsou pro výzkum vybráni, tudíž není zaručeno, že zapojení respondenti budou skutečně odpovídat požadavkům výzkumníka, autorka se přesvědčila u specifické skupiny respondentů o správnosti volby právě online dotazníku (na základě předvýzkumu viz GAJU²⁰⁸). Výsledky z dotazníku byly podrobeny statistické analýze ve statistickém programu SPSS 15. Data byla zpracována v červenci roku 2009.

---

²⁰⁶ KUBELOVÁ, V., KAJANOVÁ, A. Využití internetu pro získání výzkumných dat sociologického charakteru od specifických cílových skupin (minority, subkultury). *Kontakt*, 2009, číslo 2, str. 401-405. ISSN 1212-4117.

²⁰⁷ KUBELOVÁ, V. *Educational and Didactic Communication*. 1st edition. Bratislava : Didaktis, 2009. ISBN 978-80-89160-. Questionnaire investigation made in a specific group of citizens, s. 116-120.

²⁰⁸ KUBELOVÁ, V. Rozbor právní úpravy homosexuálních párů v ČR . *Závěrečná zpráva o řešení grantového projektu*. České Budějovice: ZSF, Interní grant JU, Registrační číslo: 18/2006/H-ZSF, 2007. Konzultant Prouza, D.

Po vyplnění dotazníku měl každý respondent možnost kontaktovat autorku dotazníku a psát jí připomínky, dotazy, přání. Nejednou se autorka setkala s věcnými připomínkami, pochvalou i námětem pro ostatní studenty tvořící podobné práce s podobným typem výzkumu.

5.1.1 Diskuse k dotazníkovému šetření - odpovědi všech respondentů

Dotazník vyplnilo 1305 respondentů, z toho bylo 1019 dotazníků zařazeno do statistického vyhodnocení. Pro neúplné vyplnění dotazníku muselo být 286 dotazníků z výzkumu vyřazeno. Autorka neměla omezení, která by respondentovi přikazovala celý dotazník vyplnit. Pokud respondent uznal za vhodné dotazník nedovyplnit, mohl jeho stránky bez problémů ukončit. Z celkového počtu 1019 (100 %) respondentů bylo 776 žen respondentek a 243 mužů. Nejtypičtější (modální) věkovou kategorií byla ve sledovaném vzorku kategorie respondentů ve věku 21-30 let. Tato věková kategorie byla i předpokládána z předvýzkumu.

V analyzovaném souboru bylo 67 % osob s homosexuální orientací, dále 22,5 % osob prohlašujících se za bisexuály. Zbýlých 10,5 % pak tvořili heterosexuálové nebo heterosexuálové s homosexuální zkušeností²⁰⁹.

Výzkum podobného typu zaměřený na spokojenost homosexuálních respondentů se zákonem o registrovaném partnerství v České republice zatím neproběhl. Autorka je také originální v průzkumu spokojenosti dotazovaných s poradnami v jejich okolí.

Jak uvádí Pechová, O.²¹⁰, „zajímavým tématem je rovněž otázka diskriminace v oblasti rodičovských práv a péče o děti partnera (partnerky), přičemž se jedná o problematiku, která je u nás zatím reflektována jen velmi omezeně“. A právě i na tuto oblast se autorka v této disertační práci zaměřila. Autorka se domnívá, že výsledky této disertační práce jsou velice signifikantní.

---

²⁰⁹ KUBELOVÁ, V. *Educational and Didactic Communication*. 1st edition. Bratislava : Didaktis, 2009. ISBN 978-80-89160-. Questionnaire investigation made in a specific group of citizens, s. 116-120.

²¹⁰ PECHOVÁ, O. Diskriminace na základě sexuální orientace. *E-psychologie* [online]. 2009. 3(3), 1-16 [2008-10-02]. Dostupný z WWW: <<http://e-psycholog.eu/pdf/pechova.pdf>>. ISSN 1802-8853.

V České republice byl v tomto směru zatím první velmi zajímavý výzkum týkající se diskriminace homosexuálních lidí publikovaný Procházkou a kol. v roce 2003.²¹¹ Šlo o součást většího výzkumného projektu, který byl zaměřen na deset zemí přistupujících k Evropské unii (dále jen EU). Česká republika vykazovala ve srovnávání s ostatními státy jen relativně malou míru zkušeností s diskriminací. Ze zásadních věcí chybějících v roce 2003 byl pouze zákon o registrovaném partnerství, jehož prosazování na druhé straně vyprovokovalo několikaletou mediální diskusi. Jak uvádí MUDr. Procházka a Jiří Hromada²¹²: „Česká společnost není homofobní, i když se s homofobními projevy, především extrémistů a lidí s osobními problémy, setkáváme. Hlavním nepřítelem g/l²¹³ minority je nyní ona sama. Zbytečně setrvává v alibistickém strachu. Zbytečně lže okolí a právě těmito postoji proti sobě zbytečně popuzuje.“

Druhým výzkumem provedeným na diskriminaci homosexuální menšiny, byl výzkum PhDr. Olgy Pechové, která výsledky publikovala v roce 2009 na několika dostupných webech (v literatuře uvádím pouze jeden zdroj, neboť výsledky na webech jsou duplicitní). Tento výzkum byl zaměřen na dotazníkové šetření u 496 homosexuálních a bisexuálních respondentů.

Autorka deklarovanou bisexuální orientaci respondentů nezařazuje do výzkumu pod pojem homosexualita. Jak uvádí Analýza situace lesbické, gay, bisexuální a transgender menšiny v ČR²¹⁴: „Definování pojmu lesbická, gay a bisexuální (LGB) menšina a komunita představuje nemalý problém, neboť už samotná definice sexuální orientace procházela historickým vývojem. Dodnes se tak například vede spor o tom, zda existuje bisexuální orientace či nikoliv.“

Vzhledem k tomu, že data z výzkumu pro tuto disertační práci byla od července roku 2009 zpracovávána, dalo by se hovořit o souběžnosti provedených výzkumů - právě s Olgou Pechovou, což umožňuje i porovnání získaných dat.

---

²¹¹ PROCHÁZKA, I., JANÍK, D., HROMADA, J. *Diskriminace lesbických žen, gay mužů a bisexuálů v ČR*. 2003

²¹² PROCHÁZKA, I., HROMADA, J. DISKRIMINACE 2003 (průzkum EU). Gay iniciativa [online]. [cit. 2009-10-10]. Dostupné z: <<http://gay.iniciativa.cz/www/index.php?page=clanek&id=256>>

²¹³ Vysvětlivka: gay a lesbické

²¹⁴ PRACOVNÍ SKUPINA PRO OTÁZKY SEXUÁLNÍCH MENŠIN MINISTRYNĚ PRO LIDSKÁ PRÁVA A NÁRODNOSTNÍ MENŠINY. *Analýza situace lesbické, gay, bisexuální a transgender menšiny v ČR* [online]. 1. vyd. Praha, 2007 [cit. 2009-10-17]. S 7. Dostupné z: <http://www.vlada.cz/assets/ppov/rlp/sexualni-mensiny/ANALYZA_final.pdf>.

Závěr, který Olga Pechová²¹⁵ vyvodila z jejího výzkumu je následující: „Dotazníkovým šetřením u 496 homosexuálních a bisexuálních respondentů bylo zjištěno, že diskriminace na základě sexuální orientace je v České republice nadále značně rozšířeným jevem“. 56% respondentů uvedlo, že se za posledních pět let alespoň jednou setkalo s diskriminací či obtěžováním. 14% mužských respondentů se setkalo s fyzickým napadením kvůli své sexuální orientaci, aniž by se byl jen jediný z těchto činů stal předmětem zájmu orgánů činných v trestním řízení.

Tabulka 5 vypovídá o počtu pohlaví zastoupeném ve výzkumu. Z celkového počtu 1019 respondentů bylo 76,2% žen a 23,8% mužů. Nejčastější věkovou kategorií byla ve sledovaném souboru kategorie respondentů ve věku 21-30 let. Hledisko věku je jeden z faktorů, který má vliv na postoje k homosexuálně orientovaným lidem a partnerskému modelu soužití gayů a lesbiček, neboť lze předpokládat, že lidé vyššího věku mohou být ve svých postojích konzervativnější, mohou mít méně nových informací a menší zájem o jejich získávání. Naopak mladá generace bude ve svých přístupech otevřenější. Modální kategorií tvořili respondenti s úplným středoškolským vzděláním, druhou nejčetnější kategorií tvořili respondenti s vysokoškolským vzděláním. Rovněž úroveň vzdělání je faktorem, který ovlivňuje postoje veřejnosti k LGBT menšině. Z průzkumů veřejného mínění vyplývá, že otevřenější přístup mají lidé mladší a s vyšším vzděláním²¹⁶.

Z tabulky 10 vyplývá, že modální kategorií tvoří respondenti žijící ve městě s počtem obyvatel nad 100 000. Druhou nejčastější kategorií pak tvoří obyvatelé žijící v obcích s počtem obyvatel do 5000. Právě i velikost domovského sídla hraje roli při výskytu homofobie a heteronormativita²¹⁷. Rodinný stav respondentů ukazuje tabulka 12, kdy nejvíce a to 44% respondentů jsou svobodní a žijí sami. 4% respondentů žijí ve

---

²¹⁵ PECHOVÁ, O. Diskriminace na základě sexuální orientace. *E-psychologie* [online].2009. 3(3), 1-16 [2008-10-02]. Dostupný z WWW: <<http://e-psycholog.eu/pdf/pechova.pdf>>. ISSN 1802-8853.

²¹⁶ Pracovní skupina pro otázky sexuálních menšin ministryně pro lidská práva a národnostní menšiny . *Analýza situace lesbické, gay, bisexuální a transgender menšiny v ČR*. 1. vyd. Praha : [s.n.], 2007. 59 s. Dostupný z: <http://www.vlada.cz/assets/cs/rvk/rlp/PracSk_sex_mensin/ANALYZA_final.pdf>.

²¹⁷ Pracovní skupina pro otázky sexuálních menšin ministryně pro lidská práva a národnostní menšiny . *Analýza situace lesbické, gay, bisexuální a transgender menšiny v ČR*. 1. vyd. Praha : [s.n.], 2007. 59 s. Dostupný z: <http://www.vlada.cz/assets/cs/rvk/rlp/PracSk_sex_mensin/ANALYZA_final.pdf>.

svazku manželském, 3% v registrovaném partnerství a 1 respondent žije ve svazku manželském s osobou stejného pohlaví. Ze všech dotazovaných se 67% respondentů přihlásilo k homosexuální orientaci, 11% pak k heterosexuální orientaci. Jako bisexuální vnímalo svoji orientaci 23% oslovených. Tyto výsledky již nekorespondují se zjištěními Weisse a Zvěřiny v roce 1998, kdy se k heterosexuální orientaci přihlásilo 97,5 % mužů a 96,6 % žen a 2,5 % mužů a 3,4 % žen uvedli jinou odpověď (orientace homosexuální nebo nejsem si jist/a)²¹⁸. Důvodem bude pravděpodobně umístění dotazníku a jeho distribuce na stránkách, zabývajících se homosexuální tematikou. Naopak překvapující bylo procento heterosexuálně orientovaných osob, které se na těchto stránkách objevily. Otázkou je, zda právě někteří z těchto heterosexuálně orientovaných respondentů neprochází tzv. coming outem nebo nevyhledává pomoc pro své blízké či kamarády.

85% respondentů se domnívá, že zákonná úprava (zákon o registrovaném partnerství) je dostatečná, tzn., že dostatečně řeší úpravu soužití homosexuálních párů. Lze říci, že 85,3% respondentů vnímá současnou právní úpravu jako dostatečnou a pouze 14,7 procent respondentů jako nedostatečnou. Tento poměr je podobný v rámci homosexuálně, heterosexuálně či bisexuálně založených osob. Tato otázka byla posouzena prostřednictvím klasického Chí-kvadrát testu²¹⁹. Na základě analyzovaných dat lze říci, že se nepodařilo prokázat s 95% spolehlivostí rozdílné vnímání současné zákonné úpravy homosexuálních párů vzhledem k sexuální orientaci respondentů. Přesto ale odpověď na následující otázku, zda si myslí, že je správné, že osoby v registrovaném partnerství mohou mít k dítěti povinnosti, ale práva ne, odpovědělo 82% respondentů negativně. Pouze 18% respondentů se domnívá, že je to takto správné. Homosexuální rodiny existují naprosto v souladu se zákonem, protože v Zákoně o registrovaném partnerství se výslovně uvádí, že existence partnerství není překážkou k výkonu rodičovské zodpovědnosti partnera vůči jeho dítěti, ani překážkou k svěření

---

²¹⁸ WEISS, P., ZVĚŘINA, J. *Sexuální chování v ČR - situace a trendy*. 1. vyd. Praha : Portál, 2001. 160 s. ISBN 80-7178-558-X.

²¹⁹ KUBELOVÁ, V. *Educational and Didactic Communication*. 1st edition. Bratislava : Didaktis, 2009. ISBN 978-80-89160-. Questionnaire investigation made in a specific group of citizens, s. 116-120.

jeho dítěte do jeho výchovy²²⁰. Téměř stejné procento respondentů (88%) se dále domnívá, že není správné, že osoby v registrovaném partnerství nemohou osvojovat děti. V České republice uzavření registrovaného partnerství nebrání tomu, aby se gayové a lesby stali pěstouny, nicméně pouze individuálně, nikoli společně jako pár. Společnými pěstouny se mohou stát pouze manželé²²¹. Nelze zde opomenout fakt, že 54% respondentů odpovědělo na kontrolní otázku týkající se znalosti zákona odpovědí, že zákon vůbec nezná! Pouze 37,5% respondentů, kteří se domnívají, že zákon o registrovaném partnerství znají, si myslí, že tento zákon nedisponuje některými právními úkony v České republice. Otázkou pak také je, zda ví, co je obsahem pojmu diskriminace? Obsahem zákona o registrovaném partnerství? Jsou jejich odpovědi převážně medializované???

Následující otázky v dotazníku byly zaměřeny na oblast diskriminace na základě sexuální orientace v České republice a na oblast registrovaného partnerství a jeho uzákonění.

Aby si autorka mohla odpovědět na hypotézu 2: Homosexuální pár žijící ve společné domácnosti je společností diskriminován, která byla stanovena, zvolila si odpovědi od všech respondentů, kteří online dotazník vyplnili. Z celkového počtu 1019 respondentů se 58% dotázaných domnívá, že přiznání k homosexualitě má diskriminující dopad pro osobu v jejím životě. 76% respondentů si také myslí, že přímo soužití s partnerem stejného pohlaví přináší vystavení se větší míře riziku společenské diskriminace. Autorka hypotézu na základě odpovědí od respondentů potvrdila. Tato otázka byla posouzena prostřednictvím klasického Chí-kvadrát testu a to ve vztahu stav respondenta a jeho názor na vystavení se vyššímu riziku diskriminace při společném soužití. Na základě tohoto testu lze říci, že se na hladině významnosti $\alpha = 0,05$ nepodařilo prokázat, že se názor na společenskou diskriminaci při soužití s partnerem stejného pohlaví liší v závislosti na stavu respondenta. Dále lze prostřednictvím testu na shodu relativních četností ověřit hypotézu, která tvrdí, že více

---

²²⁰ STEJNÁ RODINA. *Homosexuální rodiny s dětmi opravdu existují*. [online]. 2007-2009 [cit. 2009-12-12]. Dostupné z: <http://www.stejnarodina.cz/index.php?item=ochrana_ditete>

²²¹ ŠTĚPÁNKOVÁ, M. *Diskriminace. Gay a lesbické rodičovství* [online]. [cit.2009-11-1]. Dostupné z:<http://prace.diskriminace.cz/do-sexualni/glb_rodicovstvi.phtml>

jak polovina respondentů se kloní k názoru, že homosexuální pár žijící ve společné domácnosti je společností diskriminován, viz test níže:

Ověřeno testem na shodu relativních četností: Test dává signifikantní výsledek i při testování hypotézy $H_0 : \pi = 0,73$ vs. $H_A : \pi > 0,73$. Hypotéza je testem na shodu relativní četnosti potvrzena.

Jednou z nejdůležitějších odpovědí pro tento výzkum byly odpovědi na otázku z dotazníku, která zjišťovala potřebu poraden pro homosexuálně orientované respondenty²²². Z pilotního výzkumu vyplynulo, že poradny ve „velkých“ městech chybí a např. sdružení Lambda, které se chtělo i za autorky pomoci registrovat dle zákona o sociálních službách, nemohlo z několika důvodů prozatím uspět. Od ledna roku 2007 platí v České republice nový zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách,²²³ který přinesl nejvýraznější změnu systému sociálních služeb, dříve označovaných jako „sociální péče“ za posledních dvacet let. Změna se týká uživatelů, poskytovatelů i zadavatelů sociálních služeb. Vedle dalších novinek, kterými se staly zejména příspěvek na péči, registrace poskytovatelů a uživatelů sociálních služeb.

Registrace poskytovatelů sociálních služeb.

Smyslem tohoto institutu je zabezpečit, aby ten, kdo má v úmyslu stát poskytovatelem sociálních služeb, ještě před zahájením této činnosti osvědčil, že splňuje některé zásadní podmínky hygienického, technického, materiálního, personálního i odborného charakteru, které mu umožní poskytovat sociální služby v požadovaném rozsahu a kvalitě. Registrujícím orgánem jsou krajské úřady, v některých případech Ministerstvo práce a sociálních věcí České republiky. Na každou ze základních služeb je nutná zvláštní samostatná registrace²²⁴. Z registru, který je veden v listinné a elektronické podobě, je vytvořen informační systém o sociálních službách, je provozovaný na internetových stránkách Ministerstva práce a sociálních

---

²²² KUBELOVÁ, V. *Educational and Didactic Communication*. 1st edition. Bratislava : Didaktis, 2009. ISBN 978-80-89160-. Questionnaire investigation made in a specific group of citizens, s. 116-120.

²²³ Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, v platném znění.

²²⁴ Právní rámec poskytovaných sociálních služeb. *Sociální služby: odborný časopis*. 2009, ročník XI, č. 2009/I, s. 26.

věcí České republiky a na stránkách krajských úřadů. Informační systém umožňuje čerpat aktuální informace o konkrétních poskytovatelích sociálních služeb²²⁵.

Z celkového počtu 1019 respondentů by 28% nevyužilo žádný typ nabízené poradny z dotazníku. Možná právě v těchto 28 procentech je i 11% heterosexuálně orientovaných osob nebo 23% bisexuálních osob z celkového souboru. Na druhou stranu je zde velké procento těch, kteří by nějakou poradnu v blízkosti svého bydliště přivítali. I na základě získaných informací ze skupinové diskuse je jasné, že osoby staršího věku, které jsou již po procesu rozpoznání atypické sexuální orientace, tzv. coming outu, žádné rady již nepotřebují. Toto se zřejmě mohlo projevit i zde. Nejvíce respondentů by uvítalo poradnu typu rodinného poradenství, nebo jen poradenství k problematice. Jak uvádí Sobotková, I.: rodiny, v nichž se vyskytnou homosexuální členové, mohou mít své specifické problémy a rodinní poradci a terapeuti budou muset poskytovat těmto rodinám specializované služby. Může se jednat o pomoc původním rodinám vyrovnat se s často ambivalentní reakcí na zjištění faktu homosexuality, dále o práci s rodinami tvořenými homosexuálním párem, které mohou mít děti ve své péči. Tolerance okolí k homosexuálnímu páru často opadne, když se ho týká rodičovství²²⁶.

29% respondentů by chtělo ve své blízkosti mít i poradnu typu sociálního poradenství, či pracovně-právního poradenství.

Na internetu lze najít občanská sdružení, svépomocné skupiny, diskusní fóra i poradny zaměřené na problematiku homosexuálů. A je na místě konstatovat, že za dobu, co se tomuto tématu aktivně autorka věnuje (od roku 2006), je jich čím dál více. Většina webů je cíleně zaměřena na homosexuály, poskytuje i řadu poradenství včetně validních informací o této problematice. Otázkou zůstává, v jakém měřítku zde pracují odborníci na tuto problematiku a do jaké míry mohou fakticky pomoci právě i heterosexuálům, kteří řeší problém ve svém okolí.

---

²²⁵ Metodický pokyn MPSV – *Otázky a odpovědi k zákonu č. 108/2006 Sb., o sociálních službách a k zákonu č. 109/2006 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o sociálních službách.*

²²⁶ SOBOTKOVÁ, I. *Psychologie rodiny*. 2.přepracované vyd. Praha: Portál, 2007. s.190-191.ISBN 978-80-7367-250-8.

5.1.2 Diskuse k dotazníku – odpovědi pouze homosexuálně orientované populace

Cílem výzkumu byl průzkum názorů homosexuálně orientovaných respondentů na oblast registrovaného partnerství v České Republice. Snahou bylo dále zjistit, zdali je legislativa z pohledu homosexuálních párů vyhovující a zda nedochází vzhledem k sexuální orientaci k některým formám diskriminace²²⁷.

Do výstupů z výzkumu bylo zařazeno 683 respondentů, kteří se označili jako homosexuálně orientované osoby. Z celkového počtu deklarovaných homosexuálně orientovaných osob se výzkumu zúčastnilo 504 žen a pouze 179 mužů.

Z celkového počtu 683 respondentů uvedlo 288 dotázaných, že jsou svobodní a žijí sami. Jeden respondent či respondentka je ženatý/vdaná s osobou stejného pohlaví. Zde si respondenti mohli splést registrované partnerství se sňatkem. Na druhou stranu, homosexuálním párům Evropská unie nabízí i sňatky mimo Českou republiku s osobou stejného pohlaví. Překvapivá odpověď byla u 29 respondentů, kteří uvedli, že žijí již v registrovaném partnerství. 12 respondentů uvedlo, že žijí dokonce v heterosexuálním partnerství. Vzhledem k tomu, že každý homosexuál musí projít procesem rozpoznání atypické sexuální orientace, tzv. coming outem²²⁸, zřejmě u těchto respondentů v období puberty k tomuto nedošlo. Příčina toho také může být i v negativním vlivu diskriminačních postojů společnosti, neboť odsouzení ze strany společnosti významnou měrou ztěžuje homosexuálně orientované osobě nalezení vlastní identity, zraní osobnosti a schopnost pozitivního sebehodnocení. Současně zatajování a sebestopírání opravdové erotické orientace často vede k nekontrolovatelným excesům vysoce rizikového sexuálního chování, k anonymním sexuálním kontaktům s nahodilými partnery²²⁹ nebo také k heterosexuálním zkušenostem. Právě jak uvádí Procházka, I.

---

²²⁷ KUBELOVÁ, V. *Educational and Didactic Communication*. 1st edition. Bratislava : Didaktis, 2009. ISBN 978-80-89160-. Questionnaire investigation made in a specific group of citizens, s. 116-120.

²²⁸ ZVĚŘINA, J. *Sexuologie (nejen) pro lékaře*. Brno: Akademické nakladatelství Cerm, 2003. 287s. ISBN 80-7204-264-5

²²⁹ SCHEANSOVÁ, A. *Proces coming out u mužů eroticky orientovaných na stejné pohlaví*. Filozofická fakulta Katedra sociální práce, Univerzity Karlovy obor: sociální práce, v Praze rok 1996/97.

Weiss, P. a Brzek, A., někdy však může dojít i k pozdějšímu rozpoznání orientace²³⁰. Jak uvádí Pondělíčková-Mašlová, J., že v minulých letech většina homosexuálně zaměřených jedinců vstupovala do manželství a že dnes odborníci uzavírání takovýchto sňatků nedoporučují, protože zkušenosti ukázaly, že manželství homosexuálů s sebou nesou velká rizika²³¹. Janošová, P. k tomuto tématu také dodává, že velmi často se takový vztah rozpadá kvůli vyprchávacímu zájmu o partnera, který vrcholí úplnou absencí pohlavního soužití nebo vznikem vedlejšího homosexuálního partnerství²³². U této otázky byl proveden chí-kvadrát test, na základě něhož lze konstatovat, že se podařilo prokázat vztah mezi dosaženým způsobem rodinného života (jak respondenti žijí) a věkem (viz. Tbl 27). Další vztah, který autorku zajímal, byl vztah mezi rodinným stavem a pohlavím homosexuálních respondentů. Na základě provedeného chí-kvadrát testu, lze opět říci, že se podařilo prokázat vztah mezi dosaženým způsobem rodinného života a pohlavím. Na hladině významnosti a na základě dat se podařilo, zamítnou nulovou hypotézu ve prospěch alternativní, tj. ženy žijí ve společné domácnosti s ženou častěji než muž s mužem ve společné domácnosti. Hypotéza 3: homosexuálně orientované ženy sdílejí společnou domácnost více než homosexuální muži, byla potvrzena. Odpověďmi respondentů lze odpověď na otázku a splnění dílčího cíle, zda společného soužití využívají více páry ženského pohlaví či páry mužského pohlaví. Muži jsou v této oblasti opatrnější, více jak polovina dotázaných mužů žije sama. Jak uvádí i Procházka, I., ve své studii: ženy jsou k homosexualitě tolerantnější než muži. Dále uvádí, že hraje roli také věk, velikost místa bydliště, vzdělání a náboženství, kulturní prostředí, osobní znalost gaye či lesbičky²³³. Z tohoto důvodu byla i do výzkumu zařazena otázka směřující na velikost bydliště. 10 žen uvedlo, že je vdaných s osobou opačného pohlaví. Právě důvodem může být jak společenská prestiž, tak i

---

²³⁰ PROCHÁZKA, I., WEISS, P., BRZEK, A. *Coming out: průvodce obdobím nejistoty, kdy kluci a holky hledají sami sebe*. 1. vyd. Praha: Gay iniciativa v ČR, 2002. 34 s. ISBN 80-238-8850-1.

²³¹ PONDĚLÍČKOVÁ-MAŠLOVÁ, J., RABOCH, J. *O sexualitě a partnerských vztazích*. 1. vyd. Praha: Galén, 2005. ISBN 80-7262-323-0.

²³² JANOŠOVÁ, P. *Homosexualita v názorech současné společnosti*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2000. 216 s. ISBN 80-7184-954-5.

²³³ PROCHÁZKA, I. *Diskriminace 2001 (studie)* [online]. Česká republika : Gay iniciativa v ČR, 2001-2002 [cit. 2009-10-12] Dostupný z WWW:

<<http://www.iniciativa.cz/www/index.php?page=clanek&id=11>>.

touha po rodině. Rodina se z hlediska lidského páru zakládá až narozením prvního dítěte a to je podstatný rozdíl oproti domácnosti, kterou mohou tvořit i lidé žijící v páru opačného i stejného pohlaví a která se zakládá také soužitím větší skupiny osob, ať už pokrevně spjatých či nikoli. Pro rodinu je ovšem tento pokrevní svazek charakteristickou vlastností²³⁴. 23 žen a 6 mužů uvedlo, že žije v registrovaném partnerství. Výzkum dává zajímavou odpověď i na otázku, zda někdo z okolí zná jejich orientaci? 4% (28) respondentů svou orientaci zcela tají. 28% respondentů uvedlo, že svou orientaci říká veřejně, 16% respondentů uvedlo, že orientaci zná méně než 5 lidí v jejich okolí. Více jak 50% respondentů (52%) svou orientaci ve svém blízkém okolí netají a uvedlo, že jejich orientaci zná více než 5 osob. Pokud tyto odpovědi budeme chtít porovnat s výzkumem, provedeným v roce 2003²³⁵ dojdeme k pozoruhodným závěrům. Ve výzkumu z roku 2003 bylo zařazeno pouze 267 respondentů, přestože výzkum probíhal ve dvou fázích! Oproti výzkumu autorky, bylo ve výzkumu v roce 2003 zapojeno více mužů než žen. Respondenti byli nejčastěji také ve věku do 40 let a s vyšším vzděláním, což odpovídá i u výzkumu pro tuto disertační práci. Co je zatím zcela souhlasné, tak i před vstupem v platnost zákona o registrovaném partnerství, ženy žily častěji v partnerských svazcích než muži. Důvodem také může být i fakt, že žití dvou žen není tak stigmatizující jako spolužití dvou mužů. Autorku této práce také zajímal vztah mezi znalostí orientace v okolí a velikostí bydliště homosexuálně orientovaného respondenta. Na základě výsledků provedeného Chí-kvadrát testu lze říci, že se podařilo prokázat závislost mezi počtem lidí, kteří jsou obeznámeni s homosexuální orientací respondenta a velikostí bydliště homosexuálního respondenta. Jinými slovy, lze říci, že velikost bydliště určitým způsobem ovlivňuje respondenta při ochotě sdělit svoji sexuální orientaci svému okolí. Dosažená hladina (*p*-value) významnosti je v tomto případě nižší než 0,001. Závislost lze chápat jako středně silnou a průkaznou. Velikost bydliště tedy ovlivňuje znalost orientace v okolí, tak i formu společného soužití.

---

²³⁴ MOŽNÝ, I. *Sociologie rodiny*. Vyd.2. Praha: Sociologické nakladatelství Slon, 2002. 250s. ISBN 80-86429-05-9

²³⁵ PROCHÁZKA, I., JANÍK, D., HROMADA, J. *Společenská diskriminace lesbických žen, gay mužů a bisexuálů v ČR*. Praha: Gay iniciativa v ČR, 2003. 80s.

Následující oblast, po zhodnocení identifikačních otázek v dotazníku, byla zaměřena na diskriminaci. Jak uvádí Nedbálková, K. a kol., diskriminace na základě sexuální orientace znamená znevýhodňování gayů nebo lesbiček v jejich právech a nárocích ve srovnání s tím, kdo gay nebo lesba není²³⁶. Důležité je neopomenout, že diskriminace sice vychází z předsudků, ale ty jsou jen určitým stavem mysli. Diskriminace je však oproti tomu konkrétní akcí. Co se týká osob homosexuálně orientovaných, pak se různý přístup k nim a osobám heterosexuálním v historii projevoval (a mnohde projevuje i v současnosti) bezpochyby ve více oblastech než jen pouze v otázkách partnerského soužití. Rozdíl však je v tom, že se jedná resp. jednalo o oblasti, kde je odlišný přístup ke gayům a lesbickým ženám za diskriminaci obecně uznáván a je proti němu, jako proti veškeré ostatní diskriminaci bojováno.

Diskriminace je jedno z velkých aktuálních témat, které se diskutuje nejen na poli odborném, ale i laickém (v médiích, na školách, mezi politiky a v mnoha dalších institucích). Jakmile je někdo jiný než většina, dříve nebo později se stane, že se setká s projevy, které jeho jinakost napadají, odsuzují, ponižují. Jedinec se může stát diskriminovaným, v tomto případě diskriminovaným na základě sexuální orientace. Osoby s menšinovou sexuální orientací jsou jednou z menšin, které jsou chráněny zákazem diskriminace vyjádřeným v čl. 13 Smlouvy o založení ES²³⁷. Zákaz diskriminace na základě sexuální orientace je vyjádřen např. také v antidiskriminačním zákoně²³⁸.

Představa o diskriminaci homosexuálních osob před psaním této práce v roce 2006 byla zcela odlišná než nyní. Autorka se domnívala, že diskriminaci musel zažít zcela pravděpodobně snad každý příslušník této sexuální minority. Na základě

---

²³⁶ NEDBÁLKOVÁ, K. a kol. *Láska je láska...když choděj kluci s klukama a holky s holkama*. GaTe, STUD: Brno, 2007. 43 str.

²³⁷ VOKATÁ, T. *Kvalita života žen a mužů s homosexuální orientací*. České Budějovice: Jihočeská Univerzita, Zdravotně sociální fakulta, Katedra sociální práce a sociální politiky, 2009. Vedoucí práce Mgr. Veronika Kubelová.

²³⁸ Zákon č. 198/2009 Sb. o rovném zacházení a o právních prostředcích ochrany před diskriminací a o změně některých zákonů (antidiskriminační zákon)

předchozích studií Procházky, I.²³⁹ z roku 2001 a Procházky, I., Janíka, D., a Hromady, J.²⁴⁰ autorka předpokládala, že více než polovina respondentů bude mít zkušenost s nějakou formou diskriminace. Mohlo jít například o fyzické násilí, verbální obtěžování apod. Samozřejmě také diskriminace v zaměstnání, ve zdravotnictví, ve službách (bary, restaurace...), diskriminace v církvi, v rodině. Pro zjištění těchto odpovědí autorka využila některých otázek z dotazníků těchto studií.

Diskriminací se obvykle rozumí nerovné zacházení. Existuje přitom rozdíl mezi diskriminací jako širším sociálním jevem a diskriminací, tak jak je definována v platných právních normách. Zdaleka ne každé diskriminační chování je pak takto hodnoceno i z právního hlediska. V právní oblasti rozeznáváme zejména dva druhy – přímou diskriminaci, která je charakterizována jako nerovné zacházení plynoucí přímo z konkrétní charakteristiky diskriminované osoby a nepřímou, která se vyznačuje existencí neutrálně se tvářícího pravidla, jehož uplatnění však ve svých důsledcích jasně znevýhodňuje konkrétní osobu či skupinu osob. V obou situacích je důležité, že k takovému nerovnému zacházení dochází bez jednoznačné racionální příčiny. Kvantifikovat rozsah diskriminace LGBT lidí v České republice je velmi obtížné, mj. i proto, že na toto téma proběhl prakticky pouze jeden významnější průzkum (viz. Společenská diskriminace lesbických žen, gay mužů a bisexuálů v ČR). Diskriminace LGBT lidí má svoje specifika. Na rozdíl od etnických menšin či zdravotně postižených osob mohou LGBT lidé v řadě případů svou příslušnost k sexuální menšině skrývat. Pokud se již s diskriminací setkají, pak mohou spoléhat na to, že v novém prostředí (bydlišti, zaměstnání) mohou opět splynout s majoritou²⁴¹.

Na otázku zda se respondenti domnívají, že přiznání homosexuality má diskriminující dopad pro tuto osobu v jejím životě, odpovědělo 358 (52%) respondentů

---

²³⁹ PROCHÁZKA, I. *Diskriminace 2001 (studie)* [online]. Česká republika : Gay iniciativa v ČR, 2001-2002 [cit. 2009-10-12] Dostupný z WWW:

<<http://www.iniciativa.cz/www/index.php?page=clanek&id=11>>.

²⁴⁰ PROCHÁZKA, I., JANÍK, D., HROMADA, J. *Společenská diskriminace lesbických žen, gay mužů a bisexuálů v ČR*. Praha: Gay iniciativa v ČR, 2003. 80s.

²⁴¹ PRACOVNÍ SKUPINA PRO OTÁZKY SEXUÁLNÍCH MENŠIN MINISTRYNĚ PRO LIDSKÁ PRÁVA A NÁRODNOSTNÍ MENŠINY. *Analýza situace lesbické, gay, bisexuální a transgender menšiny v ČR* [online]. 1. vyd. Praha, 2007 [cit. 2009-10-17]. 59 s. Dostupné z: <http://www.vlada.cz/assets/ppov/rlp/sexualni-mensiny/ANALYZA_final.pdf>.

– více jak polovina, že ano. Právě přiznání homosexuality a vstup do registrovaného partnerství přináší diskriminaci homosexuálních párů v možnosti individuální adopce. Neboť jak uvádí i web stejnarodina.cz²⁴²: Jako jednotlivec u nás může adoptovat každý plnoletý svéprávný člověk, vyjma osoby, která uzavřela registrované partnerství. Jedná se o zjevnou diskriminaci registrovaných osob. V zákoně o registrovaném partnerství se uvádí: §13 odstavec 2 : „*Trvající partnerství brání tomu, aby se některý z partnerů stal osvojitelem dítěte.*“ Návrh portálu stejná rodina: Odstavec zrušit. S tím by byla spojena i oprava Zákona o rodině: V § 66 odstavci 2 se uvádí: „*Je-li osvojitel manželem, může osvojit jen se souhlasem druhého manžela; tohoto souhlasu není třeba, jestliže druhý manžel pozbyl způsobilosti k právním úkonům nebo je-li opatření tohoto souhlasu spojeno s překážkou těžko překonatelnou.*“ Náš návrh: Změna znění odstavce na: „*Je-li osvojitel manželem či registrovaným partnerem, může osvojit jen se souhlasem druhého manžela či druhého registrovaného partnera; tohoto souhlasu není třeba, jestliže druhý manžel či registrovaný partner pozbyl způsobilosti k právním úkonům nebo je-li opatření tohoto souhlasu spojeno s překážkou těžko překonatelnou.*“

U této otázky se nepodařilo prokázat závislost mezi věkem a vnímáním diskriminace v případě přiznání homosexuality (p-value 0,476). Pokud se podíváme na tuto otázku z pohledu pohlaví, tzn., že z 504 respondentek se 265 žen domnívá, že přiznání k homosexualitě je diskriminující, 239 žen si myslí opak. U mužů jsou odpovědi také přibližně stejné, tzn. 93 mužů se domnívá, že přiznání k homosexualitě je diskriminující a 86 mužů je přesvědčeno o opaku. V tomto případě se také nepodařilo prokázat existenci závislosti mezi pohlavím a vnímáním diskriminace v případě přiznání homosexuality (p-value 0,886). Pomocí chí-kvadrát testu byl ověřen vztah mezi očekáváním diskriminujícího dopadu v případě přiznání homosexuality a velikostí bydliště. Existence vztahu byla potvrzena (p-value 0,014).

Pro potvrzení či vyvrácení hypotézy 2 byla důležitá otázka týkající se přiznání homosexuality. Autorka se ptala homosexuálně orientovaných respondentů na názor, zda si myslí, že soužití s partnerem stejného pohlaví s sebou nese i vystavení se ve vyšší míře riziku společenské diskriminace. Na tuto otázku odpovědělo z celkového souboru

---

²⁴² Více viz. <http://www.stejnarodina.cz/index.php?item=adopce>

homosexuálně orientovaných respondentů (683) 497 dotázaných ano. Z toho se 375 žen 122 mužů se domnívá, že soužití s osobou stejného pohlaví znamená vystavení se větší míře společenské diskriminace. Tato odpověď byla vyhodnocena pomocí Fischerova exaktního testu, který neprokázal existenci závislosti mezi pohlavím homosexuálních osob a názorem na vystavení se ve větší míře riziku společenské diskriminace v případě soužití s partnerem stejného pohlaví (p-value 0,118). Existence závislosti se nepodařila prokázat ani mezi věkem homosexuálních respondentů a názorem na vystavení se ve větší míře riziku společenské diskriminace v případě soužití s partnerem stejného pohlaví (p-value 0,499). Závislost není ani mezi dosaženým vzděláním homosexuálních respondentů a názorem na vystavení se ve větší míře riziku společenské diskriminace v případě soužití s partnerem stejného pohlaví (p-value 0,276). Existence závislosti mezi velikostí obce-bydliště, ve které žijí homosexuální respondenti a názorem na vystavení se ve větší míře riziku společenské diskriminace v případě soužití s partnerem stejného pohlaví také neexistuje (p-value 0,195).

Autorka hypotézu 2 u homosexuálně orientovaných osob: Homosexuální pár žijící ve společné domácnosti je společností diskriminován na základě těchto odpovědí pouze od homosexuálních respondentů také potvrdila.

Na základě studie Procházky, I²⁴³ autorka předpokládala, že většina respondentů bude mít zkušenost s nějakou formou diskriminace. Mohlo jít například o fyzické násilí, verbální obtěžování apod. Samozřejmě také diskriminace v zaměstnání, ve zdravotnictví, ve službách (bary, restaurace apod.), diskriminace v církvi, v rodině, byla předmětem dotazování v dotazníku. I Pechová, O. zveřejnila na několika webech výsledky již zmiňovaného výzkumu²⁴⁴ na téma diskriminace. Výsledným tvrzením zůstává, že diskriminace existuje.

Vzhledem k tomu, že již byla zmíněna v předchozím textu diskriminace u široké veřejnosti (neboť homofobie se netýká pouze homosexuálně orientovaných osob),

---

²⁴³ PROCHÁZKA, Ivo. *Diskriminace 2001 (studie)* [online]. Česká republika : Gay iniciativa v ČR, 2001-2002 [cit. 2009-02-25] Dostupný z WWW: <<http://www.iniciativa.cz/www/index.php?page=clanek&id=11>>.

²⁴⁴ PECHOVÁ, O. Diskriminace na základě sexuální orientace. *E-psychologie* [online]. 3(3), 1-16 [cit. 2009-12-12]. Dostupný z WWW: <<http://e-psycholog.eu/pdf/pechova.pdf>>. ISSN 1802-8853.

věnuje se zde autorka pouze homosexuálním respondentům. Záměrně vypouští i bisexuálně orientované osoby a to na základě sporných otázek spojených s bisexualitou. Analýza situace lesbické, gay, bisexuální a transgender menšiny v ČR uvedla, že specifickým problémem je otázka existence bisexuality jako svébytné sexuální orientace. Analýza uvádí, že na počátku dvacátého století se bisexualita pod významným vlivem Havelocka Ellise a Sigmunda Freuda²⁴⁵ stala synonymem pro androgynii respektive oboupohlavnost, která měla být primárním psychickým stavem člověka. Teprve později se stal tento termín označením pro erotickou a sexuální přitažlivost k lidem obou biologických pohlaví. Přibližně od osmdesátých let nabývá bisexualita znovu na významu a její existenci jako svébytné orientace připouštějí i renomovaní odborníci jako Eli Coleman či Vivien Cass²⁴⁶. Podle nepočetných dostupných výzkumů se zdá, že bisexualita je podstatně častější u žen a někdy se objevuje dokonce názor, že v pravém slova smyslu se vyskytuje pouze u žen.

Jak dále Analýza uvádí mezi sexuology existuje spor o to, zda tvoří celoživotně bisexuálně zaměřeni lidé samostatnou skupinu, nebo zda se jedná pouze o zanedbatelné výjimky. V české sexuální vědě je tento názor obzvláště živý díky vlivu Kurta Freunda²⁴⁷, jehož názory na existenci bisexuality jako svébytné orientace byly krajně kritické. Například čeští sexuologové Brzek a Pondělíčková-Mašlová²⁴⁸ vyslovili na

---

²⁴⁵ GEORGE, S. (1993): *Women and bisexuality*. London, Scarlet Press (in PRACOVNÍ SKUPINA PRO OTÁZKY SEXUÁLNÍCH MENŠIN MINISTRYNĚ PRO LIDSKÁ PRÁVA A NÁRODNOSTNÍ MENŠINY. *Analýza situace lesbické, gay, bisexuální a transgender menšiny v ČR* [on line]. 1. vyd. Praha, 2007 [cit. 2009-10-17]. 59 s. Dostupné z: <http://www.vlada.cz/assets/ppov/rlp/sexualni-mensiny/ANALYZA_final.pdf>.)

²⁴⁵ Více viz. <http://www.stejnarodina.cz/index.php?item=adopce>

²⁴⁶ CASS, V.C. (1996): *Sexual orientation identity formation: a western phenomenon*. In Cabaj, R.P., Stein, T.S. (eds.) (1996): *Textbook of homosexuality and mental health*. Washington, American Psychiatric Press. 227-251. (In PRACOVNÍ SKUPINA PRO OTÁZKY SEXUÁLNÍCH MENŠIN MINISTRYNĚ PRO LIDSKÁ PRÁVA A NÁRODNOSTNÍ MENŠINY. *Analýza situace lesbické, gay, bisexuální a transgender menšiny v ČR* [on line]. 1. vyd. Praha, 2007 [cit. 2009-10-17]. 59 s. Dostupné z: <http://www.vlada.cz/assets/ppov/rlp/sexualni-mensiny/ANALYZA_final.pdf>.)

²⁴⁷ FREUND, K. (1962): *Homosexualita u muže*. Praha, Státní zdravotnické nakladatelství. (In PRACOVNÍ SKUPINA PRO OTÁZKY SEXUÁLNÍCH MENŠIN MINISTRYNĚ PRO LIDSKÁ PRÁVA A NÁRODNOSTNÍ MENŠINY. *Analýza situace lesbické, gay, bisexuální a transgender menšiny v ČR* [on line]. 1. vyd. Praha, 2007 [cit. 2009-10-17]. 59 s. Dostupné z: <http://www.vlada.cz/assets/ppov/rlp/sexualni-mensiny/ANALYZA_final.pdf>.)

²⁴⁸ BRZEK, A., PONDELÍČKOVÁ-MAŠLOVÁ, J. (1992): *Třetí pohlaví?* Praha, Scientia medica. s.14-18. . (In PRACOVNÍ SKUPINA PRO OTÁZKY SEXUÁLNÍCH MENŠIN MINISTRYNĚ PRO

základě svých klinických zkušeností přesvědčení, že takových případů je velmi málo, vzhledem k tomu, že i bisexuálně cítící lidé nejsou obvykle v jednom období přitahováni oběma pohlavími najednou. Podobně jako někteří zahraniční autoři pak poukazují na to, že bisexualita obvykle bývá pouze přechodnou vývojovou fází, která je po nějaké době vystřídána příklonem k jedné ze dvou sexuálních orientací.

Nelze přehlédnout, že jako bisexuální se definuje mnoho lidí, a to je třeba respektovat jako sociální fakt²⁴⁹.

První otázkou vztahující se k diskriminaci byla otázka (viz. Tbl. 58) na homosexuálně orientované osoby, zda se setkali nebo se přímo stali obětí násilného chování. 48% respondentů uvedlo, že se nestali obětí násilného (fyzického napadení či obtěžování – slovního) napadení. Jestliže tuto odpověď srovnáme s odpověďmi široké veřejnosti, dostaneme se k podobnému procentu. Na tuto otázku odpovědělo 49% respondentů, že se nesetkalo. Nejvíce respondentů se setkalo se slovní atakou a to 43% dotázaných. Výsledky opět korespondují s výsledky pro širokou veřejnost, kdy se slovní atakou se již setkalo 39% respondentů. Otázkou je, zda tedy hovořit o útocích přímo na orientaci, nebo je to již normální situace, kdy se skoro každý druhý občan setkal s fyzickou či slovní atakou. 9% respondentů se setkalo se slovním i fyzickým napadením z důvodu jejich orientace. Nejméně respondentů se setkalo s fyzickým napadením a to pouze 4 respondenti. V porovnání se studií je patrné, že společenská diskriminace²⁵⁰ v České republice před uzákoněním zákona o registrovaném partnerství byla větší. Zřejmě z důvodu malé medializace, neboť v této studii mělo 15% respondentů zkušenost s fyzickým násilím. Pokud výsledky srovnáme ještě s výsledky kolegyně Pechové, O.²⁵¹, zjistíme, že zkušenost s fyzickým napadením z důvodu

---

LIDSKÁ PRÁVA A NÁRODNOSTNÍ MENŠINY. *Analýza situace lesbické, gay, bisexuální a transgender menšiny v ČR* [on line]. 1. vyd. Praha, 2007 [cit. 2009-10-17]. 59 s. Dostupné z: <http://www.vlada.cz/assets/ppov/rlp/sexualni-mensiny/ANALYZA_final.pdf>.)

²⁴⁹ PRACOVNÍ SKUPINA PRO OTÁZKY SEXUÁLNÍCH MENŠIN MINISTRYNĚ PRO LIDSKÁ PRÁVA A NÁRODNOSTNÍ MENŠINY. *Analýza situace lesbické, gay, bisexuální a transgender menšiny v ČR* [on line]. 1. vyd. Praha, 2007 [cit. 2009-10-17]. 59 s. Dostupné z: <http://www.vlada.cz/assets/ppov/rlp/sexualni-mensiny/ANALYZA_final.pdf>

²⁵⁰ PROCHÁZKA, I., JANÍK, D., HRMADA, J. *Společenská diskriminace lesbických žen, gay mužů a bisexuálů v ČR*. Praha: Gay iniciativa v ČR, 2003. 80s.

²⁵¹ Pozn.autora: Pechová, O. do výzkumu zařadila i bisexuální respondenty, celkový soubor tvořilo 497 respondentů. Z toho pouze 150 lesbických žen, a 289 gay mužů.

sexuální orientace uvedlo 11% respondentů (n=55), z toho 43 mužů (14%) a 12 žen (7%). Muži byli tedy obětí napadení zhruba dvakrát častěji než ženy a útoky na ně byly také častěji závažnějšího charakteru. S verbálním a jiným obtěžováním se setkala celkem 177 respondentů (35%), z toho 53 lesbických žen (35%), 103 gay mužů (36%), 14 bisexuálních žen (42%) a 7 bisexuálních mužů (29%).

Je zajímavé, že do výzkumu pro tuto disertační práci bylo zařazeno více respondentek než respondentů, jako je tomu u předešlých zmiňovaných průzkumů. Zřejmě je tato skutečnost dána i zařazením linku na dotazník u více webů zaměřených na lesby.

Následujícím odvětvím, které autorku práce zajímalo, byla oblast diskriminace v zaměstnání. Zde měli respondenti možnost označit i variantu, že svou orientaci tají, čili není možné, aby se setkali s diskriminací na základě sexuální orientace. Z celkového souboru 683 respondentů svou orientaci v zaměstnání skrývá 24,9% dotázaných, 63,5% se s diskriminací v zaměstnání nesetkalo. „Pouze“ 5,7% respondentů se s diskriminací v zaměstnání setkalo na základě jejich sexuální orientace. 5,9% respondentů se s diskriminací setkalo i po nepřiznání své sexuální orientace. Jak uvádí Pechová O., ve výsledcích²⁵² svého výzkumu, s některou z forem diskriminace v zaměstnání (nepřijetí do zaměstnání, diskriminace v pracovním postupu, vyhození ze zaměstnání) se setkalo 47 respondentů (9%), z toho 35 gay mužů (12%), 9 lesbických žen (6%), 2 bisexuální ženy (6%) a jeden bisexuální muž (4%). Je třeba zdůraznit, že řada respondentů neměla žádnou, nebo jen velmi omezenou pracovní zkušenost, takže reálná míra zastoupení této zkušenosti je z tohoto důvodu poněkud podhodnocená. Dle výsledků studie Společenské diskriminace²⁵³ uvedlo 12% (31) respondentů, že byli diskriminováni z důvodu sexuální orientace, nebo to alespoň považovali za pravděpodobné.

Vzhledem k předchozí zkušenosti s tématem mobbing a bossing na pracovišti musím jako autorka práce konstatovat, že nedokážu odhadnout, zda respondenti jsou schopni pouze na základě otázky z dotazníku odpovědět validně, vzhledem k tomu, že

---

²⁵² PECHOVÁ, O. Diskriminace na základě sexuální orientace. *E-psychologie* [online]. 3(3), 1-16 [cit. 2009-12-12]. Dostupný z WWW: <<http://e-psycholog.eu/pdf/pechova.pdf>>. ISSN 1802-8853.

²⁵³ PROCHÁZKA, I., JANÍK, D., HROMADA, J. *Společenská diskriminace lesbických žen, gay mužů a bisexuálů v ČR*. Praha: Gay iniciativa v ČR, 2003. 80s.

se může jednat o mobbing či bossing v zaměstnání, který je v dnešní době dosti rozšířeným jevem. Podle prof. Leymanna jsou obsahem termínu mobbing „negativní formy komunikace, které jsou zaměřeny vůči určité osobě. Velmi často přetrvávají po delší dobu a je jimi charakterizován také vztah pachatele a jeho oběti“²⁵⁴. Dle průzkumu z roku 2001, jež prováděla agentura Gfk, zažilo šikanu na pracovišti 16% lidí. Statistiky ze západu uvádějí okolo 8-10%. V roce 2003 Gfk opakovala tento výzkum a výsledky byly překvapivé, již 28% osob uvedlo, že se stalo obětí nějakého způsobu mobbingu²⁵⁵. Nesmíme také opomenout, že mobbing v Čechách má řadu forem, které jsou většinou skryté, těžko právně postižitelné, takže pomoc zaměstnancům, kteří jsou šikaně vystaveni, je obtížná. Dříve mohli zaměstnanci odejít bez závažných problémů k jinému zaměstnavateli, nyní jsou vzhledem k vysoké nezaměstnanosti nuceni na pracovišti zůstat a snášet libovůle svých vedoucích nebo bez udání důvodu o místo přicházejí. Autorka také k tématu šikany na pracovišti dodává, že neznalost práva je v Čechách obrovská²⁵⁶. Toto tvrzení dokazuje i mnou provedený výzkum.

Následující odvětví, na které se práce soustředila, byla oblast diskriminace při poskytování zdravotních služeb. 639 respondentů z celkového počtu 683 uvedlo, že se nesesetkalo s diskriminací při poskytování zdravotních služeb, z toho 131 respondentů uvedlo, že i svou orientaci tají. Pouze 16 respondentů (2,3%) se setkalo s diskriminací při poskytování zdravotních služeb po přiznání své sexuální orientace, dalších 28 respondentů se setkalo s diskriminací, aniž by zdravotnický personál znal jejich orientaci. Zde je možný důvod i tajení své orientace v souvislosti s dárcovstvím krve, kde dříve byli homosexuální respondenti opravdu diskriminováni. Jak uvádí výňatek ze stránek GAY. INICIATIVA. CZ, z poučení dárce krve na všech transfúzních stanicích vyplývá, že ten, kdo je gay (konkrétně ten, kdo měl sex mezi muži po roce 1980), krev darovat nesmí. Po intervencích SOHO v ČR (dnes Gay iniciativy v ČR) se sice podařilo odstranit z poučení křiklavou výzvu „Jsi-li homosexuál, odejdi!“, ale diskriminační

---

²⁵⁴ BEŇO, P. *Můj šéf, můj nepřítel?*. Vyd. 1. ERA: edice Kariéra, 2003. 200s. ISBN: 80-86577-34-9.

²⁵⁵ KUBELOVÁ, V. *Mobbing a bossing na pracovišti*. České Budějovice: Jihočeská univerzita, Zdravotně sociální fakulta, katedra sociální práce a sociální politiky, 2006. Vedoucí práce doc. Ing. Lucie Kozlová, Ph.D.

²⁵⁶ KRČMAŘOVÁ, G. *Dorazil mobbing i do českých knihoven?*. č.06 [online]. [cit. 2009-02-02]. Dostupný z: <<http://www.ikaros.cz/clanek.asp?ID=200208507>>.

opatření to nezměnilo²⁵⁷. Sdružení organizací homosexuálních občanů hodlá dát stížnost u Ústavního soudu proti stávající praxi při dárcovství krve. V současnosti totiž dárce krve musí vyplnit dotazník, jehož součástí je i údaj o sexuální orientaci. Homosexuál se nemůže stát dárce krve. Tato praxe je podle představitelů organizací sdružujících homosexuální občany nepřijatelná a diskriminující, byť podobná situace jako v České republice je i v jiných zemích Evropské unie. Autorka se domnívá, že právě na straně zdravotníků je ovšem praktický argument, že podíl HIV pozitivních je u homosexuálních mužů řádově vyšší, než je tomu u průměru celé populace. Navíc má stoupající trend, a to i v České republice²⁵⁸.

Pracovní skupina pro otázky sexuálních menšin ministryně vlády pro lidská práva a národnostní menšiny přesto doporučuje přepracovat seznam rizikových faktorů a rizikových chování z hlediska dárcovství krve tak, aby nediskriminoval na základě sexuální orientace. Ing. Jiří Mareček, vedoucí Jihočeské Lambdy (organizace homosexuálních občanů, která pracuje na území Českých Budějovic, zároveň však působí jako spádové místo pro zájemce v rozsahu regionu Jižní Čechy), uvádí: „Gay a lesbické organizace podporují snahu o bezpečné darování krve. Snaha začlenit se maximálně mezi běžné spoluobčany a pomáhat ve společnosti vede některé k ochotě darovat krev. Jedná-li se o LGBT osoby, které žijí z hlediska rizika přenosu HIV/AIDS někdy i bezpečněji než muži a ženy z heterosexuální skupiny nebo sexuální společenskou aktivitu vůbec nevyvíjejí, pak je velmi obtížné jim vysvětlit, že se na ně vztahuje obecné dotazníkové klišé, že odlišná sexuální orientace je vylučuje z této vysoce společensky ceněné aktivity. Jihočeská Lambda formou poradny vytváří snahu nejen o změnu formálního postoje lékařské veřejnosti, ale hlavně jasně pomáhá objasnit, co je a co není rizikové chování a dokdy a za jakých podmínek je možné vlastní krev i v tomto případě bezpečně darovat.“²⁵⁹

---

²⁵⁷ GAY.INICIATIVA.CZ. *Dárcovství krve* [online]. [cit. 2009-12-12]. Dostupné z:

<<http://gay.iniciativa.cz/www/index.php?page=clanek&id=58>>

²⁵⁸ AIDS blok. *Homosexuálové proti praxi dárcovství krve* [online]. [cit. 2009-12-12]. Dostupné z:

<<http://aidsblog.ihelpdesk.cz/index.php/2009/01/18/homosexualove-darci-krve-protest>>

²⁵⁹ KUBELOVÁ, V., FRANCOVÁ, H. Umíme přijmout pacienta s odlišnou sexuální orientací? *Florence*, 2008, Ročník IV, květen, číslo 5. str. 206. ISSN 1801-464X.

Homosexuální lidé byli až do nedávné doby perzekuováni ze strany státní moci. Všeobecná trestnost homosexuálního chování byla zrušena až v roce 1961, přičemž úplnému zrušení diskriminačních opatření došlo až v roce 1990. Světová zdravotnická organizace (WHO) vyňala homosexualitu ze seznamu duševních poruch až v roce 1992.

Pro srovnání²⁶⁰: zkušenost s diskriminací v oblasti zdravotnictví uvedlo celkem 21 respondentů, přičemž se jednalo o 15 homosexuálních mužů (5%), 5 lesbických žen (3%) a jednu bisexuální ženu.

Dle průzkumu v roce 2003²⁶¹ uvedlo celkem 18 respondentů, že se setkali s diskriminací ve zdravotnictví. Právě jako nejčastější diskriminaci respondenti uvedli, že byli odmítnuti jako dárci krve. Ženy si postěžovaly na změnu chování gynekologa při zjištění, že jsou lesbické či bisexuální. V jednom případě lékař nerespektoval neporušenou panenskou blánu. Jeden muž se cítil diskriminován lékařem – homosexuálem, který se bál, že by mohlo dojít k prozrazení jeho orientace.

Otázka, která dle autorky nesměla chybět, se týkala emigrace. 67,8% respondentů neuvažovalo o emigraci z důvodu jejich sexuální orientace. 32,2% respondentů na základě jejich sexuální orientace zvažovalo možnost emigrace. Autorka se domnívá, že procento osob, které uvažují nebo uvažovali o emigraci je dosti vysoké. Z výzkumu pro srovnání z roku 2003 zvažovalo emigraci 22% respondentů. Z toho pouze 11% respondentů uvažovalo o emigraci z důvodu sexuální orientace. Důvodem může být možnost uzavírat sňatky v jiných evropských zemích nebo touha po možné anonymitě.

Podstatným okruhem byla rodina. Na rodinu je v tomto výzkumu nahlíženo z několika úhlů. Zpočátku z pohledu diskriminace v rodině po přiznání homosexuality. Autorka se domnívala, že se většina respondentů v rodině nesečkala s diskriminací po přiznání jejich orientace. Vzhledem k faktu, že zásadní význam pro další průběh života homosexuálního jedince může mít způsob a průběh přijetí stejnopohlavní milostné orientace gaye a lesby jejich rodiči. Osoba si již v dětství všimá postojů svých rodičů

---

²⁶⁰ Výsledky výzkumu: PECHOVÁ, O. Diskriminace na základě sexuální orientace. *E-psychologie* [online]. 3(3), 1-16 [cit. 2009-12-12]. Dostupný z: <<http://e-psycholog.eu/pdf/pechova.pdf>>. ISSN 1802-8853.

²⁶¹ PROCHÁZKA, I., JANÍK, D., HROMADA, J. *Společenská diskriminace lesbických žen, gay mužů a bisexuálů v ČR*. Praha: Gay iniciativa v ČR, 2003. 80s.

k homosexualitě. Budoucí gay či lesba citově vnímají, zda se u nich doma hovoří o homosexuálech negativně nebo posměšně. Jak dále uvádí Procházka, I a kol²⁶²(str. 32): „Tyto zážitky a zkušenosti z primární rodiny mají bezesporu velký vliv na přijetí vlastní menšinové sexuální orientace“. Nejen rodiče, ale i celá sociální síť jedince, může způsobit jedinci „šrámy, které znesnadňují, zpomalují nebo jinak komplikují sebeidentifikaci“

Homosexuální partnerství jako varianta soužití homosexuálů v dnešní době zcela určitě převládá. Je to specifická forma soužití a přináší s sebou určité zvláštnosti. Pár je vystaven tlaku veřejnosti, často se stává, že svou homosexualitu tají – především před svými rodinami. Může se stát, že toto vše pár stmelí nebo naopak snadněji dojde k ponorkovému stavu a homosexuálové se rozcházejí.

Cílem výzkumu byly i otázky, vztahující se k poradenství aplikovaného konkrétně na skupinu homosexuálně orientovaných osob. Většina respondentů (477) cítí potřebu alespoň jedné poradny v okresním městě, která by jejich blízkým, kamarádům nebo přímo klientům pomáhala řešit problémy spojené s jejich sexuální orientací, kde by byla zahrnuta témata, která souvisejí s genderově netradičními životními styly a s životem lidí s menšinovými citovými a sexuálními orientacemi neboť: 271 respondentů by využilo poradnu rodinnou, 195 respondentů pracovní-právní či poradnu typu sociálního poradenství. Tyto výsledky zřejmě vycházejí i z tvrzení, že 292 respondentů se setkala se slovním napadením. Poradny pro homosexuálně orientované osoby by zřejmě byly využívány. Absentující jsou jednak poradenská centra pro specifickou skupinu obyvatel, ale i učební materiály, obsahy a průběhy výuky ve školách na toto téma²⁶³. Zajímavá zjištění vyplynula z výzkumu autorky D. Caletkové²⁶⁴. Autorka se respondentů (starší 18 let) tázala, co mělo největší vliv na utváření jejich názorů na gaye a lesby. Z odpovědí lze vyvodit závěr, že hlavním ovlivňujícím prvkem nejsou média, jak autorka předpokládala, ale více než polovina

---

²⁶² PROCHÁZKA, I., JANÍK, D., HROMADA, J. *Společenská diskriminace lesbických žen, gay mužů a bisexuálů v ČR*. Praha: Gay iniciativa v ČR, 2003. 32s.

²⁶³ KUBELOVÁ, V. *Educational and Didactic Communication*. 1st edition. Bratislava : Didaktis, 2009. ISBN 978-80-89160-. Questionnaire investigation made in a specific group of citizens, s. 116-120.

²⁶⁴ CALETKOVÁ, D. *Názory české společnosti na registrované partnerství*. České Budějovice: Jihočeská Univerzita. Zdravotně sociální fakulta. Katedra sociální práce a sociální politiky, 2008.104 s. Vedoucí diplomové práce Mgr. Veronika Kubelová.

respondentů uvedla, že na ně v této oblasti nikdo nijak zvlášť nepůsobil, a to i přesto, že z odpovědí na jinou otázku vyplynulo, že média byla hlavním informačním zdrojem o existenci zákona o registrovaném partnerství. Jak ale uvádí P. Weiss a J. Zvěřina²⁶⁵ (str. 129) „nejvýznamnějším zdrojem informací o sexualitě zůstávají u obou pohlaví vrstevníci“ (respondenti starší 15 let). „Rodina a škola se jako informační zdroje uplatňují v této oblasti stále ještě naprosto nedostatečně“. Pozitivní trend autoři (Weiss, P., Zvěřina, J., 2001) zjišťují pouze v případě českých mužů, a to v poklesu významu vrstevníků jako zdroje informací o sexualitě a nárůstu významu rodinné a školní sexuální výchovy. Autorka se domnívá, že ovlivňujícím prvkem validních informací by měl být v první řadě rodič a učitel. A právě proto by postoje školy neměly být výhradně heteronormativní, tj. neměly by považovat heterosexuální za jedinou možnou sexuální orientaci. Vyučující se účastní seminářů, které jim umožní překonat obavy z komunikace o těchto tématech, jež mnozí z nich pociťují²⁶⁶.

Jak uvádí Sokolová, až do roku 1989 byli gayové a lesbické ženy v mainstreamových médiích neviditelní, pokud pomineme negativní reprezentace v různých filmech, jež sloužily pouze jako motivační spouštěče patologických jednání, či problematické charakterové vymezení filmových hrdinů a hrdinek. Zahraniční filmy, které homosexualitu, gaye a lesby ukazovaly jako normální a integrální součást společnosti a jež v té době již samozřejmě existovali, si cestu do českých kin z pochopitelných ideologických důvodů nenašly. Po pádu komunismu to byla především Česká televize, která postupně začala zařazovat do svého programu filmy s gay a lesbickou tematikou a gay a lesbickými hrdiny. Nejvýraznější ukázkou proměny obrazu gayů a leseb a vrcholem snah ČT o objektivní publicistiku je již tříleté vysílání samostatného otevřeně gay, lesbického a transgender kulturně politického

---

²⁶⁵ WEISS, P., ZVĚŘINA, J. *Sexuální chování v ČR - situace a trendy*. 1. vyd. Praha : Portál, 2001. 160 s. ISBN 80-7178-558-X.

²⁶⁶ Text je převzat z publikace autorky v anglickém jazyce: KUBELOVÁ, V. *Educational and Didactic Communication*. 1st edition. Bratislava : Didaktis, 2009. ISBN 978-80-89160-. Questionnaire investigation made in a specific group of citizens, s. 116-120.

„pravidelníku“ (původně měsíčníku) LeGaTo, jež ČT prosadila v roce 2003 v rámci svého deklarovaného projektu podpory společenských menšin²⁶⁷.

Hlavním cílem výzkumu, který autorka prováděla, byl průzkum názorů homosexuálních, heterosexuálních a bisexuálních respondentů na současnou zákonnou úpravu homosexuálních párů. Dále bylo cílem také zjistit, zdali je legislativa z pohledu homosexuálních párů vyhovující a zdali nedochází vzhledem k sexuální orientaci k některým formám diskriminace²⁶⁸.

Vzhledem k tomu, že dosud nebyl proveden žádný výzkum na spokojenost se zákonem o registrovaném partnerství v České republice je toto prvotní výzkum v této oblasti.

Na základě diskusí na toto téma byla stanovena hypotéza 1: Zákon o registrovaném partnerství z pohledu homosexuálů nedostatečně řeší úpravu soužití homosexuálních párů.

K hypotéze se vztahovala otázka „zda homosexuální respondenti vnímají zákonnou úpravu jako dostačující“. 86,5% respondentů uvedlo, že se domnívá, že zákonná úprava v České republice je dostačující. Pouze 13,5% respondentů je přesvědčeno o opaku. Ve výsledcích je také uveden vztah mezi vnímáním dostatečnosti či nedostatečnosti zákonné úpravy a pohlavím. Z celkového počtu 683 respondentů se domnívá, že zákonná úprava je dostatečná 156 mužů a 435 žen. Vzhledem k dimenzi tabulky (typ 2x2) byl použit Fischerův exaktní test. V tomto případě se neprokázala existence závislosti mezi odlišným vnímáním současné právní úpravy homosexuálních párů a pohlavím. Znamená to, že pohlaví neovlivňuje vnímání právní úpravy. Z výsledků také vyplynulo, že ani různý věk neovlivňuje vnímání současné právní úpravy (p-value 0, 097). Pokud se zaměříme na vztah mezi vnímáním dostatečnosti

---

²⁶⁷ SOKOLOVÁ, V. Reprezentace gayů a leseb v mainstreamových vizuálních médiích. [online]. [cit. 2009-10-12] In KOUT, Jan, et al. *Mediální obraz leseb a gayů: středoevropská konference při festivalu Mezipatra 2006*. 1. vyd. Brno : STUD, 2006. Dostupný z WWW: <http://www.drba.cz/clanek-lesbicke_gay_rodicovstvi_odborne-141-reprezentace_gayu_a_leseb_v_mainstreamovych_vizualnich_mediich_.htm>. ISBN 80-239-8120-X.

²⁶⁸ KUBELOVÁ, V. *Educational and Didactic Communication*. 1st edition. Bratislava : Didaktis, 2009. ISBN 978-80-89160-. Questionnaire investigation made in a specific group of citizens, s. 116-120.

zákonně úpravy homosexuálních párů a vzděláním homosexuálních respondentů, dojdeme k závěru na základě výsledků provedeného Chí-kvadrát testu, že se podařila prokázat závislost mezi vnímáním dostatečnosti současné právní úpravy homosexuálních párů a vzděláním homosexuálních respondentů. Vzhledem k dosaženým hodnotám lze říci, že postoje homosexuálních respondentů k právní úpravě registrovaného partnerství jsou závislé na jejich dosaženém vzdělání. Lze se tedy domnívat, že vzdělání ovlivňuje postoj k této otázce. Ze souboru 683 respondentů se 254 respondentů s maturitou a 178 respondentů s vysokoškolským vzděláním domnívá, že zákonná úprava homosexuálních párů je dostačující. Na základě provedeného Chí-kvadrát testu se nepodařila prokázat závislost mezi vnímáním dostatečnosti současné právní úpravy homosexuální párů a velikostí bydliště homosexuálních respondentů. Jak uvádí publikace, kterou zpracovala Pracovní skupina pro otázky sexuálních menšin ministryně pro lidská práva a národnostní menšiny, pokud jde o partnerské soužití, většina zemí žádnou právní úpravu nemá a neumožňuje vůbec gayům a lesbičkám svůj vztah podle zákona formalizovat. V poslední době však řada zemí, zejména v Evropě, ale i v dalších zemích světa, začíná vztahy stejnopohlavních párů uznávat právně a poskytovat jim některá práva dříve uznávaná pouze manželům²⁶⁹.

Autorka se shoduje s názorem kolegyně Vokaté, T.²⁷⁰ (str. 83) která toto tvrzení okomentovala slovy: „Jednou věcí je přijetí zákona, druhou ovšem jeho obsah“.

Je jistě velkým plus a krokem dopředu to, že stejnopohlavní páry se mohou nechat registrovat. Bohužel ale partnerství není legislativně stavěno na úroveň manželství. Partneři mají povinnosti, ale omezená práva např. co se týče výchovy dětí.

S přihlédnutím k velkému procentu lhavosti v dotazníkových šetřeních, byla tato otázka v dotazníku ještě jednou s podobnou formulací položena. Respondenti měli možnost odpovědět na otázku, zda se domnívají, že zákon 115/2006 Sb. o

---

²⁶⁹ PRACOVNÍ SKUPINA PRO OTÁZKY SEXUÁLNÍCH MENŠIN MINISTRYNĚ PRO LIDSKÁ PRÁVA A NÁRODNOSTNÍ MENŠINY. *Analýza situace gay, lesbické, bisexuální a transgender menšiny v ČR*, 2007

²⁷⁰ VOKATÁ, T. *Kvalita života žen a mužů s homosexuální orientací*. České Budějovice: Jihočeská Univerzita, Zdravotně sociální fakulta, Katedra sociální práce a sociální politiky, 2009. Vedoucí práce Mgr. Veronika Kubelová.

registrovaném partnerství nedisponuje některými právními úpravami. Překvapivou odpovědí bylo zjištění, že 50% respondentů zákon vůbec nezná! 41% respondentů se domnívá, že zákon opravdu nedisponuje s některými právními úpravami. Ze zjištěných výsledků vyplývá, že znalost konkrétních důsledků zákona o registrovaném partnerství, které ovlivňují, usnadňují, či ztěžují život gay a lesbickým párům, je u homosexuální skupiny respondentů malá. Toto se potvrdilo i při skupinové diskusi. Otázkou zůstává, zda je způsobena nezájmem osob samotných, či je to důsledek nedostatečné, nebo povrchní informační kampaně ze strany masmédií.

Pokud shrneme předešlé odpovědi týkající se názoru homosexuálních respondentů na nedostatečnost zákonné úpravy homosexuálních párů, dojdeme k výsledku, že hypotéza 1: Zákon o registrovaném partnerství z pohledu homosexuálů nedostatečně řeší úpravu soužití homosexuálních párů, byla vyvrácena.

Odpovědi byly posouzeny i Chí-kvadrát testem a na základě analyzovaných dat lze říci, že se nepodařilo prokázat s 95% spolehlivostí rozdílné vnímání současné zákonné úpravy homosexuálních párů vzhledem k sexuální orientaci respondentů. Lze říci, že 85,3% respondentů vnímá současnou právní úpravu jako dostatečnou a pouze 14,7% jako nedostatečnou. Tento poměr je podobný v rámci i heterosexuálně, či bisexuálně založených respondentů²⁷¹.

Většina dotazovaných při skupinové diskusi se kloní k názoru, že přijetí zákona je významný posun dopředu, reagují na něj kladně, s většími či menšími výtkami, ale zároveň si myslí, že zákon ještě potřebuje úpravy, které spatřují hlavně při výchově dětí a adopcí.

Následující otázky se vztahovaly k obsahu zákona a směřovaly do oblasti rodičovství a výchovy dětí. Dotazník obsahoval otázku, která zjišťovala názor homosexuálně orientovaných respondentů na to, zda si myslí, že je správné, aby osoby žijící v registrovaném partnerství v České republice mohly vychovávat děti v případě,

---

²⁷¹ KUBELOVÁ, V. *Educational and Didactic Communication*. 1st edition. Bratislava : Didaktis, 2009. ISBN 978-80-89160-. Questionnaire investigation made in a specific group of citizens, s. 116-120.

že jednomu z partnerů bude dítě svěřeno do výchovy a druhý partner bude mít k dítěti povinnosti, ale práva ne a s tím spojená i nemožnost adopce. Na tuto otázku odpovědělo 103 respondentů, že je to takto správné a 580 respondentů se domnívá, že toto správné není. Vzhledem k dimenzi tabulky (viz. Tbl. 39) byl použit Fischerův exaktní test. V tomto případě se podařila prokázat existence závislosti mezi vnímáním správnosti toho, že osoby žijící v registrovaném partnerství v České republice mohou vychovávat děti v případě, že jednomu z partnerů bude jeho dítě z předchozího heterosexuálního vztahu svěřeno do výchovy, ale nemohou adoptovat děti a pohlavím ($p\text{-value} < 0,001$). To je v souladu se zjištěním Weisse a Zvěřiny²⁷², že ženy jsou v postojích k homosexualitě liberálnější než muži.

Nesmíme opomenout § 13:

Existence partnerství není překážkou výkonu rodičovské zodpovědnosti partnera vůči jeho dítěti ani překážkou svěřením jeho dítěte do jeho výchovy. Partner, který je rodičem, je povinen zajistit vývoj dítěte a důsledně chránit jeho zájmy při použití přiměřených výchovných prostředků tak, aby nebyla dotčena důstojnost dítěte a ohroženo jeho zdravím a tělesným, citovým, rozumovým a mravním vývojem.

Trvajícím partnerství brání tomu, aby se některý z partnerů stal osvojitelem dítěte. Pokud jeden z partnerů pečuje o dítě a oba partneři žijí ve společné domácnosti, podílí se na výchově dítěte i druhý partner; povinnosti týkající se ochrany vývoje a výchovy dítěte se vztahují i na tohoto partnera²⁷³.

Na základě výsledků provedeného Chí-kvadrát testu lze říci, že se nepodařila prokázat závislost mezi vnímáním správnosti toho, že osoby žijící v registrovaném partnerství v České republice mohou vychovávat děti v případě, že jednomu z partnerů bude jeho dítě z předchozího heterosexuálního vztahu svěřeno do výchovy a věkem. Tj. věk neovlivňuje vnímání správnosti ($p\text{-value} = 0,899$). Ve skupinách, kde byl klasifikačním parametrem věk, se potvrdil předpoklad, který byl již doložen i jinými

---

²⁷² WEISS, P., ZVĚŘINA, J. *Sexuální chování v ČR - situace a trendy*. 1. vyd. Praha : Portál, 2001. 160 s. ISBN 80-7178-558-X.

²⁷³ Stejná rodina. [online]. 2007-2009 [cit. 2009-12-12]. Dostupný z: <http://www.stejnarodina.cz/clanek-ochrana_ditete-157-3_zakony_tykajici_se_deti_vyrustajicich_v_homosexuálních_rodinách.htm>

průzkumy veřejného mínění, a sice že otevřenější přístup ke gayům a lesbickým ženám mají mladší lidé²⁷⁴. Samozřejmě vzhledem k porušeným předpokladům zastoupení všech věkových skupin, těžko tento vztah brát zcela jako signifikantní. Závislost se nepodařila prokázat ani ve vztahu se vzděláním respondenta ani ve vztahu velikosti bydliště. Dosažené vzdělání ani velikost místa bydliště tedy neovlivňuje vnímání správnosti.

Na otázku, zda homosexuálové vnímají jako správné, že osoby žijící v registrovaném partnerství v České republice nemohou společně osvojovat děti, odpovědělo pouze 73 respondentů, že ano. 610 respondentů tuto skutečnost bere jako nesprávnou.

Vzhledem k dimenzi tabulky (typ 2x2) (viz. Tbl. 43) byl použit Fischerův exaktní test. V tomto případě se podařila prokázat existence závislosti odlišného vnímání správnosti toho, že osoby žijící v registrovaném partnerství v České republice nemohou osvojovat děti na pohlaví z hlediska homosexuálních respondentů. Jinými slovy - pohlaví ovlivňuje odlišné vnímání na otázku spojenou s osvojováním dětí v případě homosexuálních párů (p-value <0.001). Klasický Chí-kvadrát test vede rovněž k signifikantnímu výsledku. Na otázku, zda homosexuálové vnímají jako správné, že osoby žijící v registrovaném partnerství nemohou osvojovat děti označilo 259 respondentů s maturitou a 173 vysokoškolsky vzdělaných respondentů možnost „NE“. Průzkumy veřejného mínění tradičně poukazují na to, že k LGBT lidem přistupují v průměru otevřeněji lidé s vyšším vzděláním, liberálové, lidé bez náboženského vyznání, obyvatelé měst, mladší generace, ženy a lidé s osobní znalostí jednotlivců patřících k minoritě²⁷⁵.

Z výsledků se nepodařil prokázat vztah, že by dosažené vzdělání homosexuálního respondenta ovlivňovalo odlišné vnímání na otázku spojenou s osvojováním dětí v případě homosexuálních párů. Nepodařila se ani prokázat

---

²⁷⁴ PONDĚLÍČKOVÁ-MAŠLOVÁ, J., RABOCH, J. *O sexualitě a partnerských vztazích*. 1. vyd. Praha : Galén, 2005. 200 s. ISBN 80-7262-323-0.

²⁷⁵ PONDĚLÍČKOVÁ-MAŠLOVÁ, J., RABOCH, J. *O sexualitě a partnerských vztazích*. 1. vyd. Praha : Galén, 2005. 200 s. ISBN 80-7262-323-0.

existence závislosti mezi velikostí obce, v níž žije homosexuální respondent a odpověďmi na otázku spojenou s osvojováním dětí v případě homosexuálních párů (p-value <0.617).

Do registrovaného partnerství častěji vstupují homosexuální muži než homosexuální ženy. Homosexuální ženy častěji vstupují do heterosexuálního svazku, například kvůli touze mít děti, nebo ve snaze skrýt svou sexuální orientaci před širším okolím. Příčinou může být také větší racionalita či určitá míra pragmatičnosti žen.

Adopce dětí je další téma. S podivem většina respondentů z předchozího výzkumu (GAJU) nesouhlasilo s adopcí dětí homosexuálním párem. V České republice má právo adoptovat dítě každý muž či žena bez ohledu na jejich sexuální orientaci. Okolnosti se však zásadně mění v okamžiku, kdy gayové a lesbičky vstoupí do registrovaného partnerství, neboť podle zákona registrované osoby nemohou adoptovat dítě nejen jako pár, ale ani individuálně. Zatímco muž či žena, kteří uzavřou manželství, mají i po dobu trvání manželství právo si sami adoptovat dítě, pouze k tomu navíc potřebují souhlas manžela či manželky. V České republice je též dle zákona o rodině společná adopce vyhrazena pouze manželům.

Dalo by se zde hovořit o diskriminaci? A co nesezdaný heterosexuální pár?

Velice překvapivá reakce se objevila v Českých novinách, kde se píše, že strana zelených chce prosadit osvojení dětí homosexuálem druhého registrovaného partnera. Na jednu stranu je to logické, osvojit dítě si může každý z nás, ale pod podmínkou, že nebude registrovaný. Jak uvedl i v prohlášení Liška a Hromada: „Dnes může o adopci požádat jakákoli fyzická osoba bez ohledu na sexuální orientaci, s výjimkou homosexuálů, žijících v registrovaném partnerství. Nerozumíme, proč si například žena žijící sama dítě adoptovat může a dvě ženy žijící spolu nikoliv“. Současný stav je podle SZ v rozporu s Evropskou úmluvou o ochraně lidských práv a základních svobod i s českou Ústavou. S individuálním osvojováním dětí u registrovaných párů souhlasí také aktivisté z několika sdružení pro gaye a lesby. Na svém webu proto vyzývají veřejnost, aby novelu podpořila. "Souhlasíme, že ohled na práva dětí a jejich dobrou výchovu jsou na prvním místě," uvedli ve své výzvě s tím, že vyloučením potenciálních adoptivních

rodičů jsou děti připraveny o možnost vyrůstat v harmonickém prostředí mimo dětské domovy. Jenže zde se naskytá debata, homosexuálové tedy chtějí vychovávat děti z dětských domovů, které tam „zbudou“???. Prioritně se umisťují děti do rodin heterosexuálních. Většina rodičů žádá i děti zdravé a bílé, nechtějí různá etnika. Homosexuálové mají zájem o tyto děti??? "Obava, že stejnopohlavní páry „vychovají“ z dítěte homosexuála, je nesmyslná a vysměje se jí každý sexuolog," upozornil Hromada. Liška připomněl, že část české společnosti je stále velmi homofobní. "Žijeme v zemi, kde je například gayům podle současných pravidel pro dárce krve fakticky bráněno darovat krev," upozornil předseda zelených²⁷⁶.

Jak uvádí Ellen Perrin v článku *Coparent or Second-Parent Adoption by Same-Sex Parents*, existuje narůstající množství vědecké literatury, které ukazuje, že děti vyrůstající s jedním či dvěma gay nebo lesbickými rodiči prospívají v oblasti emočního, kognitivního, sociálního a sexuálního fungování stejně jako děti, jejichž rodiče jsou heterosexuální. Optimální vývoj dětí je pravděpodobně ovlivněn více povahou vztahů a interakcí uvnitř rodinných svazků, než některou strukturální formou, kterou mohou tyto svazky nabývat²⁷⁷. Většina dětí, které mají homosexuálního rodiče, bylo počato v prostředí heterosexuálního vztahu. Když rodič (nebo oba rodiče) v heterosexuálním páru podstoupí coming out, pak se některé páry rozvedou, zatímco jiné pokračují ve společném životě. Jestliže se rozhodnou žít odděleně, pak každý z partnerů může být rodičem, u kterého dítě žije, nebo dítě může střídat pobyt v obou domácnostech. Gay a lesbičtí rodiče mohou po rozchodu zůstat sami, nebo také mohou mít stejnopohlavní vztahy, které mohou, ale nemusí vyústit v založení rodičovského vztahu k dítěti. Tyto rodiny se podobají jiným rodinám zformovaným po rozvodu heterosexuálních párů a také rozhodnutí a obtíže, před kterými stojí, jsou velmi podobné. Mají však ještě další problém spočívající v přetrvávající heterosexistických právních precedencích, které vedly v mnoha případech k odepření rodičovských práv a omezení návštěv dětí pro gay

---

²⁷⁶ ČTK. Zelení podporují snahu o individuální adopce dětí homosexuály. České noviny, 16.2.2010. [online]. [cit2010-03-12]. Dostupné z:< http://www.ceskenoviny.cz/zpravy/zeleni-podporuji-snahu-o-individualni-adopce-deti-homosexually/436292&id_seznam=355>

²⁷⁷ Pozn. autorky: studie se týká USA

a lesbické rodiče. Narůstající tolerance k rozdílům v sexuální orientaci umožnila mnoha gayů a lesbám, přihlásit se ke své sexuální orientaci ještě před navázáním intimního vztahu. Lesby a gayové se stávají rodiči z mnoha podobných důvodů, jako je tomu u heterosexuálních lidí. Touha po dětech je základní lidský instinkt a uspokojuje přání mnoha lidí podílet se na pokračování historie svého rodu. Kromě toho děti mohou uspokojovat lidskou potřebu dostávat a akceptovat lásku a péči od druhých a moci dostávat jisté zajištění a podporu ve stáří²⁷⁸.

Výzkum byl zaměřen na 4 hlavní tematické oblasti. Šlo o popis chování a postojů gay a lesbických rodičů a o psychosexuální vývoj, sociální zkušenosti a emocionální stav jejich dětí. Stručné shrnutí výsledků: Malé a ne zcela reprezentativní soubory dětí relativně mladšího věku nabádají k jisté opatrnosti. Přesto váha zjištění získaných v průběhu několika desetiletí za použití různých souborů a metod je přesvědčivá v demonstrování toho, že neexistuje žádný systematický rozdíl mezi homosexuálními a heterosexuálními rodiči v duševním zdraví, rodičovských dovednostech a postojích k rodičovství. Žádná data neukazují na riziko pro děti, které by bylo důsledkem toho, že vyrůstají v rodině s jedním nebo více homosexuálními rodiči. Některé z mnohých variant rodinných forem, historií a vztahů jsou pro zdraví vývoj dětí příznivější než jiné. Výzkum sledující mnohost rodičovských vztahů mezi gay a lesbickými rodiči je zatím v počátcích. Děti, jejichž rodiče se rozvedli (bez ohledu na jejich sexuální orientaci), jsou lépe přizpůsobené, pokud mají jejich rodiče vyšší sebevědomí, udržují zodpovědné a přátelské vztahy a žijí v současnosti s partnerem. Děti žijící s rozvedenou lesbickou matkou mají lepší výsledky, pokud se dozvědí, o matčině homosexualitě v mladším věku, když jejich otcové a jiní důležití dospělí přijímají lesbickou identitu jejich matky a pravděpodobně také, když jsou v kontaktu s jinými dětmi leseb a gay mužů. Rodičům a dětem se daří lépe, když tíživé úkoly rodičovství jsou sdíleny a zdá se také, že dětem prospívá situace, ve které se lesbičtí rodiče dělí o péči, dítě a další domácí činnosti rovným dílem. Právě tak jako když je mezi partnery jen málo konfliktů. Přestože gay a lesbičtí rodiče nemohou přes svou nejlepší snahu plně ochránit svoje děti před vlivem stigmatizace a diskriminace, není

---

²⁷⁸ Pozn. autorky: studie byla přeložena na Bengales.cz

sexuální orientace rodičů sama o sobě faktorem, který by ovlivňoval schopnost vytvořit příznivé prostředí pro vývoj dětí²⁷⁹.

Dále uvádí výsledky průzkumu i autorka článku Beňová, K. Výsledky plynou z usnesení o sexuální orientaci, rodičovství a dětech, které bylo zpracováno radou zástupců Asociace amerických psychologů APA v červnu 2004 na téma lesbické a gay rodičovství. Výsledky vypovídají o tom, že mnoho leseb a gayů jsou rodiči. Při sčítání lidu v USA v roce 2000 uvedlo 33% lesbických domácností a 22% gay domácností, že s nimi doma žije nejméně jedno dítě mladší 18 let. Navzdory významné přítomnosti nejméně 163 879 domácností vedené lesbickým či gay párem v US společnosti, jsou stále zmiňovány tři základní obavy: L/G lidé jsou mentálně nemocní, lesby jsou horší matky než heterosexuálky, vztah L/G lidí k jejich sexuálním partnerům nechává málo času pro vztah k jejich dětem. Nicméně výzkumy tyto obavy nepotvrdily²⁸⁰.

Homosexualita nemoc není, důkaz o tom, že homosexualita poškozují psychiku také ne. Názor, že lesby a gayové jsou špatnými rodiči, nemá žádný empirický základ. Mezi lesbickými a heterosexuálními ženami nebyl zaznamenán žádný markantní rozdíl v jejich přístupu k výchově dětí. Výzkumy potvrdily, že L/G rodiče rovnoměrně rozdělují svůj čas věnovaný dětem a svým partnerům. Výsledky některých studií dokonce naznačují, že rodičovské schopnosti L/G rodičů mohou lehce převyšovat schopnosti heterosexuálních rodičů. Výsledky výzkumů potvrzují, že L/G rodiče jsou schopni stejně jako heterosexuální rodiče, vytvářet podporující a zdravé prostředí pro své děti²⁸¹.

Děti, které se narodí nebo jsou adoptovány členem stejnopohlavního páru, potřebují jistotu dvou právně uznaných rodičů. Proto Americká pediatriká akademie

---

²⁷⁹ ELLEN C. PERRIN, MD and Committee on Psychosocial Aspects of Child and Family Health. Coparent or Second-Parent Adoption by Same-Sex Parents. PEDIATRICS, vol.109 No.2 February 2002, pp. 341-344. AMERICAN ACADEMY OF PEDIATRICS. ISSN 1098-4275. Dostupné z:<<http://www.pediatrics.org/cgi/content/full/109/2/339>>

²⁸⁰ BEŇOVÁ, K. *Výchova dětí L/G páry*. Bengáles. [online]. 17.5.2005 [cit.2010-03-12]. Dostupné z:<<http://bengales.cz/vedecke-studie/vychova-deti-l-g-pary.html>>

²⁸¹ ELLEN C. PERRIN, MD and Committee on Psychosocial Aspects of Child and Family Health. Coparent or Second-Parent Adoption by Same-Sex Parents. PEDIATRICS, vol.109 No.2 February 2002, pp. 341-344. AMERICAN ACADEMY OF PEDIATRICS. ISSN 1098-4275. Dostupné z:<<http://www.pediatrics.org/cgi/content/full/109/2/339>>

(American Academy of Pediatrics) podporuje legislativní a právní úsilí umožňující adopci dítěte druhým rodičem respektive spolurodičem (coparent) v těchto rodinách²⁸².

APA - podporuje politiku a legislativu zajišťující spokojený a bezpečný život dětí, odsuzuje veřejnou i soukromou diskriminaci L/G lidí a naléhá na stažení legislativy diskriminující tuto menšinu. Diskriminace L/G rodičů zbavuje jejich děti práv a výsad, které mají děti heterosexuálních rodičů, neexistují žádné vědecké podklady, že by rodičovské schopnosti závisely na sexuální orientaci. L/G rodiče poskytují zdravé a podporující prostředí, stejně jako heterosexuální rodiče. Výzkumy ukázaly, že vývoj a psychické zdraví dítěte nezávisí na sexuální orientaci jeho rodičů. Z toho vyplývá, že APA: se staví proti diskriminaci na základě sexuální orientace v případech adopce, pěstounské péče, či asistované reprodukce. Věří, že legální vztah mezi L/G rodiči bude pro jejich dítě přínosem, bude cílevědomě bojovat proti diskriminaci L/G rodičů a bude nabádat ostatní psychology ke stejnému postupu, bude poskytovat vědecké a vzdělávací zdroje pro informování veřejnosti²⁸³.

U tématu výchova dětí homosexuálním párem nelze vynechat a nezmínit možné příčiny tabuizace, či desinformace o tomto tématu.

Jak uvádí Pechová, O.²⁸⁴ „České školství se může snadno jevit jako resort, ve kterém jsou poměrně dobře zaručená rovná práva všech menšin, jejichž dodržování garantuje i školský zákon č.561/2004 Sb., který však přímo nezmiňuje sexuální orientaci. Jak však ukazují zahraniční výzkumy v této oblasti i jednotlivé zkušenosti v ČR, tak pro mládež z řad sexuálních minorit představuje šikana ve školách a školských zařízeních mimořádně závažný problém“.

Dále uvádí: V ČR si oficiální instituce až v posledních letech začaly uvědomovat váhu fenoménu šikany. Mezi učiteli i širší veřejností dlouhodobě převládá názor, že se většinou jedná o nevinné škádlení. Bohužel na mnohých školách stále převládá nechut'

---

²⁸² PECHOVÁ, O. *Spolurodičovská adopce stejnopohlavními páry*. Bengáles. [online]. 9.1.2006 [cit2010-03-12]. Dostupné z: <<http://bengales.cz/vedecke-studie/spolurodicovska-adopce-stejnopohlavnimi-pary.html>>

²⁸³ BEŇOVÁ, K. *Výchova dětí L/G párů*. Bengáles. [online]. 17.5.2005 [cit2010-03-12]. Dostupné z: <<http://bengales.cz/vedecke-studie/vychova-deti-l-g-pary.html>>

²⁸⁴ PECHOVÁ, O. *Diskriminace sexuálních minorit v ČR*. Bengáles. [online]. 1.11.2006 [cit2010-03-12]. Dostupné z: <<http://bengales.cz/vedecke-studie/diskriminace-sexualnich-minorit-v-cr.html>>

k řešení tohoto problému, neboť jeho zvládnání vyžaduje značné úsilí a mnohdy vede k nepříjemným konfrontacím s rodiči těchto dětí. Pokud se pak týká obětí z řad sexuálních minorit. Poté je celá záležitost ještě složitější a vzhledem k tomu, že dané téma je v českém prostředí jen minimálně reflektované, tak do hry vstupují předsudky ze strany všech zúčastněných (žáku a studentů, rodičů, učitelů i dalších zainteresovaných institucí).

Validní informace o sexuálních minoritách by měli učitelé poskytnout v rámci hodin všem žákům. Nutno podotknout, že osnovy jsou jen hrubým nárysem toho, co se v hodinách skutečně odučí. Každá škola si osnovy upravuje podle svých potřeb a je na každém učiteli, jak důkladně a jakým způsobem danou látku probere.

Zachováme-li tradiční 4 % prevalenci homosexuality, pak je velice pravděpodobné, že na každé škole se vyskytuje nějaký mladý gay nebo lesbička. Vzhledem k tomu, že si člověk mnohdy svou orientaci zcela neuvědomuje a nepřipouští, pak mu právě osvěta může pomoci najít jeho místo v lidské společnosti, nijak nezatížené vlastními předsudky. Pedagog by se měl pokusit o vytvoření přátelské a příjemné atmosféry, která pomáhá pozitivnímu průběhu procesu sebeuvědomování a sebepřijetí u gayů a lesbiček. Učitel by měl být i ten, který do rozhovoru vnáší odborné informace o homosexualitě. Informace by měly být moderní, vysoce odborné a bez předsudků.

Autorka z vlastní zkušenosti ví, že o homosexualitě se dříve neučilo. Většina studentů vysokých škol se s pojmy, které zde autorka uvádí, setkává ve větší míře až nyní. Při otázce, kterou autorka osobně kladla vysokoškolským studentům: *Kdy nebo kde jste se setkali nejvíce s pojmy jako je sexuální orientace, sexuální identita, gender, pohlaví a agresivita?* Autorce bylo odpovězeno: „nejvíce nyní - na vysoké škole se zdravotně – sociálním zaměřením“. Na jednu stranu je to logické, ale proč tak pozdě, když coming out probíhá v nižším věku?

Stejná otázka byla kladena i u skupinové diskuse. Na otázky týkající se informovanosti na problematiku homosexuality odpověděli, že nejvíce ucelených a přehledných informací se dozvěděli nyní od autorky z přednášky. Také zmínili chybějící poradny pro homosexuální menšiny s potřebou odborníka pro tuto oblast.

Z toho vyplývá, že nejen heterosexuální, ale i homosexuální menšina potřebuje zvýšit informovanost o tomto tématu.

Velmi často se také v praxi ve školách setkáváme s rozdílným názorem na určitého žáka ze strany pedagogů a vrstevníků. Zvláště mezi chlapci je často sledován rozpor, kdy chlapec s nedostatečnou informovaností o své možné sexualitě je identifikován kolektivem jako odlišný (deviantní – ve smyslu devio=odlišnost), a tak se stává objektem „ostrakismu“ jako první fáze šikany. Velmi často se pak kolektiv chová podle dalších vývojových stádií šikany (fyzická agrese, úderné jádro aj.) a pedagogové či okolí často nerozpozná problém v nedostatečné prevenci a sexuální výchově a hovoří tak o žákovi jako o slušném, jemném apod. aniž by byla identifikována hlavní příčina.

V souvislosti se šikanou je potřeba zmínit i mobbing a bossing na pracovišti jako možný následek šikany, kterou si někdo prožije na škole.

V současné době se autorka domnívá, že mnoho mladých lidí ve stadiu coming-out se nachází díky své nedostatečné informovanosti ve velmi složitém období, které může vyústit suicidálními tendencemi až jednáním²⁸⁵.

Téma adopce, pěstounské péče, výchovy dětí homosexuálními páry je velmi ožehavé. Toto téma adopce by nemělo být diskutováno bez účasti předních odborníků (dětských psychologů, sexuologů, právníků ...). Jak řekl Ing. Mareček, dejme tomu čas...

5.2 Diskuse ke skupinové diskusi

Skupinovou diskusi autorka zvolila z toho důvodu, neboť rozhovory již zkusila, dotazník také, a tak jako další vhodnou variantu spatřila ve skupinové diskusi. Skupinová diskuse byla pouze doplňující metodou. Původně bylo záměrem hovořit s přibližně stejným počtem mužů a žen z důvodu kvalitnější komparace, ale bohužel to nakonec nevyšlo. Výzkumný vzorek zahrnovalo 12 účastníků skupinové diskuse.

---

²⁸⁵ KUBELOVÁ, V., VÁCHA P. Jak uchopit problematiku homosexuality při výuce na ZŠ. *Pedagogická a psychologická diagnostika*, Nakladatelství Dr. Josef Raabe, červen 2009. 19. aktualizaci. Str. 1-20. ISSN 1801-8416

Kritérium, které muselo být pro výzkum formou skupinové diskuse splněno, bylo, aby účastníci byli homosexuálně orientováni. Z celkového počtu 12 účastníků, byly tři ženy a 9 mužů. Skupinová diskuse probíhala 2 hodiny. Příčinou dle Ing. Marečka mohl být především nižší počet lesbiček a pravděpodobně i jejich menší ochota hovořit s cizími lidmi. Toto může autorka jen potvrdit. Když hovořila s muži – gayi, všichni byli velice sdílní, otevření. Naopak rozhovory se ženami byly, až na jednu výjimku (Hanku, která naopak pomáhala se sháněním literatury, distribucí dotazníku apod.), poměrně složitější, zvláště po autorčině pozitivní zkušenosti s muži. Diskuse byla oproti předchozím rozhovorům spontánnější, možná to bylo i z důvodu, že autorku respondenti již znali (i když ne všichni). Jak uvádí Weiss, P. a Zvěřina, J. v otázkách sexuálních postojů jsou muži ve svých názorech liberálnější než ženy, nicméně i v této oblasti je dle autorů u žen patrný posun k liberálnějším postojům ve vztahu k sexuálním otázkám. Liberálnější postoje než muži mají ženy v názorech na homosexualitu²⁸⁶.

Skupinovou diskusi se autorka snažila koncipovat tak, aby měla určitou chronologickou posloupnost. Mezi okruhy otázek byly zařazeny otázky, týkající se homosexuality, diskriminace, výchovy dětí a adopcí, zákona o registrovaném partnerství, o poradnách a potřebě sociálních pracovníků v této oblasti.

Výzkumná otázka: Je přiznání homosexuality diskriminující?

Odpovědi na tuto otázku byly velice zajímavé, neboť většina účastníků se shodla na tom, že nejsou heterosexuální populací diskriminováni! Problém spatřují ve slově diskriminace. Což vysvětlují i výsledky z kvantitativního šetření, kdy z výzkumu vyplynulo, že respondenti neznají zákon. Proč ale na druhou stranu bojovali o antidiskriminační zákon?

Diskriminace je jedno z velkých témat, které se diskutuje v médiích, na školách, mezi politiky a v mnoha dalších institucích. Homosexualita figurovala až do roku 1992 na seznamu Světové zdravotnické organizace jako nemoc.

Na odlišnou sexuální orientaci je ve většinové společnosti s křesťanskou tradicí stále nahlíženo jako na „nenormální“ chování. Dřívější tvrdé pronásledování menšin je

---

²⁸⁶ WEISS, P., ZVĚŘINA, J. *Sexuální chování v ČR - situace a trendy*. 1. vyd. Praha : Portál, 2001. 160 s. ISBN 80-7178-558-X.

již v naší společnosti dávnou minulostí, přesto se však ve společenském podvědomí udržují předsudky, které postoj k této menšině ovlivňují. Právě v populaci díky tomu přetrvává smýšlení označované jako „heterosexismus“. Heterosexismem se rozumí takový přístup, který (obvykle) nevědomě považuje heterosexuální orientaci za jedinou přirozenou, či samozřejmou sexuální orientaci. Takový předpoklad je poměrně běžný, neboť lidé se obvykle ptají chlapců, mají-li přítelkyni a jen těžko někoho napadne se zeptat, máš už přítelkyni nebo přítele? Zatímco heterosexismus jako pojem vyjadřuje spíše postoj neútočný, pojem homofobie vyjadřuje útočnou pozici proti homosexualitě a je projevem mnohem většího předsudku a odporu a odmítání práva na homosexuální orientaci jedince. Jestliže homofobie a heterosexismus pojednávají primárně o postojích ve smyslu kognitivním a emocionálním, pak pojem *diskriminace* se vztahuje k reálnému chování, které je důsledkem těchto postojů. Jinak řečeno: diskriminace je také přístup, kdy se jedinci dostává špatného zacházení, nikoliv na základě jeho schopností a skutků, ale na základě negativních stereotypů přisuzovaných například jeho rase, národu, pohlaví, sexuální orientaci, či pohlavní identitě. Diskriminace může mít podobu omezení přístupu k základním lidským právům, zaměstnání, bydlení, či veřejným službám. Může se také projevovat obtěžováním nebo pronásledováním. Extremním případem jsou poté takzvané zločiny z nenávisti, kdy dochází k násilným útokům motivovaným nesnášlivostí k dané skupině obyvatel²⁸⁷.

Jakmile je někdo jiný než většina, dříve nebo později se stane, že se setká s projevy, které jeho jinakost napadají, odsuzují, ponižují... Jedinec se může stát diskriminovaným, v tomto případě diskriminovaným na základě sexuální orientace. Osoby s menšinovou sexuální orientací jsou jednou z menšin, které jsou chráněny zákazem diskriminace vyjádřeným v čl. 13 Smlouvy o založení ES. Zákaz diskriminace na základě sexuální orientace je vyjádřen také v antidiskriminačním zákoně²⁸⁸, k jehož prosazení se vláda zavázala.

---

²⁸⁷ Diskriminace.info. . [online]. 2008 [cit208-10-03]. Dostupné z: <http://www.diskriminace.info/dosexualni/homofobie__heterosexismus__diskriminace_sexualnich_minorit.pdf>

²⁸⁸ Dne 17. června 2009 byl po dlouhých vyjednáváních v Parlamentu České republiky přijat zákon o rovném zacházení a o právních prostředcích ochrany před diskriminací, tzv. antidiskriminační zákon - Zákon č. 198/2009 Sb. o rovném zacházení a o právních prostředcích ochrany před diskriminací a o změně některých zákonů

Většina respondentů se domnívá, že přiznání homosexuality nemá diskriminující dopad.

Respondenti se shodli i na tom, že záleží při toleranci okolí na tom, kde žijí. Ale že by v dnešní době cítili nějaké omezení, to neuvedl ani jeden respondent. Respondenti také při skupinové diskusi potvrdili, že nemají dostatek informací týkající se zákona o registrovaném partnerství a zároveň se shodli na tom, že potřeba alespoň nějakého ukotvení homosexuálních párů zde byla. Na základě diskuse lze konstatovat, že respondenti nemají znalosti z práva. Zákon o registrovaném partnerství neznají. Většina respondentů zákon ani nečetla. Přesto jsou rádi, že se Česká republika řadí mezi ty státy, které mají nějaké uzákonění. Pozice dítěte by se dle respondentů měla řešit. Odpověď na otázku, zda spatřují homosexuálně orientovaní lidé nějaké nejasnosti v zákonné úpravě homosexuálního soužití, je obtížná. Neznalost zákona je velká, přesto se domnívají, že jediné co by potřebovalo vyřešit, jsou práva dítěte a právo druhého z homosexuálního páru k právům dítěte. Přesto si jako autorka nedovolím nemít poznámku, že Česká republika učinila podstatný krok vpřed a to tím, že respektuje a poskytuje právní ochranu a že účelem zákona nebylo plnohodnotné zrovnoprávnění s heterosexuálními páry. Nesmíme také opomenout, že při schvalování zákona zástupci komunit tvrdili, že adopce jsou záležitostí budoucnosti a nyní se již hovoří o diskriminaci?

Pravda také ze zákona vyplývá, že česká legislativa bere zřetel na lepší zájem dítěte, ale přitom nereflektuje citové pouto, které může vzniknout mezi dítětem a homosexuálně orientovanou osobou.

V otázce diskriminace velkou úlohu hraje postoj společnosti, který se pomalu vyvíjí od netolerance a odmítání k postupnému chápání a akceptování. Na jedné straně stojí ti, kteří hovoří o existenci problému a možnosti jeho řešení, na druhé straně ti, kteří se snaží původní problém definovat jako „neprobém“ a snaží se omezit vliv těch, co přišli s první definicí.

Jak autorka uvedla již výše, byla překvapena, že tak poměrně malý počet dotazovaných zažil některou z forem diskriminace. Diskriminace ve zdravotnickém

---

zařízení, na úřadech, fyzické násilí apod. je cizí většině respondentů. U starších jedinců (40let a více) se autorka domnívá, že by příčinou mohlo být především to, že v době před rokem 1989 nebylo zvykem se se svou homosexualitou svěřovat, odkrývat ji před širším okolím, tedy veřejnost neměla důvod se někomu posmívat, pokřikovat na něj, bít ho, zesměšňovat. Na druhou stranu také respondenti při diskusi přiznali, že lidé v jejich blízkosti jejich homosexualitu znali, ale nebylo v této době zvykem, aby o tom hovořili veřejně.

Dalším cílem a kladenou výzkumnou otázkou bylo zjistit, zda homosexuálům neabsentuje nějaká poradna. Většina účastníků se shodla na tom, že specializovaná poradna chybí a že by centra stačily alespoň 4. Poradny zaměřené na děti, pedagogy, rodiče atd... Respondenti se také přiklonili k navrhovanému názoru propojit jednotlivé systémy – školství apod. – ne, aby šly odděleně. Neboť i z tohoto výzkumu vyplynulo, že informace potřebné k tématu homosexuality si každý hledal sám. Škola a rodina jako prvotní vzdělavatel v tomto směru zcela selhal. V České republice byla sexuální výchova na základních školách zahrnuta v předmětu Rodinné výchovy (do roku 2010). V současnosti se tento předmět propojil s předmětem Občanské výchovy do předmětu Výchova k občanství a zdraví. Bohužel množství informací o lidské sexualitě, které žáci na základní škole mohou získat, plně závisí pouze na učiteli a to nyní ještě v omezeném počtu hodin²⁸⁹. Nemalé procento učitelů/učitelek se tomuto tématu obvykle kulatně vyhne či neřekne dostatek informací potřebných k této problematice. Možná učitelé / učitelky vychází z předpokladu, že žáci již všechno vědí buď z předchozích ročníků, nebo od kamarádů či rodičů. Bohužel opak bývá někdy pravdou. Dítě, které je ve škole informováno o homosexualitě jako o variantě sexuální orientace, je schopné se se svou případnou odlišnou sexuální orientací vyrovnat lépe než žák, který ve škole ani doma nedostal informace dostatečné k tomu, aby svou odchylku přijal, či mnohdy může u rodiny převzít názory odsuzující homosexuální nebo bisexuální orientaci. Právě sexuální výchova v přiměřeném rozsahu je nástrojem, jímž v žácích může učitel alespoň patrně vybudovat základy pro zdravý sexuální život a snížit dopady nevhodného působení společnosti, rodiny, vrstevníků apod. Zvláště mezi žáky se šíří informace, které

---

²⁸⁹ Konzultace s Mgr. Olgou Šteflou, 23.2. 2010, České Budějovice, učitelka na ZŠ České Velenice.

jsou často zkreslené, nepravdivé a dítě tak získává falešné představy o vztazích mezi mužem a ženou, o sexu, o sexuálních orientacích či odchylkách. Na tomto základě právě sexuální výchova v přiměřeném rozsahu je nástrojem, jímž v žácích může učitel alespoň patrně vybudovat základy pro zdravý sexuální život²⁹⁰.

Na otázku, zda by využili i např. sociálního pracovníka (odborníka) v této problematice většina odpověděla, že by odborníka potřebovali (ale ne tak účastníci nyní, kdy homosexualitu již přiznali, ale dříve...). Někoho kdo tomu rozumí, kdo se tímto přímo zabývá. Jak uvádí Matoušek, O. a kol. rodiny, v nichž se vyskytnou homosexuální členové, mohou mít své specifické problémy a rodinní poradci a terapeuti budou muset poskytovat těmto rodinám specializované služby. Může se jednat o pomoc původním rodinám, vyrovnat se s často ambivalentní reakcí na zjištění faktu homosexuality, dále o práci s rodinami tvořenými homosexuálním párem, které mohou mít děti ve své péči. Tolerance okolí k homosexuálnímu páru často opadne, když se ho týká rodičovství. Jak uvádí Matoušek, O., a kol. dále v knize Sociální práce v praxi: sociální pracovník by měl umět vytvářet služby pro jakékoli klienty, poskytovat je a také by měl umět odkazovat klienty na další služby²⁹¹.

Homosexualita existuje a nezbyvá, než se s tím vyrovnat i v oblasti sociální práce. Publikace Zvěřiny, J. i Janošové P. dokazují, že sexualita jedince je zakotvena již v prenatálním období, je tedy vrozená a nelze ji změnit, vyléčit.

Velice zajímavé bylo poslouchat jednotlivé diskuse nad obdobím coming-outu. Autorka byla přesvědčená, že toto období musí být spojené s vnitřními rozpory a konflikty – vždyť zjistit, že jsem jiná než většina populace, je jistě dost náročné. A nesmíme opomenout, že někteří účastníci skupinové diskuse neměli v tomto období ani dostatek literatury. Zvěřina, J. uvádí, že homosexuála čeká pravděpodobně zápas s vlastním sebevědomím, protože je ze sebe často zklamán²⁹².

---

²⁹⁰ KUBELOVÁ, V., VÁCHA P. Jak uchopit problematiku homosexuality při výuce na ZŠ. *Pedagogická a psychologická diagnostika*, Nakladatelství Dr. Josef Raabe, červen 2009. 19. aktualizaci. Str. 1-20. ISSN 1801-8416.

²⁹¹ MATOUŠEK O. A KOL. *Sociální práce v praxi: specifika různých cílových skupin a práce s nimi*. 1.vyd. Praha: Portál, 2005. 352 s. ISBN 80-7367-002-X.

²⁹² ZVĚŘINA, J. *Sexuologie (nejen) pro lékaře*. Brno : CERM, 2003. 287 s. ISBN 80-7204-264-5.

Na konci diskuse autorka shrnula hlavní body diskuse a učinila zpětnou vazbu zaměřenou jak na obsah přednášky, tak i na svou osobu. Zpětná vazba byla ukončena potleskem. Po skončení autorka měla pro zúčastněné připravenou brožuru se základními znalostmi probíranými během diskuse.

5.3 Diskuse k dotazníku určenému pro respondenty z vybraných zemích Evropské unie

Podobný výzkum, jakým je i výzkum Procházky, I.²⁹³ byl iniciován organizací ILGA-Europe a uskutečněn i v jiných zemích (např. Slovensko, Polsko, Maďarsko).

Výzkum pro tuto disertační práci byl realizován ve čtyřech zemích s odlišnou právní úpravou. Resp. Slovenko, nemá žádnou úpravu homosexuálních párů, ostatní státy, kterými je Rakousko, Německo a Anglie nějakou právní úpravu homosexuálních párů mají.

Osloveno bylo několik webů, které poskytují poradenství pro homosexuálně orientované osoby. Jednalo se např. o 365gay.com, ukgaynews.org.uk, International Lesbian and Gay Association (ILGA), lesba.sk, Medziprostor, lgbthistorymonth.org.uk., Altera.sk.

Z celkového souboru 738 respondentů bylo 94 respondentů z Rakouska, 255 respondentů z Německa, 215 dotázaných z Anglie a 174 ze Slovenska.

61% respondentů bylo ženského pohlaví a 39% respondentů bylo mužů. I ve vybraných zemích evropské unie bylo procento žen vyšší než mužů. Zřejmě to značí větší zájem žen i o tuto problematiku, nebo opět velkou roli hrály linky, které byly umístěny na portálech zabývajících se problematikou více homosexuálních žen.

Modální kategorií byl věk respondentů mezi 21-30 lety. Nejméně byla zastoupena kategorie 51-60 let a to pouze 10 respondenty.

Z celkového počtu 738 respondentů ze všech zemí bylo 534 (72%) respondentů s homosexuální orientací. 54% respondentů se přiklání k tvrzení, že přiznání homosexuality má diskriminující dopad pro tuto osobu v jejím životě. 88% respondentů

---

²⁹³ PROCHÁZKA, I., JANÍK, D., HROMADA, J. *Společenská diskriminace lesbických žen, gay mužů a bisexuálů v ČR*. Praha: Gay iniciativa v ČR, 2003. S 39.

se také domnívá, že je správné, že osoby žijící v registrovaném partnerství v České republice mohou vychovávat dítě partnera. 624 respondentů ale nevnímá jako správné, že osoby v registrovaném partnerství nemohou osvojovat v České republice děti. 114 respondentů tuto skutečnost vnímá jako správnou. Zde těchto 114 respondentů většinu tvoří heterosexuálové, kteří vyplnili dotazník. 78% respondentů je také přesvědčeno, že soužití s partnerem stejného pohlaví s sebou nese i vystavení se ve vyšší míře riziku společenské diskriminace.

Tento průzkum byl doplňujícím výzkumem k výzkumu realizovaným pro Českou republiku.

5.3.1 Diskuse k výsledkům výzkumu pouze za homosexuální respondenty z vybraných zemí EU

Výzkumu pro vybrané státy EU²⁹⁴ se zúčastnilo celkem 534 homosexuálně orientovaných osob. 289 bylo respondentů ženského pohlaví a 245 dotázaných bylo mužského pohlaví. Nejpočetnější kategorii tvořili respondenti ve věku 21-30 let. Tato kategorie byla zastoupena 351 respondenty. Na otázku, zda se respondenti domnívají, zda má přiznání homosexuality diskriminující dopad pro osobu v jejím životě, odpovědělo 280 (52,4%) respondentů, že ano. 79% respondentů se také domnívá, že soužití s partnerem stejného pohlaví s sebou nese i vystavení se vyšší míře riziku společenské diskriminace. Pouze 21% je opačného názoru. Z celkového počtu 534 respondentů se 46% osob nestalo obětí násilného chování. 9% respondentů se setkala s fyzickým i slovním napadením a 3% respondentů uvedlo, že se setkala pouze s fyzickým napadením z důvodu jejich orientace. 43% osob se setkala se slovní atakou na základě jejich sexuální orientace. Výsledky lze porovnat s projektem, který byl zahájen v prosinci roku 2007. Tento projekt se skládal ze dvou částí. První část byla publikována v červnu 2008 a obsahovala komplexní srovnání právní analýzy situace v Evropské unii. Opírala se o 27 národních studií. Druhá část, kterou zde autorka zmiňuje je komplexní, srovnávací sociální analýza, založená na dostupných údajích napříč

---

²⁹⁴ Evropské unie

spektrém Evropské unie. Jak uvádí druhá část studie na téma Homofobie a diskriminace na základě sexuální orientace a pohlavní identity v členských státech Evropské unie, na téma sociální situace²⁹⁵. Klíčovými nálezy bylo zjištění, že současná sociální situace pro LGBT osoby není příznačná. Diskriminace, která byla zjištěna, se odehrává na úrovni ponižení, nadávek, verbálních i fyzických útoků. Ve výzkumu se potvrdilo, že více než polovina EU občanů považuje tento typ diskriminace z důvodu pohlavní orientace za rozšířený v jejich zemi. Tato studie také ukazuje na skutečnost, že osoby LGBT mají zkušenost s homofobií.

Další okruhy, na které byl dotazník zaměřen, se týkaly diskriminace ve vybraných oblastech, se kterými se dotazovaný nejčastěji setkává. Prvním odvětvím, byla diskriminace v zaměstnání. 8% respondentů, kteří otevřeně přiznávají svou orientaci se setkala s diskriminací v zaměstnání. 84% dotázaných uvedlo, že se s diskriminací nesetkalo. Z těchto 84% bylo dokonce 59% respondentů, kteří svou orientaci netají a přitom se nesetkali s diskriminací. 25% respondentů uvedlo, že orientaci tají.

Tyto výsledky korespondují s výsledky studie, která uvádí, že LGBT osoby jsou často vystaveni homofobii a diskriminaci v práci různými způsoby: např. diskriminace přímá, výsměch, sociální vytlačení. Mnoho pracovišť není považováno za bezpečné pro LGBT personál. Z výzkumu vyplynulo, že LGBT osoby jsou obecně neochotné odhalit jejich pohlavní orientaci v zaměstnání právě na základě předchozí zkušenosti, strachu z diskriminace, rizika odmítnutí.

Jak dále uvádí studie *Homophobia and Discrimination on Grounds of Sexual Orientation and Gender Identity in the EU Member states. Part II – The Social Situation*, diskriminace, homofobie samozřejmě ovlivní životy LGBT osob ve všech oblastech společenského života. Ve škole se většina homosexuálů snaží zůstat neviditelný, často mají zkušenost s týráním a s diskriminací na pracovišti. V mnoha zemích homosexuálové nemohou uzákonit vztah jako legální (např. pro výzkum v disertační práci - Slovensko). Dále i reprezentace LGBT lidí v médiích není

---

²⁹⁵ FRA. *Homophobia and Discrimination on Grounds of Sexual Orientation and Gender Identity in the EU Member states. Part II – The Social Situation*. [online]. 2009 [cit 2010-03-03]. 2009. Dostupné z: <http://lgbt.poradna-prava.cz/folder03/FRA_scial_part_en.pdf>. 151.p. ISBN-13: 978-92-9192-211-6

reprezentativní. Negativní zkušenosti v mládí a ve škole mohou vést až k sociální marginalizaci. Výzkum také potvrzuje, že učitelé postrádají vědomí a dovednosti k rozpoznání problémů vzniklých na základě sexuální orientace. Toto ani neumožňuje podávat pozitivní obraz těchto osob při výuce ve většině členských států. Vede to posléze k nedostatku povědomí a porozumění. Přispívá to k sociální izolaci LGBT studentů.

Dále dle výzkumu studie *Homophobia and Discrimination on Grounds of Sexual Orientation and Gender Identity in the EU Member states*, v těchto šesti členských státech (Bulharsko, Česká republika, Kypr, Maďarsko, Itálie a Malta), je potřeba zlepšování práv LGBT osob. Zde se osoby setkávají trvale se zápornou odezvou některých politiků a představitelů náboženských institucí²⁹⁶.

Následujícím okruhem, který se týkal diskriminace, byla diskriminace při poskytování zdravotních služeb. Odpovědi respondentů byly překvapující. Pouze 6% respondentů se setkala s diskriminací při poskytování zdravotních služeb. 94% respondentů se s diskriminací nesetkalo vůbec. Některé výzkumy dokazují, že LGBT osoby mají zkušenost s diskriminací zdravotní péče. Právě negativní postoje mohou vést některé osoby k nevyhledávání zdravotní pomoci v případě potřeby.

Nesmíme zde opomenout, že partneři v některých státech nejsou příbuznými a to vytváří i potíže týkající se přístupu k informacím o partnerově stavu a problémy s návštěvami v nemocnici²⁹⁷.

Oblast, která hraje velkou roli v životě respondenta je rodina. Právě na diskriminaci v rodině byla zaměřena další oblast otázek z dotazníku. 23% respondentů uvedlo, že se v rodině setkala s diskriminací. 19% respondentů rodině svou orientaci tají a 58% respondentů orientaci v rodině netají a ani se nesetkalo s diskriminací po přiznání homosexuality.

---

²⁹⁶ FRA. *Homophobia and Discrimination on Grounds of Sexual Orientation and Gender Identity in the EU Member states. Part II – The Social Situation*. [online]. 2009 [cit2010-03-03]. 2009. Dostupné z: <http://lgbt.poradna-prava.cz/folder03/FRA_scial_part_en.pdf>. 151.p..ISBN-13: 978-92-9192-211-6

²⁹⁷ FRA. *Homophobia and Discrimination on Grounds of Sexual Orientation and Gender Identity in the EU Member states. Part II – The Social Situation*. [online]. 2009 [cit2010-03-03]. 2009. Dostupné z: <http://lgbt.poradna-prava.cz/folder03/FRA_scial_part_en.pdf>. 151.p..ISBN-13: 978-92-9192-211-6

Rakousko: V době realizovaného výzkumu neměli osoby G/L možnost registrovaného partnerství. 10% respondentů označilo, že jejich orientaci nikdo nezná. 38% respondentů se přiznalo k tomu, že svou orientaci říká veřejně. Z celkového počtu 58 respondentů bylo 42 žen a pouze 16 mužů. 8 respondentů označilo, že již žije v registrovaném partnerství. 22 žen žije s partnerkou a 1 respondent žije v manželství s osobou odlišné sexuální orientace. Zde jen upřesňuji, že z výzkumu byly vyřazeny osoby, které se označili jako bisexuálně orientované. Na otázku, zda se respondent domnívá, že přiznání homosexuality má diskriminující dopad pro tuto osobu v jejím životě odpovědělo 28 (48%) respondentů, že si myslí, že má a 30 respondentů se domnívá, že přiznání k homosexualitě diskriminující dopad nemá. Z celkového počtu 58 respondentů se 91% (53) dotazovaných vnímá jako správné, že osoby žijící v registrovaném partnerství v České republice mohou vychovávat děti v případě, že jednomu z partnerů bude jeho dítě z předchozího heterosexuálního vztahu svěřeno do výchovy. Pouze 9% (5) respondentů není o správnosti přesvědčeno. 36 (62%) respondentů se domnívá, že soužití s partnerem stejného pohlaví s sebou nese i vystavení se ve vyšší míře riziku společenské diskriminace. 22 respondentů je opačného názoru. Z celkového počtu 58 (100%) respondentů se 28 (48%) dotázaných domnívá, že v jejich blízkosti chybí nějaká poradna. 30 respondentů se domnívá, že není potřeba poradny. Nejvíce respondentů odpovědělo, že by nevyužili žádnou z poraden (43% respondentů), 17 respondentů by využilo poradnu se zaměřením poskytnutí informací o problematice a dále 15 respondentů by mělo zájem o typ poradny rodinné, sociální.

Okruh otázek týkajících se diskriminace dopadl velice pozitivně, neboť ani na jednu z otázek, které sledovaly diskriminaci v zaměstnání, při poskytování zdravotních služeb, diskriminaci v rodině či diskriminaci církevními představiteli neodpovědělo více než 50% respondentů negativně. Tzn., že více než 50% respondentů se neseťkalo v těchto oblastech s diskriminací. Autorka zde nesmí opomenout, že u otázky zjišťující diskriminaci ve zdravotnictví neodpověděl ani jeden respondent negativně. Jinými slovy, 100% respondentů se neseťkalo s diskriminací při poskytování zdravotních služeb.

Německo: Jak již bylo napsáno v teoretické části práce, v Německu od 1. srpna 2001²⁹⁸ upravuje svazky stejnopohlavních párů zákon k ukončení diskriminace společenství osob stejného pohlaví (Gesetzes zur Beendigung der Diskriminierung gleichgeschlechtlicher Sexualität: Lebenspartnerschaften), který zavedl nový institut registrovaného životního partnerství (Life Partnership Act) osob stejného pohlaví. Partneri jsou jím uznáváni jako příbuzní²⁹⁹. Od 12. října 2004 (s platností od ledna 2005) na základě rozšíření původního dokumentu (Gesetz zur Überarbeitung des Lebenspartnerschaftsrechts) mají homosexuální páry možnost adopce dítěte druhého partnera³⁰⁰. Nejvíce respondentů z vybraných zemí EU bylo právě z Německa, a to 34% z celkového počtu. Z celkového počtu 208 homosexuálně orientovaných respondentů z Německa bylo 89 respondentů pohlaví ženského a 119 mužů. Nejpočetnější kategorii opět tvořila kategorie 21-30let a to zastoupena 134 respondenty. Možná právě zákonná úprava má vliv v Německu na skutečnost, že pouze 8 respondentů neříká svou orientaci veřejně. V registrovaném partnerství již žije 43 respondentů a 8 respondentů uvedlo, že je vdaný/vdaná s osobou stejného pohlaví. Těchto 8 respondentů buď vycestovalo za manželstvím do jiné země, nebo právě registrované partnerství s možností adopce dítěte druhého partnera považují zcela za manželství. Na otázku, zda se respondent domnívá, že přiznání homosexuality má diskriminující dopad odpovědělo 91 (44%) respondentů, že si myslí, že má a 117 respondentů se domnívá, že přiznání k homosexualitě diskriminující dopad nemá. Právě více než 50% respondentů se domnívá, že přiznání homosexuality nemá diskriminující dopad. Pokud to porovnáme s odpověďmi respondentů zastupujícími Českou republiku, tak zde se naopak více než 50% respondentů domnívalo, že to diskriminující je. Důvodem může být, dřívější schválení zákonné úpravy, dovolující homosexuálním párům jak registrované partnerství, tak i adopce dítěte druhého partnera. Možná že i v České

---

²⁹⁸ Vorbemerkungen zu §§ 1 ff. LPartG [online]. [cit.2008-12-02]. *Gesetz über die Eingetragene Lebenspartnerschaft (Lebenspartnerschaftsgesetz – LPartG)*, 2001. p.1889. Dostupné z:<http://www.bgb-kommentar.info/CenterPane/leseprobe/Leseprobe_LPartVerbem.pdf>

²⁹⁹ ILGA:EUROPE. Dostupné z:< http://www.ilga-europe.org/europe/issues/lgbt_families/marriage_and_partnership_rights_for_same_sex_partners_country_by_country>

³⁰⁰ LAMBDA. *Gleichtgeschlechtliche Partnerschaften* [online]. 2007 [cit.2008-12-02] Dostupné z:<<http://www.rklambda.at/dokumente/publikationen/RKL-StN-070820twAnh.pdf>>

republiky bude toto procento s odstupem času klesat. Zřejmě i v další otázce se projevil odlišný obsah zákona, kdy 100% dotazovaných vnímá jako správné, že osoby žijící v registrovaném partnerství v České republice mohou vychovávat děti v případě, že jednomu z partnerů bude jeho dítě z předchozího heterosexuálního vztahu svěřeno do výchovy. Následující otázka, týkající se opět výchovy dětí potvrzuje tuto skutečnost. 198 respondentů nevnímá jako správné, že osoby v registrovaném partnerství nemohou osvojovat děti. 10 respondentů tuto skutečnost vnímá jako správnou. 177 (85%) respondentů se domnívá, že soužití s partnerem stejného pohlaví s sebou nese i vystavení se ve vyšší míře riziku společenské diskriminace. 31 respondentů je opačného názoru. Je zajímavé zjištění faktu, že přiznání homosexuality není tak diskriminující pro osobu v jejím životě jako přímo soužití. Tyto odpovědi jsou shodné i s odpověďmi respondentů za Českou republiku, kdy z celkového počtu 683 respondentů si 497 dotázaných myslí, že soužití s partnerem stejného pohlaví s sebou nese i vystavení se vyšší míře riziku společenské diskriminace.

44% respondentů necítí potřebu nějakého typu poradny ve svém okolí. 56% respondentů je opačného názoru. Při následující otázce, ale již z 44% respondentů si pouze 19% respondentů uvědomilo, že by nevyužilo žádný typ poradny. 44% respondentů by využilo poradnu typu poradenské a 33% respondentů by mělo zájem o poradnu typu sociálního nebo rodinného poradenství.

Okruh otázek týkajících se diskriminace dopadl velice pozitivně i za Německé respondenty, neboť ani na jednu z otázek, které sledovali diskriminaci v zaměstnání, při poskytování zdravotních služeb, diskriminaci v rodině či diskriminaci církevními představiteli neodpovědělo více než 50% respondentů negativně. Tzn., že více než 50% respondentů se nesetkalo v těchto oblastech s diskriminací.

Anglie: Z celkového počtu 156 homosexuálně orientovaných respondentů, bylo 108 respondentů pohlaví ženského a 48 mužů. Opět jako u ostatních zemí byla nejpočetnější kategorií kategorií mezi 21-30 lety a to zastoupena 105 respondenty. Pouze 5 respondentů z celkového počtu 156 homosexuálně orientovaných dotazovaných

svou orientaci skrývá. Na otázku jejich stavu odpovědělo s překvapením málo respondentů, než autorka očekávala odpověď žiji v registrovaném partnerství. Pouze 7 respondentů zvolilo tuto odpověď. 1 respondent / respondentka odpověděl, že je vdaný/á s osobou odlišné sexuální orientace. Ve Velké Británii mohou registrované páry zažádat o společnou adopci dítěte i pěstounskou péči³⁰¹. Uzavřením registrovaného partnerství dává stejnopohlavním párům stejná práva a povinnosti jako manželství. Vztahuje se to především na oblast majetku, penze, rodičovské zodpovědnosti³⁰².

Opět více než 50% respondentů se domnívá, že přiznání homosexuality nemá diskriminující dopad pro tuto osobu v jejím životě. Pokud toto tvrzení porovnáme s ostatními státy, dojdeme opět ke shodnému tvrzení. A nejen u této otázky, ale také u následující odpovědi na otázku, zda se respondenti domnívají, že soužití s partnerem stejného pohlaví s sebou nese i vystavení se ve vyšší míře riziku společenské diskriminace. 75% respondentů se domnívá, že ano. Opět více než 50% respondentů je tohoto názoru. Pokud přistoupíme k otázkám směřujícím do oblasti rodičovství, tak z celkového počtu 156 respondentů se 89% (139) dotazovaných vnímá jako správné, že osoby žijící v registrovaném partnerství v České republice mohou vychovávat děti v případě, že jednomu z partnerů bude jeho dítě z předchozího heterosexuálního vztahu svěřeno do výchovy. Pouze 11% (17) respondentů není o správnosti přesvědčeno. Vzhledem k tomu, že v Anglii mají páry možnost adopce, bylo předpokládáno opět vyšší procento kladných odpovědí. I na následující odpovědi týkající se osvojení dítěte, kdy 25 respondentů vnímá jako správné, že občané České republiky v registrovaném partnerství nemohou osvojovat děti. Velice nečekanou odpovědí byl počet respondentů, kteří by v blízkosti jejich bydliště přivítali poradnu. 108 dotázaných má tuto potřebu. Na následující otázku, jakou z typu poraden by uvítali, odpovědělo 38% respondentů poradnu typu poradenská. Nejméně by uvítali jako shodně i v ostatních zemí EU poradnu typu zdravotní.

---

³⁰¹ILGA:EUROPE. Dostupné z:< http://www.ilga-europe.org/europe/issues/lgbt_families/marriage_and_partnership_rights_for_same_sex_partners_country_by_country

³⁰²ILGA:EUROPE. Dostupné z:< http://www.ilga-europe.org/europe/issues/lgbt_families/marriage_and_partnership_rights_for_same_sex_partners_country_by_country

Oblast otázek vztahujících se k diskriminaci dopadl opětovně nadmíru pozitivně i za anglické respondenty, neboť ani na jednu z otázek, které sledovali diskriminaci v zaměstnání, při poskytování zdravotních služeb, diskriminaci v rodině či diskriminaci církevními představiteli neodpovědělo více než 50% respondentů negativně. Tzn., že více než 50% respondentů se neseťkalo v těchto oblastech s diskriminací.

Slovensko: Slovensko jako jediné z vybraných zemí EU pro účely tohoto výzkumu nemá žádnou právní úpravu pro stejnopohlavní páry³⁰³.

Do výzkumu bylo zařazeno 112 homosexuálně orientovaných respondentů, kteří vyplnili dotazník. Z toho bylo 50 respondentů pohlaví ženského a 62 respondentů pohlaví mužského. Modální kategorii opět tvořili respondenti ve věku mezi 21-30 lety. Pouze deset respondentů skrývá svou orientaci před okolím. V registrovaném partnerství nežije ani jeden respondent a dva respondenti jsou sezdáni v heterosexuálním svazku.

Zde se setkáváme s odlišnou výpovědí respondentů na otázku, zda se domnívají, že přiznání homosexuality má diskriminující dopad pro tuto osobu v jejím životě. Na Slovensku se více než 50% respondentů (79% dotázaných) domnívá, že přiznání homosexuality je diskriminující. Pokud porovnáme jednotlivé země, kde byl uskutečněn výzkum, dojdeme ke zjištění, že Slovensko je poslední zemí ve výzkumu, které chybí zákonná úprava pro homosexuální páry. Možná toto je i důvod tak velkého procenta ve srovnání s ostatními zeměmi. I Rakousko v době realizace výzkumu nemělo „svůj“ zákon, ale již vidina přijetí byla zřejmě signifikantní pro tyto respondenty. Slovensko před sebou vidinu zákona zatím nemá, i když se na poli veřejném diskutuje o některé z forem uzákonění a podepisují se petice³⁰⁴. Také vysoké procento negativní odpovědi je i u odpovědi na otázku „Zda se respondenti domnívají, že je soužití s partnerem stejného pohlaví s sebou nese i vystavení se ve vyšší míře riziku společenské

---

³⁰³ ILGA: EUROPE. "Equality for lesbian, gay, bisexual, trans and intersex people in Europe" Dostupné z: <http://www.ilga-europe.org/europe/issues/lgbt_families/marriage_and_partnership_rights_for_same_sex_partners_country_by_country>

³⁰⁴ Více viz. <http://www.colourplanet.cz/67718-podporte-registrovane-partnerstvi-na-slovensku>

diskriminace“. 94 (84%) respondentů se domnívá, že soužití s partnerem stejného pohlaví s sebou nese i vystavení se ve vyšší míře riziku společenské diskriminace. Pouze 18 respondentů je opačného názoru. Z celkového počtu 112 respondentů vnímá 75% (84) dotazovaných jako správné, že osoby žijící v registrovaném partnerství v České republice mohou vychovávat děti v případě, že jednomu z partnerů bude jeho dítě z předchozího heterosexuálního vztahu svěřeno do výchovy. 25% (28) respondentů není o správnosti přesvědčeno. 72 respondentů nevnímá jako správné, že osoby v registrovaném partnerství nemohou osvojovat děti. 40 respondentů tuto skutečnost vnímá jako správnou. Dále 71% respondentů je přesvědčeno, že v jejich blízkosti chybí nějaký typ poradny, kam by se mohli obrátit. Při otázce jaký typ by nejvíce v jejich okolí přivítali byly odpovědi následující: 30 respondentů z celkového vzorku 112 respondentů se domnívá, že by nevyužilo žádný typ poradny. 42 respondentů by využilo poradnu typu poradenské a 32 respondentů poradnu typu sociálního poradenství či rodinného poradenství.

Následovali opět otázky zaměřené na diskriminaci v jednotlivých oblastech. Pouze 2 respondenti se setkali na základě jejich sexuální orientace s diskriminací v zaměstnání. Ve zdravotnických zařízeních se také respondenti ve většině nesetkali s diskriminačním jednáním. Vysoké procento bylo u odpovědí zaměřených na diskriminaci v rodině. 34% dotázaných se po přiznání homosexuality setkalo v rodině s nějakým typem diskriminace. Velké procento negativních odpovědí bylo i u následující otázky, neboť 55% respondentů se setkalo s diskriminací církevními představiteli nebo jinými členy církve z důvodu sexuální orientace. Pouze 45% respondentů nikoliv.

Z předchozích výsledků z jednotlivých zemí vyplynul i fakt, že více než 50% respondentů neuvažovalo o emigraci z důvodu jejich sexuální orientace. Bohužel jen na Slovensku respondenti uvažují o emigraci z důvodu sexuální orientace, a to ve více než 50%. Přesně 75% respondentů tuto variantu zvažovalo. Důvodem opět může být, že na Slovensku není právní úprava pro homosexuální páry.

5.3.1.1 Genderový pohled

Z celkového počtu respondentů bylo 245 homosexuálně orientovaných mužů. Nejvíce mužů, kteří odpověděli na dotazník bylo z Německa a to 119. Tvořili téměř 50% respondentů mužů (49%). Zastoupení žen ve výzkumu bylo významné u respondentek z Anglie, zde odpovědělo 108 žen homosexuálně orientovaných.

Zajímavou výpovědí jsou odpovědi na otázku, zjišťující znalost orientace v okolí. Pokud se podíváme na muže a jejich výpovědi, dojdeme k závěru, že muži se svěřují v širším okruhu méně než ženy. 8% respondentů mužů a 3% respondentek žen tvrdí, že jejich orientaci nezná nikdo z okolí. 32% mužů svou orientaci říká veřejně a u žen je toto procento vyšší (42% žen).

Oproti ženám mají homosexuální muži velkou tendenci k sexuální promiskuitě, která je dána jednak tím, že se jedná o dva muže, tedy o dva jedince, kteří jsou biologicky disponováni k větší sexuální aktivitě a jednak sociálními faktory. Homosexuální dvojice nejsou přijímány jako dvojice heterosexuální, bohužel někdy ani v rodině homosexuála a vztah se tak nestává stabilním³⁰⁵. Z tohoto důvodu nebyly zařazeny odpovědi na otázku „Stav respondenta“. Z důvodu velkého počtu odlišných národností by odpovědi mohly být klamné. V odborných knihách je obvykle popisována pouze mužská homosexualita, popsání homosexuality ženské je neporovnatelně méně. Je to dáno tím, že homosexuálních žen je méně než mužů a nejsou rovněž tak nápadné. Důvodem může být i fakt, že vědeckému výzkumu se věnovali především muži, které ženská homosexualita zajímala méně než mužská.

55% respondentů mužů se domnívá, že přiznání homosexuality má diskriminující dopad pro tuto osobu v jejím životě, 45% respondentů mužů je opačného názoru. U žen byly tyto odpovědi vyrovnané. 50% žen se domnívá, že přiznání má diskriminující dopad a 50% žen se domnívá, že diskriminující dopad nemá.

Pokud se podíváme na otázky výchovy dětí a osvojení dětí zjistíme, že 89% mužů je toho názoru, že je správné, aby osoby žijící v registrovaném partnerství v České republice mohly vychovávat děti. U žen je toto procento vyšší – 92%

---

³⁰⁵ PONDĚLÍČKOVÁ – MAŠLOVÁ, J., RAPOUCH, J. *O sexualitě a partnerských vztazích*. Str. 152-154

respondentek je tohoto názoru. Velké procento (91%) respondentek nesouhlasí s tím, že v České republice nemají registrovaní partneři možnost společného osvojení dítěte. U mužů je toto procento o něco menší (77%). 27% respondentů mužů by nevyužilo žádný typ poradny v jejich okolí. U žen je procento podobné, o tom názoru je přesvědčeno 23% respondentek. Nejvíce by z řad žen i mužů využili respondenti poradnu typu obecného poradenství.

5.4 Několik slov k dotazníku

Autorka se setkala s pozitivním odezvou na tento typ výzkumu i s negativním ohlasem, resp. dotazem, zda je vhodné používat dotazník.

Autorku práce oslovily jak organizace podporující homosexuální problematiku (např. Janis Sidovký na můj osobní email poslal dotaz: „Dobrý den, rádi bychom Vaši anketu umístili na portál Colour Planet. Samozřejmě jen v případě, že budete souhlasit. Zdraví J.Sidovký), tak i sami respondenti a v neposlední řadě i studenti bakalářských a magisterských programů, kteří se pokoušeli o podobný průzkum u specifické skupiny obyvatel nebo chtěli pouze poradit s online dotazníkem. Ve většině případů to byly věcné připomínky, pochvala a zájem o zveřejnění výsledků výzkumu na webech.

Co se týče připomínek nelze opomenout fakt, jak autorce napsala jedna respondentka (studentka, která měla zájem o stejný typ dotazníku přes webové rozhraní), že by bylo vhodné využít možnosti rozšíření/doplnění odpovědí prostřednictvím otevřených otázek, protože některé varianty odpovědí jsou příliš úzce definované. Má pravdu, ale pokud by autorka zvolila možnost otevřených odpovědí, domnívá se, že by se výrazně snížil počet vyplněných dotazníků.

Svým způsobem problematické může být i samotné používání slova "diskriminace" v otázkách, protože tomuto termínu každá osoba může rozumět trochu jinak, zvláště když formy diskriminace nabývají různých podob od zjevné přes latentní až po skrytou diskriminaci, která možná nemá přímé důsledky, ale projevuje se spíše v rovině komunikace a emočního prožívání.

Zkušenost s dotazníkem má i O. Pechová³⁰⁶, která v závěru své studie uvádí: „Podle některých kritiků nelze zkoumat diskriminaci za pomoci dotazníků, podle jiných se údaje získané na internetu nemají statisticky zpracovávat. Jiná námitka vychází z předpokladu, že gayové a lesby mají tendenci nadhodnocovat svoje zkušenosti s diskriminací, byť zahraniční studie ukazují spíše na opačnou tendenci (tj. na tendenci podceňovat míru diskriminace)“. Dále uvádí, že striktně právní námitka říká, že diskriminace je jen takové jednání, které tak označí soud. Domnívá se, že společným jmenovatelem těchto výhrad je neochota se tímto problémem seriózně zabývat³⁰⁷.

Vzhledem k omezením, která vyplývají z použití dotazníku, byly výsledky dotazníku doplněny skupinovou diskusí.

Respondenty také zaujala otázka „Váš stav“: a na ní následující možnost odpovědi "vdaná/ženatý s osobou stejného pohlaví", neboť toto není v kontextu našeho práva možné. Respondenti si neuvědomují, že v rámci EU mohou svůj sňatek stvrdit i v jiné zemi, než ve které mají trvalý pobyt.

Ať již se jednalo o dotaz, o kritiku, o pomoc s výzkumem a zájem ze strany respondentů, autorka se domnívá, že toto je ta nejlepší zpětná vazba, která mohla být učiněna. Respondent vyplnil dotazník a přemýšlel nad ním! Děkuji všem respondentům, kteří byli tak ochotní a ve svém čase si našli i chvílku pro vyplnění dotazníku pro tuto disertační práci.

Jak již bylo na začátku diskuse řečeno, nejedná se o statisticky reprezentativní vzorek homosexuálních osob ve vybraných zemích EU. V České republice se jedná o největší soubor L/G lidí, který se podařilo získat. V práci autorka využila sociálně ekonomický model³⁰⁸. Hlavním cílem výzkumu byl průzkum názorů homosexuálních, heterosexuálních a bisexuálních respondentů na současnou zákonnou úpravu homosexuálních párů a dílčím cílem bylo zjistit, zda je legislativa z pohledu

---

³⁰⁶ PECHOVÁ, O. *Diskriminace sexuálních minorit v ČR*. Bengáles. [online]. 22.7.2009 [cit. 2010-03-12]. Dostupné z:<<http://bengales.cz/vedecke-studie/vysledky-vyzkumu-diskriminace-na-zaklade-sexualni-orientace.html>>.

³⁰⁷ PECHOVÁ, O. *Diskriminace sexuálních minorit v ČR*. Bengáles. [online]. 22.7.2009 [cit. 2010-03-12]. Dostupné z:<<http://bengales.cz/vedecke-studie/vysledky-vyzkumu-diskriminace-na-zaklade-sexualni-orientace.html>>.

³⁰⁸ MOTOUŠEK, O. a kol. *Základy sociální práce*. Praha: Portál, 2001. s.248-261. ISBN 80-7178-473-7.

homosexuálních párů vyhovující a zda nedochází vzhledem k sexuální orientaci k některým formám diskriminace. Autorka se domnívá, že cíle práce splnila.

Shoduji se s tvrzením Olgy Pechové, která uvedla: „*Jsem však překvapená tím, jak silný odpor toto zkoumání vyvolalo. Setkala jsem se již s řadou odmítavých názorů, které z různých důvodů tento výzkum zavrhuji*“³⁰⁹. Na druhou stranu musím jako autorka práce podotknout, že s tímto tvrzením bych souhlasila ještě druhý rok, co jsem téma začala studovat. Nyní (s odstupem 4let - po vstupu zákona v platnost) musím konstatovat, že situace je odlišná a že téma nevyvolává odmítavé názory, ale naopak diskusi jak na poli vědeckém, tak i mezi laiky.

Zamyšlení by stálo i nad vzděláním, neboť jak uvádí Matoušek, O. podmínkou pro kvalitní profesionální práci s rodinou je přiměřené vzdělání pracovníka a měl by mít i přiměřený výcvik v této formě práce s rodinou, jež bude vykonávat. Vyhne se tím např. tvrdým administrativním postupům, nesymetrickému, nadřazenému a dominantnímu vztahu ke klientům, neboť poradenství a rodinná terapie jsou určeny k tomu, aby rodinám pomáhaly³¹⁰. Bohužel mohou v některých případech i jejich problémy zhoršit. Vztahy mezi některými členy rodiny a terapeutem může zkomplikovat vztah mezi těmito a jiným členem rodiny. Jsou odborníci v dnešní době „dobře“ připraveni na práci s homoparentálními rodinami či rodinami s homosexuálně orientovanými dětmi?

Cílem teoretické i praktické části práce bylo rozebrat situaci homosexuálních párů v jednotlivých evropských státech s největším důrazem na Českou republiku. V práci jsou nastíněny problémy, týkající se postavení homosexuálů a v práci by měl být patrný náznak na to, že vývoj názorů se téměř ve všech evropských státech odehrává směrem k lepšímu. Registrované partnerství lze dnes uzavírat ve většině evropských států a v mnohých budou legislativní kroky vedoucí k legalizaci partnerství gayů a lesbiček v nejbližší době uskutečněny.

---

³⁰⁹ PECHOVÁ, O. *Diskriminace sexuálních minorit v ČR*. Bengáles. [online]. 22.7.2009 [cit. 2010-03-12]. Dostupné z:<<http://bengales.cz/vedecke-studie/vysledky-vyzkumu-diskriminace-na-zaklade-sexualni-orientace.html>>

³¹⁰ MATOUŠEK, O. *Rodina jako instituce a vztahová síť*. 2. rozšířené vyd. Brno: Slon, 1997. ISBN 80-85850-24-9.

5.5 Závěr diskuse

Postoje k LGBT lidem se výrazně mění mezi jednotlivými státy EU. Nejvíce záporné výsledky vycházely při otázkách týkajících se adopce dětí do rodin homosexuálů. V zemích se zákonodárnou ochranou LGB lidí mají lidé sklony pozitivnější³¹¹. Výzkumem v této práci bylo toto tvrzení potvrzeno, neboť jediné Slovensko v otázkách diskriminace vykazovalo odlišné hodnoty oproti ostatním vybraným zemím EU.

Vztah české veřejnosti k sexuálním menšinám vcelku pravidelně mapují přední české instituce, které se zabývají výzkumem veřejného mínění. Trendy ukazují jednoznačný posun směrem k liberalizaci³¹².

V dnešní době se rodí mnoho dětí do rodin žijících v nesezdaném soužití, existuje mnoho rodin, které tvoří pouze jeden rodič a v neposlední řadě je i stoupající trend rozvodovosti (od počátku šedesátých let 20. století). Některé lesbické ženy volí možnost umělého oplodnění, které je však v našich podmínkách oficiálně dovoleno pouze heterosexuálním párům, a proto ženy za touto možností buď cestují do zahraničí, nebo se ve výjimečných případech podaří standardní postup určitým způsobem obejít. Postoje současných odborníků k homosexualitě jsou velmi různorodé. Rodiny, v nichž se vyskytnou homosexuální členové, mohou mít své specifické problémy a rodinní poradci a terapeuti budou muset poskytovat těmto rodinám specializované služby.

Může se jednat o pomoc původním rodinám vyrovnat se s často ambivalentní reakcí na zjištění faktu homosexuality, dále o práci s rodinami tvořenými homosexuálním párem, které mohou mít děti ve své péči. Tolerance okolí k homosexuálnímu páru často opadne, když se ho týká rodičovství. Jak uvádí Matoušek, O., a kol. v knize Sociální

---

³¹¹ FRA. *Homophobia and Discrimination on Grounds of Sexual Orientation and Gender Identity in the EU Member states. Part II – The Social Situation*. [online]. 2009 [cit2010-03-03]. 2009. Dostupné z: <http://lgbt.poradna-prava.cz/folder03/FRA_scial_part_en.pdf>. 151.p. ISBN-13: 978-92-9192-211-6.

³¹² PRACOVNÍ SKUPINA PRO OTÁZKY SEXUÁLNÍCH MENŠIN MINISTRYNĚ PRO LIDSKÁ PRÁVA A NÁRODNOSTNÍ MENŠINY. *Analýza situace lesbické, gay, bisexuální a transgender menšiny v ČR* [on line]. 1. vyd. Praha, 2007 [cit.2009-10-10]. 59 s. Dostupné z: <http://www.vlada.cz/assets/ppov/rlp/sexualni-mensiny/ANALYZA_final.pdf>.

práce v praxi³¹³: sociální pracovník by měl umět vytvářet služby pro jakékoli klienty, poskytovat je a také by měl umět odkazovat klienty na další služby.

Na internetu lze najít občanská sdružení, svépomocné skupiny, diskusní fóra i poradny zaměřené na problematiku homosexuálů. Otázkou zůstává, v jakém měřítku zde pracují odborníci na tuto problematiku a do jaké míry mohou fakticky pomoci.

Z výzkumu práce celkově vyplývá, že zřejmě více než polovina respondentů již prošla coming outem, neboť je pouze malé procento těch, kteří svou orientaci skrývají.

Registrovaní partneři nemohou v České republice požádat o společnou adopci, ani si osvojit společně dítě. Jak uvádí portál Stejná rodina³¹⁴ situace je takováto: „Pokud chce rodič vstoupit do registrovaného partnerství a má v péči dítě, může tak bez problému učinit, aniž by hrozilo, že mu bude dítě odebráno. Dítě potom vyrůstá v homosexuální rodině. Pokud se ženě, která uzavřela registrované partnerství, narodí dítě, není registrované partnerství žádným důvodem, aby jí bylo dítě odebráno. Dítě potom vyrůstá v homosexuální rodině. Rodič má v tomto případě povinnost zajistit, aby byl dítěti zajištěn zdravý fyzický i duševní vývoj a aby nebyla dotčena jeho důstojnost.

Partner rodiče má povinnost podílet se na výchově dítěte ve stejné míře, jako rodič, zároveň však nemá rodičovská práva a ani si na ně nemůže činit právní nárok“.

Ve společnosti, kde žijeme je očekáváno, že děti budou vychovávané, obvykle heterosexuálním párem. Otázkou pak zůstává, zda sezdaným, nebo i nesezdaným. Tradiční model rodiny se postupem let nachází stále méně. Děti jsou vychovávány rozvedenými, znovu vdanými a ženatými rodiči, v rodinách bez biologické matky a otce a v některých státech je rodina složená ze dvou tatínku nebo maminek. Tyto homosexuální rodiny se stále ještě setkávají s negativními postoji lidí, přestože žádný ze světových výzkumů nezjistil, že by děti měly nějaké větší problémy v oblasti formování sexuální a pohlavní identity nebo v oblasti psychického vývoje.

---

³¹³ MATOUŠEK O. A KOL. *Sociální práce v praxi: specifika různých cílových skupin a práce s nimi*. 1.vyd. Praha: Portál, 2005. 352 s. ISBN 80-7367-002-X.

³¹⁴ Stejná rodina. [online]. 2007-2009 [cit. 2009-12-12]. Dostupný z http://www.stejnarodina.cz/clanek-ochrana_ditete-157-3__zakony_tykajici_se_deti_vyrustajicich_v_homosexuálních_rodinách.htm

Česká společnost není připravena homoparentální rodiny akceptovat a přijmout bez námitek. Děti z těchto rodin by mohly čelit šikaně, posměchu, ponížení.

Z výsledků výzkumu vyplynulo, že homosexuálové, bisexuálové a heterosexuálové jsou se zákonnou úpravou homosexuálních párů spokojeni a zákon považují za dostatečný. Znalost konkrétních aspektů v zákoně o registrovaném partnerství, které jsou významné ze sociálního či právního hlediska, je malá. V otázkách směřujících k výchově dětí, adopcím homosexuálním párem shledávají respondenti velké absence v zákoně. Respondenti projeví velmi liberální postoje a ze získaných dat bylo možné vyvodit, že instancionalizaci gay a lesbického soužití považuje většina respondentů za pozitivní a prospěšný krok. Těmito zjištěními nebyla potvrzena hypotéza 1.

Česká republika učinila podstatný krok vpřed v otázce respektování práv gayů a leseb na rodinný život tím, že umožnila jejich životní svazky zformalizovat prostřednictvím institutu registrovaného partnerství. Dala tím najevo, že tyto vztahy respektuje a poskytuje jim právní ochranu. Nedá se však ani zdaleka hovořit o jejich plném zrovnoprávnění s heterosexuálními páry. Tři roky po schválení zákona o registrovaném partnerství začínají zástupci gay a lesbické komunity mluvit o tom, že i páry stejného pohlaví by měly mít právo adoptovat děti.

Zákon o registrovaném partnerství jim to však stále neumožňuje. Při samotném schvalování zákona tvrdili spoluautoři, že se jedná o záležitost budoucnosti, dnes však mluví o diskriminaci.

Na druhou stranu lze pochybovat i o tom, zda česká legislativa bere zřetel na nejlepší zájem dítěte, neboť nereflektuje citové pouto, které může vzniknout mezi dítětem a partnerkou či partnerem biologického rodiče.

Průzkumy veřejného mínění tradičně poukazují na to, že k LGBT lidem přistupují v průměru otevřeněji lidé s vyšším vzděláním, liberálové, lidé bez náboženského vyznání, obyvatelé měst, mladší generace, ženy a lidé s osobní znalostí jednotlivců patřících k minoritě. Postoje majority mohou být také do jisté míry ovlivňovány osvětovými a vzdělávacími programy.

Velkou úlohu zde hraje postoj společnosti, který se pomalu vyvíjí od netolerance a odmítání k postupnému chápání a akceptování.

6. Doporučení pro praxi

Z výše uvedených výsledků a diskusí nad těmito výsledky vyplývá, že zákon o registrovaném partnerství nyní pro homosexuálně orientované respondenty dostatečně řeší úpravu jejich soužití. Na druhou stranu společné soužití dvou mužů nebo dvou homosexuálně orientovaných žen přináší riziko diskriminace ze strany společnosti.

Z výsledků výzkumu ovšem plynou i náměty a doporučení vhodné pro práci s touto cílovou skupinou objevující se na základě výzkumů a aplikace zákona o registrovaném partnerství v praxi.

Otázkou diskriminace se v roce 2007 zabývala i pracovní skupina pro otázky sexuálních menšin ministryně vlády pro lidská práva a národnostní menšiny, která na základě předložené analýzy doporučila ministrům priority, které by vedly ke zlepšení problematiky týkající se otázek národnostních menšin a zároveň i návrh pro možné legislativní opatření do budoucna. Tady jako autorka plně souhlasím s doporučením týkající se vytvoření sociální sítě pracovníků a pracovnic, kteří se budou zaměřovat na sociální kontakt s LGBTI seniory a seniorkami, případně podporovat provádění uvedené činnosti v rámci stávajících sociálních sítí.

1. Věnovat se homosexuálním osobám na profesionální úrovni.

Autorka doporučuje zde i na základě výsledků průzkumu, nejen věnování se seniorům, ale všem věkovým skupinám. Tzn. vytvořit síť sociálních pracovnic a pracovníků, kteří se budou specializovat na tuto část populace.

2. Novelizace zákona.

Dále doporučila pracovní skupina *novelizovat zákon o důchodovém pojištění* (č. 155/1995 Sb., ve znění pozdějších předpisů) tak, aby partneři a partnerky měli nárok na vdovský/vdovecký důchod po zemřelém partneru/partnerce. S tímto tvrzením se také ztotožňuji, neboť registrované partnerství sice dává některá práva registrovaným partnerům, ale toto právo (a tím i zabezpečení na stáří) v zákoně absentuje.

3. Zákon o registrovaném partnerství – nesezdané soužití – manželství.

Práce byla zaměřena i na zpracování základního přehledu soukromoprávních aspektů manželství, registrovaného partnerství a nesezdaného soužití. Z teoretické části práce vyplývá, že institut, který umožňuje zúčastněným osobám nejvyšší záruku ochrany jejich práv, je samozřejmě manželství. Menší, ale právními předpisy zaručený rozsah vzájemných práv a povinností náleží registrovaným partnerům. Postavení osob nesezdaných je v oblasti jejich zákonem garantovaných práv a povinností v porovnání s manželstvím a registrovaným partnerstvím nejméně výhodné. Jasně rozdíly v postavení manželů a registrovaných partnerů lze spatřovat: v neexistenci společného jmění registrovaných partnerů, nedobrym postavením registrovaného partnera při užívání bytu, jehož nájemcem je druhý z partnerů (nevzniká společný nájem bytu registrovanými partnery) a nemožnosti společného osvojení dítěte. *Doporučuji uzavření registrovaného partnerství.*

4. Výzkumy na téma homosexualita.

Jedním z doporučení bylo také podpořit prostřednictvím dotačních programů zmapování situace osob s odlišnou sexuální orientací žijících na okraji společnosti s cílem zjistit, jaké jsou příčiny jejich sociální situace a jak jim lze předcházet. Vzhledem k tomu, že zde nebyl dodnes proveden rozsáhlejší průzkum (a to od doby přijetí zákona o registrovaném partnerství) také *doporučuji zmapovat sociální situaci homosexuálních osob.*

5. Osvěta na školách a výukové materiály – alternativní metody.

Za hlubší prozkoumání by jistě stála otázka působení školy v oblasti sexuální výchovy a otázek otevřeného, nediskriminujícího postoje k menšinám, jak vyplynulo ze skupinové diskuse. *Jako autorka doporučuji větší osvětu na školách (a to nejen na základních, ale i na středních a vysokých školách) a provádět informační kampaně zaměřené na problematiku homosexuality, homofobie a diskriminace. Klást důraz nejen na pojmy, ale hlavně na jejich význam. Informace je nutné dětem předávat alternativními metodami, ne pouze letáky a ústním sdělením vyučujícího. Zde je velice důležité, aby témata odlišné sexuální orientace vyučovali lektori, kteří nemají předsudky*

a dokážou o tématech otevřeně diskutovat, byť jen na základě přečtené literatury. Autorka se domnívá, že pokud lektori budou bez předsudků přenášet validní informace na „naše“ generace, budou působit preventivně např. před tak škodlivou šikanou mezi žáky. Prevenci autorka spatřuje i v informačních kampaních na téma gay, lesbické, bisexuální a transgender minority³¹⁵.

Za hlubší prozkoumání by jistě stálo prozkoumání působení školy na žáka v oblasti sexuální výchovy a otázek otevřeného, nediskriminujícího postoje k menšinám.

Autorka doporučuje více kvalitní literatury a literatury zaměřené na sociální práci s klientem homosexuálně orientovaným, která zcela absentuje na našem trhu.

Dále autorka navrhuje, aby výzkum kvantitativní u homosexuální populace byl vždy doplněn výzkumem kvalitativním.

6. Poradny.

Další přínos práce autorka spatřuje ve zjištění absence poraden pro klienty homosexuálně orientované, ale i heterosexuály, kteří potřebují v této oblasti odborné poradenství. Navrhuje, alespoň jednu poradnu v kraji, zaměřující se na tuto část populace s vyškolenými či vystudovanými odborníky a mít v týmu alespoň jednoho zástupce této menšiny jako asistenta. Respondenti by nejvíce uvítali poradnu typu rodinné poradenství a dále poradnu sociální – pracovně- právní.

7. Adopce, pěstounská péče.

S výsledky práce se pojí i otázka adopcí, pěstounské péče a výchovy dítěte druhým registrovaným partnerem. Toto je téma velice citlivé a většina států se spíše k adopci dětí nekloní. Absolutně není pravidlem, že tam, kde je registrované partnerství uzákoněno, tak si mohou homosexuální páry i adoptovat dítě. Tuto oblast si autorka netroufá více komentovat.. Doporučuje pouze každý krok ze strany státu, ale i ze strany homosexuálních osob, dobře zvážit v souvislosti s psychickými dopady na adoptované dítě.

---

³¹⁵ KUBELOVÁ, V., VÁCHA P. Jak uchopit problematiku homosexuality při výuce na ZŠ. *Pedagogická a psychologická diagnostika*, Nakladatelství Dr. Josef Raabe, červen 2009. 19. aktualizaci. Str. 1-20. ISSN 1801-8416.

8. Osvěta široké veřejnosti v problematice homosexuality.

Nesmíme také opomenout zjištění, že se podařilo prokázat závislost mezi počtem lidí, kteří jsou obeznámeni s homosexuální orientací respondenta a velikostí bydliště homosexuálního respondenta. Respondenti pocházející z menších měst méně svěřují svou orientaci než dotázaní z větších měst. *Doporučuji větší osvětu této problematiky a nehomofobní přístup některých politiků a médií, které mají velký vliv na širokou veřejnost.*

9. Osvěta zákona o registrovaném partnerství mezi homosexuály.

Nelze zde opomenout ani osvětu v rámci komunity. Právě realizovanou např. v poradnách, kde by se občané mohli aktivně zapojit i do realizace a programu poraden. Navázat kontakty a osobní vztahy a vzájemnou důvěru. Samozřejmostí by bylo, že by zaměstnanci neměli předsudky vůči homosexuálům ani heterosexuálům, kteří by přišli pro radu.

10. Veřejné debaty.

Autorka doporučuje více veřejných debat, které by konfrontovali život homosexuálů a heterosexuálů. Debaty v zastoupení z řad politiků, lékařů, laiků i samotných homosexuálů.

11. Diskriminace.

Okruh otázek týkajících se diskriminace dopadl celkem pozitivně, neboť ani na jednu z otázek, které sledovali diskriminaci v zaměstnání, při poskytování zdravotních služeb, diskriminaci v rodině či diskriminaci církevními představiteli neodpovědělo více než polovina respondentů negativně. Tzn., že více než polovina respondentů se neseťkalo v těchto oblastech s diskriminací. Diskriminace, která byla zjištěna se odehrává na úrovni ponížení, nadávek, slovních i fyzických útoků. Autorka zde nesmí neopomenout, že u otázky zjišťující diskriminaci ve zdravotnictví byly odpovědi nejvíce kladné. Jinými slovy většina respondentů se neseťkala s diskriminací při poskytování zdravotních služeb. Toto také reflektuje nejmenší potřebu právě zdravotního poradenství. Zcela jistě diskriminace, či homofobie nevymizí a dokud zde bude nějaká odlišnost, vždy se záhy objeví diskriminace. Z dotazníkového šetření vyplynulo, že více jak polovina respondentů se domnívá, že přiznání homosexuality má

diskriminující dopad pro tuto osobu v jejím životě, naopak při skupinové diskusi vyplynulo, že přiznání k homosexualitě diskriminující dopad nemá. *Zde doporučuji při dalších průzkumech zaměřených na diskriminaci zaměřit se na obsah a vysvětlení pojmu diskriminace a navrhuji v oblasti diskriminace kvalitativní sběr dat. Také zaměření se na obsah zkoumaného, ne na rozsah, kdy respondent např. zákon nezná.*

Kdo z nás nebyl někdy diskriminován ať již přímo, či skrytě?

Jako autorka této práce se domnívám, že každý podnět, který vede k poznávání něčeho nového, nedostatečně poznaného je přínosem. A právě znalost je předpokladem pro překonávání předsudků a bariér v rámci společnosti.

Přínos disertační práce spatřuji v možnosti využít získané údaje pro cílenější zaměření následujících výzkumů, informačních kampaní a cílené sociální péče o tuto část populace.

7. Závěr

Cílem teoretické části disertační práce bylo popsat, charakterizovat, popřípadě vysvětlit základní pojmy, které se týkají problematiky homosexuální orientace včetně postojů, které jsou k ní zaujímány v rámci společnosti, soužití gay a lesbických párů, registrovaného partnerství jako jedné z variant soužití, který byl zaveden do života společnosti teprve v roce 2006 a nastínit, jak se k této problematice staví i ostatní vybrané země Evropské unie. Největší část práce byla věnována České republice.

Praktická část práce si kladla za svůj cíl průzkum názorů homosexuálních, heterosexuálních a bisexuálních respondentů na současnou zákonnou úpravu homosexuálních párů. Dále zjistit, zda je legislativa z pohledu homosexuálních párů vyhovující a jestli nedochází vzhledem k sexuální orientaci k některým formám diskriminace. Práce byla okrajově zaměřena i na oblast rodičovství a monitorovala, zdali společného soužití využívají více páry ženského či mužského pohlaví.

Problematika homosexuality je rozsáhlé téma, které vyvolává v každém z nás individuální pocity. K tématu lze vyhledat mnoho odborných i populárně naučných knih a článků. Současný stav u nás je pro homosexuální menšinu poměrně příznivý a autorka se domnívá, že po dlouhém úsilí veškerých gay a lesbických iniciativ si práva, která jim ukládá zákon zaslouží a právoplatně jim náleží. Na druhou stranu po takto krátké době přijetí zákona o registrovaném partnerství bohužel již nadešel čas, kdy se i v České republice začalo diskutovat o adopci homosexuálními páry na politickém poli. Česká veřejnost není na tento krok připravena.

Z výzkumu vyplynulo, že o institutu registrovaného partnerství je mnoho informací, probíhá hodně debat, ať na poli odborném či laické, ale znalost konkrétních aspektů je u respondentů malá. Jako u každé velké změny, i zde je potřeba postupovat s trpělivostí. Česká společnost udělala velký pokrok směrem k akceptaci homosexuality a registrovaného partnerství. Pokud výchova dětí homosexuálním párem funguje v jiných státech, je zřejmě nezbytnost pro toto připravit podmínky i v naší společnosti.

Z analýzy výsledků této práce je zřejmé, že většina homosexuálních, bisexuálních i heterosexuálních respondentů je se zákonnou úpravou spokojena a nedomnívá se, že zákon neřeší nedostatečně úpravu soužití „čtyřprocentní“ menšiny. Výsledky z dotazníku byly podrobeny statistické analýze.

Toto tvrzení potvrzuje hypotéza 1: Zákon o registrovaném partnerství z pohledu homosexuálů nedostatečně řeší úpravu soužití homosexuálních párů, která nebyla potvrzena.

Autorka hypotézu 2 u homosexuálně orientovaných osob: Homosexuální pár žijící ve společné domácnosti je společností diskriminován, na základě těchto odpovědí pouze od homosexuálních respondentů potvrdila.

Hypotéza 3: Homosexuálně orientované ženy sdílejí společnou domácnost více než homosexuální muži, byla potvrzena.

Jako autorka této práce souhlasím s tvrzením některých autorů, že Česká republika učinila v otázce respektování práv gayů a leseb na rodinný život jako jeden ze států Evropské unie zásadní krok vpřed tím, že umožnila zformalizovat jejich životní svazky. Dala tím najevo, že homosexuální vztahy respektuje a přiznává jim určitou míru právní ochrany.

Autorka předpokládá, že práce přinesla zajímavé výsledky a může posloužit jako podklad pro další výzkum, ke zvýšení informovanosti široké veřejnosti i jednotlivců a napomoci k ukotvení vlastního názoru a postoje o takto citlivém tématu jakým je právě homosexualita a s ní spojená další témata. Zajímavé by jistě bylo i podrobné zpracování těchto výsledků z genderové perspektivy.

8. Seznam použitých zdrojů

1. AARDWEG, VAN DEN, G., J.M. *Homosexuální manželství a adopce homosexuály* [online]. [cit. 2008-12-09]. Dostupné z: <www.homosexualita.cz>.
2. AIDS blok. Homosexuálové proti praxi dárcovství krve [online]. [cit. 2009-12-12]. Dostupní z: <<http://aidsblog.ihelpdesk.cz/index.php/2009/01/18/homosexualove-darci-krve-protest>>
3. *Barne-OG:Liketilingsdepartementet* [online]. [cit. 2008-12-02] Dostupné z: <<http://www.regjeringen.no/nb/dep/bld/dok/regpubl/otprp/2007-2008/otprp-nr-33-2007-2008-/16.html?id=502804>>
4. BARŠOVÁ, A. Partnerství gayů a lesbiček: Kdy dozraje čas pro změnu?. In *Sborník prací fakulty sociálních studií brněnské univerzity*. Sociální studia 7,2002, str. 173-185.
5. BELL, A. P., WEINBERG, M.S. *Homosexualities*. A Study of diversity among men and women. New York. Simon & Schuster, 1978
6. BEŇO, P. *Můj šéf, můj nepřítel?*. Vyd.1. ERA: edice Kariéra, 2003. 200s. ISBN: 80-86577-34-9.
7. BEŇOVÁ, K. *Výchova dětí L/G páry*. Bengáles. [online]. 17. 5. 2005 [cit. 2010-03-12]. Dostupné z: <<http://bengales.cz/vedecke-studie/vychova-deti-l/g-pary.html>>
8. BERRY, D., M. Internet research:privacy, ethics and alienation: an pen source approach. *Internet Research*. Volume 14 · Number 4 · 2004 · pp. 323-332. Emerald Group Publishing Limited. ISSN 1066-2243. Dostupné z: <<http://opensource.mit.edu/papers/berry2.pdf>>
9. BLAHA, M. *Internalizovaná homofonie*. Havlíčkův Brod: Havlíčkovo gymnázium, 2006. Středoškolská odborná činnost 2005/2006. Konzultant práce: Bierzová, J.

10. BLUMSTEIN, P., SCHWARTZ, P. Money, work and sex. *American couples*, New York. Morrow, 1983
11. BOBEK, M., BOUČKOVÁ, P., KÜHN, Z. *Rovnost a diskriminace*. 1.vyd. C.H.Beck, 2007. 480s. ISBN 978-80-7179-584-1
12. CALETKOVÁ, D. *Názory české společnosti na registrované partnerství*. České Budějovice: Jihočeská Univerzita. Zdravotně sociální fakulta. Katedra sociální práce a sociální politiky, 2008.104 s. Vedoucí diplomové práce Veronika Kubelová.
13. CLARK, CHRIS, L. *Social Work Ethics: Politics, Principles and Practice*. New Your: PALGRAVE, 2000. ISBN 0-333-71934-4
14. CLOUD, H., TOWNSEND, J. *Hranice v manželství*. 1.vyd. Praha: Návrat domů, 2007. 210s. ISBN 80-7255-031-4
15. COLOUR PLANET. [online]. [cit. 2009-04-05] Dostupné z: <www.colourplanet.cz>
16. COLOUR PLANET. *Hledáme Váš příběh* [online]. [cit. 2009-04-05]. Dostupné z: <<http://www.colourplanet.cz/Homepage/Akce/1762-Hledame-vas-pribeh.aspx>>
17. ČTK. Zelení podporují snahu o individuální adopce dětí homosexuály. České noviny, 16. 2. 2010. [online]. [cit. 2010-03-12]. Dostupné z:<http://www.ceskenoviny.cz/zpravy/zeleni-podporuji-snahu-o-individualni-adopce-deti-homosexuality/436292&id_seznam=355>
18. DE SINGLY, F. *Sociologie současné rodiny*. Praha: Portál, 1999. 128s. ISBN 80-7178-249-1
19. Diskriminace.info. [online]. 2008 [cit. 2008-10-03]. Dostupné z: http://www.diskriminace.info/dokumenty/sexualni/homofobie__heterosexismus__diskriminace_sexualnich_minorit.pdf
20. DISMAN, M. *Jak se vyrábí sociologická znalost*. 3. vyd. Praha: Karolinum, 2002. ISBN 80-246-0139-7.

21. DR. GERARD J. M. VAN DEN AARDWEG. Homosexuální "manželství" a adopce homosexuály. *Exodus* (In: *Medizin & Ideologie*, prosinec 1998, str. 34-43.) Dostupné z: <<http://www.homosexualita.cz/content.html?c=101>>
22. DUNOVSKÝ, J. *Sociální pediatrie*. 1.vyd. Praha: Grada Publishing, 1999. 284s. ISBN 80-7169-254-9.
23. ELLEN C. PERRIN, MD and Committee on Psychosocial Aspects of Child and Family Health. Coparent or Second-Parent Adoption by Same-Sex Parents. *PEDIATRICS*, vol. 109 No. 2 February 2002, pp. 341-344. AMERICAN ACADEMY OF PEDIATRICS. ISSN 1098-4275. Dostupné z:<<http://www.pediatrics.org/cgi/content/full/109/2/339>>
24. *Euro-Letter* [online]. [cit. 2009-02-02] 2001. No. 93. s. 2. Dostupné z:<www.steff.suite.dk>
25. *Euro-letter* [online]. [cit. 2009-02-02] No. 74., Oktober, 1999. Dostupný z:<http://www.steffenjensen.dk/eurolet/eur_74.pdf>
26. *Euro-lletter* [online]. [cit. 2009-02-02] No. 84, 2000. Dostupné z: <http://www.steffenjensen.dk/eurolet/eur_84.pdf>
27. FAFEJTA, M. *Úvod do sociologie pohlaví a sexuality*. Věrovany: Jan Piszkiwicz, 2004. ISBN 80-86768-06-6.
28. FORD. *Denmark: The Registered partnership Act* [online]. 1997. [cit. 2008-03-02]. Act. No. 372/1989. Dostupný z: <<http://www.france.qrd.org/texts/partnership/dk/denmark-act.html>>
29. FRA. *Homophobia and Discrimination on Grounds of Sexual Orientation and Gender Identity in the EU Member states. Part II – The Social Situation*. [online]. 2009 [cit. 2010-03-03]. 2009. Dostupné z:< http://lgbt.poradna-prava.cz/folder03/FRA_scial_part_en.pdf>. 151. p. ISBN-13: 978-92-9192-211-6.
30. GARČICOVÁ, A. *Lesbický koutek. Lesbické rodičovství. Právní rámec umělého oplodnění v ČR* [online]. 2007 [cit. 2009-04-05]. Dostupné z: <http://www.drba.cz/index.php?item=lesbicke_rodicovstvi>

31. GAY A LESBICKÁ LIGA. *Svazky osob stejného pohlaví ve světě* [online]. [cit. 2009-02-01]. Dostupné z: <www.partnerstvi.cz/gll-dokumenty/hms-svazky-svet.doc>
32. GAY. INICIATIVA.CZ. *Dárcovství krve* [online]. [cit. 2009-12-12]. Dostupné z: <http://gay.iniciativa.cz/www/index.php?page=clanek&id=58>
33. GEIST, B. *Sociologický slovník*. Praha: Victoria Publishing, 1992. ISBN 80-85605-28-7.
34. GENDER STUDIES, O.P.S. *Tisková zpráva Gender Studies – Analýza* [online]. Praha: Gender Studies, o.p.s., 27. 4. 2009 [cit. 2009-10-31]. Dostupné z: <<http://zpravodajstvi.ecn.cz/index.stm?x=2179694>>.
35. GORMANN, G.E., CLAYTON, Peter. *Qualitative research for the information professional*. 2. vyd. London: Facet Publishing, 2005. 282 s. ISBN 1-85604-472-6.
36. GUNDLACH, R. H., RIESS, B. F. *Self and sexual identity in the female*. A study of female homosexuals. In: B. F. Riess (Ed.), *New directions in mental health*. New York. Grune & Stratton, 1968
37. HAMPLOVÁ, D. *České ženy: vzdělání, partnerství, reprodukce a rodina*. 1.vyd. Praha: Sociologický ústav AV ČR, 2003. 108s. ISBN 80-7330-040-0
38. HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. 1. vyd. Praha: Portál, 2005. 407 s. ISBN 80-7367-040-2
39. HINTNAUS, L. *Člověk a rodina: Smysl a funkce rodiny*. 1.vyd. České Budějovice: Jihočeská univerzita, Zdravotně sociální fakulta, 1998. 95s. ISBN 80-7040-315-2
40. HLAVATÁ, K. KRUMPHOLCOVÁ, E. *EU v kostce*. 1. vydání. Praha: Jan Vašut, 2008. 438 s. ISBN 978-80-7236-665-1.
41. HLAVENKA, J. A KOL. *Výkladový slovník výpočetní techniky a komunikací*. 3. vydání. Praha: Computer Press, 1997. ISBN 80-7226-023-5
42. HOMANS, G. *Social Behaviour: Its Elementary Forms*. revised edition. New York: Harcourt Brace Jovanovich, 1974.

43. HRDLIČKOVÁ, A. *Úvod do gender studies*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2007. 166s. ISBN 978-80-86708-41-6.
44. HROMADA, J., PROCHÁZKA, I., STEHLÍKOVÁ, D. *Homosexualita, společnost a AIDS v ČR*. Praha: Orbis, 1995.
45. HRUŠÁKOVÁ, M., KRÁLÍČKOVÁ, Z. *České rodinné právo*. 3. přepracované vyd. Brno: Doplněk, 2006, 400. s. ISBN: 80-7239-192-5
46. HUBÍK, S. *Hypotéza: Metodologický nástroj výzkumu ve společenských vědách*. 1.vyd. České Budějovice: Jihočeská univerzita, Zdravotně sociální fakulta, 2006. ISBN 80-7040-842-1.
47. *Charta základních práv EU* [online]. [cit. 2009-10-14]. Dostupné z: <<http://www.euroskop.cz/627/sekce/charta-zakladnich-prav-eu/>>.
48. ILGA: EUROPE. "Equality for lesbian, gay, bisexual, trans and intersex people in Europe" [online]. [cit. 2009-12-12] Dostupné z: <http://www.ilga-europe.org/europe/issues/lgbt_families/marriage_and_partnership_rights_for_same_sex_partners_country_by_country>
49. JANDOUREK, J. *Sociologický slovník*. 1.vyd. Praha: Portál, 2001. 288 str. ISBN 80-7178-535-0.
50. JANOŠOVÁ, P. *Homosexualita v názorech současné společnosti*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2000. 216 s. ISBN 80-7184-954-5.
51. JARKOSKÁ, L., MINAROVICHOVÁ, K., MIŠKOVCI, J., VALDROVÁ, J. *Generově citlivá výchova: kde začít?. Příručka pro vyučující základních a středních škol, vydaná v rámci projektu Rovné příležitosti v pedagogické praxi*. Praha: Žába na prameni, 2007. ISBN 978-80-239-8798-0.
52. JOHNSON, R. *Where is Gay Adoption Legal?: Gay and Lesbian Adoption* [online]. 5. 11. 2008 [cit.2009-10-31]. Dostupné z: <<http://gaylife.about.com/od/gayparentingadoption/a/gaycoupleadopt.htm>>.
53. JOHNSON, S., M., O'CONNOR, E. *The Gay Baby Boom: The psychology of gay parenthood*. New York: University press, 2002. ISBN 0-8147-4261-0.

54. KARLÍK, M. *RadioTV představuje: Pink TV pro homosexuály* [online]. [cit. 2009-04-06]. Dostupné z: <<http://www.radiotv.cz/televize-clanky/2911/radiotv-predstavuje--pink-tv-pro-homosexuality.html>>
55. KARNER v Austria. *Application no. 40016/98* [online]. 2003. [cit. 2008-11-12]. Dostupné z: <http://www.ilga-Europe.org/europe/issues/lgbt_families/marriage_and_partnership_rights_for_same_sex_partners_country_by_country>
56. KOZLOVÁ, L. *Eamos - Výzkum v sociální oblasti*. [online]. [cit. 2009-11-14] Dostupné z: <http://www.eamos.cz/amos/ksb/externi/ksb_305/index.htm>
57. KRČMAŘOVÁ, G. *Dorazil mobbing i do českých knihoven?*. č. 06 [online]. [cit. 2009-02-02]. Dostupný z: <<http://www.ikaros.cz/clanek.asp?ID=200208507>>.
58. KŘÍŽKOVÁ, A., PAVLICA, K. *Management genderových vztahů: Postavení žen a mužů v organizaci*. 1. vyd. Praha: Management press, 2004. ISBN 80-7261-117-8
59. KUBELOVÁ, V. *Educational and Didactic Communication*. 1st edition. Bratislava : Didaktis, 2009. ISBN 978-80-89160-. Questionnaire investigation made in a specific group of citizens, s. 116-120.
60. KUBELOVÁ, V. *Mobbing a bossing na pracovišti*. České Budějovice: Jihočeská univerzita, Zdravotně sociální fakulta, katedra sociální práce a sociální politiky, 2006. Vedoucí práce doc. Ing. Lucie Kozlová, Ph.D.
61. KUBELOVÁ, V. *Rozbor právní úpravy homosexuálních párů v ČR. Závěrečná zpráva o řešení grantového projektu*. České Budějovice: ZSF, Interní grant JU, Registrační číslo: 18/2006/H-ZSF, 2007. Školitel Kozlová, L., konzultant Prouza, D.
62. KUBELOVÁ, V., FRANCOVÁ, H. *Umíme přijmout pacienta s odlišnou sexuální orientací?* *Florence*, 2008, Ročník IV, květen, číslo 5. str. 206. ISSN 1801-464X.

63. KUBELOVÁ, V., KAJANOVÁ, A. Využití internetu pro získání výzkumných dat sociologického charakteru od specifických cílových skupin (minority, subkultury). *Kontakt*, 2009, číslo 2, str. 401-405. ISSN 1212-4117.
64. KUBELOVÁ, V., VÁCHA P. Jak uchopit problematiku homosexuality při výuce na ZŠ. *Pedagogická a psychologická diagnostika*, Nakladatelství Dr. Josef Raabe, červen 2009. 19. aktualizaci. Str. 1-20. ISSN 1801-8416
65. KUDRNÁČOVÁ, N. Rakouský parlament schválil svazky homosexuálů [online]. 11.12.2009.[cit. 2009-12-27].Dostupnéz:<http://vseorakousku.cz/titulni_strana/novinky/rakousky_parlament_schvalil_svazky_homosexualu/>.
66. KURTOVÁ, H. *Právní úprava vztahu mezi osobami téhož pohlaví v Evropě*. Brno: Právnická fakulta Masarykovy univerzity, Katedra občanského práva, 2008. Diplomová práce.
67. LAMBDA. *Gleichtgeschlechtliche psrtnerschaften* [online]. 2007 [cit. 2008-12-02]. Dostupné z: <<http://www.rklambda.at/dokumente/publikationen/RKL-StN-070820twAnh.pdf>>
68. Listina základních práv Evropské unie (2007/C 303/01).
69. LOOY, H. Gender and Sexual Identity: A Critical Exploration of Gender Inversion Theories of Sexual Orientation. *Journal of Psychology and Christianity*, 2005, Vol. 24, No. 4, 317-331. ISSN 0733-4273
70. MACH, J. *Novinky.Cz*: Registrované partnerství v Česku uzavřelo už přes 1 600 homosexuálů [online]. [cit. 2009-11-14]. Dostupné z: <<http://www.novinky.cz/domaci/178697-registrovane-partnerstvi-v-cesku-uzavrelo-uz-pres-1-600-homosexualu.html>>
71. MALLON, GERALD, P. *Gay Men Choosing Parenthood*. New York: Columbia University Press, 2004. p.131-158. ISBN 0-231-11797-3
72. MARTÍN – ANCEL, A. Adoption by Same-Sex Patente. *PEDIATRICS* [online]. Vol. 110, No. 2, August 2002, pp. 419-420. [cit. 2008-09-14].

Dostupné z: <<http://pediatrics.aappublications.org/cgi/content/full/110/2/419-a>>

73. MATOUŠEK O. A KOL. *Sociální práce v praxi: specifika různých cílových skupin a práce s nimi*. 1.vyd. Praha: Portál, 2005. 352 s. ISBN 80-7367-002-X.
74. MATOUŠEK, O. A KOL. *Metody a řízení sociální práce*. 1. vyd. Praha: Portál, 2003. Str. 43 ISBN 80-7178-548-2
75. MATOUŠEK, O. *Rodina jako instituce a vztahová síť*. 2. rozšířené vyd. Brno: Slon, 1997. ISBN 80-85850-24-9.
76. MCWHIRTER, D.P., MATTISON, A. M. *The male couple: How relationships develop*. Englewood Cliffs, N. J.: Prentice-Hall, 1984
77. Metodický pokyn MPSV – *Otázky a odpovědi k zákonu č. 108/2006 Sb., o sociálních službách a k zákonu č. 109/2006 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o sociálních službách*.
78. MITCHELL, Stephen A., BLACK, Margaret J. *Freud a po Freudovi: dějiny moderního psychoanalytického myšlení*. 1.vyd. Praha: Triton, 1999. 312 s. ISBN 80-7254-029-7.
79. MATOUŠEK, O. A KOL. *Základy sociální práce*. Praha: Portál, 2001. s. 248-261. ISBN 80-7178-473-7.
80. MOŽNÝ, I. *Sociologie rodiny*. Vyd.2. Praha: Sociologické nakladatelství Slon, 2002. 250s. ISBN 80-86429-05-9
81. MUGGLETON, D. *Inside Subculture: The Postmodern Meaning of Style*. Oxford, New York: Berg, 2000.
82. NATIONAL CENTER FOR LESBIAN RIGHTS. *Adoption by Lesbian, Gay, and Bisexual Parents: An Overview of Current Law* [online]. Červen 2009 [cit.2009-11-01]. Dostupné z: <<http://www.nclrights.org/site/DocServer/adptn0204.pdf?docID=1221>>.
83. NEDBÁLKOVÁ, K. A KOL. *Láska je láska...když choděj kluci s klukama a holky s holkama*. GaTe, STUD: Brno, 2007. 43 str. ISBN 978-80-239-9050-8.

84. NEDBÁLKOVÁ, K. Brno Stud. *Alternativní rodinné modely aneb Rodiny lesbických matek a rodiny gay otců* [online]. 12.04.2008 [cit 2009-01-05]. Dostupné z: < <http://www.stud.cz/view-document-details/36-nedbalkova-katerina-alternativni-rodinne-modely-aneb-rodiny-lesbickych-matek-a-rodiny-gay-otcu.html>>
85. NEDBÁLKOVÁ, K. Subkultura homosexuálů v Brně = Gay Subculture in Brno. *Sociologický časopis*, XXXVI,3/2000,s. 317-333. [online]. [cit 2009-04-05]Dostupné z: <http://sreview.soc.cas.cz/upl/archiv/files/379_317NEDBA.pdf>
86. NEPLODNOST. CZ. *Legislativa* [online]. ©2005 [cit 2009-04-05]Dostupné z: <<http://www.neplodnost.cz/web/verejnost/uhrada/legislativa/>>
87. OAKLEY, A. *Sex, gender and society*. London: Temple Smith. Reprinted with new Introduction, London: Gower, 1985.
88. *Panorama Evropske unije* [on line]. [cit.2009-10-05]. Dostupné z: <http://europa.eu/abc/panorama/index_sl.htm>.
89. PARLAMENT ČESKÉ REPUBLIKY: Poslanecká sněmovna. *Listina základních práv a svobod*. Ústavní zákon č. 2/1993 Sb. ve znění ústavního zákona č. 162/1998 Sb. Dostupné z: Dostupné z: <<http://www.psp.cz/docs/laws/listina.html>>
90. PARTNERSTVÍ. CZ [online]. [cit. 2007-12-12]. Dostupné z: www.partnerstvi.cz/gll-dokumenty/hms-svazky-svet.doc
91. PECHOVÁ, O. Diskriminace na základě sexuální orientace. *E-psychologie* [online]. 3(3), 1-16, 2009 [2009-12-12]. Dostupný z WWW: <<http://e-psycholog.eu/pdf/pechova.pdf>>. ISSN 1802-8853.
92. PECHOVÁ, O. *Diskriminace sexuálních minorit v ČR*. Bengáles. [online]. 22. 7. 2009 [cit. 2010-03-12]. Dostupné z:<<http://bengales.cz/vedecke-studie/vysledky-vyzkumu-diskriminace-na-zaklade-sexualni-orientace.html>>
93. PECHOVÁ, O. *Spolurodičovská adopce stejnopohlavními páry*.Bengáles. [online]. 9. 1. 2006 [cit. 2010-03-12]. Dostupné z:<

<http://bengales.cz/vedecke-studie/spolurodicovska-adopce-stejnopohlavnimi-pary.html>>

94. PONDĚLÍČKOVÁ-MAŠLOVÁ, J., RABOCH, J. *O sexualitě a partnerských vztazích*. 1. vyd. Praha: Galén, 2005. ISBN 80-7262-323-0.
95. PRACOVNÍ SKUPINA PRO OTÁZKY SEXUÁLNÍCH MENŠIN MINISTRYNĚ PRO LIDSKÁ PRÁVA A NÁRODNOSTNÍ MENŠINY. *Analýza situace gay, lesbické, bisexuální a transgender menšiny v ČR, 2007*
96. PRACOVNÍ SKUPINA PRO OTÁZKY SEXUÁLNÍCH MENŠIN MINISTRYNĚ PRO LIDSKÁ PRÁVA A NÁRODNOSTNÍ MENŠINY. *Analýza situace lesbické, gay, bisexuální a transgender menšiny v ČR* [online]. 1. vyd. Praha, 2007 [cit. 2009-10-17]. 59 s. Dostupné z: <http://www.vlada.cz/assets/ppov/rlp/sexualni-mensiny/ANALYZA_final.pdf>.
97. Právní rámec poskytovaných sociálních služeb. *Sociální služby: odborný časopis*. 2009, ročník XI, č. 2009/I, s. 26.
98. PROCHÁZKA, I., HROMADA, J. *Diskriminace 2003* (průzkum EU). Gay iniciativa [online]. [cit. 2009-10-10]. Dostupné z: <http://gay.iniciativa.cz/www/index.php?page=clanek&id=256>
99. PROCHÁZKA, I., JANÍK, D., HROMADA, J. *Společenská diskriminace lesbických žen, gay mužů a bisexuálů v ČR*. Praha: Gay iniciativa v ČR, 2003. 80s.
100. PROCHÁZKA, I., WEISS, P., BRZEK, A. *Coming out: průvodce obdobím nejistoty, kdy kluci a holky hledají sami sebe*. 1. vyd. Praha: Gay iniciativa v ČR, 2002. 34 s. ISBN 80-238-8850-1.
101. PROCHÁZKA, I. *Diskriminace 2001 (studie)* [online]. Česká republika: Gay iniciativa v ČR, 2001-2002 [cit. 2009-10-12] Dostupný z: <<http://www.iniciativa.cz/www/index.php?page=clanek&id=11>>.
102. PROUZA, D. Prosba [online]. 27. 5. 2009. 21:47; kubelis; [cit. 2009- 05-28].
Osobní komunikace
103. PUNCH, K. *Úspěšný návrh výzkumu*. Vyd.1.Praha: Potál, 2008. str.9

104. RUPP, Leila J., SOKOLOVÁ, Věra. *Vytoužená minulost: dějiny lásky a sexuality mezi osobami stejného pohlaví v Americe od příchodu Evropanů po současnost*. 1. vyd. Praha: One Woman Press, 2002. 275 s. ISBN 80-86356-11-6.
105. SARANTAKOS, S. *Same sex couples*. Sydney: Harvard Press, 2000. 216p. ISBN 0646388444
106. SCHAEFER, R. T., LAMM, R.P. *Sociology*. 5th ed. New York: McGraw-Hill, 1995. ISBN 0-07-056959-2.
107. SCHEANSOVÁ, A. *Proces coming out u mužů eroticky orientovaných na stejné pohlaví*. Filozofická fakulta Katedra sociální práce, Univerzity Karlovy obor: sociální práce, v Praze rok 1996/97. Diplomová práce. Vedoucí práce Yvonna Lucká.
108. *Smlouva o založení evropského společenství*. [online]. [cit. 2009-10-10]. Dostupné z: <http://www.senat.cz/evropa/legisleu/XV_AMSTERDAM_TEU_CSc.doc>.
109. SOBOTKOVÁ, I. *Psychologie rodiny*. 2. vyd. Praha: Portál, 2007. Str. 170. ISBN 978-80-7367-250-8
110. SOKOLOVÁ, V. *Lepší homosexuální rodina než žádná?* [online]. 10. 9. 2004 [cit. 2006-12-10]. Dostupné z: <www.diskriminace.cz/do-sexualni/vera-sokolova_rodina-07.phtml>
111. SOKOLOVÁ, V. Mediální obraz leseb a gayů = Media image of lesbians and gays. Reprezentace gayů a leseb v mainstreamových vizuálních médiích. *Sborník příspěvků k tématu střeoevropské konference 7. -8. 11. 2006*. STUD Brno, listopad 2006. Str. 3-7., v Aj . str. 37-42. ISBN 80-239-8120-X.
112. STEJNÁ RODINA. [online]. 2007-2009 [cit. 2009-12-12]. Dostupný z:<http://www.stejnarodina.cz/clanek-ochrana_ditete-157-3__zakony_tykajici_se_deti_vyrustajicich_v_homosexualnich_rodinach.htm>
113. STEJNÁ RODINA. *Homosexuální rodiny s dětmi opravdu existují* [online]. 2007-2008 [cit. 2009-03-12]. Dostupné z: <http://www.stejnarodina.cz/index.php?item=ochrana_ditete>

114. STRAUS, A., CORBINOVÁ, J. *Základy kvalitativního výzkumu*. Boskovice: ALBERT, 1999. ISBN 80-85834-60-X.
115. STRAUSS, A., CORBIN, J. *Basics of Qualitative Research Techniques and Procedures for Developing Grounded Theory*. 2nd edition. London: Sage publication., 1998. p. 172-180.
116. ŠIŠKOVÁ, N. *Dimenze ochrany lidských práv v Evropské unii*. 2. vyd. Praha: Linde, 2008. 255 s. ISBN 978-80-7201-710-2.
117. ŠTĚPÁNKOVÁ, M. *Diskriminace. Gay a lesbické rodičovství* [online]. [cit. 2009-02-04]. Dostupné z: <http://prace.diskriminace.cz/dosexualni/glb_rodicovstvi.phtml>
118. ŠTĚPÁNKOVÁ, M. *Gay a lesbické rodičovství* [online]. [cit. 2009-11-1]. Dostupné z: <<http://lgbt.poradna-prava.cz/clanky-zpravy-a-diplomove-prace/gay-a-lesbicke-rodicovstvi-287.html>>.
119. ŠVARŤÍČEK, R., ŠEĎOVÁ, K. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. 1. vyd. Praha: Portál, 2007. 377 s. ISBN 978-80-7367-313-0
120. VACULÍKOVÁ, V. *Kapitola II.: Účel právní normy* [online] 17. 6. 2003. [cit. 2008-02-04]. Dostupné z: <http://registrovane.partnerstvi.cz/rp-vaculikova/2_0_ucel_pravni_normy.phtml>
121. VACULÍKOVÁ, V. *Teoretickoprávní aspekty zakotvení institutu soužití osob stejného pohlaví v právním řádu České Republiky*. Diplomová práce, 2003. str. 45.
122. VEISOVÁ, E., JEŘÁBEK, H.. *Mezinárodní internetový komunikační výzkum*. 2001:11 11th September.
123. *Velký slovník naučný*. 1. vydání. Praha: Diderot, 1999
124. VOKATÁ, T. *Kvalita života žen a mužů s homosexuální orientací*. České Budějovice: Jihočeská Univerzita, Zdravotně sociální fakulta, Katedra sociální práce a sociální politiky, 2009. Diplomová práce. Vedoucí práce Mgr. Veronika Kubelová.
125. *Vorbemerkungen zu §§ 1 ff. LPartG* [online]. [cit. 2008-12-02]. *Gesetz über die Eingetragene Lebenspartnerschaft (Lebenspartnerschaftsgesetz –*

- LPartG*), 2001. p. 1889. Dostupné z: http://www.bgb-kommentar.info/CenterPane/leseprobe/Leseprobe_LPartVerbem.pdf
126. WAALDIJK, K. *More or less together*[online]. 2004 [citováno 2008-03-20] Paris, 2004. Dostupný z: <http://www.diskriminace.info/dosexualni/125.pdf>
127. WAALDIJK, K. Registered partnership fairly popular in the Netherlands. *Euro-letter*, [online]. [cit. 2008-12-12] No.64, October, 1998. str. 2. Dostupný z: http://www.steffenjensen.dk/eurolet/eur_64.pdf
128. WAALDIJK, K. Small Change: How the Road to Marriage got Paved in the Netherlands. In: „Legal Recognition of Same-sex Partnership“ – Study of National, European and International Law, Hart Publishing, 2001 Waldijk, K. Cestou malých změn. *Sociální studia*, 2002,7. Sborník prací Fakulty sociálních studií Brněnské univerzity. S. 156.
129. WEEKS, J. *The subculture leader*. Routledge: London and New York, 1997. Chapter 29, Inverst, perverst, and mary-annes. s. 268-280. ISBN 0-415-12727-9.
130. WEISS, P. *Sexuální deviace: klasifikace, diagnostika a léčba*. 1. vydání. Praha: Portál, 2002. 360 s. ISBN 80-7178-634-9.
131. WEISS, P., ZVĚŘINA, J. *Sexuální chování v ČR - situace a trendy*. 1. vyd. Praha: Portál, 2001. 160 s. ISBN 80-7178-558-X.
132. WILK, A. *Právní postavení dětí narozených mimo manželství v Evropských právních rádech*. Brno: Právnická fakulta Masarykovy univerzity, Katedra občanského práva, 2007/2008. Disertační práce.
133. YUVAL, M. *Equality for Same-Sex Couples*, Chicago, University of Chicago Press, 2002.
134. Zákon č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu, v platném znění
135. Zákon č. 115/2006 Sb., o registrovaném partnerství a o změně některých souvisejících zákonů, v platném znění.
136. Zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, zrušen.
137. Zákon č. 141/1961 Sb., zákon o trestním řízení soudním (trestní řád)

138. Zákon č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění, v platném znění
139. Zákon č. 198/2009 Sb., o rovném zacházení a o právních prostředcích ochrany před diskriminací a o změně některých zákonů (antidiskriminační zákon)
140. Zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích, v platném znění
141. Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, v platném znění
142. Zákon č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů.
143. Zákon č. 328/1999Sb., o občanských průkazech, v platném znění.
144. Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, v platném znění
145. Zákon č. 88/1968 Sb., o prodloužení mateřské dovolené, o dávkách v mateřství a o přídavcích na děti z nemocenského pojištění, zrušen
146. Zákon č. 94/1963 Sb., o rodině, v platném znění
147. Zákon č.20/1966 Sb., zákon o péči o zdraví lidu, v platném znění
148. ZVĚŘINA, J. *Sexuologie (nejen) pro lékaře*. Brno: Akademické nakladatelství Cerm, 2003. 287s. ISBN 80-7204-264-5.

9. Klíčová slova

Diskriminace

Gay

Gay a lesbické rodičovství

Homoparentální rodina

Homosexuální orientace

Lesba

Registrované partnerství

10. Seznam použitých zkratk

ČR – Česká republika.

EU – Evropská unie.

LGB - lesby, gayové, bisexuálové – souhrnná zkratka označující lidi s menšinovou sexuální orientací.

LGBT - lesby, gayové, bisexuální lidé a translidé – označení běžně užívané v angličtině jako zkratka pro tyto minoritní skupiny spojené radou společných problému.

11. Přílohy

Příloha 1: Dotazník

Příloha 2: LGBT soustředění, skupinová diskuse

Příloha 1: Dotazník³¹⁶

Dobrý den,

vítám Vás na stránkách pro výzkum na mou disertační práci.

Jmenuji se Veronika a píši disertační práci na téma: „ Možnosti soužití homosexuálních párů v EU“ na Jihočeské univerzitě v Českých Budějovicích, Zdravotně sociální fakultě. Jedná se o výzkum, který je zcela anonymní. Dotazník zjišťuje spokojenost s legislativou týkající se homosexuálů ve Vaší zemi, ve které žijete.

Prosím o vyplnění celého dotazníku. Prosím, zvolte si jazyk, ve kterém chcete dotazník vyplnit. Dotazník Vám nezabere více než 3 minuty.

Moc Vám předem děkuji za vyplnění dotazníku.

Pěkný den, Veronika Kubelová

1. Vaše pohlaví:

- A) muž   B) žena

2. Váš věk:

- A) 15-20   B) 21-30   C) 31-40   D) 41-50   E) 51-60
F) 61-65   G) 66-70   H) 71 a více

3. Vaše nejvyšší dosažené vzdělání:

- A) základní   B) vyučen (a) v oboru   C) střední s maturitou
D) vyšší odborné   E) vysokoškolské

4. Vaše sexuální orientace:

- A) homosexuál   B) heterosexuál/s homosexuální orientací
C) bisexuál

5. V současné době žijete v oblasti?

- A) do 5 000 obyvatel
B) do 10 000 obyvatel

---

³¹⁶ Dotazník není zobrazen v podobě, jakou měl na webové stránce. Dotazník uvádím pouze v českém jazyce. Na webových stránkách byl přeložen do všech jazyků, tzn. do slovenštiny, němčiny a anličtiny.

- C) do 50 000 obyvatel
- D) do 100 000 obyvatel
- E) nad 100 000 obyvatel

6. Zná Vaši orientaci někdo z okolí?

- A) ne
- B) říkám to všem veřejně
- C) méně než 5 osob v okolí
- D) více než 5 osob v okolí

7. Váš stav?

- A) svobodný/á , žiji sám/sama
- B) vdaná / ženatý s osobou odlišné sexuální orientace
- C) vdaná / ženatý s osobou stejného pohlaví
- D) v registrovaném partnerství
- E) svobodný a žiji s partnerem
- F) svobodná a žiji s partnerkou
- G) žiji jinak

8. Domníváte se, že přiznání homosexuality má diskriminující dopad pro tuto osobu v jejím životě?

- A) ano
- B) ne

9. Domníváte se, že zákon o registrovaném partnerství dostatečně řeší úpravu soužití homosexuálních párů?

- A) ano
- B) ne

10. Vnímáte jako správné, že osoby žijící v registrovaném partnerství v České republice mohou vychovávat děti v případě, že jednomu z partnerů bude jeho dítě z předchozího heterosexuálního vztahu svěřeno do výchovy, ale nemohou společně adoptovat děti?

- A) ano
- B) ne

11. Vnímáte jako správné, že osoby žijící v registrovaném partnerství v České republice nemohou osvojovat děti?

- A) ano
- B) ne

12. **Myslíte si, že soužití s partnerem stejného pohlaví s sebou nese i vystavení se ve vyšší míře riziku společenské diskriminace?**

- A) ano   B) ne

13. **Domníváte se, že zákon 115/2006 Sb. o registrovaném partnerství nedisponuje s některými právními úkony v ČR?**

- A) ano   B) ne   C) nevím, zákon vůbec neznám

14. **Uvítali byste v okresním městě poradnu, která by Vám / Vaším blízkým kamarádům, pomáhala řešit problémy spojené s vaší sexuální orientací (diskriminace v práci, riziko vzniku HIV, násilí a obtěžování, nárok na dávky, emigraci, apod..)?**

- A) ano, chybí tu nějaké zařízení   B) ne, není to potřeba

15. **Jaký typ – zaměření poradny byste uvítali?**

- B)   poradenská, rodinná
C)   zdravotní
D)   sociální, pracovně- právní
E)   nevyužil bych žádnou

16. **Stal/a jste se někdy obětí násilného chování (fyzické napadení) či obtěžování (slovní napadení) na základě toho, že útočník znal vaši sexuální orientaci?**

- A) ano setkal/a jsem se s fyzickým i slovním napadením
B) ne
C) ano, setkal/a jsem se pouze se slovním napadením
D) ano, setkala jsem se pouze s fyzickým napadením
E) Ne, jsem heterosexuál

17. **Setkal/a jste se někdy s diskriminací (odmítnutím zaměstnání, propuštěním, obtěžováním) v zaměstnání na základě Vaší sexuální orientace? (popřípadě u někoho z Vašeho okolí?)**

- A) ano, svou sexuální orientaci neskrývám
B) ano

- C) ne, svou sexuální orientaci tajím
- D) ne
- E) ne, jsem heterosexuál

18. Setkal/a jste se s diskriminací z důvodu Vaší sexuální orientace při poskytování zdravotních služeb? (popřípadě u někoho z Vašeho okolí?)

- A) ano, svou sexuální orientaci neskrývám
- B) ano
- C) ne, svou sexuální orientaci tajím
- D) ne
- E) ne, jsem heterosexuál

19. Zvažoval/a jste někdy o emigraci na základě Vaší sexuální orientace (např. vzhledem k lepším podmínkám v zahraničí apod...) ? (popřípadě u někoho z Vašeho okolí?)

- A) ano
- B) ne
- C) ne, jsem heterosexuál

20. Setkal/a jste se někdy s diskriminací ve své rodině po přiznání sexuální orientace? (popřípadě u někoho z Vašeho okolí?)

- A) ano
- B) ne
- C) rodina o tom neví
- D) ne, jsem heterosexuál
- E)

21. Setkal/a jste se někdy s diskriminací církevními představiteli nebo jinými členy církve z důvodu své sexuální orientace? (popřípadě u někoho z Vašeho okolí?)

- A) ano
- B) ne
- C) ne, jsem heterosexuál

Děkuji za vyplnění dotazníku.

Pokud by, jste měl/měla připomínky, dotazy, rozšířené odpovědi, kontaktujte mne na emailové adrese.

Příloha 2: LGBT soustředění, skupinová diskuse

Program na dny 25 až 28.9.2008, Rychnov nad Malší – Svatý kámen

Čtyřdenní LGBT soustředění

Svatý Kámen 2008

- čtvrtek – příjezd do **oběda** 13:00 – 13:30
25.9. po obědě příprava sportovišť, vyhodnocovacích archů aj...
začátek sportovních a společenských soutěží
prohlídka trasy přespolního běhu
večeře 18:00 - 19:00- plán na výlet seznámení s trasou
-
- pátek - **snídaně** 8:00 – 8:30
26.9. **přivítání hostů z Rakouska a beseda na téma „zkušenosti organizací JL a HOSI v prevenci AIDS, aj...“**
oběd 13:00 – 13:30
Beseda – Mgr. Kubelová V. přednáška – tvorba vědecké práce a výzkum v GLBT komunitě.
Skupinová diskuse.
Workshop – Hanousek Rudolf – metody školení dobrovolníků v prevenci HIV/AIDS
večeře 18:00 – 18:30
-
- sobota - **snídaně** 8:00 – 8:30
27.9. sportovní dopoledne - ukončení všech soutěží
oběd 13:00 – 13:30
prohlídka tvrze „Tichá“ a kostelu „Cetviny“ – pěšky, kola, auta
„přespolní běh“ – téma otázek – „boj proti AIDS a sexuální výchova - soutěží jednotlivci, nebo dvojice
Vyhlášení výsledků soutěží
večeře 18:00 – 18:30
Půlnoční „mše“
- neděle
28.9. **snídaně** 8:00 – 9:00
balení a odjezd do 12:00 hod